

Andreas Kalckhoff (Hg.)

Versöhnung durch Wahrheit

Der „Fall Postelberg“ und seine Bewältigung 1945-2010

Pravdou k smíření

„Případ Postoloprty“ a jeho vyrovnání 1945-2010

EINE DOKUMENTATION / DOKUMENTACE

Gedenktafel auf dem Postelberger Friedhof | Pamětní deska na postoloprtském hřbitově (Foto: Förderverein Saaz | archiv Nadační spolek Žatec)

Versöhnung durch Wahrheit

Der „Fall Postelberg“ und seine Bewältigung 1945-2010

EINE DOKUMENTATION

Herausgegeben von Andreas Kalckhoff für den Heimatkreis Saaz
unter Mitwirkung von Otokar Löbl

Pravdou k smíření

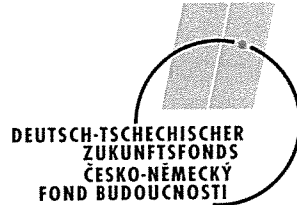
„Případ Postoloprty“ a jeho vyrovnání 1945-2010

DOKUMENTACE

Vydáno Andreasem Kalckhoffem pro Heimatkreis Saaz
ve spolupráci s Otokarem Löblem

Stuttgart 2013

Das Projekt wurde finanziell gefördert von:
Projekt se uskutečnil díky finanční podpoře:

Freistaat Bayern

Alle Rechte vorbehalten

1. Auflage Januar 2013

© 2013 Heimatkreis Saaz, 91154 Roth (Mittelfranken)

© 2013 Andreas Kalckhoff, 70190 Stuttgart

Redaktion, Lektorat, Gestaltung, Satz: Dr. Andreas Kalckhoff, Stuttgart

Übersetzung und Lektorat des tschechischen Teils:

Otokar Löbl und Mgr. Petr Šimáček

Druck und Bindung: pbtisk, CZ-26101 Příbram

Všechna práva vyhrazena

1. vydání prosinec 2013

© 2013 Heimatkreis Saaz, 91154 Roth (Mittelfranken)

© 2013 Andreas Kalckhoff, 70190 Stuttgart

Redakce, lektorát, grafika, sazba: Dr. Andreas Kalckhoff, Stuttgart

Překlady a lektorát českého dílu:

Otokar Löbl a Mgr. Petr Šimáček

Tisk a vazba: pbtisk, CZ-26101 Příbram

ISBN 978-3-00-038697-8

www.heimatkreis-saaz.de

Obsah

Úvodní slovo	11
PRVNÍ DÍL	
„Skutečná zvěrstva“: Masové popravdy po skončení války v květnu a červnu 1945	145
Ediční poznámka. Andreas Kalckhoff	146
Úvodní poznámky. Andreas Kalckhoff	147
Proč právě Žatec? Peter Klepsch	151
O co v těchto dokumentech jde. Herbert Voitl (†)	161
Zpráva pro ministra Václava Noska z 2. července 1947	169
Předběžná zpráva k případu Postoloprty a Žatec z 28. července 1947	174
Výslechy před parlamentní komisí v Žatci 30.-31. července 1947	179
Komentář k závěrečné rozpravě. Herbert Voitl (†)	226
Protokoly výpovědí svědků parlamentní komise (výňatky)	227
Exhumace, zpopelnění a pohřbení obětí vražd z Postoloprty. Herbert Voitl (†)	232
Zpráva Státní bezpečnosti Most z 13. srpna 1947	239
Úloha generála Reicina a poručíka Čubky v Postoloprtech	245
Usnesení o odložení stíhání týkající se trestné činnosti spáchané československými vojáky z 9. října 1997	247
DRUHÝ DÍL	
„Tento zážitek mne duševně změnil“: Přeživší a pamětníci si vzpomínají	315
Úvodní poznámky. Andreas Kalckhoff	317
Zavraždění žateckého pátera Maximiliana 7. června 1945. Anonymní zpráva	320
Ke konci války s námi maminka tancovala dokola. Josef-H. Hasenöhrl (†) z Podbořan	323
Ráno 3. června jsme byli probuzeni střelbou a křikem. Heinrich Giebitz ze Žatce	329
Dejte nám své hodinky, již je nebudete nikdy potřebovat. Peter Klepsch ze Žatce	332
Postoloprty – byla to náhoda, když někdo přežil. Franz Stopfkuchen ze Žatce	335
Je to nebezpečné být přítelem Čechů. Hans Jäckl ze Žatce	336
Bylo to naprosté bezpráví, které mne ještě dnes rozhořčuje. Kurt Eckert ze Žatce	338
V táboře bylo stále méně dětí. Uta Reiffová, rozená Jäcklová ze Žatce	339
Byli jsme nehájená zvěř pro české vojáky. Friederika Götschelová, rozená Mocker ze Žatce	340
Když padla střela, řekl: „Znovu jeden Němec!“ Erika Dengler-Soukupová, rozená Köstler ze Žatce	341
Vozili jsme písek na dvůr, abychom zasypali louže krve. Ottokar Kremen z Chomutova	343
Mysleli jsme si, že jde o pracovní nasazení ke sklizni. Franz Müller z Kadaně	347
Češi by mohli říci: „Je nám líto, co se stalo“. Christiana Brücknerová, rozená Müllerová z Tocova	349
Mrtvé oběti na životech Žatecka po skončení války 1945	350
TŘETÍ DÍL	
„Ponížení člověka“: Stud, vzpomínání a smíření	441
Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji 21. leden 1997	442
Úvodní poznámky. Andreas Kalckhoff	443
Cyklus násilí. Uta Reiffová	447
Běda poraženým! Květa Tošnerová a David Hertl	449

Pravdou k smíření. Vzpomínková akce pro zavražděné postoloprtské a žatecké občany. Adalbert Wollrab	455
Pro trvalý vzájemný dialog. Projev Jaroslava Venclíka (†), Hotel Motes 19. září 2002	458
Utekl gestapu, ale zatkli ho Češi. Ondřej Černý / Mladá Fronta DNES	459
Smrtelná mise. Alexandra Klausmann / FOCUS	460
K tisíciletému výročí města Žatce v roce 2004. Herbert Voithl (†)	462
Pozdní sběr: Reflexe válečné a poválečné persekuce. Markéta Kachlíková / Radio Praha	464
Do Loun přijedou účastníci poválečného masakru. Ondřej Černý / Mladá Fronta DNES	466
Oběti komunistické moci v severočeském pohraničí v letech 1945-1946. Výstava	467
Nebyl to výbuch lidového hněvu. Úvodní slovo k výstavě „Oběti komunistické moci“ / Eduard Vacek	468
Spravedlivá odplata, pomsta nebo zločiny proti lidskosti? Otokar Löbl	471
Oběti komunistické moci v severočeském pohraničí 1945-1946. Shrnutí textů výstavy Otokarem Löblem	472
Hledání pravdy: výstava o excesech 1945-46. Martina Schneibergová / Radio Praha	476
Vzpomínky na odsun Němců. Tomáš Kassal / Mladá fronta DNES	477
Jde o symbolické pohřbení nevinných obětí. Svobodný Hlas 1. říjen 2008	478
Bude v Postoloprtech stát pomník pro oběti postoloprtského masakru? Adalbert Wollrab	479
Děsivá pomsta v červnu 1945 – Odplata za válku. Tomáš Kassal / Mladá Fronta DNES	482
Postoloprty chtějí konečně klid po druhé světové válce. Kilian Kirchgessner / Deutschlandfunk	484
Pohled nazpět ukazuje dopředu. Klaus Brill / Süddeutsche Zeitung	485
Vražda v bažantnici. Hans-Ulrich Stoldt / Der Spiegel	487
Průlom po letech: město zřídí pomníček ubitým Němcům. Libor Želinký / Žatecký a lounský Deník	490
Sudetští Němci jsou vděční za české znamení. Bernd Posselt / Sudetoněmecké krajanské sdružení	492
Nevinným obětím. Martin Komárek / Mladá Fronta DNES	493
Ponížení člověka. Projev při odhalení pamětní desky nevinným obětím v Postoloprtech. Michal Pehr	496
Smuteční řeč. Uta Reiffová	498
DOTATEK	
Poděkování	502
Vydavatel a spolupracovníci	503
Literatura	505

Úvodní slovo

Zda je historie dílem osob či národů nebo se jedná o nadosobní strukturální změnu řídicí se vlastními zákony, je sporné. Jisté však je, že historie je osobami a národy vytrpěna. „Národy“ v tomto případě nejsou pouhým označením pro národní státy, nýbrž zahrnují skupiny osob, jež se jeví jako politicky jednotná skupina. Sudetští Němci takovou skupinou jsou. Nebyla zde vždy, nýbrž vyvinula se z Němců s odlišným původem a tradicí, žijících začátkem minulého století v osudovém společenství rozptýleni na území Českého království. Nakonec je potkal tragický osud. Jejich osud je přitom úzce a částečně také neblaze spojen s českým většinovým obyvatelstvem. A obdobně česká historie v sobě zahrnuje tragické prvky, a částí této tragédie jsou Němci.

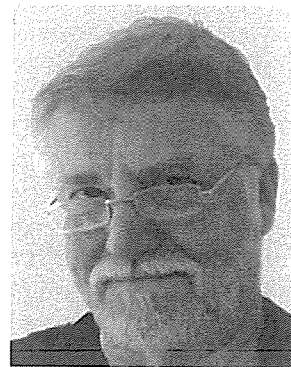
Česká tragédie započala v 19. století, když se českému národu nepodařilo v rámci habsburské říše dosáhnout stejného postavení jako Němcům a Maďarům. On podlehl začátkem 20. století, když výsledek 1. světové války mu nečekaně nadělil vlastní stát hybridy národního smýšlení, které nutí menšiny k asimilaci. Následně se český národ stává obětí ještě surovějšího německého nacionalismu, který se nezalekl ani takových činů, jako vyhlazování a zotročování. Následně však nebyl schopný velkorysosti vůči německým spoluobčanům, které právem činil spoluodpovědnými za vládu nacistického režimu, nedal mu novou šanci, nýbrž připojil k nacistickým zločinům další. Vyhnání, ať již se souhlasem spojenců nebo bez a následné poválečné masakry jsou již samy o sobě tragédií, a to nejen pro sudetské Němce, ale i pro českou duši. Česká tragédie však pokračuje. Přes čtyřicet let komunistické diktatury a sovětské nadvlády jí přerušuje pouze krátké období „Pražského jara“. Mnoho Čechů odchází do exilu.

V rámci této tragédie stojí blízko sebe otázka viny a nevin. V této knize však nebude vina žalována, ani vypočítávána. Více, než půl století po dobývací válce, kterou Němci pod vedením Hitlera zamořili Evropu a po vyhnání českých Němců z jejich po staletí obývaném území, nastal čas tuto temnou kapitolu česko-německých vztahů osvětlit. V komunistickém Československu nebylo možné o poválečných zločinech spáchaných na německém obyvatelstvu hovořit, natož psát. Na druhé straně, v Německu chyběl přístup k vědeckému materiálu, jenž se nacházel v pražských archivech, který by osudy vyhnáných sudetských Němců mohl detailně potvrdit. Do nedávné doby se tak sice vědělo vše o německých zločinech během okupace a války, ale nic jistého o okolnostech sudetoněmeckého vyhnání.

Od roku 1989 jsou Češi svobodní, mohou veřejně vyjadřovat své osobní názory ústně i písemně, a svobodně také mohou pátrat po stinných epizodách svých dějin. Existuje svoboda bez pravdy? Může existovat svobodná společnost, aniž by kriticky složila účty za svou minulost, a to i přesto, že je bolestivá? Ne, odpovídají od poloviny devadesátých let někteří mladší i starší občané České republiky. Tito lidé žili v blízkosti severočeských lokalit, ve kterých se v roce 1945 odehrávaly otřesné události. Chtěli vědět proč, co přesně a proč se o tom nikdy nedozvěděli, ani ve škole ani v novinách. A právě těmto Čechům vědčíme za tuto knihu.

A také některým sudetským Němcům. Jsou to ti sudetští Němci, kteří jsou ve své většině členy „Sudetoněmeckého krajanského sdružení“ (*Sudetendeutsche Landsmannschaft*) nebo jeho odnožích. Ti starší byli v roce 1945 dětmi nebo se narodili až po válce. „Nejstarším“ bylo tehdy šestnáct, sedmáct let, přežili tábor „Postoloprty“, nebo těmto neblahým událostem nějakou šťastnou náhodou unikli. Většinou jsou tito lidé plni hořkosti z vlastního osudu nebo osudu rodičů. Oni se perou s tímto osudem a stěžují si, že jim československá – a od 70. let také německá veřejnost – dlouho nechtěla naslouchat. Proč tomu tak je, začali sami teprve přemýšlet až po „sametové revoluci“, kdy ze začátku nebyl v Československu žádný posun ve vztahu Čechů a sudetských Němců.

Existují různé důvody. Například nadále působící komunistická výchova vedoucí k nesvobodnému myšlení. Podstatným důvodem však je, že ti, kteří jsou organizováni v „Sudetoněmeckém krajanském sdružení“ předložili svoji žalobu jako obžalobu. Nespokojili se s pouhou žalobou svého osudu, na kterou měli plné právo. Chtěli ovšem, ještě padesát let po těchto hrůzných událostech, český stát a v něm dnes žijící lidi dovést k odpovědnosti. Lidi, kteří o těchto zločinech nikdy před tím neslyšeli nebo jim byly vyprávěny jen zkreslené a omluvné polopravdy. Nyní se jejich rodičům a prarodičům vyčítal genocid - nejhorší možný zločin lidstva. Požadovalo se zrušení poválečných prezidentských dekretů a zákonů, které jsou dnešními historiky řazeny do minulosti a ne do aktuálního právního

Dr. phil. Andreas Kalckhoff

ho systému. Omluvně bychom mohli říci: To je typicky německé, i když to rozhodně není naše nejlepší německá vlastnost. To vše lze požadovat, pokud se hodlá vyhrát nějaký soudní spor, ale sudetští Němci vlastně chtěli usmíření. I když asi ne všichni. Ale mnozí z těch, kteří opravdu usilovali o porozumění s Čechy, se už dávno ocitli v této argumentativní pasti právních nároků.

Přechod ke vzniku a obsahu této knihy je nyní těžký. Neboť její základ tvoří zvláštní vydání Domovského zpravodaje Žatecka, s titulem „Genocid“ (*Heimatbrief Saazerland, Sonderausgabe „Genozid“*). Zde byl poprvé v celém znění otisknuta v německém překladu hlavní dokument parlamentního vyšetřování z roku 1947 (a s ním související spisy) o zločinech v Žatci a Postoloprtech. Dokumentům předcházely úvody s názorově výraznými, ale přesto ve své dravosti, nepolemické články. Co se týče názvu, musíme říci, že existují i na české straně občané, kteří v souvislosti s poválečným děním v Postoloprtech hovoří o genocidě. Historici na obou stranách toto ovšem většinou vidí jinak. Ale také pro Čechy a Němce, kteří s těmito věcmi nemají co do činění a chtějí spolu jenom jednoduše vycházet, je tento spor samozřejmě pouze akademický.

Co na tomto zvláštním vydání Domovského zpravodaje Žatecka je především nápadné, že se až překvapivě málo vypořádává s již uveřejněnými zdroji a nevyvozuje z nich žádné polemické výrazy, jako genocida, každopádně ne argumentativně. Přitom potvrzují přece to, co se vyhnaným sudetským Němcům přes půl století nechtělo přiznat: zavraždění stovek ne-li tisíců Němců po skončení války. Jeden z vydavatelů, Herbert Voitl (+) vysvětlil tento nedostatek analýzy časovou tísní a naznačil, že detailní komentáře budou vypracovány v následujícím přepracovaném vydání. Bohužel tento svůj úmysl již nemohl uskutečnit. Místo toho vznikla tato kniha, která ukončuje rituál

obžalob a pod heslem „usmiřování pravdou“ hájí vzájemné překonání minulosti. Se souhlasem sudetoněmeckého spolku, Domovský spolek Žatec (*Heimatkreis Saaz*) byly uveřejněné spisy z roku 1947 rozšířeny o dokumentaci aktivit českých novinářů, spisovatelů a divadelních tvůrců, kteří od roku 1995 přispívali k informovanosti české veřejnosti o těchto poválečných událostech. Především díky jejich angažovanosti vděčíme za to, že oběti z Postoloprte mají nyní své pamětní místo.

Sudetští Němci si nestěžují pouze na bezprávní, fyzické násilí a vyvlastnění majetku, nýbrž na vyhnání z jejich vlasti jako takové. Zde musíme zmínit, že vyhánění různých skupin obyvatelstva se ve 20. století stalo běžným prostředkem politiky. Za Stalina, Hitlera a následně ještě jednou na konci století strašným způsobem na Balkáně. To však nemůže být omluvou, i když pro historika je často dobový duch doby také prostředkem k vysvětlení. Postiženým toto všechno ovšem již nepomůže. Nepomáhají jim ani žádná právní stanoviska. Historii už nelze změnit. Právo a jeho uznání může sice posloužit klidu duše postižených osob a jejich potomků. Dějiny však zřídka soudí spravedlivě. Musíme se tak držet toho, co lze získat dobrou vůlí všech zúčastněných stran – pravdy. Pravdou je, to dokazuje první a druhá část této publikace, že mučení a zavraždění byli nevinní lidé – možná také vinní, ovšem bez soudního rozsudku. K pravdě také patří, to ukazuje třetí díl, že vyspělá a zralá společnost je ve stavu snést i hořké pravdy.

V tragédii vede vznik viny a nevinosti vždy k velkému utrpení všech zúčastněných. U pozorovatele vzbuzuje soucit a zděšení, prostřednictvím této katarze dochází k očištění jeho duše. Přeji čtenáři této knihy, aby něco takového též pocítil.

Stuttgart, leden 2013

Dr. phil. Andreas Kalckhoff

PRVNÍ DÍL

„Skutečná zvěrstva“: Masové popravky po skončení války v květnu a červnu 1945

V předložené dokumentaci se nejedná o vědeckou publikaci, ale přesto se snažíme dodržovat pravidla, na nichž jsou vědecké publikace založeny. Ovšem bylo při tom nutné uzavřít kompromis vzhledem ke čtivosti a porozumění obsahu pro širší vrstvu čtenářů. Charakter pramenů má zůstat znatelný, ale nechceme čtenáře trápit editorskými poznámkami a vysvětlivkami. Pro lepší čitelnost byla sjednocena notace, opravena interpunkce a menší gramatické chyby oficiálních protokolů byly korigovány, ovšem vždy tak, aby se nezměnil obsah a smysl sdělení. Tak byla například sjednocena česká vlastní jména, co se týče diakritik. V německé části jsou názvy měsíců vypsány. Editorovi je známo, že v některých dokumentech, převzatých textech a citacích různých autorů jsou v publikaci věcné i gramatické chyby a nedostatky, ovšem pro autentičnost je necháváme v původní podobě.

V případě pochybností mohou být nápomocné poznámky v textu nebo závěrečná vysvětlení pro formální srozumitelnost zdrojů. Redakční poznámky, které není možno odbýt krátce, jsou k dispozici v poznámkách za textem. Tyto slouží k porozumění historických souvislostí a představení osob, jakož i odkazům na související prameny a literaturu.

Zavedeny byly následné typografické konvence: Výrazy v hranatých závorkách obsahují jazykové nebo obsahové výklady a korektury editora a nebyly součástí originálního textu. Výrazy v kulatých závorkách nabízejí jazykové varianty. Například v německé části jsou vždy k německým názvům uváděna i česká jména. Ve složitých překladech jsou původní výrazy uvedeny v závorkách. Ze strojopisných zdrojů 1947-1951 jsou lomítka („/“) zachována, aby byl poznán rozdíl od editorských závorek. Toto platí ze systémových důvodů také pro závorky následující po číslech.

Typografické zvýrazňování bylo z optických důvodů zjednodušeno. Velká písmena byla ze zdrojů převzata a tučný text, podtržení a prolomení je změněno ve velká písmena. V nadpisech zůstává podtržení zachováno. Ve zdrojích, které nám byly dostupné z novějších zápisů, jsou vlastní jména na patřičných místech psána velkými písmeny. V první části je členění odstavců převzato z originálu, odstupy ovšem nikoliv. K lepší orientaci jsou všechny dokumenty uvedeny redakčními nadpisy s mezititulkovými názvy. Z důvodu lepší orientace v textech byly úvody vysázeny kurzívou.

Úvodní poznámky

Jádrem prvního dílu této dokumentace je šest archivních dokumentů z roku 1947 k vyšetřování případu Postoloprty parlamentní komise z archivu ministerstva vnitra. Český historik Tomáš Staněk je označil jako „klíčové dokumenty“ k tomuto případu¹. Pět z nich zde otiskujeme v celém rozsahu, z toho má jeden přepis stenografického protokolu vyšetřování v originálu 139 stránek. V šestém dokumentu uvádíme pouze výňatky, protože se zde jedná pouze o souhrn výpovědí a souvislosti jsou již známy. Tyto dokumenty jsou doplněny výňatkem výpovědi z roku 1951, která se zabývá úlohou dvou zodpovědných osob případu Postoloprty, poručíka Jana Čubky a jeho nadřízeného generála Bedřicha Reicina. Čtyři z těchto dokumentů již byly zveřejněny ve zvláštním vydání „Domovského zpravodaje Žatecka“ (*Heimatbrief Saazerland*) v roce 2005². Tyto příspěvky byly, jako všechny převzaté články, redakčně nově přepracovány a doplněny poznámkami. Částečně byly také nově přeloženy. Přitom jsme se snažili ještě více přiblížit text původnímu zdroji. Osobní poznámky překladatelů Herberta Voitra a Adalberta Wollraba byly zahrnuty podle možností a potřeby.

Dokumenty

K parlamentnímu vyšetřování 30.-31. července 1947 (s následujícím vyšetřováním a opatřeními) došlo z toho důvodu, že v Žatci a v Postoloprtech se roztrušovaly pověsti a nespokojenost se způsoben odsunu Němců. Koncem dubna a v červnu toho roku došly na ministerstvo obrany, vnitra a spravedlnosti, jako i do kanceláře prezidenta republiky Edvarda Beneše anonymní dopisy, v nichž se autoři zmiňovali o problematických poválečných událostech v těchto městech³. To přimělo ministerstvo obrany a vnitra provést vyšetřování na těchto místech⁴. Ministr vnitra Václav Nosek obdržel na to 2. července zprávu, která je zde následně otištěna jako první. Bezpečnostní výbor parlamentu – zákonodárné shromáždění – zřídilo 9. července vyšetřovací komisi pro tyto události. Osoby, o kterých byla v těchto anonymních dopisech zmínka, se měly vyslyšet jako svědkové. Společná zpráva ministerstva obrany a vnitra z 28. července měla sloužit jako předloha. I tato zpráva je v naší dokumentaci zveřejněna. Výslech svědků před parlamentní komisí, která se skládala z pěti poslanců, šesti poradců ministerstev a SNB a tří příslušníků StB, se konal 30. a 31. července v budově okresního soudu v Žatci.

Výsledky však nepřinesly požadované výsledky, neboť svědkové, přes příslib důvěrnosti a beztrestnosti, si již nemohli a nechtěli vzpomenout na tyto události.

Nikdo neviděl exekuce a trýznění na vlastní oči a nikdo nevěděl, kam se poděly konfiskované šperky či skvosty. Komise rozhodla o dalším šetření a výsledcích vyšších vojenských důstojníků v Praze, k nimž skutečně došlo⁵. 13. srpna 1947 zaslala oblastní pobočka StB v Mostě zprávu na ministerstvo vnitra o dalším vyšetřování, které bylo provedeno „velice diskrétním způsobem“. I tato zpráva je následně otištěna. Mezitím byly zhotoveny náčrty známých masových hrobů, které jsou datovány z 8. srpna. Z hygienických důvodů a pro znemožnění vzniku pietních míst byla doporučena exhumace, která byla koncem září provedena. Při tom byl sepsán detailní seznam exhumovaných mrtvol. Exhumační dokumenty jsou zde také následně zveřejněny.

V roce 1951 byly v rámci komunistické čistky v této souvislosti provedeny další výsledky ze zatčeným přednostou OBZ Bedřichem Reicínem a kapitánem Kišem k dalším objasněním i osobě poručíka Čubky⁶.

Všechny tyto protokoly a zprávy byly v době vlády komunistů – jako již před tím – označeny za tajné a teprve od roku 1992 odtajněny a otevřeny pro vědecká bádání. V roce 1995 podali u krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem čtyři občané České republiky trestní oznámení o válečných zločinech a národnostní genocidě, ve kterém jmenovali pět osob jako zodpovědné, které byly též vyslyšány parlamentní vyšetřovací komisí⁷. 9. října 1997 bylo usnesením trestní stíhání odloženo, neboť se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání. Toto právně korektní usnesení uzavírá dokumentaci z českých archivů a úřadů.

Úvody

Tato dokumentace byla v prvním vydání – a také nyní zde – uvedena dvěma články, které se zabývaly základními otázkami vyhnáných rodáků ze Žatecka: „Proč právě Žatec?“ a „O co v těchto dokumentech jde“⁸. Již parlamentní komise poznala v roce 1947, že případ Postoloprty měl ve srovnání s jinými „porevolučními případy“ mimořádnou dimenzi, a že se zde nejednalo o ojedinělé nepříjemné události, nýbrž skutečně o masové exekuce. Proč právě Žatec a Postoloprty? Peter Klepsch, pamětník, který jako mladý zažil postoloprtský tábor, se snažil svým vyprávěním tyto události v souvislosti s předcházejícími otázkami řešit. Ovšem nepodařilo se mu to, i když měl kromě svých vlastních zážitků k dispozici i spisy z archivů ministerstva vnitra České republiky. Nemohlo se mu to ani podařit, protože odpovědi v těchto zde uveřejněných materiálech nelze nalézt. Důvodem toho je, že Žatec byl strategickým

a byrokratickým místem činu. A Postoloprty byly plánované jako nové hlavní stanoviště velitelství nově založené 1. československé divize. Tímto rozhodnutím připravilo ministerstvo obrany logistický základ pro „zajištění“ a „očišťení“ severočeského pohraničí. Vojenský předvoj s utajenými příkazy připravoval již rozhodnutý „odsun“ Němců skrze teror, který měl Němce dezorientovat⁹.

Analytická hodnota tohoto velice osobního textu Petera Klepsche je v podstatě omezená. Neměl by být chápán jako kritika historických událostí, ale pouze jako osobní svědectví a náhled dějin očima vyhnaných českých Němců se všemi klady i zápory.

Otázka Herberta Voitle „O co v těchto dokumentech jde“ je neporozumění, ale i toto neporozumění nám otvírá problematiku vyhnanců. Nám se zdá, že Voitel ve svém článku dokumenty jakoby rozebíral a na jejich základě vyprávěl případ Postoloprty nově. Ale o to mu jistě nešlo. Jako mnohým českým Němcům mu šlo o prožitě násilí a bezpráví, o ránu, která dál hnísala, a o odmítání světa toto bezpráví mít na zřeteli. Padesát let byli vyhnanci zajiati ve svých vlastních vzpomínkách, žalobách a vyprávění – bez možnosti toto úředními zdroji doložit. Neboť tyto dokumenty – pokud nebyly zničeny – ležely nedosažně v Praze. Oni si museli nechat líbit, že jim nikdo nevěřil, že jejich líčení je přehnané nebo tendenci. Mnoho z nich tak zahořklo, ale jejich vzpomínky jim nikdo nemohl vzít. Voitel tedy nemusel „Postoloprty“ vyprávět nově. Jeho čtenáři znali tyto příběhy, ale neočekávané otevření spisů z Prahy je potvrdilo. Voitel tedy líčí ve svém úvodu boj vyhnanců o své vzpomínky a obtížné kroky k smíření, které bez poznání pravdy není možné. On se nedívá na zdroje jako badatel, ale očima postiženého, který ve své pozici v konfliktu s partnerstvím s Čechy hledá svoji pozici a úlohu. Švýcarský historik, který pracuje v ČR, Adrian von Arburg považuje toto za „převážně objasňující“¹⁰.

Podle Herberta Voitle neměli vydavatelé v roce 2005 v úmyslu zdroje „a ty v nich se početně vyskytující jednotlivosti doprovázet komentovanými poznámkami“. Nechtělo se totiž plynout časem a „poskytnout rychle tyto brizantní texty bez doplňků jako dokumentační základ“¹¹. Komentář měl následovat v pozdějším novém vydání. A z této myšlenky vyšla tato naše publikace. Přesto jsme se také my zřekli komentování těchto zdrojů, neboť tyto mluví samy za sebe. Naše poznámky se omezují na doplňkové informace k osobám a na místa těchto historických událostí a souvislostí. Příčné odkazy slouží jako průvodce informacemi zveřejněných na různých místech publikace.

Co nám tyto spisy vyprávějí

Přesto jsme toho názoru, že jsme čtenáři dlužni krátké zhodnocení těchto bývalých tajných spisů¹². Tajné spisy mají vždy něco utajit. Ono zakrývané z nich vychází, byť nepřímě. Ze silných protikladů ve výpovědích, tvrzeních a

závěrech je možné vyčíst samotné záměry tohoto vyšetřování.

Podnětem k tomuto vyšetřování byl určitý neklid v obyvatelstvu a starost o pohled na Československo ze zahraničí. Přitom se v politických kruzích pravděpodobně přesně nevědělo, co se před dvěma roky v severních Čechách odehrálo. Překvapení komise o masových hrobech bylo nefalšované. Jaký postoj k tomu měli čeští starousedlíci je možné přímo vyčíst z výpovědí. Podle nich sice česká společnost s odsunem obecně souhlasila, ale ne se způsobem a metodou, kterou byl proveden¹³. Ve zprávě ministři Noskovi ovšem není o těchto omezeních zmínka. Spíše se tvrdí, že se tehdy na těchto exekucích všichni podíleli, bez ohledu na vlastní politický směr i na jiných místech v české zemi podle hesla: „Dobrý Němec – mrtvý Němec“. Kdyby tomu tak bylo, tak se musíme ptát, proč dva anonymní dopisy v Praze vyvolaly tolik rozruchu.

Nutné je vyhodnotit v této souvislosti úlohu předsedy správní komise v Postoloprtech, ředitele školy a nadporučíka v rezervě Rudolfa Zelenky, kterému velitelství OBZ dalo rozkaz k soustředění Němců¹⁴. Zelenka je v podezření, že byl jedním z těchto autorů, který tyto anonymní dopisy psal¹⁵. Zelenka se odepřel vyslýchání před složkami SNB v červnu roku 1947, které bylo nařazeno ministerstvem vnitra. K výsledkům parlamentní komise se ale dostavil. Skutečně byl jeden z mála funkcionářů, kteří proti těmto exekucím protestovali, ovšem marně. Také místní velitel armády musel přiznat svoji bezmocnost oproti OBZ¹⁶. Svému deníku svědčil Zelenka své úzkostné sny vzhledem k nočnímu střelení a píše dále: „Poměry nevyhovitelné. OBZ exekutuje přes 200 lidí a loví další. My se podřizujeme rozkazu a přivádíme další Němce do tábora“. Ve svém výsledku v červenci 1947 nezatajuje svoji averzi proti metodám OBZ, potvrzuje ovšem, že ohledně exekucí „prostě všichni říkali, že oni [ti Němci] si to všichni zasloužili a že jich mělo být ještě více. Každý tato opatření považoval za správná, ale způsob a hlavně s místy nesouhlasili“¹⁷. Na druhé straně, tak to stálo ve zprávě ministru Noskovi, Zelenka, „jemu je v široké veřejnosti přisuzována zodpovědnost za to, co se v květnu a červnu 1945 Postoloprtech událo – vzhledem k tomu, že byl předseda místní správní komise v Postoloprtech, nic proti tomu nepodnikl, co by těmto provedeným exekucím mohlo zabránit“¹⁸.

Z toho jsou zřetelné protikladné výroky parlamentní komise. Na jedné straně „nám jde o popravené Němce, protože šeptanda tyto věci rozvádí do velikých čísel. Chceme věc [statisticky] podchytit, abychom mohli říci, že jsme věc vyšetřili a že situace vypadá tak a tak“ (předseda komise Bunža). Není však snaha provinilce potrestat. Předvolání přicházejí před komisi jako svědkové a nikoliv jako obžalovaní. Zajišťuje se jim, že „nikomu se nic nemůže stát“¹⁹ a slibuje se jim, že ti aktéři, „kteří [skrze

falešné obvinění] pošpinění, budou satisfikováni a bude možné udělat za tím čáru“²⁰. Na očividné zločiny se zde pohlíží pouze z politické a taktické stránky. Tzv. excesy se zde vidí pouze jako „netaktické“²¹, protože vlastní obyvatelstvo iritují a zahraničí znepokojují. Vyšetřuje se podezření, které bylo uvedeno již v anonymních dopisech, že někteří pachatelé se obohatili, nebo že zabili Němce z nízkých a osobních popudů. Předseda komise si přeje, aby „páni důstojníci“ se otevřeně k těmto činům přiznali „jako spravedlivé pomsty na Němcích“: „Nedomníváme se, že by tyto činy byly spáchány z jiné motivace“. Poslanec Kácl, který byl členem strany prezidenta Beneše, prohlásil: „Nejsem pro to, abychom soudili Čechy za to, že potrestali Němce.“²²

Místo toho se s nelibostí zjišťuje, že: „V širší veřejnosti [je] ohromný zájem na celém případě, snaha informovat kdekoho o věci, přičemž zprávy, které z tohoto pramene přicházely, nelze označiti jinak než za zprávy zveličené, jak tomu obvykle bývá při propagandě šeptem, která pracuje bezohledně, tj. bez ohledu na zájmy státu, jen s tím zájmem, vyvolati co možná největší sensaci“²³. Z tohoto hlediska jest také posuzovati případ žatecký, správněji řečeno případ postoloprtský, který v poslední době, dík nezodpovědné politické činnosti některých politických funkcionářů, zbytečně rozvíruje náš politický život a ohrožuje tak a zostuzuje jméno Československé republiky za hranicemi, jak vychází ze zprávy ministru Noskovi²⁴. Obvinění proti Janu Zíchovi, jednomu z hlavních činitelů v případě Postoloprty se považuje za politickou intrikaci: „Jinak politicky jest patrné, že celá tato akce má za úkol odstraniti předsedu ONV v Žatci, příslušníka komunistické strany Jana Zichu, a že za tento požadavek se staví ostatní strany Národní fronty“.²⁵

Jak již bylo předem zmíněno, vyšetřovací komise nebyla s výsledky své snahy a celkovým vyšetřováním spokojena²⁶. Výsledkem bylo, že bylo zjištěno, že stovky Němců byly zastřeleny bez soudního řízení, což ovšem nebylo vůbec tématem, či se vůbec neřešilo. Jako důvod stačilo vytetování znaku SS, či obvinění někoho, že se jednalo o funkcionáře NSDAP nebo člena HJ. Jelikož se našly masové hroby a mrtvoly byly exhumované – celkem 757 – tak nebyla na těchto činech zjištěna žádná pochybení. Svědkové mluvili o „střelbě“, které v noci slyšeli nebo o nočních zákazech vycházení. Jestli to byl důstojník, policista, úředník, občan, nebo zajatec v táboře, ani jediný na vlastní oči popravu neviděl. Žádný člen armády nebo zpravodajské služby nevěděl, jak došlo k těmto mrtvým a kdo k tomu dal rozkaz²⁷, i když si v tom svědkové protirečeli. Komise se ovšem příliš nenamáhala a nešla ve svém postupu do hloubky a v některých otázkách byla cítit rezignace a předem se vzdávala odpovědi. Pokusy o získání důvěry, prosby i slib beztrestnosti s cílem získat informace o událostech ztroskotaly. Co se týče zodpovědnosti v

„případu Postoloprty“ narazila komise na kartel popírání a mlčení.

Jako konečné viníky označila vyšetřovací komise poručíka Čubku a policistu Marka, a to bez doznání a jasných důkazů. Proč se nepokusili při vyšetřování zjistit odpovědnost vyšších důstojníků, jako Zíchy a Černého, z výpovědi nevychází. Od trestního stíhání komise upustila, ovšem s odkazem na zákon z 8. května 1946 o beztrestnosti, ve kterém jednání, k němuž došlo v době od 30. září 1938 do 28. října 1945 a jehož účelem bylo přispěti k boji o znovunabytí svobody Čechů a Slováků, nebo které směřovalo ke spravedlivé odplatě za činy okupantů nebo jejich pomahačů²⁸. Při otázce k čemu toto vyšetřování vlastně sloužilo, narážíme na poznámku poslance Dr. Kokeše: „... jde však o to, aby byly zaraženy hlasy, které soustavně chtějí z toho vytloukat kapitál pro našeho nepřítele“²⁹. Tím byla dána do pohybu spirála zamlčování, o které píše Herbert Voithl³⁰.

Nemůžeme se ubránit dojmu, že parlamentní vyšetřovací komise byla plánována jako fraška, a že někteří členové komise měli sami pochybnosti o své misi. Když se diskutovalo o tom, jestli by bylo nutné vyzvat veřejně ke svědectvím o těchto událostech, ozval se, do té doby většinou mlčenlivý poslanec Horvát: „Souhlasím s návrhem dr. Kokeše, aby vyhláška, aby se hlásili ti, kdo o věci vědí, nebyla vydávána. Pro svědky je nebezpečí, že kdyby vypovídali, bude na ně vykonáván politický tlak. Znam případ z Varnsdorfu, kde ti, kdo mluvili, nebyli přijati do práce. Je to politický teror. Jsem zásadně proti takovému postupu, ale přál bych si, aby na světlo boží vyšlo, jak se události skutečně zběhly. Zavřítí Marka a Čubku by mým nebylo zdravé a vyvolalo by velký rozruch. Na místě je potrestat skutečné viníky“.

Poslanec Horvát se zdá jediný, pro kterého každá vražda byla vraždou a nejen vražda z „nízkých a nedůstojných (ne vlasteneckých) motivů. Ale ani on nehodlá budít rozruch a je pro potrestání viníků v tajnosti. Ale jak by to šlo, aby se nevzbudil rozruch. Dodatečné vyšetřování s „nadrženyými důstojníky“ zpravodajské služby a armádního štábu proběhly 9. a 13. srpna 1947 v Praze³¹. Také ony nepřinesly nové poznatky. Generál Procházka, velitel 1. divize, která měla být umístěna v Postoloprtech, navštívil v červnu tábor v Postoloprtech. Podle jeho výpovědi nevznegli internovaní Němci „mimo rodinných a osobních přání žádných stížností, a hlavně nezmínili vůbec události, které jsou účelem tohoto vyšetřování“³². Generál Španiel, který podle výpovědi poručíka Čubky naznačil, že mají Němce ubít³³, se alespoň přiznává, že při rozhovoru řekl: „V Americe se říká, že dobrý Němec je mrtvý Němec.“³⁴ Jako dalšího zodpovědného by bylo vhodné vyslechnout přednostu zpravodajské služby OBZ Bedřicha Reicina³⁵ nadřízeného poručíka Čubky, ale ten se neobjevil na žádné listině. 20. srpna 1947 zakončila komise své vyšetřování.

Spisy zmizely v tajném archivu ministerstva vnitra. V oficiálním vyjádření platilo, že po skončení války až do poloviny srpna 1945 docházelo pouze k „jednotlivým přehmatům“, které byly vyjádřením spravedlivé pomsty revolučně naladěné části českého obyvatelstva. Když stát ovšem pomocí armády získal plnou moc v prostoru bývalé sudetské župy, proběhl „spořádaný a humánní“ transfer, který si vyžádali spojenci³⁶. Po prostudování těchto zde uvedených spisů a dalších od roku 1992 zveřejněných zdrojů, se musí o tomto vyjádření pochybovat. Násilné činy nevycházely od českých obyvatel, kteří byli těmito

zakroky částečně sami postiženi, ale bylo to plánováno a prováděno vojskem a vojenským zpravodajstvím OBZ. V jakém rozsahu se tím zabývali politici je nejasné. Samozřejmě o tom museli něco vědět komunisté, kteří ovládali ministerstva vnitra a obrany. Cílem těchto zásahů a činů bylo zřejmě zastrašování a dezorientování německého obyvatelstva a příprava na „odsun“. Pomstychtivé motivy je nutné u části zakarpatských Ukrajinců a volyňských Čechů, kteří zažili zvěrstva oddílů SS a německého vojska na východní frontě, také brát v úvahu³⁷.
Andreas Kalckhoff

POZNÁMKY

1. FOCUS 24, 7. června 2003, s. 193, v této dokumentaci na s. 461.
2. Heimatkreis Saaz (hg.): Genozid. Der Postelberger Massenmord 1945 im Spiegel tschechischer Regierungsakten. Eine Dokumentation 60 Jahre danach. Sonderausgabe des Heimatbriefes Saazerland [Domovský spolek Žatec (vyd.): Genocid. Masové vraždy v Postoloprtech 1945 v zrcadle vládních spisů. Dokumentace po 60 letech. Zvláštní vydání Domovského zpravodaje Žatecka], 2005, s. 11-48, 50-55.
3. K tomu „Předběžná zpráva o případu Postoloprty a Žatec“ na s. 174. Dalším důvodem byla jistě petice, která došla SN a spojencům. Byla podepsána bývalými českými poslanci německé sociální demokracie, mezi nimi i jejím předsedou Wenzlem Jakschem. Zde varovali před ztrátou důvěry vítězů, když se na Němcích dopouštějí nebo připouštějí stejné krutosti, které konali nacisti. Tento spis obsahoval mimo jiné drastické líčení případu Postoloprty, které prozrazovalo detailní znalosti těchto událostí (A petition to the Secretary General of the United Nations and the Foreign Secretaries of the Signatory Powers of the Potsdam Agreement from the Parliamentary Delegation of Sudeten Labour in Great Britain, concerning the unjust and inhuman deportation of the Sudeten population with the request for an international enquiry into the atrocities committed in the execution of this policy / Issued by Wenzel Jaksch. London, 1947).
4. K tomu „Předběžná zpráva o případu Postoloprty a Žatec“ na s. 174.
5. Výsledky se konaly v Praze 9. a 13. srpna 1947. Vyslýchán byl brigádní generál Oldřich Španiel, v dubnu/květnu 1945 velitel 3. brigády 1. československé armády a krátce nově vzniklé 1. divize, tehdy již přednosta vojenské kanceláře prezidenta; generál Jaroslav Procházka, od 15. května 1945 velitel 1. divize (následovník generála Španiela); a podplukovník Bohumír Lomský, tehdy asistent v generálním štábu (1956 ministr obrany). 20. srpna 1947 zakončila parlamentní komise svoji práci.
6. Tento protokol je též z archivu ministerstva vnitra (č. NAMNB 8-4 kar. 59).
7. Byl to Jan Zícha, Jan Čupka, Vojtěch Černý, Bohumil Marek a generál Španiel. Poslední byl teprve vyslýchán po 31. červenci 1947 v Praze.
8. V první vydání 2005: Worum es in diesen Blättern geht [O co v těchto listech jde], v. „Domovský spolek Žatec (vyd.): Genocid ...“, viz poz. 2.
9. Srovnej k tomu Adrian von Arburg, Abschied und Neubeginn. Der Bevölkerungswechsel in den Sudetengebieten nach 1945. In: Als die Deutschen weg waren. Das Buch zur WDR-Fernsehserie [Rozloučení a nový začátek. Výměna obyvatelstva v sudetských oblastech po roce 1945, v pořadu „Když Němci byli pryč“. Kniha k televiznímu pořadu německé televize WDR]. Berlin 2005 (tam především na s. 194-200).
10. V posudku pro vydání této knihy pro Česko-německý fond budoucnosti.
11. Tyto citáty jsou z úvodu Herberta Voitla z roku 2005, jehož poslední čtyři odstavce do této knihy nebyly převzaty. Jedná se o editorské poznámky, ve kterých autor následující články komentuje a referuje podle tehdejších dostupných informací.
12. H. Voitl ve zvláštním vydání „Domovského zpravodaje Žatecka“ také kriticky vyhodnotil tyto spisy, převážně závěrečné jednání, které zde otiskujeme na s. 226.
13. Výsledky před parlamentní komisí mimo jiné s. 183 a s. 193.
14. Výsledky před parlamentní komisí s. 207.
15. Zpráva pro ministra Noska s. 171.
16. Zpráva pro ministra Noska s. 170. Výsledky parlamentní komise s. 210.
17. Viz poznámka 13.
18. Zpráva pro ministra Noska s. 171.
19. Výsledky před parlamentní komisí s. 197.
20. Výsledky před parlamentní komisí s. 194.
21. Výsledky před parlamentní komisí s. 190.
22. Výsledky před parlamentní komisí s. 222.
23. Zpráva pro ministra Noska s. 169.
24. Zpráva pro ministra Noska s. 169.
25. Zpráva pro ministra Noska s. 172.
26. Výsledky před parlamentní komisí s. 222.
27. S výjimkou nadporučíka Černého, který přiznal, že vydal rozkaz k popravě kluků, kteří chtěli utéct. Výsledky parlamentní komise s. 203.
28. Herbert Voitl, komentář k závěrečné rozpravě parlamentní vyšetřovací komise, s. 226.
29. Výsledky parlamentní komise s. 222.
30. Herbert Voitl, komentář k závěrečné rozpravě parlamentní vyšetřovací komise, s. 226.
31. Herbert Voitl, komentář k závěrečné rozpravě parlamentní vyšetřovací komise, s. 226, zde se odvolává na Tomáše Staňka, „Verfolgung 1945“. Wien 2002, s. 145, pozn. 177. Viz horní poznámka 5.
32. Tomáš Staněk, „Verfolgung 1945“. Wien 2002, s. 145, pozn. 177.
33. Výsledky parlamentní komise s. 201.
34. Generál Oldřich Španiel (1894-1963) byl za 1. světové války důstojníkem československých legií v Rusku, v letech 1929 až 1932 československým vojenským přidělcem v Polsku, až do roku 1944 vykonával funkci československého vojenského přidělence v USA. 1944 přednosta ve Vojenské kanceláři prezidenta republiky v Londýně. 19.4.1945-15.5.1945 velitelem 3. brigády 1. čs. sboru. Od 17.5.1945 znovu přednosta vojenské kanceláře presidenta Beneše Praze. 1946 až 1947 velitel 1. armádního sboru v Praze, 1947 až 1948 zástupce velitele první vojenské oblasti. Dne 13. srpna 1947 byl též vyslýchán vyšetřovací komisí. Čupka a Černý vypovídali, že se zúčastnili rozloučení Španiela se štábem v květnu 1945. Viz.: Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů. Díl II, svazek 3, Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování 1945. Středokluky (Susa) 2010.
35. Strana 245-246.
36. Postupimské protokoly z 2. srpna 1945, č. XIII. Spořádaný odsun německého obyvatelstva.
37. Viz s. 202, 204.

Proč právě Žatec?

PETER KLEPSCH

Dne 8. října 1938 přijela 1. tanková divize německé branné moci při plnění Mnichovské dohody do Žatce. Velel jí generálporučík Rudolf Schmidt, který se ubytoval v naší rodině. Byl to bratranec polního maršálka von Witzlebena, popraveného po neúspěšném puči ze dne 20. července 1944, který byl již tenkrát rozhodným nepřítelem nacistického režimu. Mojí matce řekl po Anschlusu (připojení k Říši): „Paní Klepschová, nemyslete si, že jste se nyní dostali do ráje.“¹

Jen několik hodin před příjezdem generála Schmidta zabránil policejní rada Orlíček, který byl šéfem žatecké policie tomu, aby projíždějící čeští uprchlíci z pohraničí plenili ve městě. Orlíček, věrný služebník nového státu, věděl, co je dlužen občanům obce, kteří byli mnohá léta svěřeni jeho ochraně. Dva lidé, Schmidt a Orlíček – Němec a Čech, kteří každý svým způsobem zůstali, zastávali právo a pořádek. Jejich jednání by mohlo být příkladné všem těm, kteří i ještě dnes myslí v nacionálních šablonách, a varováním před unáhleným úsudkem.

opatrně řečeno, jen málo sympatií pro jeho existenci⁴.

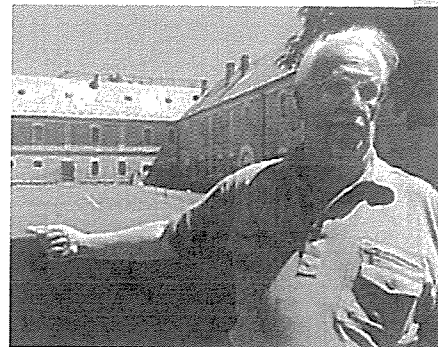
K tomu ještě přišla uražená hrdost násilným aktem, který učinil z kdysi státotvorných občanů nyní jen „trpěnou menšinu emigrantů“. Tak doslova se vyjádřil sám prezident Masaryk k německým protestům proti odepření práva sebeurčení. Přece se ale podařilo filozofickou zralostí prezidenta v následujících letech poměry mezi národnostmi zlepšit a do poloviny třicátých let je učinit snesitelnějšími⁵.

Ale neúprosný běh dějin měl ukončit cestu do „druého Švýcarska“. V Německu se dostal v roce 1933 Hitler k moci a 1935 po těžce nemocném „prezidentu osvoboditeli“ následoval Beneš. Ten jemný kvítek naděje na férovou a mírovou koexistenci obou národů, který někdy dobově klíčil, tak brzo vyprahnul.

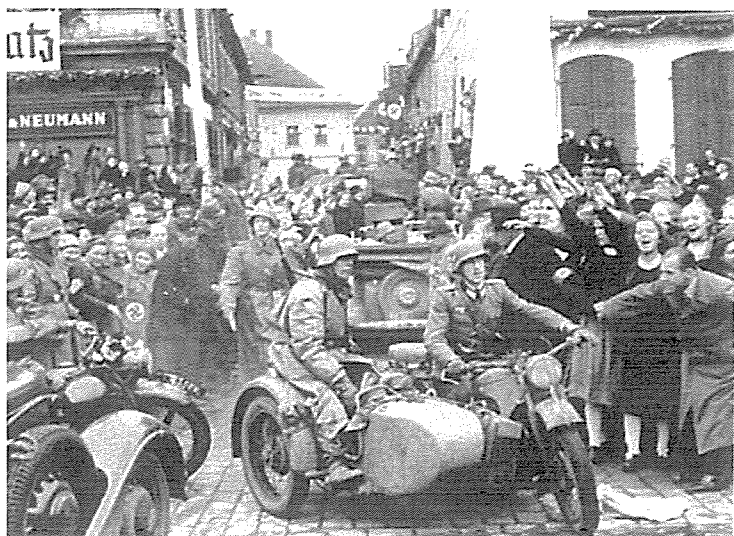
V ČSR vyvolala pozemková reforma ze začátku jen národnostní a méně hospodářské problémy⁶. Postižení velkostatkáři se cítili spíše světovými občany, ale uvolněné statky byly v pohraničí obsazeny skoro výhradně jen Čechy⁷, se všemi následky jako např. založení nových českých škol atd. Výjimečně se někdy mohli i Němci podílet na pozemkové reformě, avšak museli přesídlit do vnitrozemí a byli brzy obětí národnostní izolace.

Mnohem kritičtější byla situace německých úředníků⁸. Mohli zůstat ve státních službách jen po absolvování velmi náročných jazykových zkoušek, a ještě vyšší překážky se stavěly bývalým důstojníkům, kteří chtěli dále sloužit u armády⁹. Tak byla existence mnoha rodin těžce ohrožena už za Masaryka a mnozí bývalí úředníci nebo důstojníci museli pracovat jako obchodní zástupci a případně se protloukat v pro ně cizích povoláních. Situace se ještě zhoršila v třicátých letech, když stát zadával objednávky skoro výhradně jen českým podnikatelům nebo řemeslníkům a zemědělství trpělo pod následky světové hospodářské krize¹⁰.

V sudetoněmeckých kruzích se začalo pošilhávat přes hranice, protože Hitler se rychle vypořádal s nezaměstnaností, zatímco počet zaměstnaných především v německy mluvících oblastech ČSR drasticky ubýval. Hitlerův teror byl v době německé olympiády držen na uzdě a spousta lidí vně německých hranic viděla ve své nouzi v Německé říši jen světlo a ne stíny.

Peter Klepsch v kasárnách v Postoloprtech 2010 (archiv SPIEGEL)

Radostné vítání německého vojska při vstupu do Žatce v roce 1938 (Spolkový archiv NSR)

Bylo by pokrytectvím popírat to, že Mnichovská dohoda byla tehdy pocítována skoro všemi Žatečany jako akt spravedlnosti. Pro německou třetinu obyvatelstva Čech a Moravy byla smlouva ze St. Germain aktem bezpráví, protože dala všem národům východní a střední Evropy právo na sebeurčení, jen s výjimkou Němců a Maďarů v Čechách a na Moravě², a tím se stavěla bez rozpaků proti původním válečným cílům spojenců. Donuceni vojenským násilím a bez možnosti se podílet na přípravě ústavy³, měla německá část obyvatelstva mnohonárodnostního státu,

Koho by udivilo, že Henleinova Sudetoněmecká strana, která mimochodem byla otevřená i pro Židy²¹, požadovala autonomii Sudet na ochranu hospodářství trpícího nouzí. To způsobilo ztráty německým „aktivistům“²², kteří usilovali o spolupráci s republikou, protože ovšem opora Prahy byla čím dále slabší, a tak při dalších volbách neuspěli²³. Teprve po „Anschlusu“ (připojení) Rakouska k německé říši učinil Beneš svým německým spoluobčanům další návrhy a nabídky, nabízel příliš málo a příliš pozdě, aby přicházející pohromu a neštěstí mohl odvrátit²⁴ – sedm měsíců později vpochodovali říšské jednotky do Československa.

Sudetští Němci, cítíce se vždy jako Rakušané, viděli svoje spojence a záštitu vždy ve Vídni. S pádem Vídně viděli svou alternativu nyní v Berlíně a chtěli, hnáni strachem o existenci a zraněným právním pocitem, a ovlivněni také romantickou představou dějin, domů do Říše²⁵. Když potom také světová veřejnost brala jejich otevřenou ránu na vědomí, způsobenou Pařížskými smlouvami a pokusila se Mnichovskou dohodou o napravení, naplnil se jejich neblahý osud.

Po této nutné exkurzi do velké politiky se vraťme nyní znovu do Žatce. Město čítalo v roce 1900 15.758 obyvatel. Z nich se hlásilo 430 k české národnosti. Roku 1930 narostlo obyvatelstvo, přesto, že válka si vyžadovala mnoho lidských obětí, na 18.100 hlav mezi nimi nyní již 3.156 Čechů a převážná část z 1.859¹⁶ Židů se hlásila k německé národnosti.

Ze zvýšení podílu česky mluvícího obyvatelstva je zjevný etnický tlak v pohraniční oblasti na německy mluvící část obyvatelstva. Přece jen zůstalo město ušetřeno krvavých represálií českým vojskem v březnu 1919, které si vyžadovaly v jiných místech mnoho mrtvých a zraněných mezi protestujícími německými obyvateli a tím otrávil atmosféru v novém státě již od samého počátku²⁷.

Pravdě je nutno dát úctu: Žatec byl bohatým městem, jehož občané nedávali lehkovážně v sázku majetek a život. Průmyslová města s německy mluvícím obyvatelstvem již silně trpěla hospodářskou krizí. Finanční prostředky, kterými město Žatec ovšem oplývalo díky pílí řemeslníků, lukrativnímu pěstování chmele a zeleniny a obchodem těmito produkty, svedly město v roce 1933 k tomu, aby ve svých zdech uspořádalo slet německé tělovýchovné jednoty (Deutsch-völkischer Turnverein). Tak Žatec následně „páchnul“ tím, že se stal pařeništěm Henleinovského hnutí²⁸.

Tehdy, to je jisté, nebyli ve městě a okolí ideologové nacistického ražení, ale v roce 1938 mnoho sympatizantů pro připojení k Německu²⁹. Byli to lidé, kteří svého času stáli před ruinem, a jejichž hospodářská existence byla zachráněna zakončením české represe.

Konrád Henlein (druhý zprava) vedle Hitlera v době po „připojení“. Později byl přímo podřízen Hitlerovi jako „říšský komisař pro sudetskou župu“ se sídlem v Liberci (Spolkový archiv NSR)

Z 1.859 Židů žilo v květnu 1939 v městě již jen 200²⁰. Převážná většina, zámožná a dalekozraká, se před Mnichovskou dohodou přemístila do ciziny, nebo do vnitrozemí²¹. Tak počet obětí, které si vyžadovala Hitlerova rasová šílenost, alespoň v blízkém okolí našeho domova zůstal poměrně malý. Vážili jsme si našich židovských spoluobčanů jako dobrých lékařů, advokátů a férových konkurentů v hospodářském životě²². Hůře na tom byla

Teror byl pro Hitlera a Henleina prostředkem k prosazení národně nacionalistických zájmů: Oddíl „Sudetských dobrovolníků“ (Freikorps) nastoupil 10. října 1938 v Mimoně, kdy přivítal německé vojsko (Spolkový archiv NSR)

smíšená manželství, německo-židovská. Tito lidé byli stále šikanováni nacistickými orgány, poníženi a ohroženi, závislí na pomoci přátel, kteří často mohli pro ně dělat jen velmi málo.

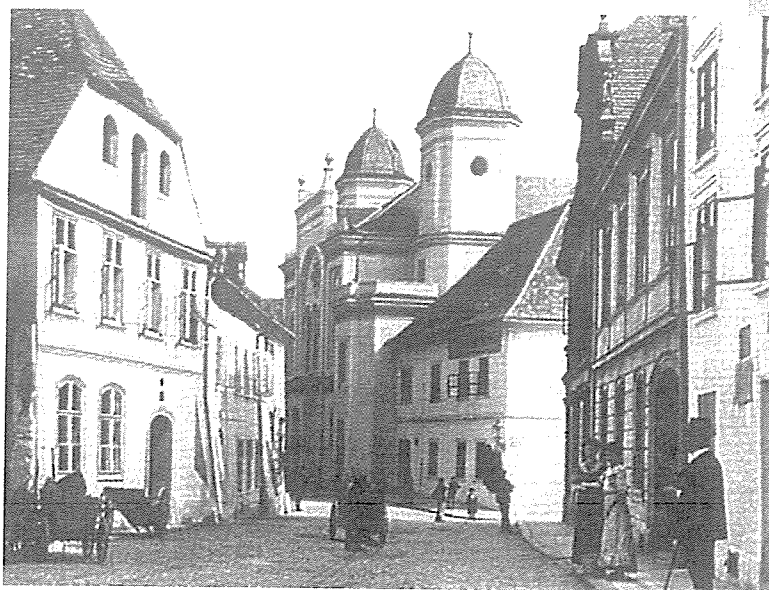
Extrémní antisemitismus, stejně jako zášť proti Čechům, v saturované atmosféře našeho města nikdy neexistoval²³. Většina neněmeckých spoluobčanů byla v tehdejší společnosti dalekosáhle integrována. Nevoli pocítili jen ti Židé, kteří jako politikové nebo žurnalisté německé většině v národnostním boji vpadli do zad, a ty české orgány, které se nechaly instrumentalizovat k národnostnímu útlaku z Prahy²⁴.

Je tu také na místě zabývat se v Praze zrozeným heslem o vyhnání Čechů na podzim 1938. V zásadě měl každý Čech, který žil v Žatci již před rokem 1910 možnost požádat o německé státní občanství. To využilo také hodně českých občanů, ale také řada politicky nenápadných lidí, přistěhovaných teprve po roce 1919, kteří měli solidní existenci. Emigrovali v první řadě úředníci policie, dráhy a pošty, kteří nemohli čekat od Německa pracovní místa ani penzi. Oni všichni mohli svůj pohyblivý majetek transferovat, a pokud měli pozemky, tyto také prodat²⁵.

Abych jmenoval konkrétní případy: v Žatci zůstali: vysoce vážený právník Dr. Vilém Kříž, obchodník chmelem Rudolf Holub, speditér Řánek a obchodník uhlím Rožka. Češi zůstali i na venkově, sedláci, kteří dostali polnosti předešlou pozemkovou reformou: velkostatkář Firbas v Milčevsi a rodiny Průha a Renč ve Staňkovicích. Navíc jsou pisateli tohoto článku známy tři vůdci Hitlerjugend českého původu, kteří v roce 1945 bez úhony vyměnili strany, zatímco němečtí antifašisté přišli z koncentračního tábora nebo z německého vězení rovnou do českého pracovního tábora a museli potom po vyvlastnění svého majetku jít do exilu. Díváme-li se na konkrétní události v našem rodném městě, je jasné, že v roce 1945 mnoho lidí vzhlíželo vstřícně změnám událostí starostmi, ale ne v zoufalství²⁶.

Krátké opojení z domnělé svobody pro nás končilo přesně po „připojení“ židovským pogromem 9. 11. 1938 nazvaným „křišťálová noc“. Ke cti žateckého obyvatelstva je třeba uvádět, že to bylo nařizeno z venku, končilo relativně mírně a na žádný pád nebylo „výrazem spontánního lidového hněvu“, jak by Goebbels chtěl, aby se myslelo²⁷. Lidi s přemýšlivou myslí ještě více pomátlo, že německá branná moc v březnu 1939 pochodovala sněhem a ledem na Prahu²⁸. Narušilo to důkladně pocit spravedlnosti mnoha Žatečanů neboť právě byla s velkým úsilím vybojována národnostní nezávislost sudetských Němců, a nyní se muselo pohlížet na to, jak byla druhým pod nicotnou záminkou vzata. Žádný dobrý příklad pro národ, který se považoval sám za morálně bezúhonný a v právu.

Potom po půl roce přišla válka. Nikým nevídaná, vzbuzovala strach, obzvláště starší generaci, mající v paměti ještě poslední válku, která skončila pro české Němce ka-

Žatecká synagoga v roce 1910 (privátní archiv J. Bláha)

tastrofou. Po prvním opojení vítězstvím v Polsku a Francii bylo slyšet jásání křiklounů, které znělo jako příslovečné pískání si v černém lese nebo také povyk málo slabozrakých typů. Skoro zároveň s porážkou u Stalingradu se prvně potají prosílycho, že byly spáchány zločiny v Polsku a starostlivé matky započaly držet příliš naivní syny v pozdálí od SS.

Zatímco v nedalekém Mostu započaly padat pumy, zůstal Žatec, až na mrtvé padlé na frontě, od války ušetřen. Hladověť se celkem nemuselo a kdo se nemohl zcela nasytit, mohl svůj jídelní lístek doplnit v záviděném protektorátu. Čeští sousedé totiž nemuseli na vojnu a zásobování potravinami bylo spíše lepší, než Němců v říši. Teprve v dubnu 1945 si vyžádal nálet na „malé“ západní nádraží první oběť civilistů ve městě. Když hořely Drážďany, byl válečný hluk slyšet i přes hory a nikdo už neměl iluze o tom, jak skončí válka. Jediná otázka nyní byla, zda přijdou Američané nebo Rusové?: Optimisté doufali stále ještě v Američany, kteří stáli před Karlovými Vary. Realisté se právem obávali toho, že si Stalin nenechá ujít „citadelu Evropy“.

V ranních hodinách 9. května, v den německé kapitulace, byla tato otázka vyřešena a několik dnů se myslelo, že okupačním režimem Rusů, kteří se relativně plenění a znásilňování zdržovali²⁹ – měli za to, že jsou v českém městě – je už nejhorší překonáno. Zdejší občany mluvící slovanským jazykem jsme znali a neočekávali nic zlého od nich. Jim také nebylo ublíženo.

Žatečané nebyli na to, co mělo přijít připraveni. Samozřejmě viděli na jaře 1945 změnu situace s obavami, ale nepropadli v zoufalství. Později se sudetským Něm-

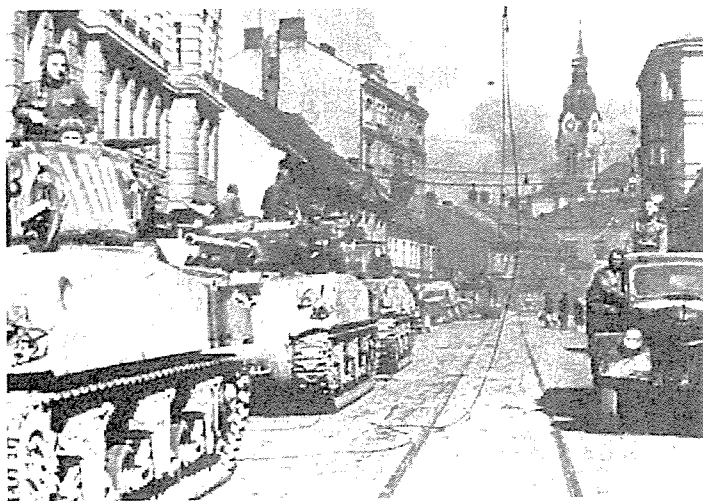
cům vyčítalo, že v roce 1938 zradili republiku, a že za to vyvlastnění a vyhnání je jenom spravedlivé. Čeští Němci toto ovšem neočekávali. Nespáchali Češi z nacionálního důvodu v roce 1918 také zradu na svém státu, Rakousko – uherské monarchii? Proč by tedy měli být nyní Němci potrestáni za to, že rebelovali a opustili mnohonárodnostní Československo? Toto si neuměli představit.

První tři týdny toužebně očekávaného míru byly ovšem znepokojivé. Jenom hodiny před koncem války prošel Žatcem evakuační transport z koncentračního tábora Terezín. Zanechal zde oběti epidemie a výčitky viny. Také skupina slezských dětí se ocitla koncem války v Žatci a byla pod hrozbou zastřelení rozdělena Rusy do žateckých rodin k péči. Kolovaly hrozné zprávy z jiných německých měst, ale nikdo netušil, jak hrozné to dopadne v Žatci. Sovětská armáda Žatec náhle opustila³⁰.

Prvního června se zaplnilo město českými uniformami³¹ a šeptem se roznášela zpráva: „všichni Němci budou vyvlastnění a vyhnání“ anebo „v Postoloprtech zmizeli náhle všichni němečtí muži a ženy“. Nechtělo se tomu věřit, ale starému Žatci uhodila doslova poslední hodina, neboť po vyhnání žateckých mužů zůstaly žatecké radniční hodiny stát.

Co následovalo: lépe podávaná česká vyšetřovací zpráva, střízlivěji a trefněji, než by to mohly říci traumatické vzpomínky posledních německých svědků, kteří přežili. Přesto chce komentátor vnést trochu pořádek do chronologie těchto hrůzostrašných dnů, které v oficiálním textu působí trochu neuspořádaně.

Již v sobotu 2. června byl u jižní zdi žateckého nového hřbitova zastřelen neznámý počet lidí. V dnes neznámém masovém hrobu má ležet skoro sto lidí, mezi nimi také ti,

Sovětské tanky přijíždějí 2. května 1945 do Brna (Spolkový archiv NSR)

kteří zemřeli na následky svých zranění v žateckém lazaretu³², dále také částečně svědkové týraní, kteří ze strachu před násilím spáchali sebevraždu a váleční zajatci.

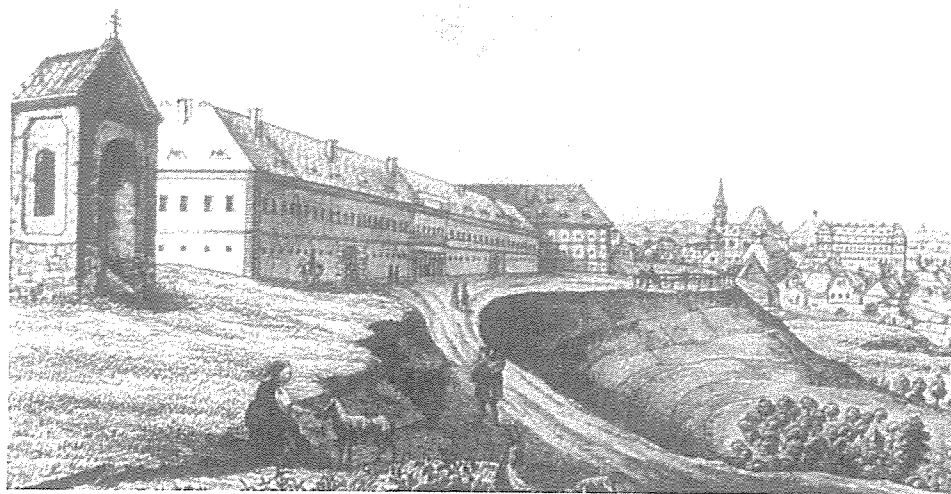
V neděli 3. června bylo hnáno asi 5000 žateckých mužů v nejméně dvou kolonách do 15 km vzdálených Postolopr. Původně tam měly být zavlčeny všechny 13ti – až 70tileté osoby mužského pohlaví. Zřejmě však byli zadrženi lidé mezi 66 a 70 roky na nádraží a byli hned dáni do žateckého tábora. Již na náměstí byli první mrtví. Pochod do Postolopr byl provázen bitím a slabí a nemocní byli zastřeleni. Po příchodu do kasáren všichni museli usednout na nádvoří a v případech, že vstali hrozilo zastřelení. Nebylo dovoleno ani vykonat tělesné potřeby.

Někdy v noci přišli političtí vězni z žatecké věznice³³. Ti byli uvězněni v západní části kasáren, která byla zajištěna ostnatým drátem. Tam byl tzv. „blok smrti“: „Ti, kteří sem vstupují, nechť se vzdají všech nadějí.“ (Dante)

Pondělí 4. června: Po noci strávené na dlažbě staré postoloprtské jezdecké kasárny se ráno začalo na nás zcela nemotivovaně střílet. Bylo mrtvých a raněných³⁴. Pod výhrůžkou zastřelení jsme museli vyprázdnit kapsy a odevzdat veškeré cennosti, při následné tělesné vizitaci bylo i další naše vlastnictví zničeno, i léky. K polednímu přijížděla nákladní auta. Přijeli vyzvednout lékaře, zaměstnance žatec-

Žatec, náměstí Svobody: Zde se museli 3. června 1945 shromáždit muži a chlapci od 14 let k pochodu do Postolopr (archiv Nadační spolek Žatec)

Postoloprtský kasárenský vršek, litografický tisk, E. Kutschera 1835 (archiv Nadační spolek Žatec)

kých městských podniků a dalších potřebných povolání, jejichž pracovní síla byla potřeba. Položidě a manželé židovských žen směli zpět do města. Mnoho z těchto vyvednutých však muselo v Žatci znovu do tábora. Večer museli ti, kteří zůstali za zpěvu nacistických písní běhat kolem kasárenského dvora. Kdo ze slabosti zůstal pozadu, byl bitý.

Úterý 5. června: Již ráno začíná selekce zajatých spojená s opakovanou tělesnou vizitací. Se zajatými členy SS, SA a vojáky, kteří se vrátili z fronty, putují všichni bývalí členové bezpečnostní stráže a SdP (Sudetoněmecká strana) a několik málo funkcionářů NSDAP, kteří nějakým nebo jiným způsobem doposud nezmizeli, do bloku smrti. Dohromady více než 500 mužů mezi nimi i krátce před důchodem školní rektor Emil Tutschka, který jako okresní předse-
da včelařů zřejmě ohrožoval bezpečnost tohoto státu. Někteří byli obětí čisté svévolle – nebyli členy žádné výše popsané organizace.

Zbytek mužů, „lehčí“ případy, mohl noc strávit na dlažbě kasáren. Ostatní byli nahnáni do místnosti kasáren, kde stojíce jeden těsně vedle druhého museli spát ve stoje za nedostatku vzduchu. Ještě za ranního svítání byla odvedena první skupina z „bloku smrti“ směrem do Levonické bažantnice. Nikdo z nás se s nimi již neshledal.

Středa 6. června: Tento den byl jediným krvavým chodem. Zatím, co první autobusy ze Záluží (Maltheuern) přijely pro mladé hochy, aby je odvezly k nuceným pra-

ství se odvážil Erich Kindermann se svojí motorkou. Je položidem a přinesl chleba a dopisy pro některé z nás a také fámou, že v Žatci dlí britská komise. Utěšoval nás, že kdo nebyl u partaje³⁷, přežije.

Přímo do toho krvavého šílenství přijela nákladní auta vezoucí chleba. Patnáct lidí se muselo dělit o jeden bochník. Pro mnohé první sousto od soboty večer. Vodu nabíráme z příkopu³⁸, je okořeněna pulcem, a jak dnes víme, i špetkou mrtvolného jedu.

Večer musí také „lehčí případy“, do přeplněné stáje. Zřejmě měl být odchod kandidátů smrti nepozorován. Faktor, který nám dodal odvahy a nechal nás doufat, že přežijeme³⁹.

Čtvrtek 7. června: „Lehké případy“, mezi nimi i já, byli propuštěni a přišli do žateckého tábora. Kdo nebyl ovšem schopen chůze, byl na pochodu zastřelen, mimo jiné stavitel Heinzl ještě v Postoloprtech a na cestě páter Max, který byl guardianem žateckého kapucínského klášteřa⁴⁰. V obou případech v dohledu kronikáře, který v pozdních poledních hodinách ještě jednou vkročí do svého rodného města, plný hořkosti pro celý život a maje střep granátu z postoloprtských dnů v stehně⁴¹.

V pátek dne 8. června opustili všichni Žatečáci, až na málo výjimek, kasárna.

Bylo třeba místo pro další kandidáty smrti, neboť vraždění v Postoloprtech pokračovalo⁴². Bereme-li jako základ počty, které byly zjištěny z následujících dokumentů, tak

Bohuslav Marek (2. vlevo) s Pavlem (vlevo) a s bratry Petroluky (archiv Nadační spolek Žatec)

přicházíme, připočteme-li Němce zastřelené ve Vadkovicích⁴³, Kounově⁴⁴ anebo na žatecké hřbitovní zdi, zcela lehce na 1.500 „zmizelých“ na žateckém okrese⁴⁵, jak uvádí Staňkova kniha⁴⁶. V těchto počtech není zahrnuta dobrá stovka sebevražd a miminka, která musela umřít,

protože vrchnost jim odepřela zásobovat je mlékem. Podle vyšetřování Červeného kříže bylo jen v žateckém ženském táboře 75 miminek zemřelých hladem.

Vzhledem k těmto hrůzám je těžko se zabývat v klidu viníky. Na předním místě stojí beze sporu kapitán Jan

Zicha, který byl tenkrát známý pod krycím jménem „Petrov“, a který se následně stal v roce 1947 předsedou okresního národního výboru v Žatci. Veškerá jeho činnost vnucuje domněnku, že Petrov/Zicha byl při nejmenším kryt ministerstvem národní obrany. Jako šéf obskurní rozvědné jednotky měl moc odvolat majora Duřta z funkce posádkového velitele jen proto, že Duřt nesouhlasil z jakéhokoliv důvodu s akcí organizovanou „Petrovem“. Rožka, který se též pokusil zabránit nejhoršímu, byl ohrožován samopalem. V Postoloprtech se objevuje „černý Petr“- tak byl potají svými oběťmi nazýván – s hotovou proskripční listinou⁴⁷ a chladnokrevně odškrtává vraždy.

Markovi ukládá již před započítím akce, aby obstaral lopaty a nehašené vápno. To je organizovaná masová vražda a není to spontánní akt pomsty frontových vojáků, tak jak chce protokol vsugerovat. Listinu smrti ostatně obdržel Zicha od Karla Haase⁴⁸, komunisty, který se za vloupání dostal do koncentračního tábora. V roce 1945 byl potom policejním velitelem v Žatci. Kariéra připomínající operu „Krejcarova“ ideologického souvěrce Bertholda Brechta.

Vraťme se ale k Petrovi/Zichovi. Podle vlastních údajů byl narozen v Žatci, pod jakým jménem zůstává neobjasněno. Zřejmě byl učite-

Vyhláška.

Natizují, aby dnes všechny osoby ženského pohlaví, české a německé národnosti, bez rozdílu státi a děti hlasily se ihned po vyhlášení tohoto rozkazu v bývalých „SS“ Kasárnách na Trnovanské silnici.

Osoby německé národnosti vezmou s sebou:

- 1.) zavazadla s nejnútnejšími cestovními potřebami ve váze 25 kg na osobu včetně přikrývký a jídelních potřeb.
- 2.) potraviny na 3 dny.
- 3.) Všechny osobní průkazy.
- 4.) Klíče bytů a domů svázané ve svazku a označené číslem domu a bytu.
- 5.) Všechny cenné věci, peníze, vkladní knížky, cenné papíry a drahé skvosty s připojeným seznamem

Toto opatření se provádí pro přesnou evidenci osob německé národnosti a jejich rozdělení do pracovního nasazení. Zatajení jakýchkoliv uvedených hodnot nebo neuposlechnutí tohoto rozkazu se trestá smrtí.

Národní Výbor.

Kundmachung.

Es wird angeordnet, daß sich heute alle Personen weiblichen Geschlechtes, tschechischer und deutscher Nationalität ohne Unterschied des Alters und Kinder sofort nach Veröffentlichung dieser Kundmachung in der ehemaligen „SS“ Kaserne in der Trnovanerstraße in Saaz zu melden haben.

Personen, deutscher Nationalität haben mitzubringen:

- 1.) Gepäck mit dem allernotwendigsten Reisebedarf im Höchstgewichte von 25 kg je Person einschließlich Decken und EBbedarf.
- 2.) Lebensmittel für 3 Tage.
- 3.) Alle Personalausweise.
- 4.) Wohnungsschlüssel in einem Band, das mit der Hausnummer und der Wohnung bezeichnet ist.
- 5.) Alle Wertsachen, Geld Einlagebücher, Wertpapiere und kostbaren Schmuck mit einem genauen Verzeichnis dieser Gegenstände.

Diese Vorkehrungen werden zur Durchführung einer genauen Evidenz aller Personen deutscher Nationalität und ihrer Einteilung zum Arbeitseinsatz durchgeführt.

Die Verheimlichung irgend einer der angeführten Wertsachen oder die Nichtbefolgung dieser Anordnung wird mit dem Tode bestraft.

Národní Výbor.

Vyhláška Národního výboru v Žatci z 13. června 1945 (Regionální muzeum K. A. Polánka v Žatci)

lem, emigroval v roce 1939 nejdříve do Rumunska, později se přihlásil k čs. armádě v Anglii. Odtud šel do Ruska a vstoupil do „Svobodovy armády“ (československé zahraniční armády) v Rusku⁴⁹. Ta byla složená z přinucených slovenských válečných zajatců, volyňských Čechů⁵⁰ a komunistických emigrantů prostoupených politruky⁵¹ s nejvyšším ideologickým vysvěcením. K poslední jmenovaným patří „černý Petr“ zcela jistě. V Postoloprtech vydával jen rozkazy přes svou nízkou důstojnickou hodnost také kapitánu Černému, který sloužil taktéž na východě a utřil tam střelnou ránu na hlavě. Možná to vysvětluje jeho krutost – dal zastřelit pět nešťastných chlapců. Zdá se, že Čubka velel nočním popravám a obohatil se na skvostech zajatců.

Je zcela zřejmé, že z Marka chtěli udělat před vyšetřovací komisí obětího beránka. Ten však předvídal tento záměr a v předvečer komunistické revoluce prokázal hodně odvahy. Jestliže prosvítává v průběhu vyšetřování místy světlo pravdy, tak díky jemu. Marek byl filuta, kterého přinutili být náčiním, který však nebyl zločincem. Potají zachránil některým život⁵² a také se pokusil, aby pět chlapců vyvázlo jen bitím, ale také zastřelil na požádání kapitána Langeru a obohatil se na našem neštěstí. Přece jen jako velitel žateckého ženského tábora v některých případech zabránil znásilnění žen, také ze stran Rusů. Stal se sice vrahem, ale nesudme ho příliš přísně. To stejné platí i pro bratry Petrolukovi, kteří byli jen zesurovělymi vsiváky, ale ne rozenými vrahy⁵³.

Vedle vrahů tu byli ještě nestoudní zloději. Činili se ve stínu hlavních pachatelů, a proto byli méně nápadní. Zvláštním exemplářem toho druhu byl právník a státní úředník Dr. Petrášek. Jeho vášně pro staré mince prosvítává dokonce ve vyšetřujícím protokole. Nechá umřít krajana Dr. Kříže a přisvojuje si jeho proslulou numismatickou sbírku.

Dr. Kříž měl také dva nevlastní syny, Karla a Arnošta Zulegra. Petrášek zamknul Karla, který trpěl srdeční chorobou do tmavého sklepa a odebral mu léky. Brzy na to Karel umřel, zatímco Arnošt je pod nicotnou záminkou postaven před mostecký soud, musel následně pracovat skoro dva roky v dolech, ale byl zproštěn viny v roce 1947. Petráškovy známé politování, že neumřelo dost německých dětí hladem, bylo německým táborovým lékařem Dr. Brüchertem pro potomstvo natočeno na magnetofon v naději na spravedlnost.

Na závěr této místní exkurze je stavěna opět otázka: Proč zrovna Žatec? Není sice náhoda, že vrchol krvavých událostí se odehrává rok po Lidicích⁵⁴. Avšak všude v Sudetech se na rozhraní května a června 1945 vraždilo. Jenže nikde s tak dobře organizovanou intenzitou jako na Žatecku. Brno a Praha jsou velkoměsta a též počet ústeckých obětí nedosáhlo, přes vyšší počet

obyvatelstva, ani polovinu mrtvých žateckého okresu⁵⁵. Vedle 1.300 potvrzených vražd v Postoloprtech byly ještě provedeny početné menší hromadné vraždy, např. ve Vadkovicích⁵⁶.

Také v sousedních okresech Podbořany, Kadaň⁵⁷, Chomutov⁵⁸ a Most⁵⁹ přišly stovky Němců o život. Vše to v obvodu 1. čs. divize, tedy pod dozorem generálů Španiela a Klapálka, kteří byli též v roce 1947 vyslýcháni, ale nikdy nedošlo k soudnímu líčení nebo obžalobě. Šlo tu vždy o regulérní vojsko a nikoliv o „nedisciplinované bandy“, jak se vždy předstíralo. Pohádka o Werwolfu⁶⁰, který měl údajně ještě týdny po skončení války působit, je již v protikladu s Rožkovou výpovědí „Němci byli krotcí jako beránci“⁶¹.

Němečtí vojáci ve zničených Lidicích (Spolkový archiv NSR)

Slet tělocvikářů roku 1933 asi nepronikl do vědomí vojáků, kteří zčásti žili v cizině, ale hrál snad roli v možných příkazech z Prahy⁶². Více pravděpodobné je, že to byla nevraživost velitelů⁶³, kteří na Dukelském průsmyku utrpěli citelnou porážku a jistě táhl také příklad sovětských oddílů. Ale z dokumentů, které jsou k dispozici vysvítá, že to byly nadřazené orgány z Prahy, které s rozkazy jako např. „... zabít co nejvíc Němců“ vnesly do událostí teprve vervu⁶⁴.

Je to hanba pro vládu, která tehdy o sobě prohlašovala, že je příkladem pro humanitní demokracii, že takové zločiny kryla anebo dokonce podporovala. Bylo již dost zla vyhnat miliony vydrancovaných lidí do zcela zničené, hladovějící sousední země. Tím, že mnoho mužů padlo ve válce a ti, kteří přežili a byli ještě živitelé rodin byli zavražděni, byl splněn genocid na celé národní skupině⁶⁵. Bohužel k těmto činům se v Praze dlouho mlčelo.

1. Rudolf Schmidt (1886-1957), ke konci generálplukovník, výslovně zakázal během válečného tažení proti Francii plenění a nasadil již před válkou důstojnické hlídky, které měly za úkol případně i ozbrojenou mocí postupovat proti jednotkám SS. V protikladu k běžné praxi prosadil korektní zacházení s ruskými válečnými zajatci. Po bitvě u Stalingradu, kritizoval opakovaně válečné vedení a vyjádřil se nepříznivě proti Hitlerovi, z odkazu na jeho zkušenosti z 1. světové války. V roce 1943 byl z vojska (Wehrmacht) propuštěn po tom, co jeho bratr jako špion spáchal sebevraždu. Vzhledem k povážlivým dopisům, které byly u jeho bratra nalezeny se dostal přechodně do psychiatrické léčebny.

2. Mimo Němců a Maďarů se to tehdy v Československu týkalo i polské a rusínské minority. Bývalé Slezske vojvodství Těšín s převážně polsky hovořícími obyvateli bylo koncem války obsazeno Polskem, následně ovšem českým vojskem dobytě nazpět. Později ovšem muselo Československo přistoupit na rozdělení.

3. V Revolučním národním shromáždění, které vzniklo 14. listopadu 1918 a následně vypracovalo ústavu, byli zastoupeni pouze Češi a Slováci, ostatní minority nebyly brány na zřetel. Nutno je však podotknout, že Němci z českých zemí na podílení při vypracování ústavy neměli zájem, neboť se chtěli zúčastnit na Německo-rakouském národním shromáždění ve Vídni 4. března 1919, čemuž jim bylo ovšem zabráněno.

4. Pro odmítnutí Československého státu se vžil pojem „negativismus“, který použil předák Německé nacionální strany (Deutsche Nationalpartei) Rudolf Lodgman von Aue 1920. Byl odůvodněn okolností, že minority nebyly na výstavbě nového státu zúčastněny. Protější pozici zastávali „aktivisté“, ke kterým patřili němečtí sociální demokrati, Německá sociální-křesťanská lidová strana a Svaz německých zemědělců. Tito propagovali spolupráci v naději změny v názorech Čechů a Slováků vzhledem k úpravě ústavy týkající se německé minority. V roce 1926 skutečně došlo k vytvoření nadnárodní vlády v Praze, která pokračovala v rozdílném složení až do jara 1938.

5. Designovaný prezident Tomáš Masaryk prohlásil 22. prosince 1918: „území, obývané Němci, jest území naše a zůstane naším...my jsme vytvořili náš stát; tím se určuje státoprávní postavení našich Němců, kteří původně do země přišli jako emigranti a kolonisté“. Dále sice doplnil, že minority budou mít plná národní a občanská práva, ale přesto tato slova zůstala jako první slova trvale ve vědomí Němců v českých zemích ...

6. Jako jediná země ve střední Evropě provedla Československá republika po 1. světové válce pozemkovou reformu, tedy vyvlastnění velkostatkářů (přes 150 hektarů orné půdy a 250 hektarů celkového majetku, včetně lesů) ve prospěch malých rolníků a pastýřů.

7. Tím se měla revokovat ztráta „české půdy“ vyvlastněním husitské šlechty v roce 1620, neboť šlechtici, kteří vlastnili půdu, se považovali převážně za Němce. Reálně ztratili tím Němci 42 % své půdy.

8. Úředníci a soudci museli během půl roku prokázat znalosti českého jazyka, jinak byli propuštěni. Mezi rokem 1921 a 1930 tak ztratilo tímto způsobem 33000 českých Němců zaměstnání ve státní službě, za ně bylo zaměstnáno 41000 Čechů. Následkem bylo, že mimo školní služby byl počet německých úředníků daleko pod podílem Němců na celkovém počtu obyvatel.

9. Bratřovi Petera Klepsche Wilhelmovi se podařilo přijetí v Československé armádě. Podle něj však rozhodnutí komise nebyla učiněna vždy z věcného hlediska.

10. Dvě třetiny nezaměstnaných následkem hospodářské krize byli Němci. Toto byl především důsledek koncentrace exportně orientovaného lehkého průmyslu v pohraničí, jehož industrializační stupeň patřil k nejvyšším v Evropě. Ten trpěl krizí nejvíce. Oproti tomu vzrostl výrazně zbrojní průmysl, který však byl převážně umístěn ve vnitrozemí. V roce 1936 přikázal ministr obrany, že též německé firmy musí zaměstnat české dělníky v tom objemu, který odpovídá národním okolím. Toto vzbudilo ovšem podezření, že Češi zneužívají krizi k národnostnímu politickému účelu.

11. Konrad Henlein založil 1. října 1933 Sudetoněmeckou vlasteneckou frontu (Sudetendeutsche Heimatfront). Krátce před tím se „Německá nacionální-socialistická dělnická strana“ (DNSAP) a „Německá

nacionální strana“ rozpustila, aby přešla svému zákazku. „Vlastenecká fronta“ se později přejmenovala na „Sudetoněmeckou stranu“ (SdP). Postupně přešla Sudetoněmecká strana funkcionáře, politiky a členy těchto stran. Antisemitská DNSAP měla úzké kontakty k hitlerovské NSDAP a také SdP v následných letech byla masivně podporována finančně Hitlerem.

12. „Aktivisté“ viz patová poznámka 4.

13. Při volbách v roce 1935 získala Sudetoněmecká strana (SdP) 44 z 66 německých křesel v pražském parlamentu a stala se tak vůbec nejsilnější politickou stranou.

14. Henlein začal v roce 1933 jako „aktivista“ a přitom ujišťoval svoji loajalitu k Československému státu. Po připojení Rakouska k říši prohlásil, že se jednalo pouze o taktický postoj. Není ovšem vyloučeno, že tehdy jednal z přesvědčení, a že jeho obrat byl pouze reakcí na intrasigetní politiku Čechů, především ze strany Beneše. K tomu je ovšem též nutno zohlednit okolnost, že Benešovi pro rozsáhlé nabídky Němcům chyběla podpora veřejnosti, a že by v parlamentu neuspěl. Jinak než Hitler byl závislý na většinách v parlamentu a veřejném mínění.

15. Politický směr však byl určen již dříve. Už v listopadu 1937 se Henlein v dopise ztotožnil s hitlerovskou expanzivní politikou. Otevřeným cílem od tohoto data bylo připojení sudetských oblastí k Německé říši, které bylo připravováno také teroristickými akcemi. Henlein založil na rozkaz Hitlera tzv. „Sudetoněmecké sbory dobrovolníků“ (Sudeten-deutsche Freikorps), které provedly více než 200 teroristických akcí, při kterých bylo zabito více než 100 lidí.

16. Skutečný počet Židů v Žatci činil v roce 1930 při sčítání obyvatelstva ovšem pouze 944 Židů (Výstava spolku Förderverein der Stadt Saaz / Žatec e. V. v regionálním muzeu v Žatci v listopadu 2010, www.zatec-zide.eu). Klepsch převzal číslo podle vlastní výpovědi s dnes již neznámého zdroje, který se týkal počtu též tzv. asimilovaných Židů. Tím rozumíme bývalé příslušníky židovského společenství, kteří přešli ke křesťanství, nebo jako nevěřící odmítli se při sčítání přiznat k židovství.

17. V listopadu 1918, tedy ještě před uzavřením mírové smlouvy, obsadilo české vojsko se souhlasem Francie Sudety. K podstatnému odboji však nedošlo, neboť převažovalo spíše ulehčení spojené s jistotou ochrany před pleněním. Přesto došlo, proti ministerským příkazům, na některých místech k násilným přehmatům, které vypjaly atmosféru. V Kadani bylo 4. března 1919 zastřeleno Československým vojskem 25 Němců, kteří demonstrovali pro práva na sebeurčení. V těchto březnových neklidech přišli o život i Češi.

18. Jako vůdce „Sudetoněmeckého tělocvičného svazu“ (od roku 1931) se pokoušel Henlein tento politicky instrumentalizovat. Češi měli podobný militantní tělocvičnou organizaci „Sokol“, která též se nevyhýbala provokacím s Němci.

19. Henleinova „Sudetoněmecká strana“ získala v komunálních volbách 1938 92 % německých hlasů. Pravděpodobně nebyli všichni německonacionální a antisemiti. O skutečném smýšlení se dá pouze spekulovat.

20. Ve skutečnosti žilo v Žatci v květnu 1939 již jenom 91 tzv. rasových Židů podle Norimberských zákonů. Tento počet obsahuje i tzv. Židy 2. stupně (Výstava spolku Förderverein der Stadt Saaz / Žatec e. V. v regionálním muzeu v Žatci v listopadu 2010, www.zatec-zide.eu).

21. Od března 1938, tedy ještě před připojením k říši, docházelo na mnoha místech k výtržnostem proti židovským spoluobčanům. Varovně jim bylo poukázáno na perzekuci Židů v Rakousku a byl na ně vyvíjen tlak k prodeji majetku a útěku. Mnoho Židů si vzalo tuto „radu“ k srdci, protože se cítili v Sudetech bez ochrany. Po připojení byli Židi nuceni podepsat prohlášení o „dobrovolném“ odchodu.

22. Židé, kteří zůstali, byli vyřazeni ze svobodných povolání a hospodářského života. Jejich majetek byl „arizován“, došlo k nucenému prodeji pod cenou Němcům „Volksgenossen“. Později byli transportováni do koncentračních táborů a až na malou část, kteří se mohli zachránit nebo byli zachráněni, byli všichni zavražděni.

23. Žatecký kronikář Adolf Seifert, *Die Stadt Saaz im 19. Jahrhundert* („Město Žatec v 19. století“), 1902, si však stězuje, že již koncem

19. století získaly antisemitské a antiliberální proudy mezi českými Němci na síle (s. 495). V roce 1898 byl redaktor radikálních německých a antisemitských novin s názvem „Nacionální noviny“ vypovězen z města Žatce. V roce předtím došlo v Žatci k německé nacionální vzpourě a věcným škodám, které měly soudní dohru ve Vidni.

24. Od března 1938 docházelo na mnoha místech k výtržnostem proti Židům, Čechům a sudetoněmeckým sociálním demokratům, kteří jako „národně nespolehliví“ byli nepřátelé tehdy již s Hitlerem spojené Sudetoněmecké strany.

25. Skutečně opustilo na podzim 1938 400.000 Čechů Sudety, asi 290 000 jich zůstalo. Pro ně neexistovala žádná menšinová ochrana. Všechny vyšší a převážná část obecných škol byla zrušena, všechny české nadvisy byly odstraněny a mohly vycházet pouze jedny české noviny.

26. Další smutnou kapitolou následně Československé pomnichovské vlády bylo, že odmítala poskytnout ve zbytku republiky protivníkům Hitlera azyl. Byli posláni nazpět a přenecháni svým pronásledovatelům.

27. Následně, když matka Petera Klepsche oznámila u policie požár v synagoze, vyrukovali žatečtí požárníci a oheň uhasili. A tak byl zničen pouze vnitřní interiér a budova zůstala městu uchována a zdobí město ještě dnes. Synagoga byla postavena v letech 1871/72 a byla tehdy jedna z největších synagog v Čechách. Podrobnější informace na internetových stránkách výstavy „Židé na Žatecku“ www.zatec-zide.eu. Zničení synagogy a židovské obce v Žatci nacisty se prolíná až do dnešní doby, kdy v Žatci není již žádná židovská obec.

28. 15. března vpochodovaly německé jednotky do tzv. zbytku Československé republiky a den na to proklamoval Hitler na pražském hradě „Protektorát Čechy a Morava“. Okupace byla deklarována jako „uklidňovací akce“. Jako záminka byly používány údajné vnitropolitické problémy, například snaha Slovenska o autonomii a zahraniční problémy s Polskem a Maďarskem. Ve skutečnosti považoval Hitler Mnichovskou dohodu jako porážku, protože jeho prvotním cílem bylo od začátku zničení Československa.

29. První sovětské vojáky se objevili v Žatci již 9. května 1945, tedy druhý den po německé kapitulaci. Vzhledem k posunutí časové zóny byla kapitulace pro SSSR teprve 9. května. Příměří mezi velitelem německých jednotek a revolučním národním výborem bylo uzavřeno již den předtím za příslib volného odchodu německých jednotek.

30. Jak vyplývá z výpovědi vojenského rozvědčíka Zichy (Petrova) ve vyšetřovací komisi, nebylo to dobré znamení: „Neboť jsme při koncentraci [Žatečanů] zasahovali do oblasti, která byla v kompetenci Sovětské armády, museli jsme toto domluvit s místním velitelem Sovětské armády. Velitel dal své svolení ... a dal svým jednotkám rozkaz, aby se na několik dní stáhly ze Žatce, aby nedošlo k nějakému nedorozumění, které by československý velitel nemohl ovládnout.“

31. Byly to jednotky 1. československého armádního sboru pod velením generála Ludvíka Svobody, které bojovaly společně se Sovětskou armádou. Svoboda se stal po válce v roce 1945 ministrem obrany, kterým zůstal až do roku 1950. V roce 1968 během „Pražského jara“ se stal prezidentem republiky.

32. Viz k tomu poznámka 298 na straně 168.

33. Podle zprávy vrchního soudce Dr. Freyera z 3. března 1951 byli v žatecké věznici svévolně týráni němečtí zajatci a došlo také k usmrcení. Ze 150 zajatců byli vyřazeni kandidáti na smrt, kteří na rozkaz „policijního kapitána Marka“ museli pěšky do Postoloprte, na cestě byli bičováni. Dorazili v noci. (Dokumenty o vyhnání sudetských Němců – Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen, hg. von der Arbeitsgemeinschaft zur Wahrung sudetendeutscher Interessen, 4. Aufl. München 1952, s. 106).

34. Podle zprávy vrchního soudce Dr. Freyera z 3. března 1951 na rozkaz v češtině „všechno na své místo“ část lidí vstala a část zůstala sedět a hned na to se začalo střílet do zajatců. Ti, co přežili, museli mrtvé a raněné házet do protistřepinového granátového příkopu na dvoře, který sloužil jako latrína. Z kulometu pak byli v něm zastřeleni ti, kteří ještě žili (Dokumenty o vyhnání sudetských Němců – Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen, hg. von der Arbeitsgemeinschaft zur Wahrung sudetendeutscher Interessen, 4. Aufl. München 1952, s. 106-107).

35. Klepsch líčí podrobně smrt Langer a ve své výpovědi na stránce 156. Dr. Freyer toto též popsal, ovšem mylně udal až následující den.

(Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen, hg. von der Arbeitsgemeinschaft zur Wahrung sudetendeutscher Interessen, 4. Aufl. München 1952, s. 110). Rudolf Fischer, „Hrůzovláda Čechů v Postoloprtech“, (Die Schreckensherrschaft der Tschechen in Postelberg), strojopisný manuskript 1950, zde potvrzuje časové údaje pana Klepsche.

36. Klepsch líčí i tuto událost podrobně ve své výpovědi (s. 332), též Dr. Freyer (Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen, 1952, s. 108) s dalšími detaily k pětidennímu týráni. Výpovědi Petera Klepsche a Dr. Freyera se převážně obsahově shodují, nehledě na minimální chronologické odchylky.

37. Členové NSDAP.

38. Klikatý příkop na obranu proti granátovým střepinám při lokálním zásahu. Podle výpovědi Marka (s. 187 a Zelenky (s. 208) se však jedná údajně o protitankový příkop „asi 4 až 5 m široký a přibližně 6 m hluboký“.

39. Masové popravy se konaly v noci a ne přímo v kasárnách, střely a salvy ale byly slyšet. K tomu srovnání výpovědi Petera Klepsche s. 333 a Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen“, 1952, s. 110-105.

40. Guardian, lat. Guardianus, „strážce“ = titul přednosta kapucinského nebo františkánského řádu. K smrti pátera Maximiliana (světské jméno Josef Hilbert) viz s. 320.

41. Viz výpověď s. 334.

42. Toto vychází z výslechů, které byly provedeny 30.-31. července v Žatci. Marek měl službu v Postoloprtech do 17. června 1945, udal, že do Postoloprte bylo odvedeno z Rvenic (15) a Výškova (25) z Vrbky (přibližně (5) a z Břvan (přibližně 25), kde byli „popraveni“. Krátce před svým propuštěním dále udal Marek, že přišlo „přibližně 300 SS mužů“ z Chomutova, se kterými se děly hrozné věci a následně byli zastřeleni. František Kočí, který byl dozorce v Postoloprtech do poloviny srpna, udal, že průběžně byli přiváděni, dodáváni a odváděni lidé, ale o střelení nic nevěděl a neslyšel. Ve zprávě ministru Noskovi z 2. července 1947 se poznamenává, že popravy se konaly „přibližně od 29. května až do poloviny června 1945, a že popravy náhle úplně přestaly“. Ve vyšetřovacím protokolu oblastní úřadovny StB Most z 13. srpna 1947 je počet obětí na Žatecku vyčíslen minimálně ve výši 1200 osob. O čtyři roky později jsou ve výpovědi kapitána rezervy Vasilu Kiše z 2. května dokumentovány další popravy civilistů a válečných zajatců ve vysokém počtu. Jelikož byly exhumace předčasně přerušeny, dnes již není možné skutečný počet obětí zjistit. Rudolf Fischer (Die Schreckensherrschaft der Tschechen in Postelberg, 1950), kterého údajně ale „Češi v roce 1947 ujistili, že v Postoloprtech nechal 2000 lidí svůj život. Neboť k obětem Žatecka je nutno počítat též příslušníky armády, policie a SS, kteří při stahování z protektorátu byli rozptýleni a v Postoloprtech byli prostě jednoduše zabiti nebo zastřeleni“.

43. V obci Vadkovice u Kadaně, která čítala v roce 1840 16 domů, bylo zastřeleno 8 osob („Oběti na životech na Žatecku“ viz s. 350 nn.).

44. Kounov (1939 852 obyvatelů), zde byl jeden muž zastřelen, dva zemřeli v táboře Rakovník a jedna rodina spáchala sebevraždu.

45. Míněna je tradiční a současná terminologie správních útvarů, například okres Žatec, jak bylo pojmenováno již za Rakousko-Uherska, v letech 1938-1945 byly tyto správní útvary předběžně pojmenovány jako kraje.

46. Tomáš Staněk, „Persekuce 1945“, Praha 1945 (Verfolgung 1945. Die Stellung der Deutschen in Böhmen, Mähren und Schlesien (außerhalb der Lager und Gefängnisse). Wien, Köln, Weimar (Verlag Böhlau) 2002).

47. Proskription = v antickém Římu zavržení osoby, znamenalo zbavení všech práv a majetku. Toto zavržení bylo oznámeno na veřejných listinách a rovnalo se výzvě k vraždě.

48. Karel Háas (původně Karl Haas), již dříve trestaný, se představil v květnu 1945 u revolučního Národního výboru a byl pověřen policejními úkoly jako vedoucí bezpečnostního referátu. Na základě žaloby z podezření krádeže a zpronevěření byl z této funkce odvolán, nabyt ale místo národního správce v žateckém velkoobchodu chmelem (viz k tomu „předběžná zpráva z 28. července 1947, S 174, a „zpráva Státní bezpečnosti Most“, s. 241).

49. Viz poznámka 31.

50. V letech 1868 až 1880 vyslechlo asi 16.000 Čechů výzvu ruského cara ke kultivaci Volyně (dnes Ukrajina), který jim nabízel finanční a

daňové pobídky. V Sovětském svazu se dostali do konfliktu s komunistickým režimem Stalina. 13. října 1946 byla podepsána s Benešem a Stalinem v Moskvě smlouva o repatriaci volyňských Čechů, která umožnila návrat asi 200.000 volyňských Čechů v roce 1947, kteří byli převážně nastěhováni do oblastí, kde byli vyhnáni Němci. Čeští komunisti rozpustili v roce 1957 jejich svaz, protože se mimo jiných důvodů též obrátili proti kolektivizaci zemědělství.

51. Politruk = sovětský důstojník, jehož náplní práce byl dohled na jednotku i jejím velitelem z hlediska prosazování politiky komunistické strany. Bez jeho souhlasu nemohl tehdejší velitel prakticky vydat žádný rozkaz.

52. Podle Petera Klepsche sdělili někteří Žatečané, že za svůj život děkují Markovi, například učitel Rudolf Fischer, s jehož synem byl spřátelen (k tomu Fischer ve svém strojopisném manuskriptu „Hrůzovláda Čechů v Postoloprtech“: „Proč Marek nás ušetřil, je těžko říci“, Klepsch dále líčí, že v pozdním létě 1945 viděl Marka na ulici v železných rukavicích. Přitom mu řekl: „Tak to dopadá, když se někdo zastává Němců.“ Marek sám udal ve výslechu 1947, že byl od 19. června do 18. srpna na rozkaz kapitána Kouby ve vazbě, protože údajně nosil neoprávněně zbraň. Také mu bylo vyčítáno, že nepopravil čtyři lidi a zneužil úřední pravomoci, protože prý údajně nebyl oprávněn podepisovat propustky, přestože byl velitel tábora (k tomu strana ...). U Čechů měl Marek špatnou pověst nejen vzhledem k jeho lumpárnám, ale že platil koncem války jako udavač pro „Henleinovy lidi“. Svědek Zelenka ale naopak jmenuje Marka jako „spolehlivého, dobrého Čecha“ (srovnání výpovědi předsedy národního výboru Tomáška, s. 199 a rektora školy Zelenky s. 208).

53. Tito bratři, z nichž se jeden jmenoval Jaromír, jsou vidět na fotografiích s Markem a třemi dalšími osobami (viz s. 155). V českých dokumentech se tato jména nenalézají, jsou ale z různých výpovědí německých pamětníků známé.

54. Lidice, obec 20 km západně od Prahy byla v roce 1942 jako pomsta za atentát na zástupce říšského protektora Čech a Moravy Reinharda Heydricha vypálena. Ze 465 obyvatel byli všichni muži a mladiství zastřeleni a ženy a děti zavražděny nebo zavražděny do říše.

55. Němečtí historici mluví například o maximálně 220 obětech v Ústí nad Labem, čeští historici o 43-100 mrtvých (Peter Steinkamp, *Ausig 1945* („Ústí nad Labem 1945“), in: *Gerd R. Ueberschär (Hg.): Orte des Grauens. Verbrechen im Zweiten Weltkrieg*. Darmstadt 2003, s. 16.)

56. Viz poznámka 43.

57. Mezi 31. květnem a 12. červnem bylo popraveno v Kadani, částečně veřejně, 54 Němců. Tyto popravy byly oznámeny veřejnou vyhláškou v německém a českém jazyce (Spisy StB Most ABS-A, f A / 1, kat. 57, i. j. 1765). Ze zprávy oblastní úřadovny StB Most z 21. srpna vychází, že bylo popraveno celkem 72 osob, všechny německé národnosti a „převážně funkcionáři NSDAP a příslušníci SS“. Jako důvod byl označen odboj německého obyvatelstva proti obsazení města. Pamětník Franz Müller (s. 347) líčí trýznění, kterému mladiství byli vystaveni za údajně příslušství k Werwolfům (viz poznámka 60).

58. Stanislav Děd, „Tenkrát v Chomutově- Češi a Němci v květnu a červnu 1945“. Katalog výstavy dokumentů. Radnice Chomutov 19.4. -23.6. 2007. Viz také pamětník Ottokar Kremen, s. 343 nn.

59. *Dokumentation der Vertreibung der Deutschen aus Ost-Mitteleuropa. In Verbindung mit Werner Conze, Adolf Diestelkamp, Rudolf Laun, Peter Rassow und Hans Rothfels bearbeitet von Theodor Schieder. Band IV/2, Die Vertreibung der deutschen Bevölkerung aus der Tschechoslowakei, Band 2, Dokument 59. Hg. Bundesministerium für Vertriebene, Flüchtlinge und Kriegsgeschädigte 1957* (Dokumentace vyhnání Němců z východní a střední Evropy. Zpracoval Theodor Schieder ve spolupráci s Werner Conze, Adolf Diestelkamp, Rudolf Laun, Peter Rassow a Rothfels. Svazek IV/2, Vyhnání německého obyvatelstva z Československa, svazek 2, Dokument 59. vydaný spolkovým ministerstvem pro vyhnance, běžence a poškozené válkou 1957).

60. Werwolfové byla německá záškodnická organizace, která byla založena v září 1944 říšským vůdcem SS Heinrichem Himmlerem, v obyvatelstvu ovšem neměla velkou odezvu. Po Hitlerově smrti zakázal nástupce admirál Dönitz její činnost 5. května a označil další jejich akce jako ilegální. Jejich pojmenování werwolf – vlkodlak je odvozeno od mýtického zjevení, napůl člověka, napůl šelmy, která se živí lidskou krví.

61. Doslovný překlad zní („Němci poslouchali jako hodiny“, viz s. 180).

62. Dr. Petrášek byl v letech 1926-1938 advokát v Žatci a v roce 1945 předseda správní komise. Při výslechu před komisí vypovídal: „Znali jsme tyto lidi, kteří byli zastřeleni, byli to všichni náckové. Zde v Žatci byla základna nacistů, zde začal Henlein svoji činnost“ (Viz s. 184). Tím zdůvodnil tento masakr, který údajně nezanechal negativní dojem u českého obyvatelstva. Sice tomu tak nebylo, ale ilustruje to kolektivní vidění Čechů o svých německých spoluobčanech.

63. Dukelský průsmyk na Slovensku v Karpatech na hranici s Polskem. Zde proběhla v září a říjnu 1944 tvrdá bitva s německými jednotkami. Svobodova armáda během této vysoce ztrátové vojenské operace vkročila jako první jednotka na území Československa.

64. Podle Marka měl kapitán Černý „rozkaz z nejvyššího velitelství OBZ postřílet pokud možno nejvíce Němců“, viz s. 188. Přitom se nesmí přehlédnout, že Postoloprty byly koncem května 1945 hlavním stanovištěm 1. divize, nově založené jednotky československé armády. S tímto rozhodnutím položilo ministerstvo obrany logistické základy pro nacházející „zajištění“ a „očistění“ severozápadního českého pohraničí. Postoloprtské „předsunuté velitelství“, složené se tří jednotek, patřilo k předvoji regulérního vojska a jednalo přípravně zřejmě v tomto smyslu a nutnosti vyplnit tento úkol (viz k tomu Adrian von Arburg, *Abschied und Neubeginn* („Rozloučení a nový začátek“). *Der Bevölkerungswechsel in den Sudetengebieten nach 1945. In: Als die Deutschen weg waren* (Tam převážně s. 194-200).

65. Že by ze strany československé vlády existoval záměr nebo úmysl k systematickému vyhlazení (genocidy) českých Němců, není z dnešního vědeckého bádání doloženo a je rozhodně v německé a české historické vědě popíráno. Také zde předložené vládní dokumenty toto nepotvrzují. Nedá se však popírat, že připuštěním a podporou „divokého vyhnání“ byly tyto akce schvalovány vládou, kde bylo bráno v úvahu nejen usmrcení mnoha tisíc nevinných lidí, s politickým záměrem prosadit na Postupimské konferenci vyhnání Němců. Přesto se musí poznamenat, že v devadesátých letech vyšetřovalo státní zastupitelství v Ústí nad Labem akci Postoloprty z podezření spáchání na genocidu (Mladá Fronta DNES 11.7.2002).

O co v těchto dokumentech jde

HERBERT VOITL (†)

V této publikaci předložené české spisy z archivu pražského ministerstva vnitra vznikly v létě 1947. Jedná se o protokoly o práci parlamentní vyšetřovací komise, která byla pražskou vládou ustanovena a pověřena vyšetřit masové vraždy, které byly spáchané na Němcích města a okresu Žatec a Postoloprte v květnu a červnu 1945. Řízení o těchto událostech bylo pro českou stranu velice trapné a informace o tom pronikly až do západního zahraničí¹, následně byly před veřejností skrývány. Spisy zmizely v archivu a zůstaly přísně tajné, poněvadž komunisté v únoru 1948 převzali moc. Teprve později, po politickém převratu v Praze 1989/90, asi od poloviny devadesátých let, bylo utajení pozvolně uvolňováno a konečně zrušeno, takže tyto strojopisné texty spisů se staly dostupné². Tyto časově náročné překlady vám můžeme nyní kompletně předložit.

Při čtení těchto dokumentů se vybaví otázka, jak se může dosavadní představa žatecké a postoloprtské tragédie změnit. Je to možné říci krátce a jednoduše: Až do dnešních dnů vyvolávalo u nás Němců toto očividné zamlčování, zkreslování, lhaní a popírání odpor, výsměch a rozhořčení. Nyní se ukazuje, že v postojích českých úředníků a parlamentářů se již tehdy objevila velká pochybení. Na světlo světa přichází velké množství doposud neznámých faktů a jednotlivostí, mimo jiné řečeno ironicky, z pohledu pachatelů viděný lokální kolorit. Také nechybí důležité odkazy na doposud jen tušené souvislosti, pozadí a strukturální příkazy z Prahy. Nejvýstižnější je ale hojnost přímých a nepřímých důkazů o dopuštění zločinů, řečeno v tvrdém jádru při exhumacích na konci řízení.

Tyto spisy oceňuji jako velice hodnotné doplňky našich poznatků o těchto nešťastných dnech v Postoloprtech, i když bychom si přáli něco lepšího: jasné důkazy viny určitých lidí, jestli již týrali a stříleli v Postoloprtech, nebo jestli dostávali své rozkazy z Prahy nebo odjinud. Ale tento čas je již nenávratně pryč.

Posouzení závěrů vládních spisů způsobem, o který se zde pokouším, je člověk schopný pouze, když tyto události zná z vlastního prožití a ví, jak se tyto sbíraly z výpovědí svědků nebo jak je jejich potomci uchovali v paměti. Bohužel toto pro národ, ze kterého pocházejí pachatelé nelze uplatnit. Jim byla doposud tato možnost upřena a pro mladé Čechy jsou tyto události velice vzdálené. I zde se pomalu vytrácejí vzpomínky na minulost a z biologických důvodů je stále méně rodáků ze Žatecka, kteří by tyto vědomosti mohli předávat dále. Z tohoto důvodu je účelné tyto souvislosti předem zodpovědně a podrobně uvést.

Zločiny v Postoloprtech v květnu a červnu 1945 jsou pro vyhnané Němce z města a okresu Žatec nezapomenuté, ale spoň pro starší lidi – tedy pamětníky. Zvláště hluboko se vtiskl děs těchto dnů těm, kteří museli toto bezprostředně zažít v postoloprtských kasárnách, a jak je známo bylo jich tisíce, kteří tam byli od 3. června hnáni ze Žatce a od 27. května z Postoloprte. Byl to vrchol toho, čemu byli týdny a měsíce a částečně i roky vystaveni. Mnozí museli zanechat svůj život v domovině. Soupis těchto úmrtí, který se nachází na konci této dokumentace, o tom svědčí³.

Po vyhnání byla pro ty, co přežili toto peklo, nejdříve velká potřeba vzájemných setkání, výměna zpráv a pomoc při hledání pohřešovaných rodinných příslušníků a známých. Proto se již na svatodušní svátky roku 1946 konalo první „domovské setkání a v roce 1947 první setkání žateckých rodáků, a následně pravidelně. Od roku 1950 byl vydáván „Domovský zpravodaj Žatecka“ (Heimatbrief Saazerland), ve kterém se nasbíralo za léta mnoho jednotlivých informací o postoloprtských událostech⁴.

Následně vyšla již v roce 1951 „Bílá kniha sudetských Němců⁵“ – tato byla určena pro širší veřejnost – byla to zpráva očitého svědka bývalého žateckého soudce Dr. Franze Freyera⁶, který popsal příběhy v Postoloprtech z otrěsných vlastních zážitků a na základě výpovědí svědků.

V následných letech vyšlo více podobných zpráv od učitele Rudolfa Fischera⁷ gymnaziálního profesora Franze Worzfelda⁸ a Huberta Prima⁹. Speciálně o útrpné cestě postoloprtských Němců psal Egon Putz¹⁰ a Hilde Dalbert-Gudermannova ve své dvojdílné brožuře¹¹.

Všechny tyto texty a mnoho dalších, převážně menších, z Domovského zpravodaje Žatecka (Heimatbrief) bylo roku 1995 shrnuto ve zvláštním vydání zpravodaje¹². V této velice hodnotné publikaci k 50. letému výročí vyhnání, která byla věnována obětem, je souhrn všeho, co Němci zažili a utrpěli, a o čem se do té doby mohlo vědět.

Prof. Dr. Herbert Voithl, 1925-2011
(archiv Nadační spolek Žatec)

Nejen všechny vraždy, ale také spáchané krutosti jsou zde uvedeny a popsány.

Přesto je tento obraz v určitém ohledu neúplný a hodný doplnění. Neboť v jejich izolaci od písemných a úředních zdrojů mohli autoři těchto textů poznat pouze úlohy skutečnosti. Souvislosti událostí a náhled do pozadí jim byl nuceně uzavřen, z české strany vědomě utajován a zamlčován.

Proto dlouhou dobu nebylo možno dělat nic jiného, než čekat, až příslušné informace nebo spisy z Česka budou k dispozici. Toto byla jediná možnost, jak pochopit a rozšířit postoloprtské události o podstatné a možná určující okolnosti. Jenže toto nechalo na sebe dlouho čekat. Pro českou stranu bylo toto choulostivé téma vyhnání sudetských Němců a především s tím spojené násilnosti, potlačováno a zamlčováno. Nebylo mluveno a psáno o ničem jiném, než odvolávání se na neblahou Postupimskou konferenci vítězných spojenců z 2. srpna 1945. Po komunistickém uchopení moci v únoru 1948 byly cesty svobodných informací na čtyři desítky let uzavřeny. Velké mlčení pokračovalo v tisku i po pražské „sametové“

CENA 5,- Kč

Žatecké noviny

TYDENÍK ŽATECKA ROČNÍK 2001 ČÍSLO 32 STŘEDA 12. ZÁŘÍ

Dnes čt
Místní zprávy
albo...
Den památek
baroku a has
na straně
Sdružení rodák
v sobotu pevně
na straně
Lubara vyhnání
v listopadu
na straně

„Žatecké noviny“ z 12. září 2001. Na stránkách 4 a 5 byla zveřejněna podrobná zpráva o vzniku „Sdružení rodáků a přátel města Žatce“

revoluci 1989/90 několik let, buď ze zvyku, nebo ze stále přítomného strachu, nebo – u mladších – z nevědomosti.

Toto platí i pro Žatec, kde radnice vydávala „Žatecké noviny“, které byly založeny již na svobodně-demokratickém principu. My jsme očekávali, že zde bude konec mlčení o letech 1945/46 a o postoloprtské tragédii. Ovšem nic takového se nestalo. Já jsem tento týdeník četl roky od začátku a částečně překládal. Na základě dlouhé série článků, kde se sice toto téma naznačovalo a úzkostlivě na něj jen naráželo, jsem ale došel k závěru, že nebylo osvětleno pozadí. Tak zůstala většina dnešních Žatečanů bez informací o novějších dějinách svého města¹³.

Zřetelněji jinak to vypadalo v roce 1991 v českých Lounech v soukromě založených novinách „Svobodný Hlas“¹⁴ týdeníku, který je šířen na celém Žatecku. Zde narazíme ve vydání 4. září 1992 na článek s nadpisem „Krvavé léto“¹⁵. Autorem byl „J. V.“ (Jaroslav Venclík) tehdy 71letý historik s útrpným osudem¹⁶. Již v žateckých novinách prosazoval porozumění a dialogy mezi Čechy a vyhnými žateckými Němci, a proto nesměl od roku 1991, jak se sám domníval, již v těchto novinách psát. Prostřednictvím jednoho vyhnání, který navštívil hrob svých rodičů, se mu dostala informace o již zmíněné zprávě pamětníka a soudního rady Dr. Freyera o událostech v Postoloprtech a Žatci v roce 1945. Toto pak zveřejnil v lounských novinách bez mnoha podrobností a emocí, ale ve věci celistvě a bezostyšně. Neostýchal se ani použít slova „vraždění“ a „vražedné činy“. Kuriózní na tom je, že muselo teprve sudetoněmecké svědectví pamětníků přejít přes hranice, aby se Češi dozvěděli alespoň částečně o dlouho známých faktech.

Tři věci, o kterých ve svých článcích Venclík psal byly pro nás nové a důležité. Za prvé: o takzvaných „postoloprtských událostech“ se nevědělo v Žatci skoro nic, a když, tak se o nich pouze šeptalo, vždy s prstem na rtech. Nejen, že se utajovaly události o vyhnání a patřičných souvislostech před obyvateli, ale tito byli strachem vedeni k mlčení¹⁷.

Za druhé: Venclík psal, že jeho předchůdce, ředitel žateckého muzea mu řekl, „... mezi dokumenty v archivu byl spis o událostech v Postoloprtech, ovšem úředníci ministerstva vnitra tento dotyčný materiál v roce 1948 vyzvedli“. Že se jedná o spisy nebo jejich části, které v

J 3638

Heimatbrief Saazerland

Organ der Heimatvertriebenen aus den Bezirken Saaz, Postelberg und Podersam, Jechnitz

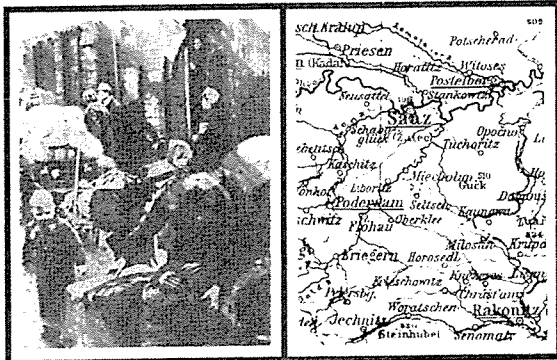
Sonderausgabe

anläßlich

50 Jahre Vertreibung

Saaz - Postelberg - Podersam - Jechnitz
1945/46 - 1995

Den Opfern zum Gedenken

Eine Dokumentation

zusammengestellt von Erich Hentschel, 1995

Zvláštní vydání Domovského zpravodaje Žatecka (Heimatbrief Saazerland) při příležitosti vzpomínání na 50. výročí vyhnání

této publikaci zveřejňujeme je velice pravděpodobné. Pozdější české zdroje nám podávají zprávu o tom, že k části materiálu v žateckém muzeálním archivu patřilo album fotografií „o událostech, shromažďování a vyhnání Němců“ – jak moc bychom ho pro naše vzpomínky potřebovali!

Za třetí: Venclík odporoval domněnce Freyera, „že tyto drastické operace řídil velitel Marek“. Někteří čeští pamětníci se spíše domnívali, že „kapitán Zícha [=Zícha] byl hlavním organizátorem postoloprtských událostí“. Protokoly výslechů toto potvrzují. Freyerova domněnka, která souhlasí s informacemi dalších německých pamětníků, se zde ukázala jako mylná. Marek byl sice zlomyslný, ale podřazená figurka v této hře, jejíž řídicí a plánující byli zcela jiní – zvláště Zícha.

Závěrečně posuzuje Venclík následující: „V každém případě šlo o událost, která je nejhanebnější kapitolou našeho vývoje bezprostředně po konci války“. Je tím prvním z dnešního Žatce, který prolomil veřejné mlčení o případu

Postoloprty – i když nutně v lounských novinách.

Tehdejší ještě mladý redaktor Svobodného Hlasu David Hertl byl o tom, co se dozvěděl, zřejmě dojat. Rozhodl se tedy v Postoloprtech a v obklopujících vesnicích – ležících na půlce cesty mezi Louny a Žatcem – hledat pamětníky těchto událostí z května/června 1945 a požádal je o výpovědi. Tyto výpovědi mu byly poskytnuty jen když přísahal, že jejich jména nikdy neprozradí, protože vrazi z levonické bažantnice žijí ještě mezi nimi!

Po třech letech, 5. a 19. října publikoval ve svém listu na celé stránce, v senzační formě, reportáž s titulem „Běda poraženým“ s tučnými titulky, jako tímto: „Postoloprtský masakr z roku

Žatec. Historie/ kultura/ lidé.
Kniha vyšla při příležitosti milénia města Žatce v roce 2004. Je to kniha jejíž překlad do němčiny byl velice vítán.

1945“, „Masové vraždy na denním pořádku“, „Kde jsou ty tisíce Němců ze Žatce a Postoloprty?“, „Jména vrahů známe“ a mezi jiným nazývá to všechno jako „nejhanebnější poválečné české činy“. On znal od Venclíka zřejmě nejen zprávu Freyera, ale také zprávy z německého „Domovského zpravodaje Žatecka“ (Heimatbrief Saazerland) a líčil nyní daleko víc, než mohl Venclík¹⁸. Čeští pamětníci uváděli v podrobnostech nepředstavitelné a hrozné týrání, které pro mnohé z nás bylo nové. Jako hlavní pachate-

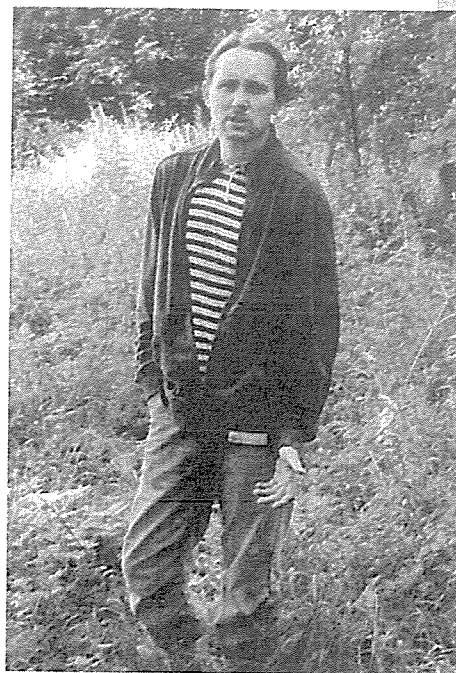
le jmenovali, shodně jako němečtí svědkové, Marka, k tomu ještě jeho mladého pomocníka Pavla a bratry Petroluky, kteří se ovšem v tajném protokolu z roku 1947 nevyskytují¹⁹.

Někteří čtenáři Hertla byli tímto náhlým výstupem šokováni a reagovali částečně ošklivými nadávkami („prase“, „fašista“) a dokonce pohrůžkou zabití. Ale zeď českého mlčení byla podruhé probořena, i když pouze na úrovni regionálního tisku a bez širšího dopadu. Může se ale říci: Od té doby doposud zavřené dveře byly otevřeny pro dialog přes hranice mezi vyhnanými Němci a malou částí Čechů, kteří byli odhodláni nevyhýbat se hořké pravdě o části mladších dějin jejich města.

Pozvolna se ale podle starého zvyku zamlčující a názorový diktát v oblasti českých dějinných věd uvolňoval. Na prvním místě bych chtěl jmenovat knihu Tomáše Staňka, která vyšla v Praze v roce 1996, ve které byly zveřejněny všechny zločinné činy v Čechách, na Moravě a Slezsku, jenž byly od května až do srpna 1945 spáchány na německém obyvatelstvu²⁰. Toto se stalo po vyhodnocení informací z mezitím pro badatelské účely otevřených archivů. Vyhodnoceny byly příslušné spisy, a to i – německé! Toto byl rozhodující průlom historické pravdy na široké vědecké základně a jistě těžká četba pro nepřipravené české čtenáře.

O postoloprtském masakru soudí Staněk jednoznačně: „V pravém slova smyslu pohnuté výsledky o postupu vojáků a bezpečnostních složek v okrese Žatec“. Mluví o „závažných“ přestupcích na konci války proti Němcům a dále, „...to, co se zde odehrálo ... očividně patří k tomu nejhoršímu z celé řady tragédií v časovém úseku května a června 1945 v Čechách“.

Mezitím došlo definitivně ke konci zmíněného zamlčování o Postoloprtech a okolnostech vyhnání v oblasti vědeckého poznání. Osm let po Staňkově průbojně knize, vyšla k tisíciletému výročí oslav města Žatce městem spolufinancovaná 515 stránek silná kniha o dějinách města od začátku až do přítomnosti²¹. Pod nadpisem „odsun“ německého obyvatelstva Žatce jsou postoloprtské události

David Hertl, redaktor a spolupracovník týdeníku Svobodný Hlas (archiv SPIEGEL)

Žatečtí Němci s českými přáteli v Žatci na náměstí Svobody v září 2001; uprostřed profesor Adalbert Wollrab s Jaroslavem Venclíkem (archiv Nadační spolek Žatec)

pravdivě v detailech popsané. Toto byl rozhodný pokrok oproti obrazové knize o Žatci vydané městem před dvanácti lety ve velkém formátu a přeložené do němčiny. Tato končila kapitolou o dějinách města 6. prosincem 1918, kdy česká armáda vstoupila do města a převzala moc od Habsburské monarchie.

V této souvislosti je nutno podotknout, že Jaroslav Venclík již brzy po politickém obratu začal psát sérii hodnotných novinových článků pod titulem „Náhledy do minulosti“ o obdobích žateckých dějin. Po více než 220 článcích uzavřel tuto sérii v dubnu 1999. Nyní mohl znovu v žateckých radničních novinách psát a pod novým starostou Kunešem mu nebylo zabraňováno napsat poslední pokračování s titulem „Postoloprtský černý červen 1945“.

Kladení věnců v Postoloprtech 19. září 2002, vpředu Peter Klepsch, za ním Adalbert Wollrab (ČTK)

Svůj článek z lounských novin z roku 1992 rozšířil a zostřil a psal nyní o „masakru“. Venclíkova práce působí jako stavební kameny jeho možné plánované práce celkových dějin města.

Takovým úkolem by byl jeden autor ovšem nadměrně přetížen. Zmíněné vydání z roku 2004 zpracovával kolektiv 17 (převážně mladších) autorů. Jako zdroje zde sloužily, podobně jako u Staňka, vládní dokumenty, které jsou zde následně též zveřejněny. K tomu důležitý lokální zdroj kroniky od Františka Bureše, která zřejmě neexistuje v knižní formě, pouze jako rukopis nebo strojopis. Pro knihu je charakteristický citát: „Postup proti Němcům v poválečné době v řadě mnoha případů byl velice tvrdý a někdy dokonce nelidský... masové popravy zajatých Němců se konaly v Postoloprtech koncem května a ještě v první dekádě června... ministr Nosek přednesl bezpečnostnímu výboru parlamentu v tajné zprávě, že v Postoloprtech skutečně došlo k hrůzyplným činům a popravám, za které jsou členové armády zodpovědní... zdůraznil, že se případ Postoloprty musí utajit, neboť by tím byly zájmy našeho státu v zahraničí ohroženy“. V mé české řeči při příležitosti tisícileté oslavy Žatce 11. září 2004 v Žatci jsem zdůraznil, jak důležité by pro nás Němce byl překlad této knihy²².

Po tomto časovém předstihu až do přítomnosti shrneme: K rozhodnému průlomů zveřejnění postoloprtských důkazů v Čechách došlo – skoro ve stejnou dobu jako celkové shrnutí Hentschla²³ – v regionálním tisku (Hertl, s předchůdcem Venclíkem roku 1992 a v odborných dějinných vydáních v roce 1996). Do tohoto časového období spadá i skutečnost, že v dubnu 1995 podal český spisovatel Ludvík Vaculík²⁴ spolu s třemi dalšími českými občany trestní oznámení proti neznámým pachatelům vůči všemu (!) týrání a vraždám na státním území na Němcích v letech 1945-1947. Oznámením se zabývalo krajské zastupitelství v Ústí nad Labem, jehož vyšetřovací odbor se musel zprvu omezit na jeden charakteristický případ a zvolil pro to ten již známý a blízký případ Postoloprty. Tak se narazilo na zde v této publikaci zveřejněné spisy, zvláště výslechy parlamentní komise. Abychom to řekli stručně – nic jiného se ani neočekávalo – řízení bylo (předběžně) v říjnu 1997 zastaveno. Přece ale se zřejmým výsledkem, „...že k těm, v trestním podání jmenovaným událostem bez pochybností došlo“, ale že se nemohli najít svědkové pro zjištění konkrétních pachatelů²⁵.

Nyní v této záležitosti začal znovu svou aktivitu David Hertl. V rozhovoru pro své lounské noviny s pplk. Dr. Bohumilem Kotasem, vyšetřovatelem Krajského úřadu vyšetřování v Ústí nad Labem, mu bylo poskytnuto vysvětlení k této velice komplikované právní situaci, se kterou se zde setkal²⁶. V druhém rozhovoru komentoval část výsledků parlamentní komise z právního hlediska²⁷.

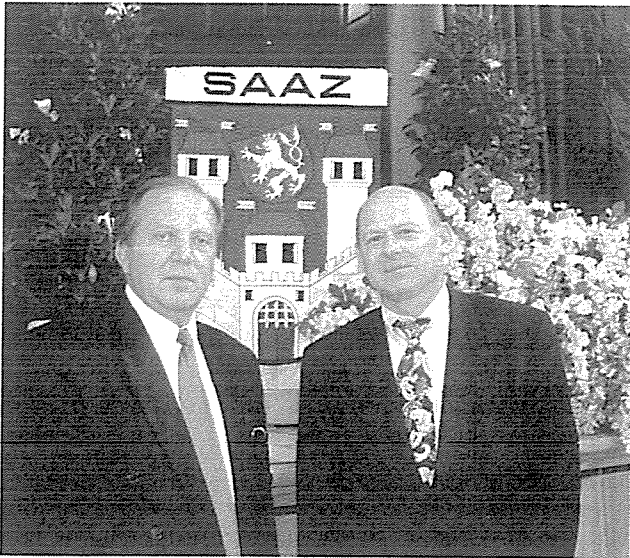

Ing. Bohuslav Kuneš, 1994-2000
starosta Žatce (OA Žatec)

Dodat je nutno, že trestní oznámení proti vrahům z Postoloprty bylo podáno i od vyhnaných Žatečanů. Jedno bylo podáno v roce 1998 Herbertem Schmidlem u státního zastupitelství v Ústí nad Labem, tam ale podobně jako to Vaculíkovo bylo „z nedostatku svědků pozastaveno“. Druhé trestní oznámení podal Erich Hentschel v dubnu 2000 u státní prokuratury v bavorském Hofu.

On uvedl několik podezřelých z pachatelství a jmenoval dvacet německých Žatečanů jako svědky, kteří byli policií vyslechnuti. Toto řízení bylo v listopadu 2004 uzavřeno se zdůvodněním, že žádná z těchto podezřelých osob nemá bydliště v Německu. Řízení se má „ve vhodné době“ předat českým úřadům s žádostí k převzetí trestního stíhání²⁸.

Nazpět do Žatce: Zde nastal v roce 1994 opět úpad do předdemokratického stylu. V prvních týdnech po skončení války byl v masovém hrobě podél jižní zdi v zadní části žateckého hřbitova zahrabán větší počet Němců. Jedna část z nich byla rozhodně zastřelena nebo došlo k úmrtí na základě týrání, podobně jako u ostatních Žatečanů o několik dní nebo týdnů později v Postoloprtech. Tento případ souvisí úzce s naším tématem. Z tohoto masového hrobu bylo totiž jednoho dne na jaře 1994 v tajnosti exhumováno asi 60 mrtvol a s neznámým cílem odvezeno ze Žatce – a co je skandální na této věci – pod naprostým utajením před veřejností a tiskem! Ani (tehdy ještě) radniční

Ing. Jiří Farkota, starosta Žatce v letech 2000-2006 (vlevo) a předseda Sdružení rodáků a přátel města Žatce, Mgr. Petr Šimáček na setkání Žatečanů v Rothu 2003 (archiv Nadační spolek Žatec)

týdeník o tom neinformoval. Každopádně v něm nebyla ani řádka²⁹.

V následných letech, současně se zveřejněním článku v tisku (Svobodný Hlas) a ve vědeckých spisech (Tomáš Staněk) došlo v žatecké veřejnosti k uvolnění postoje k tématu vyhnání, a tím i k postoloprtskému případu. Jedním z těchto důvodů bylo, že v listopadu 1994 byl zvolen Bohuslav Kuneš novým starostou města, vzdělaný a jemný člověk, který hledal otevřené rozhovory a vyrovnání s námi. Který ovšem své stanovisko, neboť většina obyvatelstva byla proti přímým kontaktům se sudetskými Němci, musel skrývat³⁰. Dne 4. září 1998 přivítal na radnici, bez tisku a veřejnosti a velice srdečně, sedmdesátpět Žatečanů ročníku 1928, kteří hodlali společně slavit svoje 70leté narozeniny v Žatci. Mnozí z nich, jako 16 a 17letí, vytrpěli hrůzostrašné dny v Postoloprtech. Starosta Kuneš řekl ve svém krátkém oslovení, které bylo tlumočeno prof. Wollrabem³¹ to, co nikdo v Žatci a žádný český politik si netroufнул říci: „... toto vyhnání znamenalo škodu pro celou zemi“³².

V srpnu 1999 přijel Kuneš, znovu bez velkého rozruchu, s malou delegací žatecké městské Rady do Georgensgmündu u Norimberka k otevření, již roku 1987 založené „Žatecké domovské jizby“ (Saazer Heimatstube), do nových prostorů krásně renovovaného markrabího loveckého zámečku. Hermann Wurdinger³³, který se o renovaci zasloužil je pozval, byl dojat a my jsme mohli vést důvěrné rozhovory. Kuneš to byl také, který dlouhou dobu hovořil o založení rodáckého spolku, a když byl tento v roce 2000 založen pod názvem „Sdružení rodáků a přátel města Žatce“³⁴, tak nám s ním doporučil partnerskou spolupráci mezi „Kulturkreis Saaz“ (Německý kulturní spolek), jako nosným spolkem naší domovské jizby³⁵. Toto vedlo 10. prosince 2001 v Georgensgmündu k dohodě, která byla valnou hromadou kulturního spolku 28. dubna 2002 ve Spaltu potvrzena³⁶. Této schůzi se pan Kuneš jako host též zúčastnil, i když byl mezitím jako starosta vystřídán Jiřím Farkotou. Ten se zúčastnil setkání německých Žatečanů 3. srpna 2003 společně s Petrem Šimáčkem a Jaroslavem Venclíkem, který tam měl proslov v němčině. Českou delegaci přijal i starosta města Roth.

Spolupráce s českými rodáky Žatce otevřela v roce 2002 možnost jedné do té doby nepředstavitelné akce³⁷. Dne 19. září pronesl Peter Klepsch, od roku 1997 mluvčí domovského spolku Saaz³⁸ (Heimatkreis Saaz), projev na schodech morového sloupu na náměstí Svobody v Žatci, kde líčil, přímo na místě události z 3. června 1945, osobní zážitky, jak tisíce žateckých mužů bylo shromážděno a následně hnáno do 15 kilometrů vzdálených Postoloprty – částečně do smrti. Projev byl simultánně překládán prof. Wollrabem. Následně jsme my, Němci, jeli do Postoloprty, kde nás pozdravila starostka Postoloprty a na okraji bývalého tábora pro ženy a v bažantnici jsme položili věnce. Tato

ŽATECKÁ CESTA

Složité vztahy

Druhá světová válka a také to co jí předcházelo, její následky způsobili velká utrpení Čechům a Němcům v tehdejší Československé republice. V tváři těchto událostí a rozdílného osud obou národu po násilném oddělení je vzájemné porozumění a smíření těžké.

Žatecká cesta

„Žatecká cesta“ je pokus se nenechat minulostí a jejich hrozných událostí zajmout, ale dáti společnou budoucnost v eropském domě. Ti kteří jsou odhodláni jíti Žateckou cestou jsou přesvědčeni: Bez vzpomínání není možné smíření, ale vzájemné vyčítky též nevedou k cíli. „Žatecká cesta“ má býti trvalý a demokratický a plodný dialog.

Břemeno minulosti

V minulosti došlo mezi Němci a Čechy k mnohému bezpráví, které způsobilo těžká utrpení. Toto je velké břemeno pro oba národy. Bezpráví a utrpení však byla vždy individulene spáchána a vytrpěná. Většina dnes žijících, co bydlí v Žatci, se v Žatci narodili nebo jsou potomci Žatečanů, ti tehdy žádné bezpráví nespáchali, proto se narodili již po válce. Proto nemá význam mluvit o kolektivní vině a žádat kolektivní omluvy. Omluva by musela přijít od těch kteří jsou osobně odpovědni. Ti jsou převážně již po smrti.

Z minulosti se učit

Aby se bezpráví již nikdy neopakovalo, musíme vědět co se stalo a proč. Proto patří k Žatecké cestě vyrovnání s minulostí a zpřítomnění společných dějin Čechů a Němců. Bolesné události se nesmí zamlčovat. Bezpráví se musí vyslovit. Hlavně žatecká mládež má právo na plnou historickou pravdu. Neboť bez vědomí o pravdě nemá smíření žádnou budoucnost a šanci. Co se stalo to již nelze napravit ale má nám býti výstahou. Historické semináře a společná setkání nám mohou přitom pomoci.

Vize pro budoucnost

Žijící by měli znáti svojí minulost, a musí s historickou pravdou žiti, ale nesmí se od ní nechat zatěžovat. Žatecká cesta je cesta do budoucnosti. Kdo Žatec miluje a je ne jeho budoucnosti jako evropské město zaujmut, ten se aktivně podílí na hospodářském a kulturním vývoji města. Tisícileté město chmele má znovu zaujmout svůj bývalý význam jako kvetoucí hospodářské místo a svojí skvělou architektonickou podobu. Češi a Němci se musí vzájemně snažit aby město bylo zařazeno mezi světové památky UNESCO. Setkání obou národu, společné konference, publikace a projekty mají k dosažení tohoto výsledku sloužit.

Září 2003

**Sdružení rodáků a přátel místa Žatce (www.volny.cz/rodacizatec)
Förderverein der Stadt Saaz/ Žatec e. V. Frankfurt am Main (www.saaz.info)
Heimatkreis Saaz (www.heimatkreis-saaz.de)**

akce ovšem nebyla veřejně oznámena, takže se vyloučilo její případné narušení³⁹.

Odpoledne se konala v Žatci tisková konference s upřímnou výměnou názorů. Na naši otázku, proč našemu přání na vytvoření pamětní desky pro oběti Postoloprty nebylo doposud vyhověno, odpověděl starosta Farkota, že on je sice pro, ale většina Rady města proti a bez nich to nejde⁴⁰. Naše akce vedla následující den k obsáhlému zpravodajství v tisku⁴¹ a následně též k případu Postoloprty. Toto se ovšem již naznačovalo v červenci 2002 článkem v deníku Mladá fronta DNES, v novinách, které jsou předním opozičním listem proti strnulému nacionalismu⁴². V tomto článku bylo psáno, s odvoláním na D. Hertla a s ním spolupracujícím ústeckým archivářem V. Kaiserem, o důrazných deficitech v zacházení s případem Postoloprty⁴³.

V německém tisku již zájem o téma vyhnání sudetských Němců během let polevil, jenom v souvislosti z vy-

hnáním v Bosně a Kosovu se znovu lehce zvednul. A tak se stalo, přesto, že v německém tisku nebyl případ Postoloprty doposud příliš předmětem zájmu, že vyšly ve dvou předních německých novinách výrazné a informativní články. Oba vyšly ve spolupráci s Peterem Klepschem. V prosinci 2000 článek od Johanna Georga Reißmüllera v FAZ s podtitulem „Jak v červnu 1945 byly zavražděny stovky žateckých Němců / Nesporné a beztrestně“⁴⁴ a v roce 2003 od A. Klausmanové ve FOCUSU, tam s podtitulem „Protokol jednoho zločinu: v českých Postoloprtech popravili vojáci 1300 Němců“⁴⁵.

Jako poslední článek tohoto dobového řetězu je nutné ještě jednou uvést již zmíněnou knihu k tisíciletému výročí města Žatce 2004⁴⁶, jejíž seriózní zacházení s dějinami, nechává nás, Němce ze Žatce, doufat – čeho jsme se doposud obávali – po vyhození z domova a našeho majetku, že nebudeme vyhozeni i z dějin⁴⁷.

POZNÁMKY.

1. 10. ledna 1946 napsal tehdejší korespondent „dělnického tisku“ v Norsku a pozdější předseda Německé sociálně demokratické strany (SPD), spolkový kancléř NSR a nositel Nobelovy ceny v německy vycházejícím americkém týdeníku „Poutník“: „Nucená evakuace sudetských Němců začala okamžitě po konci války. Od této doby průběžně pokračují. Podmínky, které byly ustanoveny v Postupimské dohodě při tom nehrají podstatnou roli... Nucené evakuace byly spojené s ukrutnými přehmaty.“ (viz úvod 2. díl, s. 319, pozn. 9).

2. Jedná se o opisy stenografických záznamů. Patrně byl k tomu zhotoven ještě zkrácený protokol, který byl v roce 2010 zveřejněn v: Adrian von Arburg / Tomáš Staněk (vyd.), Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl II, svazek 3: akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování, Středoluky (Susa) 2010.

3. Viz s. 350.

4. *Heimatbrief Saazerland. Organ der Heimatvertriebenen aus den Bezirken Saaz, Postelberg und Podersam, Jechnitz, Verlag Heimatbrief Saazerland, Forchheim* (Domovský zpravodaj Žatecka, list vyhnáných Němců z okresů Žatec, Postoloprty, Podbořany a Jesenice, nakladatelství Heimatbrief Saazerland, Forchheim).

5. Takzvaná „Bílá kniha“ (*Sudetendeutsches Weißbuch*) = *W. Turnwald (hg.): Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen* (dokumenty o vyhnání sudetských Němců), 1951 (viz „Literatura“, s. 505).

6. Franz Freyer, „Žatec-Postoloprty, český regiment děsu, zpráva“, č. 29, v knize viz pozn. 5, v *W. Turnwald, Dokumente*, s. 103-110).

7. Rudolf Fischer, „Golgota žatecké oblasti“ (*Das Golgatha des Saazer Landes*) v knize „Žatecko – kraj chmele“ (*Saazerland Hopfenland*), München 1959, s. 226-231 (viz „Literatura“, s. 505). Když odhlédneme od srovnávání útrap sudetských Němců s útrapami Ježíše Krista v jeho knize, je vhodné zmínit jeho smířlivé vzpomínání na nové uselilky Žatecka: „V červenci 1945 došlo k uklidnění, když přišly a následně se rozmístily armádní jednotky volyňských Čechů ve vesnicích a došlo ke snesitelným podmínkám. Tito vojáci měli převážně citlivé a soucitné srdce. Byly jim přiděleny, podle dřívějších dohod, sedlácké statky a mnohá sedlácká rodina byla ulehčena. V těchto dvorech jsou dodnes vojáci se svými rodinami a vtiskují žatecké oblasti svůj ráz.“ V roce 1950 ve své strojopisné zprávě „Hrůzovláda Čechů v Postoloprtech“ popisuje své zážitky ve Rvenicích 28. května a 5. června a v Postoloprtech 5. až 11. června, kde výpovědi Freyera částečně předjímá.

8. Franz Worfzfeld, „Žatec-Postoloprty – Záluží – tábor 28“ v „Domovský zpravodaj Žatecka“ s. 19-16 (viz „Literatura“ s. 505. Tato zpráva

byla údajně podle autora sepsána pod čerstvými dojmy zážitků ještě v roce 1945.

9. Hubert Prim, „Naše tragedie před 50 lety“, s. 16 nn. (viz „Literatura“, s. 505).

10. Egon Putz, in „Domovský zpravodaj Žatecka“ (viz „Literatura“, s. 505).

11. „Postoloprty, malé město v Čechách“, 3 sešity, 1982-1984.

12. Domovský zpravodaj Žatecka, zvláštní vydání k 50letému výročí vyhnání (*Heimatbrief Saazerland, Sonderausgabe anlässlich 50 Jahre Vertreibung*), 1995.

13. Herbert Voitzl, „Německá minulost Žatce a vyhnání, v Žateckých novinách“ (*Die deutsche Vergangenheit von Saaz und die Vertreibung in den Žatecké Noviny*) v Domovský zpravodaj Žatecka, 1992-1997 (viz „Literatura“, s. 505).

14. *Svobodný Hlas. Týdeník Lounska, Žatecka a Podbořanska* vydání 4. září 1992 a 5. a 19. října 1995 a 17. října 1996.

15. Německý překlad H. Voitzla v Žateckém zpravodaji, sešit č. 654 (říjen 1993) a č. 655 (listopad 1993).

16. Jaroslav Venclík (1921-2003) přežil koncentrační tábor Flossenbürg a Dachau. V Žatci byl dlouhou dobou ředitelem historického regionálního muzea.

17. K tomu je nutno říci, že skoro všichni dnešní Žatečané sem přišli až v roce 1946 nebo jsou potomci těchto přistěhovalců. Z tohoto důvodu zde nejsou žádné paměti na německo-české dějiny města. Ve škole se o tom dovidají děti teprve v nynější době (viz novinový článek s. 484 a „Tragická místa paměti. Průvodce po historii jednoho regionu 1938-1945. Studenti gymnázií ze severních Čech vás provedou po místech s pohnutou historií v Ústí nad Labem, Chomutově, Kadani, Žatci, Postoloprtech a dalších místech“, vydal Antikomplex o. s., Collegium Bohemicum o. p. s 2010 (www.mistapameti.cz).

18. Venclík měl pouze německé zdroje, nyní ale podávali zprávu Češi o těchto hrozných a pro Čechy neuvěřitelných událostech. To, co z úst obětí znělo přehnaně, se nyní potvrdilo.

19. Texty Hertla jsem mohl ještě rychle přeložit, že Erich Hentschel je mohl ve svém zvláštním výročním vydání 4 (1995) v *Saazer Heimatbrief* (Domovský zpravodaj Žatecka) zveřejnit, kde ovšem z nedostatku místa tento text pouze parafrázoval a vyšel pouze v úryvcích (Domovského zpravodaje Žatecka, Zvláštní vydání k 50letému výročí vyhnání ze Žatecka-Postoloprty – Podbořan a Jesenic 1945/46-1995. Na vzpomínání na oběti, s. 24-25).

20. Tomáš Staněk, Perzekuce 1945: Perzekuce tzv. státně nespolehlivého obyvatelstva v českých zemích (mimo tábory a věznice) v květnu - srpnu 1945) Praha 1996.
21. Petr Holodňák / Ivana Ebelová (vyd.), Žatec. Historie, kultura, lidé. Praha (Lidové noviny) 2004.
22. *Heimatbrief Saazerland* (Domovský zpravodaj Žatecka) 766, říjen 2004, s. 4-5; Projev Voitl 2004, viz. s. 462.
23. *Heimatbrief Saazerland, Sonderausgabe anlässlich 50 Jahre Vertreibung* (Domovský zpravodaj Žatecka, Zvláštní vydání k 50letému výročí vyhnání), 1995.
24. Ludvík Vaculík (narozen 1926) vyučený švec u Batý ve Zlíně a spisovatel. Studoval v letech 1946-1951 na vysoké škole pro politiku a sociální vědy. Byl učitelem, redaktorem v rozhlasu a pracoval jako publicista. V pražském jaru byl spoluautorem „manifestu 2000 slov“ a spoluzakladatel české skupiny „charta 77“. Před rokem 1989 zveřejňoval ve svém ilegálním samizdatovém nakladatelství „edice petlice“ zakázané autory.
25. Rozhodnutí státního zastupitelství viz s. 247.
26. Svobodný Hlas 17. října 1996, s. 5. Ohledně motivace Vaculíka učinil Dr. Bohumil Kotas pozoruhodnou poznámku: „Ludvík Vaculík mi řekl, že Evropa se na nás dívá jako na gaunery. On se nás chce svým trestním oznámením zastat – chce vlastně říci cosi jako „ne Češi jsou vrazi – ale ten, ten a ten vraždili. Ti ostatní s tím nemají nic společného“. Je to snaha chvályhodná, ale těžko proveditelná“.
27. Voitl plánoval tento rozhovor pro další vydání Domovského zpravodaje Žatecka.
28. K tomu Herbert Schmidl v Domovský zpravodaj Žatecka (*Heimatbrief Saazerland*), 9. 1998.
29. Voitl psal v Domovském zpravodaji Žatecka (sešit 674), že tato exhumace byla provedena pověřením německého spolku pro péči o válečné hroby (*Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge VDK*). Vztahoval se na článek z FAZ (Frankfurter Allgemeine) z 2. května 1995. Voitl se domníval, že se tento spolek nechal klamat a ve skutečnosti šlo o exhumaci zavražděných žateckých občanů. Německý spolek VDK ovšem potvrdil na dotaz Otokara Löbla dopisem, že skutečně exhumovala 15 vojáků, ze kterých mohla polovinu na základě jejich poznávacích štítků identifikovat. – Jednalo se částečně o zraněné v žateckém lazaretu, kteří zemřeli ještě před koncem války. Na náčrtu exhumace, která je ve vlastnictví vydavatele, nejsou také vidět žádné masové hroby, ale pouze 9 hrobů, z toho 5 dvouhrobů.
30. Bohuslav Kuneš, školní rektor, 1994-2000 starosta v Žatci, zde 1942 narozen. Pochází tedy ze žatecké rodiny, která rok 1945 zažila.
31. Profesor Voitl osobně na tomto výletu nebyl, neboť se narodil 1925.
32. Zpráva v Domovském zpravodaji Žatecka (*Heimatbrief Saazerland*) 714, říjen 1998, s. 4).
33. Hermann Wurdinger (* Žatec 6. dubna 1928, † Georgensgmünd 23. března 2000) pochází z rodiny chmelového obchodníka, na tuto tradici navázal po vyhnání ve chmelové oblasti Spalt u Norimberka. V roce 1965 začal v Žatci a okolí skupovat knihy, obrazy a různé památky o Němcích v oblasti, které později věnoval do žatecké domovské jizby (nyní „Domovské muzeum v Georgensgmündu“).
34. SRPMŽ. V Čechách byl spolek založen 12.8.2000 a u jeho zrodu stál jeho dosavadní předseda Mgr. Petr Šimáček a dále Josef Záborský a PhDr. Vladimír Halamásek. Sdružuje přes 400 členů, převážně rodáků, přátel a patriotů města žijících nejen v Žatci, ale na celém světě, kteří mají zájem o rozkvět rodného města a jeho začlenění v rámci významných center Evropské unie. (www.rodacizatec.com). V Německu se vžil název spolku *Landsleute und Freunde der Stadt Saaz*.
35. Spolek *Kulturkreis Saaz e. V. Roth* byl založen v roce 1983 a až

do roku 2007 byl veden Herbertem Voitlem a Peterem Klepschem. Tito se potom angažovali ve *Förderverein der Stadt Saaz/Žatec e. V.* (Nadační spolek města Žatce v Německu), který v roce 2003 vznikl jako partnerský spolek českého Sdružení rodáků a přátel města Žatce (SRPMŽ). Peter Klepsch byl také předsedou domovského spolku Saaz (*Heimatkreis Saaz*).

36. Část této dohody byla „Žatecká cesta“, prohlášení o objasnění dějin, smíření a orientace na budoucnost v česko-německé spolupráci. Také *Förderverein der Stadt Saaz/Žatec* navázal při svém založení v roce 2003 na „Žateckou cestu“. Podstatnou roli zde sehrál předseda SRPMŽ Petr Šimáček a Otokar Löbl jako koordinátor sdružení rodáků Žatce v Německu a pozdější předseda *Förderverein der Stadt Saaz/Žatec*. – Voitl omylem zařadil členskou schůzi 2002 a setkání Žatečanů v roce 2003 do roku 2001.

37. Tato akce je dokumentována Adalbertem Wolrabem (s. 455) a projevem Jaroslava Venčíka (s. 459).

38. Domovský spolek Saaz (*Heimatkreis Saaz*) je součástí členění sudetoněmeckého krajanského sdružení (*Sudetendeutsche Landsmanschaft*).

39. Tato akce byla nahlášena městskému úřadu a policii. Také nejčtenější noviny v Žatci „Deník Lučan“ oznámil ve svém vydání 11. 09. 2002 tuto akci: „pod heslem – pravdou ke smíření se koná ... setkání zástupců českých a německých Žatečanů ... Pořadatelem je české Sdružení rodáků a přátel města Žatce (SRPMŽ) a Kulturní spolek Saaz v Rothu ... Jedním z hlavních organizátorů této akce je Otokar Löbl z Německa.“

40. Zpráva v Domovském zpravodaji Žatecka (*Heimatbrief Saazerland*) 763, November 2002, s. 3-5.)

41. Mimo jiné o tom informovala Mladá fronta DNES, Český rozhlas Praha a *Neue Presse Frankfurt*.

42. Voitl se odvolává na tehdejšího ministerského předsedu Miloše Zemana (sociální demokrat) a tehdejšího předsedu parlamentu Václava Klause (ODS) a jejich obhajování Benešových dekretů. Tehdejší český ministr zahraničí Josef Zieleniec vznesl v MF DNES ostré výčitky proti nim, že ve své obhajobě dekretů „ohrožují integrační proces České republiky v Evropě“. Klaus byl ale tehdy v opozici.

43. Mladá fronta DNES 11.7.2002. Tam se píše mimo jiné: „Při největším poválečném zločinu bylo usmrčeno 800 německých civilistů. Přesné číslo dodnes není známo a potrestán nebyl do dneška nikdo. Byl to největší masakr a je to paradoxní, že o něm veřejnost ví nejméně, píše Vladimír Kaiser z ústeckého archivu ... Teprve v roce 1990 se zabývala policie severních Čech těmito trestnými činy na Němcích pod podezřením genocidy (trestný čin, který se nepromlčuje). Ale ke konci byl případ odložen“ K tomu článek Horsta Mücka v: *Sudetendeutsche Zeitung* 25.9.2002 a Herbert Voitl v *Heimatbrief Saazerland* 762, říjen 2002, s. 14.

44. Johan Georg Reißmüller, „Zvedl se ráno bez povolení a zastřelili ho“ ve *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)* 2.12.2000.

45. Alexandra Klausmann „Smrtelná mise“, v FOCUS č. 24, 7.6.2003, s. 192-193. Viz dokumentace na s. 460.

46. Petr Holodňák / Ivana Ebelová (edice) : Žatec. Historie, kultura, lidé (Lidové noviny) Praha 2004.

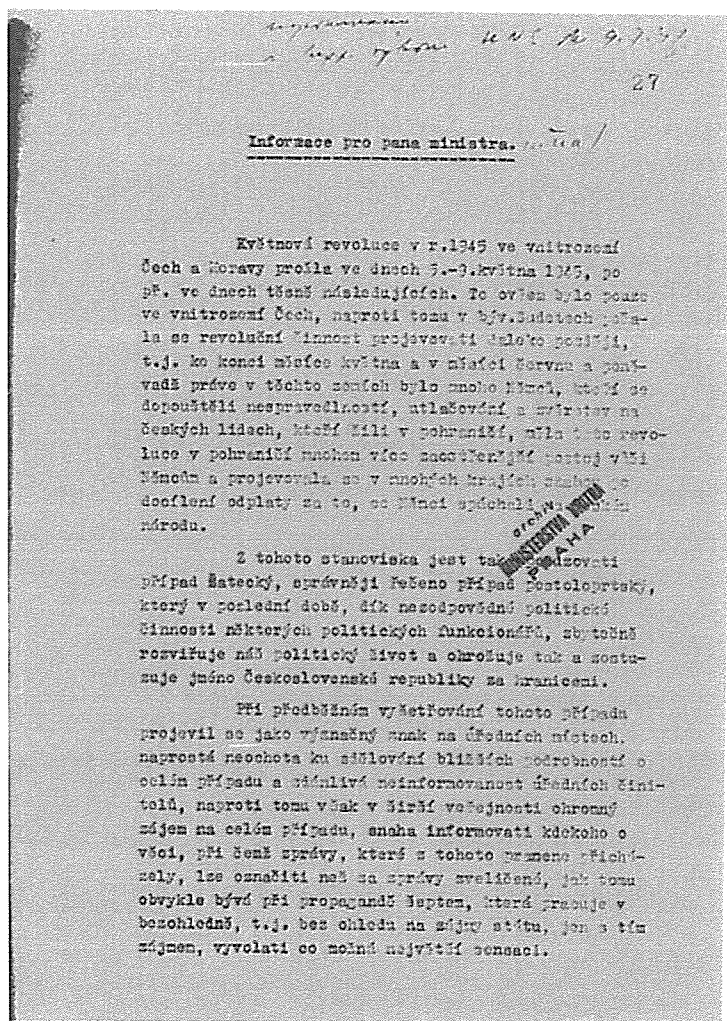
47. Tento článek od Herberta Voitla je redakčně zpracovaný nototisk článku „Úvodní slovo: O co v těchto listech jde“, v *Heimatbrief Saazerland, Sonderausgabe „Genozid“* (Domovský zpravodaj Žatecka, zvláštní vydání „Genozid“), s. 3-6. V originále následuje představení obsahu tohoto sešitu. Tomuto zde předcházíme, protože informace, pokud jsou pro tuto knihu relevantní, budou otisknuty na jiném místě. Voitlův souhrn spisů je udán ve zdrojích a seznamu literatury v závěru této knihy.

Zpráva pro ministra Václava Noska z 2. července 1947

V dubnu/květnu 1947 byla pražská vláda, na základě anonymních dopisů a politických reakcí, donucena vyšetřit události Žatce a Postoloprť z května a června 1945. Toto vyšetření dostala za úkol ministerstva vnitra a obrany, neboť tyto události se staly v jejich dosahu a odpovědnosti. Obě ministerstva byla již od roku 1945 v rukou komunistů. Ve zprávě z 2. června 1947 informovali pracovníci ministerstva vnitra svého nadřízeného ministra Václava Noska³ o stavu situace. Ne všechno asi bylo ministrově nové, informace měly spíše sloužit jako argumentační předloha. Zpráva se zřejmě opírá o informace policejních a tajných služeb, které vyšetřovaly na místě. Skoro všechny jmenované osoby byly později vyslýchány parlamentní vyšetřovací komisí, popíraly ale následně částečně své tehdejší výroky.

[deset, od druhé strany pročíslované stránky, razítkově pročíslováno 27-36]

Informace pro pana ministra [rukopisně: vnitra].

První stránka zprávy pro ministra z 3. července 1947 (archiv ministerstva vnitra)

Květnová revoluce v r. 1945 ve vnitrozemí Čech a Moravy prošla ve dnech 5.-9. května 1945, popř. ve dnech těsně následujících. To ovšem bylo pouze ve vnitrozemí Čech, naproti tomu v býv. Sudetech počala se revoluční činnost projevovali daleko později, tj. ke konci měsíce května a v měsíci červnu, a poněvadž právě v těchto zemích bylo mnoho Němců, kteří se dopouštěli nespravedlností, utlačování a zvěrstev na českých lidech, kteří žili v pohraničí, měla tato revoluce v pohraničí mnohem více zaostřenější postoj vůči Němcům a projevovala se v mnohých krajích snahou po docílení odplaty za to, co Němci spáchali na českém národu.

Z tohoto hlediska jest také posuzovati případ žatecký, správněji řečeno případ postoloprtský, který v poslední době, díky nezodpovědné politické činnosti některých politických funkcionářů, zbytečně rozvíjuje náš politický život a ohrožuje tak a zostuzuje jméno Československé republiky za hranicemi.

Při předběžném vyšetřování tohoto případu projevila se jako význačný znak na úředních místech naprostá neochota ku sdělování bližších podrobností o celém případu a zdánlivá neinformovanost úředních činitelů, naproti tomu však v širší veřejnosti [je] ohromný zájem na celém případu, snaha informovati kdekoho o věci, při čemž zprávy, které z tohoto pramene přicházely, lze označiti než za zprávy zveličené, jak tomu obvykle bývá při propagandě šeptem, která pracuje bezohledně, tj. bez ohledu na zájmy státu, jen s tím zájmem, vyvolati co možná největší sensaci.

Vysvětlení neochoty úředních činitelů ku přesnému informování nadřízených úřadů dlužno hledati především v obavě před represivními zákroky přímo nadřízených, ať již úředních, či lidovládných činitelů, dále pak, a v tom dlužno spatřovati pravou příčinu, ve přílišném zpolitisování všech úředních složek, které pak snaží se sloužiti pouze stranám a zapominají na to, že jejich úkolem je zejména sloužiti státu a vlasti.

Za těchto okolností bylo celé vyšetřování případu velmi znesnadněno a skutečně přesné a poctivé vyšetřování předpokládalo by pracně výslechy celé řady osob a jediné

Vojáci 1. československého armádního sboru na státních hranicích (privátní archiv E. Vacek)

tak bylo by lze získati skutečný přehled o vině či nevině na věci zúčastněných osob.

Za těchto předpokladů lze se omeziti než na informativní sdělení, která byla učiněna vyšetřujícím úředníkům, a to:

DR. FÍLA, vedoucí kriminální úřadovny v Žatci, o věci je naprosto neinformován, ví než, že došlo v Postoloprtech k nějakému většímu střílení, podrobnosti mu nejsou známy a vypráví prý se jen, že tam bylo již několik komisí z Prahy.

HÁJEK, krim. asistent O-Stb v Mostě. Tento obíral se již několikrát tímto případem na podkladě různých anonymních dopisů, které mu byly dány k vyšetření. Především byly to anonymní dopisy, které chodily na Tomáška, nynějšího předsedu MNV² v Postoloprtech, který byl činně zodpovědným za to, co se v Postoloprtech stalo. Ve skutečnosti však Tomášek nemůže býti činně zodpovědným, ale spíše stává proti němu podezření, že se měl dopustiti krádeží šatstva, kožichů a radioaparátů. Ohledně radioaparát[ů] je podezření proti němu zesilováno tím, že jeho syn je radiomechanikem a nějaké opravené radioaparáty v Postoloprtech skutečně rozprodával.

Za odstřelení Němců v Postoloprtech, dle vyšetření provedeného Hájkem, činí veřejnost zodpovědným: kpt. Zíchu, dříve Petrova³, který byl zástupcem velitele OBZ⁴, 5. štáb a byl již ve věci vyslýchán asi 4 dny 5. oddělením hl. štábu. Zícha přišel s východní armádou, ačkoliv původně sloužil v západní armádě, a je původem ze Žatce. T.č. je předsedou ONV v Žatci. Dále je obecně obviňován ze zastřelení Němců jistý por. Čubka⁵, který v revolučních dnech se zdržoval v Postoloprtech.

Ve věci došlo také O-Stb Žatec upozornění na Marka⁶, býv. příslušníka SNB⁷, který byl velitelem první anonymní policie v Postoloprtech, že měl svlékati do naha Němky a okrádati je o skvosty. Tento Marek svaluje vinu na jiné, na podporučíka Farkače a majora Fišeru, a celá tato akce prý měla býti prováděna za asistence armády a za velení dvou aspirantů.

Hájek odhaduje počet osob, které jsou pochovány v hromadných hrobech, asi na 2 500 osob, kromě ještě těch, kteří jsou pochováni v některých dílčích hrobech. Jinak uvedl Hájek, že obecně se mnoho mluví, že mezi Němci, před jich odsunem, se vyprávělo, že jsou to druhé Lidice, mezi Čechy pak tento celý ostrý postup proti Němcům byl schvalován, dnes však se stal předmětem politického boje, kterého je používáno ku škodě státu. V době revoluční orgánové OBZ měly v kraji neomezenou moc, nikdo se jim nepostavil na odpor a řídicí učitel Zelinka, který dosud dlí v Postoloprtech, šel si ve věci stěžovati na posádkové velitelství, kde byl odmítnut s tím, že je na orgány OBZ malé i posádkové velitelství.

SOBOTKA, prap. SNB stanice Postoloprty, zdráhal se nejprve uvést své jméno a teprve po delší době je uvedl. Prohlásil, že až dosud, pokud je mu známo, zajímal se o věc major Dr. Suchomel a dále státně-bezpečnostní úřadovna v Mostě. Střílení vedl kpt. Černý⁸ a npor. Čubka, oba od OBZ, a počet zastřelených osob odhaduje na asi 700 osob. Zmíněný již Marek vybíral prý pouze pro OBZ Němce, ač sám nebyl se stanoviska retribuční čistý. Jinak žádných podrobností nemohl uvést.

PETERKA, vrch. stržm. SNB a velitel stanice v Postoloprtech, byl osobně stíhán mimořádným lidovým soudem pro provedení domovní prohlídky v r. 1941 a zabavení střelné zbraně, byl však osvobozen a později jak čistná komise, tak i nalézací komise ONV řízení proti němu za-

Revoluční gardy v Lounech (privátní archiv E. Vacek)

stavila. Je zatrpklý, cítí se nespravedlivě stíhán, těžce nese následky tohoto stíhání, že nebyl dosud povýšen. Celý případ tak, jak byl líčen jím, působí dojmem, že mu skutečně bylo ukřivděno.

Ohledně postoloprtského případu uvedl, že věc tam vyšetřovali major Dr. Suchomel od MNO a dále státní bezpečnost z Mostu a Prahy. O nějakých jiných, zejména politických osobách, není mu nic známo, připouští však, že v Postoloprtech byli i lidi z Německa, kteří místa fotografovali, a dále uvádí, že Němci, kteří odcházeli s odsu-

nem, prohlašovali, že v Německu se o věci ví a že ví o věci i cizina.

Peterka prohlašuje, že dle jeho odhadu bylo odstřeleno 800-1100 osob německé národnosti, mezi nimi ovšem i ti, kteří zůstali v Sudetech po jich obsazení. Uvádí, že mnozí z těchto, když byli odstřelováni, volali česky: „Pozdravujte republiku, já ještě nejsem mrtvý“ apod.

Doba, kdy k těmto exekucím došlo, je podle výpovědi Peterky asi od 29. května až do poloviny června 1945, kdy exekuce úplně najednou a náhle skončily. V té době, kdy k exekucím došlo, byly utvořeny v Postoloprtech 3 exekutivní skupiny:

1./ Úderná rota /četa/, která byla záhadnou složkou, oblečenou ve vojenské uniformy zahraniční armády, při čemž její velitelé stále měnili své distinkce. Skupina měla k dispozici 3 malé tanky a skládala se z velitelů kpt. Černého⁹, npor. Petrova-Zichy a ještě ze dvou důstojníků.

2./ Druhá skupina byla skupina OBZ, jejímž velitelem byl por. Čubka, a u které také působil již zmíněný Marek.

3./ Třetí skupina byli vlastně strážcové zatčených lidí u soudu, do které patřil jakýsi Smutný, zdržující se dosud v Postoloprtech, železniční zaměstnanec Kočí a nějaký Obermayer, původem z Loun, kterému se sice říkalo „pane doktore“, ač ve skutečnosti byl dozorcem vězňů.

Prvá a druhá skupina většinou pracovala dohromady, OBZ však velmi často pracovalo na vlastní pěst. Rozkazy k exekucím vycházely od Černého, Petrova-Zichy, Čubky i Marka, při čemž však Marek byl více méně vykonavatelem.

Třetí skupina prý nepopravovala. Vedoucím této skupiny byl Smutný a její činnost se spíše omezovala na vyslýchání zadržených osob, při čemž tyto byly týrány.

Pokud je Peterkovi známo, je v Postoloprtech 7 hrobných hrobů¹⁰:

U měšťanské školy – pohřbeno asi 300–500 osob,

v Levonické bažantnici – pohřbeno asi 350 osob,

v lese Na vinici – pohřbeno asi 60 osob a

v postoloprtské bažantnici, kde jsou v celku asi 4 hrobné hroby po 60 osobách, celkem tedy asi 240 osob.

Mezi mrtvými, pokud je Peterkovi známo, jsou asi 4 chlapci kolem 12 roků, příslušníci Hitlerjugend.

Původem Němci, kteří byli popraveni, byli z Postoloprta a okolí, dále ze Žatce a od Bíliny.

Podle názoru Peterkova, informátorem politických kruhů v této věci může být jakýsi obchodník Beneš z Postoloprta, který původně byl organisován u KSČ, nyní je organisován u nár. soc., a dále jistý František Nasvetr, pravděpodobně soc. demokrat, rovněž z Postoloprta.

Poněvadž vícekrát vyskytlo se během vyšetřování jméno ZELINKA [ZELENKA]¹¹, řídký učitel z Postoloprta, byl požádán vrch. stržm. Peterka, aby ho pozval na stanici SNB k informativnímu výsledku. Tomuto odepřel Zelinka se vůbec dostavit a když Dr. Hora¹² jej požádal osobně telefonicky, aby se dostavil, slíbil tak učiniti. Nedostavil

se však ani během půl hodiny a z toho důvodu upustili orgánové od jeho výsledku, poněvadž tím a jeho neochotou by bylo celé vyšetřování značně prodlužováno. Podle zjištění je jmenovaný příslušníkem nár. soc. strany a podle sdělených informací není vyloučeno, že týž je jedním z informátorů politických kruhů. Mezi širší veřejností ovšem Zelinka je označován za zodpovědného za to, co se dalo v květnových a červnových dnech r. 1945 v Postoloprtech, vzhledem k tomu, že týž byl předsedou MSK v Postoloprtech a nepodnikl nic takového, co by mohlo zabránit prováděným exekucím.

Zatím, co bylo prováděno toto, lze říci oficiální vyšetřování, detektivové, kteří jeli s sebou pro potřebu vyšetřujících úředníků, prováděli šetření mezi místním obyvatelstvem a tu pak zjistili, že mezi ním jsou rozšířeny pověsti, které se zdá, že jsou dílem než bujné fantazie.

Tak jistý JOSEF GRÜNER, zámečník z Postoloprta tř. Legií č. 95, prohlásil, že v Levonické bažantnici je pohřbeno 3 000–4 000 osob.

Jinak potvrzoval sdělení VLADISLAVA HAMOUSE, lakýrníka z Postoloprta, tř. Legií čp. 294, který vypovídal, že v Postoloprtech řádl zejména por. Čubka, který nechal vybuchovat, že všichni Němci od 14 do 60 let mají se okamžitě dostavit do kasáren a večer je pak nechal postřílet. Na Němcích prý bylo prováděno nelidské týráni, byli všichni hlavou dolů, zapálen[y] pod nimi ohně, pak sňati a rozžhaveným železem propichován jejich žaludek. Při

Revoluční garda a partyzáni (privátní archiv E. Vacek)

tom byly jim uříznuty uši, nos, pohlavní úd apod. Teprve potom prý byli zastřeleni.

Tomuto nelidskému zacházení prý přihlížela 13-15 letá děcka, většinou děvčata. Hamouz dále vyprávěl, že 3 000 osob, podle jeho názoru, je málo. Sám Hamouz dělal spojku mezi oficiální armádou a por. Čubkou. Jednou prý k němu přišel, aby předal hlášení, tehdy však byli všichni opilí a když slyšel několik výstřelů a viděl zastřelení 3 osob, raději utekl. Na útěku byl pronásledován vojínem s autem, který po něm střílel.

Při předvádění³³ Němců byl prý také postřelen jakýsi Fritz Schmelzer, Němec, který na prohlášení někoho z davu byl vyřazen z předvádění, neboť prý bylo řečeno, že je to dobrý chlap. Po vyléčení utekl tento Schmelzer přes hranice a nalézá se v angl. okupační zóně, kde pracuje jako malíř pro Angličany na propagačních letácích. Veškeré informace o postoloprtském případě dal prý k dispozici Angličanům a tito mu pak přivezli jeho manželku odněkud z Podmokel.

RICHARD ROSNER, 18letý elektrotechnik z Postoloprte, nám. T. G. Masaryka, prohlásil, že zejména řádl ppor. Farkač. Sám Rosner byl poslán do levonické bažantnice kopat díry pro mrtvoly, z nichž jedna byla 10 m dlouhá a 3 m hluboká. Celkem prý tam byly vykopány 3 jámy. Dále byly vykopány jámy v okolí školy. Ve věci by prý také mohli sdělit podstatné věci Smutný a švec Kopřiva.

VLČEK, úředník MNV v Postoloprtech, vyřizuje agendu Mezinárodního Červeného kříže. Podle jeho odhadu je asi 5 000 mrtvých. Týž uvedl, že dostal od nějaké Němky dopis, aby jí podal zprávu o jejím manželovi, a ta bezpečně prý ví, kde týž byl pochován. K pohřebišťům prý chodí Němci se modlit a na Dušičky prý se tam objevily svíčky.

Celkem uvedení se vyjádřili, že v Postoloprtech se skutečně dála zvěrstva, že však za ně je zodpovědný i předseda MSK Zelinka, poněvadž se nesnažil jim zabránit.

Z celkového vyšetření vychází najevo, že zodpovědnými za tato zvěrstva a za prováděné popravy jest především činiteli příslušníky armády, kteří žili vlastně ještě v době válečné, když do těchto krajů přišli, a pro které lidský život neměl naprosto žádné ceny. Z tohoto hlediska jest také celou věc posuzovati a nelze činit za to odpovědným příslušníky nějaké politické strany nebo dokonce jednu politickou stranu. Tato činnost vojínů byla jednotným výrazem přání a vůle všeho českého lidu po zasloužené odplatě za surovosti Němců a nikdo se v té době nad podobnými činy nepozastavoval. Otázka tato, tj. otázka případu postoloprtského, musí býti řešen[a] bez jakéhokoliv zásahu do širší veřejnosti, neboť vážně by mohla ohroziti zájmy československého státu v zahraničí.

Způsob řešení této otázky je možný provésti exhumací a nechati pak všechny mrtvoly spáliti v nejbližším krematoriu. Tím by bylo zabráněno tomu, aby k těmto místům dostavovali se Němci a označovali je jako místa, kde Němci trpěli³⁴. Tento postup sice není nutný vzhledem k tomu, že mrtvoly jsou dobře ukryté, avšak právě z důvodů, aby nebyla zachována na Němce místa památečná, na které

by mohli poukazovati jako na místa, kde jejich příslušníci trpěli, by se podobný postup doporučoval.

Dlužno ještě uvést, že značné obtíže na územních místech působí otázka osob nezvěstných a dotazy Mezinárodního Červeného kříže, jimiž je pátráno po osobách, které snad nacházejí se mezi pohřbenými v okolí Postoloprte. Není ovšem vyloučeno, že celá řada těchto osob, na které přicházejí tyto dotazy, zdržuje se nyní již v Německu, neboť právě v těchto revolučních dnech byla bez jakýchkoliv předpisů a zjišťování totožnosti odsunuta do Německa celá řada Němců, takže právě tito pohřešovaní se mohou nyní nacházeti v Německu.

Z politického stanoviska lze, jak již bylo podotknuto, říci, že tehdy se na těchto exekucích zúčastňovali všichni, bez ohledu na politickou příslušnost, a že většina tehdy přítomných razila právě ono heslo, které platilo i v jiných místech v českých zemích: „dobrý Němec – mrtvý Němec“. Nelze proto vyloučiti, že kdyby věc byla do podrobnosti vyšetřována, že by bylo shledáno, že za celou věc jsou zodpovědní i příslušníci jiných politických stran, jediné snad s vyloučením strany lidové, která v té době organisačně ještě vůbec nepracovala.

Jinak politicky jest patrné, že celá tato akce má za úkol odstraniti předsedu ONV v Žatci, příslušníka komunistické strany Jana Zichu, a že za tento požadavek se staví ostatní strany Národní fronty. Při vyšetřování měli úředníci snahu vyslechnouti i Jana Zichu o věci, to však bylo nemožné, poněvadž týž dlí na léčení mimo Žatec.

V krajském i okresním sekretariátě KSČ, v Kladně – pokud se týče v Žatci – bylo zjištěno, že komunistická strana se staví za Zichu a že jeho odstranění z místa předsedy ONV by velmi těžce dolehlo na politické postavení strany v žateckém okrese. V krajském sekretariátě také byl vyšetřujícím úředníkům předán opis životaběhu Zichy, který vylučuje naprosto, že by osobně se byl zúčastnil nebo dával rozkazy k tomu, aby Němci byli popravováni. Je mu sice známo, že došlo v Postoloprtech k tvrdším zásahům, tyto však jsou plně podloženy vyhlášením stanného práva provokacemi Němců³⁵, neoprávněným držením stělných zbraní a nedodržováním vyhlášených vojenských předpisů.

V Praze dne 2. července 1947.

Hora³⁶

[druhý podpis nečitelný]

1. Václav Nosek (1892-1995) původně haviř, odborář a sociální demokrat, patřil 1921 k zakládajícím členům Komunistické strany Československa, od roku 1929 člen ústředního výboru a od 1945 v předsednictvu ÚV KSČ. V anglickém exilu byl zástupce předsedy Československé rady, 1945-1953 ministr vnitra, následně až do své smrti ministr práce a budování.

2. Místní národní výbor, nespornější jednotka nově vytvořené struktury státní správy, která odpovídala ve své formě „sovětům“ (česky rada) v SSSR. Zdánlivě demokraticky legitimní, byly vybaveny rozsáhlými plnomocemi, které byly převážně v rukou jejich předsedy.

3. Jan Zícha byl vojenský zpravodaj s krycím jménem „poručík Petrov“. Patřil k samostatně činné zpravodajské jednotce 1. československé divize a pracoval jako spojový důstojník mezi pražským hlavním štábem a předsunutým štábem v Postoloprtech. Jeho nadřízený v tomto zpravodajském odboru byl štábní kapitán Šteiner. Postoloprty měly být hlavní sídlo 1. divize a z tohoto účelu mělo být „zajištěno“. K úkolům zajištění patřilo „vyčištění prostoru“ od Němců.

4. OBZ, Obranné (vojenské) zpravodajství. OBZ vzniklo rozkazem generála L. Svobody 7. ledna 1945 u československého sboru v SSSR. OBZ vzniklo na přímou žádost gen. Mechlise, který stál v čele zpravodajské služby (NKWD) u 4. ukrajinské fronty. O vytvoření OBZ však Svoboda rozhodl bez vědomí a souhlasu MNO exilové vlády. Do čela prosadili Sověti nadporučíka v záloze Bedřicha Reicina (1911-1952) proti vůli L. Svobody. 16. dubna 1945 byl kpt. Bedřich Reicin (viz též 246, pozn. 1) jmenován do funkce náčelníka Hlavní správy obranného zpravodajství (HS OBZ). Prokazatelně mělo vedení KSČ okolo Klementa Gottwalda velký zájem na jeho jmenování. V následné době se OBZ stalo skutečně nejmočnějším nástrojem k uchopení moci komunistů v Československu. Nebylo vázáno na příkazy a vyhlášky MNO, ale pouze na příkazy HS OBZ vydané Reicinem, a tím působila v armádě jako autonomní jednotka. Naopak se jí podařilo kontrolovat státní orgány. Neboť do konce roku 1945 platila v Československu „obránná pohotovost“, kde armáda byla odpovědná za bezpečnost v zemi. Na základě tohoto úkolu kontrolovalo OBZ též bezpečnostní odbory a orgány ministerstva vnitra. Mělo za úkol jednak zajistit vnitřní a vnější bezpečnost armády, jednak postupovat proti nepřátelským organizacím a agentům a ochraňovat průmyslové objekty před špionáží a atentáty. Ve skutečnosti stála v čele v boji s protivníky KSČ a při vyhánění Němců, kde její agenti měli v podstatě neomezenou moc. Toto měli minimálně do konce roku 1945, kdy měli neomezené pravomoce oproti všem bezpečnostním sborům a armádním jednotkám a mohli bez ohledu na právo a zákony každého zatknout, odvlécti nebo zavraždit. Vliv OBZ a jejich náčelníka Reicina (od roku 1948 brigádní generál) trval až do padesátých let. 1952 byl Reicin během „čištění“ komunistické strany v politických procesech odsouzen k smrti a popraven. Literatura: František Hanzlík: Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945-1950, vydal Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Praha 2003; Ladislav Kudrna, Vojenské obranné zpravodajství (1945-1950) časopis Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů, ed. Ústav pro studium totalitních režimů Praha 2008/1, s. 76-89.

5. Por. Jan Čubka (někdy uváděn také jako Čupka) sloužil jako voják armády (tzv. zajišťovací divize) Slovenské republiky na východní frontě. Po dovolené a návratu do SSSR přeběhl k partyzánům, posléze vstoupil do čs. jednotek a do Československa se vrátil jako příslušník OBZ. V operační skupině, jež měla za účelem přesunu štábu 1. divize do Postoloprta „vyčistit“ tamní prostor, velel koncem května 1945 na místě bezpečnostnímu oddílu OBZ (u 1. čs. armádního sboru v SSSR dříve tzv. polní četnictvo). Z výsledků pozdějšího vyšetřování vyplynulo, že Čubka a jemu podřízení vojáci se na popravách v Postoloprtech podíleli

zřejmě neintensivněji. J. Čubka odešel s hodností nadporučíka z aktivní vojenské služby na jaře 1946. Srv. Tomáš Staněk: Poválečné „excesy“, s. 114-129.

6. Bohumír Marek byl v letech 1929-1938 četníkem v Postoloprtech, 9. května byl znovu vzat do policejní služby. Koncem měsíce byl Zíchou=Petrovem pověřen shromažďováním Němců v Žatci, Postoloprtech a okolí. Byl také velitelem tábora v postoloprtských kasárnách.

7. SNB=Sbor národní bezpečnosti.

8. Kapitán Černý nepatřil k OBZ (Tomáš Staněk: Poválečné „excesy“ v českých zemích v roce 1945 o jejich vyšetřování“. Praha 2005).

9. Kpt. (v létě 1947 již škpt.) Vojtěch Černý uprchl v roce 1939 do Polska, kde měl vstoupit do vznikajícího čs. legionu. Později se již jako příslušník čs. vojska v SSSR zúčastnil řady bojových akcí, u Bílé Cerekve byl těžce raněn. Byl nositelem Československých válečných křížů 1939 a dalších vojenských vyznamenání včetně sovětského a jugoslávského. V operační skupině „čišticí“ Postoloprtsko na sklonku května a začátkem června 1945 velel jako důstojník zařazený k 1. oddělení štábu 1. divize průzkumné skupině. Jeho jednotka hlídala kasárna, podle jeho výpovědi tento úkol patřil též do odpovědnosti OBZ. Jeho vystupování prý bylo hodně tvrdé a skutečnost, že vydával přímé rozkazy k exekucím (viz např. dok. 82, pozn. č. 8), ani tehdejší vyšetřování nevyklučovalo. Srv. Tomáš Staněk: Poválečné „excesy“, s. 114-129.

10. K číslům, poloze a osazení hrobů viz S. 238.

11. Rudolf Zelenka, ředitel školy a nadporučík v záloze byl 1945 předseda místní správní komise (MSK).

12. Dr. Jan Hora, podpisovatel tohoto dokumentu byl zpravodajský pracovník v ministerstvu vnitra (viz poslední poznámka).

13. Při předvádění byli zajatci prohledáváni na skvosty a tetování, které měli příslušníci SS a dalších nacistických organizací.

14. Srv. Poznámky H. Voítla k načrtu masových hrobů, s. 232.

15. Odůvodnění těchto zločinů na německém civilním obyvatelstvu, v tomto dokumentu označených jako „zvěrstvo“, provokacemi, odbojem, vlastním zbraní a údajnými aktivitami skupiny „Werwolf“ (viz k tomu s. 177) se nachází i další v zde otisknutých dokumentech. Tomu ale odporuje výpověď předsedy Žatecké správní komise Rožky o poslušnosti Němců (viz. s. 180), ale také další svědectví: „K velkému překvapení pozorovatelů nečinili Němci ... skoro žádný odboj. (...) Obecně a skoro příšerně ticho velké části německého obyvatelstva bylo předmětem mnoha českých ... zpráv (...) Také noviny potvrzovaly Němcům, že se chovají podbízivě, a že si Čechoslováci na to zvykli“ (R. M. Douglas, „Spořádaný transfer“, něm. vydání, *Ordnungsgemäße Überführung – Die Vertreibung der Deutschen nach dem Zweiten Weltkrieg*. München 2012, s. 147, 1950-51). Též Tomáš Staněk, *Verfolgung*. Wien 2002, s. 181-182.

16. Materiál je podepsán dr. Janem Horou, před válkou vysoce postaveným policejním úředníkem na úseku zpravodajství. Za okupace byl po určité době vězněn, po propuštění pracoval na OÚ v Boskovicích. Po květnu 1945 se stal blízkým spolupracovníkem vlivných komunistů v bezpečnostním aparátu. V srpnu 1945 nastoupil do odboru „Z“ MV, působil mj. také jako předseda zvláštní vyšetřovací komise MV, která připravovala podklady pro proces s K. H. Frankem a retribuční řízení proti provinilcům, kteří měli stanout před Národním soudem. Také v této funkci se řídil pokyny komunistů. Od konce roku 1946 do konce roku 1947 působil Hora na VII. odboru MV jako přednosta skupiny VII-C, tj. státobezpečnostní služby. Od ledna 1948 řídil nově vytvořeno Ústřednu StB při MV, která byla přímo podřízena III. odboru MV. Koncem července 1948 byl z funkce odvolán předsednictvem ÚV KSČ. Koncem roku 1948 se stal Hora přednostou odboru MV, který zodpovídal za odsun Němců a prověřování reemigrantů.

Předběžná zpráva k případu Postoloprty a Žatec z 28. července 1947

S tímto spisem byla obeznámena vyšetřovací parlamentní komise, která prováděla výslechy 30.-31. července 1947 v Žatci. Protokoly vyšetřování jsou zde následně zveřejněny po této předběžné zprávě.

[Deset strojopisných stránek, stránky 1-10 pročišované]

Ev. č. 4

Věc: Porevoluční události – případ Postoloprty a Žatec –
společná zpráva ministerstva národní obrany a vnitra.

Dne 25. IV. 1947 byl doručen ministerstvu národní obrany a dne 30. IV. ministerstvu vnitra dopis stejného obsahu, podepsaný Janem ŠULCEM, Žatec, Leninova ulice č. 1345 / 67, v němž pisatel upozornil na porevoluční události v Postoloprtech a Žatci v květnu a červnu 1945. Stejný dopis byl doručen i ministerstvu spravedlnosti, které jej v opise zaslalo dne 27. 5. 1947 ministerstvu vnitra.

Dne 12. června 1947 zaslala kancelář presidenta republiky ministerstvu vnitra dopis, který obdržela a který poukazoval na výše zmíněné události a byl podepsán Jiřím HAVLEM v Postoloprtech, Stalinova ulice č. 342.

Z tohoto podnětu dalo ministerstvo národní obrany předběžně případ vyšetřit svému důstojníkovi. Ministerstvo vnitra pak nařídilo 30. V. 1947 a 17. VI. 1947 oblastní úřadovně státní bezpečnosti v Mostě, aby důvěrnou cestou případ urychleně vyšetřila. Podle zprávy této úřadovny jsou oba pisatelé dopisu anonymové, protože osoby tohoto jména jsou v místě neznámé. Podrobnější šetření prováděno již nebylo, poněvadž v té době byla zřízena vyšetřovací komise bezpečnostního výboru ÚNS¹ a nebylo žádoucí, aby vlastní vyšetřování komise bylo ztíženo předběžným vyšetřováním bezpečnostních nebo vojenských orgánů.

Z tohoto důvodu předkládá ministerstvo národní obrany a ministerstvo vnitra tuto předběžnou zprávu o událostech v Postoloprtech a Žatci v květnu a červnu 1945.

Po osvobození ujaly se správní moci v Žatci místní správní komise, jejímž předsedou byl Antonín ROŽEK² a okresní správní komise, vedena předsedou dr. PETRAŠKEM³. Antonín Rožek je žateckým usedlíkem již z doby první republiky a zdržoval se tam i za okupace. Jeho spolupracovníkem stal se Ing. Adolf REISER⁴, báňský úředník, který – jak se později ukázalo – byl dokonce členem SS a vůdcovského sboru SA. Teprve později byl zatčen a údajně na pokyn dr. Petraška odsunut do Německa. Dalším funkcionářem MSK [Místní Správní Komise] v té době byl Karel HÁŠ, který dříve se podepisoval HAAS⁵. I ten nebyl osobou mravně spolehlivou, poněvadž byl mnohokrát trestán a byl později zbaven své funkce, podle informace stal se však národním správcem⁶ žateckého velkoobchodu s chmelem. Oba tyto funkcionáři MSK dopustili se údajně krádeží a zpronevř státního majetku.

Dr. PETRAŠEK působil v Žatci jako advokát již za první republiky a po obsazení 1938 přešel do Loun, kde pokračoval

Věc: Porevoluční události - případ Postoloprty a Žatec -
společná zpráva ministerstva národní obrany a vnitra.

Dne 25. IV. 1947 byl doručen ministerstvu národní obrany a dne 30. IV. ministerstvu vnitra dopis stejného obsahu, podepsaný Janem ŠULCEM, Žatec, Leninova ulice č. 1345/67, v němž pisatel upozornil na porevoluční události v Postoloprtech a Žatci v květnu a červnu 1945. Stejný dopis byl doručen i ministerstvu spravedlnosti, které jej v opise zaslalo dne 27. V. 1947 ministerstvu vnitra.

Dne 12. června 1947 zaslala kancelář presidenta republiky ministerstvu vnitra dopis, který obdržela a který poukazoval na výše zmíněné události a byl podepsán Jiřím HAVLEM v Postoloprtech, Stalinova ulice č. 342.

Z tohoto podnětu dalo ministerstvo národní obrany předběžně případ vyšetřit svému důstojníkovi. Ministerstvo vnitra pak nařídilo 30. V. 1947 a 17. VI. 1947 oblastní úřadovně státní bezpečnosti v Mostě, aby důvěrnou cestou případ urychleně vyšetřila. Podle zprávy této úřadovny jsou oba pisatelé dopisu anonymové, protože osoby tohoto jména jsou v místě neznámé. Podrobnější šetření

První strana předběžné zprávy pro Parlamentní vyšetřovací komisi s razítkem „Tajné“ (archiv ministerstva vnitra)

čoval ve výkonu advokacie. Krátce po osvobození přišel do Žatce a údajně s plnou mocí ONV [Okresní Národní Výbor] v Lounech ujal se funkce předsedy OSK v Žatci. Písemné potvrzení si dodatečně opatřil od ONV v Lounech dané 22. V. 1945. Dne 29. V. 1945 dostali se k dr. PETRAŠKOVÍ předseda NSK Antonín Roška, který předložil výnos ministerstva vnitra z 28. V. 1945, čísl. B-211/ 28-5-45-I/ 2 podle kterého byl pověřen členstvím v OSK v Žatci s povinností navrhnouti ministerstvu vnitra do 8 dnů další členy OSK. S ohledem na tuto situaci resignoval dr. PETRAŠEK na funkci předsedy OSK. Od tohoto okamžiku nastalo na určitou dobu jakési bezvládní.

Za této všeobecné situace, kdy v kraji potloukaly se německé vojenské jednotky i SS s plnou výzbrojí, podporovány usedlým německým obyvatelstvem, a kdy v činnosti pokračovaly německé jednotky Wehrwolfu⁷, a kdy ruské jednotky nemohly celé území pacifikovat pro složitost národnostních poměrů, neboť většina obyvatelstva německé národnosti ovládala český jazyk⁸, přišla do tohoto prostoru v polovině května 1945 první čsl. divize východní armády, složená z větší části z příslušníků slovenské národnosti. Jejím úkolem bylo zajistiti pohraničí, likvidovati jednotky německé armády a SS, vyhledati a bojovati proti jednotkám Wehrwolfů a usaditi osídlení pohraničí Čechy a Slováky, kteří tam přicházeli z vnitrozemí, a to tím, že měl být prováděn odsun Němců. K tomu jest připojiti, že mimo této organizované složky vojenské nebylo tehdy v pohraničí ještě řádně organizovaných bezpečnostních sborů a pokud tam byly, byly jejich počty nedostatečné, naproti tomu do pohraničí přicházela řada neorganizovaných jednotek domnělých partyzánů a revolučních bojovníků, které byly vedeny zhusta osobami nezodpovědnými, často i vícekrátě trestanými, které si nesprávně přisvojovaly důstojnické hodnosti. Tito lžipartyzáni dopouštěli se násilností proti civilnímu obyvatelstvu, krádeží a zpronevěr národního majetku, na druhé straně urychlili a umožnili vyčištění pohraničí od německých uprchlíků.

Mezi příslušníky první čsl. divize vyskytuje se kap. ČERNÝ, kap. Jan ZÍCHA, který jako zpravodajský důstojník užíval jméno PETROV, por. ČUBKA, ppor. FAKAČ a mjr. FIŠERA.

Podle zpráv došlo v té době ze strany Němců k několika provokativním činům proti čsl. armádě⁹. Z toho důvodu vydal tehdejší posádkový velitel v Žatci pplk. DUŘT, nynější posádkový velitel jednotky v Mimoni v dohodě s předsedou OSK dr. PETRAŠKEM vyhlášku, podle které měli se soustředit na určeném místě Němci.

V Postoloprtech soustředování bylo provedeno ve dnech 16.-18. V. 1945 a na náměstí byli Němci roztříděni na skupiny – muži, ženy, děti a starci, přičemž muži byli odděleni od známých příslušníků SS, SA, funkcionářů NSDAP a jejich nacistických složek. Posléze uvedeni byli

dopraveni do kasáren v Postoloprtech, ostatní do internačního střediska v Postoloprtech. Této akce se zúčastnila i jednotka příslušníků SNB [Sbor Národní Bezpečnosti] pod vedením vrch. Stržm. Františka Kokaizla, nynějšího velitele stanice SNB v Žatci.

Pro úplnost jest dodatí, že tento odsun nebyl prováděn podle pokynů československé vlády, které byly vydány daleko později, šlo tedy o odsunové akce neorganizované¹⁰.

Internování příslušníci SS, SA a funkcionáři strany a jiných složek byli pak příslušníky ČSL zahraniční armády dopravováni na různá místa, kde byli stříleni a ihned zakopáni.

Soustředování Němců v Postoloprtech bylo prováděno za vědomostí a účasti kpt. Černého, který byl tehdy velitelem průzkumné roty I. Divise, a kde byli ještě dva jiní důstojníci neznámého jména. Například ZÍCHA-PETROV byl důstojníkem II. (zpravodajského) oddělení divise¹¹. Další jednotkou byla bezpečnostní četa podřízená oddělení OBZ, jejímž velitelem byl poručík ČUBKA, který patrně jako s informátorem pracoval s Bohuslavem Markem. Zatčené osoby střežila skupina v níž se vyskytoval jakýsi Smutný, který dosud bydlí v Postoloprtech, železniční zaměstnanec Kočí a Obermajer, dozorce vězňů, původem z Loun. Nepodařilo se vyšetřit kdo dal rozkaz k provedení exekucí a kdo exekuce skutečně prováděl. Zjistilo se však, že nejvíce poprav provedla vojenská skupina, jejímž velitelem byl poručík ČUBKA.

Odhady o počtu popravených se velmi liší. Podle zprávy jsou v Postoloprtech tři hromadné a několik menších hrobů, do kterých byli zastřeleni a zakopáni;

a/ první je za obecní a měštanskou školou u o okresní silnice směrem k Lišanům, kde je asi 700 zastřelených Němců, kteří byli pohřbeni do protitankového zákopu a střídavě zasypáni hlinou a chlorovým vápnem;

b/ druhý je v levonické bažantnici vzdálené asi 2 km od Postoloprts směrem k Letnicům. Tam má býti pohřbeno asi 500 osob;

c/ třetí je v postoloprtské bažantnici, kde je prý pohřbeno asi 1000 osob;

d/ několik menších společných i jednotlivých hrobů má být ještě v okolí Postoloprts.

Osoby tam pohřbené jsou nejen z Postoloprts, ale i z okresu žateckého a z přilehlých okresů. V Postoloprtech byl totiž zřízen internační tábor pro celou oblast. Mimo zmíněných vojenských složek účastnily se soustředování a internování Němců i jednotky civilní, přičemž zvláštní účast měla t.zv. garda, ve které zvláště působil zmíněný již člen MSK [Místní Správní Komise] HAS. Tato jednotka prováděla pak zvláště prohlídky Němců a zabavovala jim cenné věci – jako šperky, hotové peníze a vkladní knížky. Podle jedné zprávy měly tyto věci být odevzdány štábní-

mu rotm. Mikuláši ROTHOVI, nebylo však zjištěno, že by je byl odevzdal příslušnému úřadu. Podle další neprovedené zprávy byly osoby k popravám určovány na základě posudku Bohuslava MARKA¹², nar. 1898 v Postoloprtech, který nyní bydlí v Chomutově, ulice Rudé armády č. p. 49 a je zaměstnán jako svrškař. Před okupací bydlel v Postoloprtech a měl být obecním strážníkem. Po obsazení v r. 1938 odstěhoval se do obce Lenešic, okres Louny, kde byl v r. 1942 zatčen německou policií pro černou porážku, odsouzen do káznice, odkud se vrátil 1. 12. 1944. Po osvobození byl prý požádán, aby zřídil policii v Postoloprtech a i později bylo jeho služeb využíváno pro jeho znalost poměrů.

9. června 1945 ujal se bezpečnostních věcí v Žatci jistý KLATOVSKÝ, který tam působil až do svého odstranění do 12. VII. 1945. Od tohoto data působí v žateckém okrese organizovaná jednotka SNB [Sbor Národní Bezpečnosti]. Některé události z té doby budou patrně známy i praporčíku SNB Peterkovi ze stanice SNB Postoloprty.

Při prohlídkách Němců měl se dopustit nesprávnosti ppor. Farkač, který dal příkaz, aby Němky se svlékaly do naha, aby se našly skvosty, které měly na těle ukryty. Týž má být nyní národním správcem dřevařského podniku v Ústí nad Labem. Farkač měl být velitelem internačních táborů na Žatecku.

Dne 3. června 1945 byla podobná akce soustředování Němců za účelem odsunu prováděna i v Žatci za účasti shora uvedených osob. Při tom však nedošlo k popravám – podle jedné zprávy byli na náměstí v Žatci zastřeleni dva Němci neznámého jména¹³. Tyto události jsou snad známé zmíněnému dr. Petráškovi, Klatovskému ze Žatce a vrch. strážmistru Kokajzlovi, veliteli stanice SNB v Žatci.

4. VI. 1945 byli podle informace Karla Valenty, předsedy MNV ve Výškově, okres Žatec soustředování Němci v obci BŘVANY. Při tom byl zastřelen jeden Němec neznámého jména. Podle informace jmenovaného měla exekuci provést jednotka kpt. Zíchy.

Podle zprávy ze stejného pramene, která rovněž nebyla prověřena, byla dne 5. VI. 1945 kolem 2000 hod. obklíčena vojenskou jednotkou obec Výškov. Do obce přišli důstojníci, mezi nimi i kpt. ZÍCHA, kteří nařídili, aby německé obyvatelstvo se soustředilo na určeném místě. Němec Josef LINHART, 83 roků starý neuposlechl a byl na rozkaz jednoho z důstojníků zastřelen a byl zakopán u okresní silnice vedoucí touto obcí před domem č. p. 38. Tato událost je prý známá zmíněnému Karlu Valentovi, předsedovi MNV ve Výškově Jaroslavu MATASOVI ve Výškově a Josefu KOLÁŘIKOVI ve Výškově čp. 63.

Podle získané informace byl tento hromadný odsun Němců z kraje a likvidace zuřivých nacistů československou armádou schvalován v té době všemi příslušníky českého a slovenského národa. Námitky byly projeveny proti zašantročování národního majetku a proti tomu, že

mezi odsunutými bylo zařazeno i několik občanů českého původu, z nichž někteří měli být i dokonce zastřeleni. Omluvou lze uvést snad jen to, že šlo o mimořádné revoluční poměry, přičemž nebylo organizovaných bezpečnostních jednotek a jednotky vojska byly odkázány na informace některých nevhodných jednotlivců, kteří si tím vyřizovali své osobní účty. V té souvislosti byl jmenován zmíněný Bohuslav MAREK.

Pokud jde o vojenské jednotky je třeba uvážit, že tito vojáci prodělali celou válku na východní frontě, kde poznali bezmeznou krutost německých okupantů proti sovětským vojákům a násilnosti na civilním obyvatelstvu. Vojenská jednotka I. Čsl. divise byla složena z převážné části z příslušníků slovenského národa, kteří jako partyzáni nebo vojáci odboje se připojili k československé zahraniční armádě.

Ve zprávách, kterých se ministerstvu národní obrany a vnitra dostalo o těchto událostech, vyskytuje se nejčastěji jméno důstojníků poručíka ČUBKY a kpt. ZÍCHY.

Poručík ČUBKA je slovenské národnosti, partyzán, který byl znám jako dobrý voják a velmi odvážný bojovník. Je prudší povahy. Když se MNO v červnu 1945 dovědělo, že v Žatci mělo dojít k nějakým násilnostem proti obyvatelstvu, byl odvolán a později demobilisován na Slovensko.

Kpt. ZÍCHA byl podle spolehlivé zprávy za první republiky menšinovým učitelem v Rumunsku, kde po vyhlášení války se připojil na výzvu generála Heliodora PIKY¹⁴ k našemu odboji a byl jako velmi inteligentní a spolehlivý přidělen ke zpravodajské službě. Prováděl určité úkoly v Rumunsku a později na Středním východě.

V r. 1943 přišel do Sovětského svazu jako zpravodajský důstojník a byl přidělen ke 2. oddělení. Štábu čsl. brigády s ním se vrátil do vlasti. Jeho známí z té doby se vyjadřují, že je povahy uzavřené, klidné a rozvážené a vylučují, že by byl dal podnět nebo se účastnil aktivně násilných akcí i proti německému obyvatelstvu, a i kdyby tomu tak bylo, že by se to tak stalo z jeho vlastního podnětu. Muselo by se to stát na rozkaz jeho velitele, nehledě k tomu, že jeho funkce jako důstojníka 2. oddělení obsahovala úkoly jiné.

Podle zjištění ministerstva národní obrany a vnitra, které lze dosud považovat za předběžné, neprovinil se jmenovaný činů, které jsou mu dnes připisovány. Je domněnka, že je k tomu tak proto, že ZÍCHA je dnes jediným důstojníkem, který v tomto kraji zůstal, a který mimo to zastává důležitou funkci jako předseda ONV [Okresní Národní Výbor].

Ministerstvo národní obrany.

Ministerstvo vnitra.

[Žádný jmenovitý podpis]

V Praze dne 28. VII. 1947

Rozdělovník:

- č. 1. Vyšetřující komise – pan poslanec dr. Bunža,
- č. 2. Ministerstvo národní obrany – 5. odděl. hlav. štáb,
- č. 3. Ministerstvo vnitra, VII. odbor,
- č. 4. Ministerstvo vnitra – hlavní velitelství SNB
[= Sbor Národní Bezpečnosti]
- č. 5. – záloha,
- č. 6. – záloha,
- č. 7. – záloha.

POZNÁMKY

1. ÚNS = Ústavodárné Národní Shromáždění.
2. Srv. Antonín Rožka srv. s.153 úvod Peter Klepsch
3. Srv. Petrásek, s.157 úvod von Peter Klepsch.
4. Obšírněji Ing. Reiser siehe Seite 184, 194.
5. Obšírněji Karel Hás (Karl Haas) s. 159, poz. 48 úvod Peter Klepsch.
6. „Národní správce“ byl dosazen ke správě vyvlastněného německého vlastnictví zt.
7. Wehrwolf (německy pravopisně správně Werwolf) byla tajná odbojová organizace založená v září 1944 říšským vůdcem SS Heinrichem Himmlerem, která se měla dopouštět sabotážních akcí proti okupantům a kolaborantům v zázemí spojeneckých jednotek. Oznamená byla rozhlasovým projevem propagandisticky Goebelsem bez domluvy s Himmlerem 1. dubna 1945. Údajně se jednalo o „spontánní podzemní hnutí“, v obyvatelstvu to však nemělo žádnou odezvu. Pouze v Říši došlo pod rouškou tohoto hnutí k ojedinělým vraždám na dezertérech a Němcích, kteří měli již dost války. Nebyly však organizovány mladistvými. Po Hitlerově smrti zakázal jeho nástupce admirál Dönitz 5. května 1945 tyto akce jako ilegální bojovou činnost. Na další děj války neměl „Werwolf“ žádný dopad, ovšem na okupační praxi vzhledem k negativnímu vlivu této teroristické propagandy. U Američanů se vyvinula doslovná werwolfhysterie a též na území obsazeném sovětskou armádou došlo k svévolným zatčením a týráním sovětskou armádou. V Československu využívalo OBZ a politické zpravodajství odboru „Z“ v ministerstvu vnitra tuto nacistickou propagandu ke vlastní propagandě proti místnímu německému obyvatelstvu. Vztahovala se na předválečné informace, podle kterých operovaly buňky werwolfov v pohraničí s centrem v Liberci. Každý nález zbraní a incident s Němci sloužil jako důkaz o jejich aktivitách. Ve skutečnosti nebyla ale tato podzemní aktivita nikdy dokázána. (K tomu též Tomáš Staněk, Persekuce „Verfolgung“. Wien 2002, s. 182 ff.; R. M. Douglas, „Ordnungsgemäße Überführung, Die Vertreibung der Deutschen nach dem Zweiten Weltkrieg“. München 2012, s. 147, 150-151).
8. Poznámka překladatele profesora Adalberta Wolraba, který se v této sporné době nacházel v Bezděkově u Žatce: „Popis situace v této zprávě, že v polovině května se v oblasti (míněný by musel být okres Žatec) nacházely a objevovaly německé vojenské a SS jednotky v plné výzbroji, podporované místním obyvatelstvem a německými jednotkami werwolfov, postrádají jakýkoliv podklad a jsou pouze ochranným tvrzením pro internování civilního obyvatelstva do koncentračních táborů (původně byly tyto tábory označovány jako koncentrační tábory, poz-

ději jako pracovní). Do tábora v žateckých kasárnách byli internováni též muži z Postoloprta a ženy a děti do 14 let. Sovětská armáda obsadila celý okres Žatec, také zde nepobývaly žádné německé jednotky v plné výzbroji, neboť ruská armáda obsadila celou oblast, kterou měla pod kontrolou. Werwolf strašil pouze v českých hlavách. Také nesmyslné je tvrzení, že ruské jednotky nemohly celou oblast zpacifickovat, protože převážná část německého obyvatelstva ovládala českou řeč, neboť v této oblasti žili Němci, kteří mluvili nejméně česky. Je to tedy naprosto nepotvrzené tvrzení, že došlo z německé strany k provokativním činům. Provokativní činy byly pouze ochranným tvrzením tehdejšího místního vojenského velitele plukovníka Duřta a předsedy okresní správní komise Dr. Petráška, pro zdůvodnění kasernování celkového německého obyvatelstva Žatce v koncentračním táboře“.

9. K tomu poznámka 8. profesora Wolraba. Proti tomu mluví též výpověď Rožky: „Němci poslouchali jako hodiny.“ (S. 180).

10. Mladší dějinný výzkum dokládá, že tzv. „divoké vyhnání“ bylo politickou a vojenským velením plánováno k vytvoření hotové skutečnosti pro Postupimskou konferenci. Tyto zde zveřejněné zdroje potvrzují tento zjištěný stav. Při organizaci divokého vyhnání byla komunistická strana v čele, což je také jeden z důvodů k zatažení výsledků vyšetřovací komise z léta 1947. Obě ministerstva, která byla pověřena vyšetřením tímto jimi nepopíraným zverstvem, byla řízena komunisty. Ve vyšetřovací komisi byli sice také nekomunističtí zástupci národní fronty, především její předseda Bunda za křesťanské demokraty, ale podrobili se též politice utajování. Viz závěrečná rozprava vyšetřovací komise, s. 222.

11. Jan Zícha měl jako agent vojenského zpravodajství krycí jméno „Petrov“. Druhý oddíl 1. divize byla zpravodajská jednotka.

12. K Bohuslavu Markovi srv. s. 157 úvod Peter Klepsch.

13. Srv. Ličení Peter Klepsch, s. 332, a Heinrich Giebitz, s. 329.

14. Heliodor Píka (1897-1949) bojoval od roku 1916 se spojenci proti Rakousko-Uhersku a Německu. Po roce 1938 prosazoval jako exilní politik československé zájmy. Podílel se též na uzavření Československo-sovětské dohody o vojenské spolupráci. Jako vedoucí vojenské mise v Moskvě varoval již v srpnu 1941 presidenta Beneše, že Sovětských svaz nemá zájem na svobodném a demokratickém Československu. Přesto podepsal i on v listopadu 1943 tuto spojeneckou smlouvu. Marně se pokoušel následně prosadit velitele 1. československého sboru Ludvíka Svobodu jako hlavního velitele osvobozenecých jednotek. V květnu 1945 byl Píka po únorovém komunistickém převratu zatčen a na základě údajně vlastizrady popraven. V roce 1968 byl s pomocí tehdejšího prezidenta Ludvíka Svobody rehabilitován.

Budova bývalého Okresního soudu v Žatci v Dvořákově ulici, dnes zvláštní škola (archiv Nadační spolek Žatec)

Výslechy před parlamentní komisí v Žatci 30.-31. července 1947

Týden po ministerské zprávě 2. července 1947 se usnesl bezpečnostní výbor Ústavodárného národního shromáždění (ÚNS) na návrh ministra vnitra Václava Noska na založení vyšetřovací parlamentní komise. Tato byla složena z pěti poslanců všech ve vládě zastoupených stran (Národní fronty), ze šesti poradců několika ministerstev, policie (SNB) a tří pracovníků tajné služby (StB)¹. Pod vedením poslance dr. Bohuslava Bunžič² za Lidovou stranu. O těchto výpovědích před komisí 30. a 31. července 1947 existují v archivu ministerstva vnitra dva rozdílné protokoly. Stenografický protokol, ve kterém jsou výslechy uvedeny doslovně a kratší shrnutí³. Zde je podán doslovný a delší zápis, který byl v plném obsahu doposud zveřejněn pouze v německém jazyce⁴.

[Titulní list, razítkem očíslováno č. 1, strojopis, číslo spisu poznamenáno ručně 300-27-5]

Stenografický zápis

o jednání vyšetřovací komise bezpečnostního výboru ÚNS⁵
v místnostech okresního soudu v Žatci
ve dnech 30. a 31. července 1947

[strojopis, strojopis stránky 1-138, orazítkované stránky 1-139]

[30. července 1947]

Antonín Rožka

Výpověď Antonína Rožka, autodopravce v Žatci, čp. 1057

BUNŽA /po napomenutí a zjištění generálií/: Pane Rožka, vy jste byl předsedou správní komise v Žatci?

ROŽKA: Ano, hned prvního revolučního výboru. Začali jsme působit 7. května 1945, kdy jsme přebírali německou policii. Pak byla ustavena správní komise.

BUNŽA: Kdy začala fungovat správní komise?

ROŽKA: Správní komise začala fungovat později, koncem června, na přesné datum se nepamatuji. To by věděl dr. Petrášek. Byl jsem zde na základě voleb do 5. října 1945, kdy přišel nový národní výbor na základě paritního zastoupení.

BUNŽA: Kdy sem přišel dr. Petrášek?

ROŽKA: Později, kolem 15. května, asi za 14 dní po tom, co jsme začali fungovat. My jsme z neznalosti věci používali razítko okresního národního výboru. dr. Petrášek řekl, že rozpouští místní národní výbor a stal se později předsedou správní komise. To bylo asi 16. května.

BUNŽA: Kdy sem přišla vojenská skupina vedená kapitánem Černým, poručíkem Čupkou a nadporučíkem Petrovem?⁶

ROŽKA: Černého a Čupku vůbec neznám a nevím, kdo byli. Petrov sem přišel asi koncem května, mohlo to být někdy kolem 20. května; na přesné datum se nepamatuji.

BUNŽA: Kdy se začalo s odsunováním?

ROŽKA: První soustředění bylo 3. června.

BUNŽA: Kdo ho nařídil?

ROŽKA: Nařídil je pan Petrov. Přišel ke mně a ptal se, chci-li, aby byl Žatec český. Řekl jsem: samozřejmě, čekáme na to 300 let.

BUNŽA: Jak probíhalo soustředění?

ROŽKA: Hned ráno obsadili Žatec a začali vyhánět lidi na náměstí. Šlo o sběr mužů od 14 do 65 let.

BUNŽA: Kam šli potom s nimi?

ROŽKA: Nemám zdání. Podle řečí je odvedli do Postoloprta. Potom jsme však potřebovali pracovní síly a žádali jsme, aby nám je poslali.

BUNŽA: Chodili sem z Postoloprta na práci?

ROŽKA: Ano.

BUNŽA: Kdy bylo druhé soustředění?

ROŽKA: O týden nebo 10 dní později. To byly jenom ženy.

BUNŽA: To bylo zase z nařízení Petrova?

ROŽKA: To bylo v dohodě s národním výborem. Šlo o ženy případně i s dětmi do 60 nebo 65 let.

BUNŽA: Kdo zde potom zůstal z Němců?

ROŽKA: Němci byli v táborech a zase je propouštěli domů.

BUNŽA: Napřed bylo tedy soustředění mužů a potom žen. Zůstal zde ještě někdo, když odešly ženy? Kam odvedli ženy?

JUDr. Bohumil Bunža, předseda vyšetřovací komise, rok 1947 (privátní archiv)

ROŽKA: Ženy odvedli sem do kasáren. Protože jejich počet byl veliký – bylo 14 tisíc žen a dětí – a tábor nato nebyl zařízen, prověřovalo se celý den a večer se ženy pouštěly domů. My jsme upozorňovali, že to nestačí. Potom se narychlo stavěly kotle a shánělo se živobytí. Nám se řeklo, že chceme mít Žatec do 10. června čistý, tak se to provádělo. Šlo o vojenský diktát. Vydávalo se jedno nařízení za druhým, nás nerespektovali a říkali nám samozvanci. Mě odvedli s autem, rovněž i zásobovacího referenta a hrozili nám zastřelením. Říkali nám, že jsme se tam vepali. Řekl jsem jim otevřeně, že jsem Čechem a jestliže si myslí, že z toho chceme něco mít, že jim to odevzdáme všechno ihned.

BUNŽA: Je známo, že zde došlo k likvidaci určitého počtu Němců, a to v Postoloprtech. Kdy jste se o tom dověděl?

ROŽKA: Já jsem se o tom dověděl během týdne po tom sběru. Po tom třetím červnovém. Během týdne tam docházeli naši zástupci, kteří tam dováželi potraviny, a ti přišli se zprávami. Něčemu se mohlo věřit. Já jsem se však o to nestaral, protože jsem žádné příkazy nedával.

BUNŽA: Hlášení jste nedával žádné? Proč?

ROŽKA: Nebyl jsem o tom zpraven a nevěděl jsem, co mám dělat dříve.

BUNŽA: To je maličkost ohlásit, že se tam střílejí lidé.

ROŽKA: Okres nefungoval, takže tam bylo těžko něco zařídit. Ta věc byla v rukou vojska a vojsko si od nás nedalo poroučet.

BUNŽA: Kolik lidí tam mělo být postříleno?

ROŽKA: To nemohu říci. Ze Žatce to mělo být asi 1 200 lidí. Transport byl sestaven na náměstí.

BUNŽA: Byly tam také ženy a děti?

ROŽKA: Na ženy a děti se nepamatují.

BUNŽA: Byl jste s Petrovem často ve styku?

ROŽKA: Ano.

BUNŽA: Kdo vydal rozkaz k zastřelení lidí v Postoloprtech?

ROŽKA: To nemohu říci. Já jsem tam nepřišel. Říkám, co vím, protože nemám zájmu něco zakrývat.

BUNŽA: Střílelo se také zde?

ROŽKA: Pokud vím, snad na hřbitově, jak mi říkal hrobník.

BUNŽA: Kolik tam má být lidí?

ROŽKA: Jenom několik lidí.

BUNŽA: Nevíte nic o tom, že Petrov měl zastřelit nějaké lidi na náměstí?

ROŽKA: Na náměstí nevím, ale dole pod brankou byl snad zastřelen člověk, který rychle neběžel⁷.

BUNŽA: Nevíte nic bližšího o této exekuci?

ROŽKA: Nevím nic bližšího.

BUNŽA: Jaké měřítko bylo při prověřování? Byl jste při tom také?

ROŽKA: Ano. Prověřování se provádělo před radnicí. Kdo se nemohl vykákat nějakým papírem, byl zařazen mezi Němce. Za průkaz sloužila občanská legitimace, pracovní knížka nebo domovský list.

BUNŽA: Bránili se někteří, co neměli průkaz, aby byli zařazeni mezi Němce?

ROŽKA: To se mohlo stát.

BUNŽA: Vy jste nebyl členem prověřovací komise?

ROŽKA: My jsme k tomu nebyli přizváni. Část prověřených, která byla zařazena mezi Němce, byla odvedena k Postoloprům. Někteří se večer vrátili, jiní sem byli dovázeni později na práce.

BUNŽA: Kolik že jich asi bylo?

ROŽKA: Mužů bylo asi 1 200.

BUNŽA: Co se stalo se zbytkem, který tam zůstal?

ROŽKA: Zůstatek tam zůstal připraven k odsunu. Asi za týden nebo za 14 dní byli vlakem odsunuti.

BUNŽA: Kdo myslíte, že mezi vojáky měl hlavní slovo?

ROŽKA: Podle dohadu měl nejvyšší funkci nadporučík Zika.

BUNŽA: Mohl byste nám ještě říci v této věci, co byste pokládal za důležité?

ROŽKA: Já jsem byl stále jednou nohou v hrobě. Tak např. jsem byl zavolán na vojenský úřad, tam ten člověk vytáhl bejkovec a do druhé ruky vzal revolver, musel jsem se postavit do pozoru a hrozil nám. Nařídil, že se musíme hlásit v 6 hodin u majora Langra⁸. Vložil jsem jim, co jsme zde prožívali, že jsem 2 roky vedl proces proti partaji a že jsme daleci toho, abychom uchwátili nějakou moc. Naše pozice byla velmi ztížená. Po tomto rozhovoru major Langer pochopil, že nejsme samozvanci. Že jsem k této funkci přišel, zato nemohu. Tehdejší německý starosta Dietel prchl. V 10 hodin večer nám Němci oznámili, že nám chtějí předat moc, že však někdo musí zodpovídat za pořádek. Tehdy řekli, že to povede Rožka.

BUNŽA: Byly zde koncem května a počátkem června přestřelky s Němci?

ROŽKA: Němci poslouchali jako hodiny⁹, přestřelky byly často a bylo nebezpečí života. Já jsem se např. zúčastnil osobně, když sem přišel transport německých vojáků. Vedl je četař z československé armády, přišli večer a chtěli nocleh. Všechno bylo plné a dali jsme je proto na střelnici. Při tom byl u toho tehdy Hás¹⁰. Prohlíželi jsme je a z těch 200 jsme vybrali 9 SSmanů, ačkoliv, když jsme je předem vyzvali, aby se hlásil ten, kdo je SS, se nikdo nepřihlásil. Byli odvedeni k soudu a pak když přišli Rusové, vyzvedli si je na práci.

Stenografický zápis

o jednání vyšetřovací komise bezpečnostního výboru ÚNS

v místnostech okresního soudu v Žatci

ve dnech 30. a 31. července 1947.

*Božena ...
...
300-27-5*

Titulní strana stenografického zápisu vyšetřovací komise v Žatci v roce 1947 (archiv ministerstva vnitra)

KOKEŠ²¹: Vy jste zde byl po celou dobu okupace?

ROŽKA: Ano.

KOKEŠ: Znal jste proto všechny Čechy, kteří zde zůstali?

ROŽKA: Všechny také ne. Žatec měl 40 000 obyvatel.

KOKEŠ: Ale staré usedlíky jste znal?

ROŽKA: Většinu jsem jich znal.

KOKEŠ: Když byli odváděni Němci, stalo se, že z těchto starých usedlíků byl někdo s nimi odveden?

ROŽKA: Ze starousedlíků nevím. Byli někteří, které jsem neznal. O život přišel nějaký pan Zeman. Někjaký pan Šedivý²² ze starousedlíků přišel potom zpět a naříkal si, že byl poškozen na zdraví a že byl zbit. Zním jenom tyto 2 případy. Zemana jsem před válkou neznal. Vystavili jsme mu zvláštní vysvědčení a Červený kříž pro něj dojel. Pak zemřel a zůstala po něm vdova.

KOKEŠ: Znal jste je z dřívější doby? Byli dobrými Čechy?

ROŽKA: Šedivého jsem znal, ale Zemana ne.

KOKEŠ: Kdy jste se dověděl o Šedivém?

ROŽKA: Asi za týden a podnikl jsem kroky, aby byl propuštěn.

BUNŽA: Ledvinu nebo Zázvorku z Lipence jste neznal?

ROŽKA: Zázvorka byl u pomocné policie. Jinak jsem je neznal.

KOKEŠ: Šedivý a Zeman byli ze smíšeného manželství?

ROŽKA: Ano.

KOKEŠ: Vy jste říkal, že jste byl předveden k majorovi Langrovi. Kromě naší armády však zde byla sovětská armáda. Československá armáda měla svého velitele zde a sovětská rovněž?

ROŽKA: Ano, ale trvalo hodně dlouho, než jsme se to dověděli. Od počátku revoluce zde byl velitelem nějaký major Durst. Mám o tom poznámky.

BUNŽA: Mohl byste nám donést tyto poznámky, jak velitelé následovali za sebou?

ROŽKA: Najdu je a pošlu je nebo přinesu²³.

KOKEŠ: Byl nadporučík Petrov velitelem nějakého útvaru?

ROŽKA: To nemohu říci. Představoval se mi, že je nadporučík Petrov a měl jsem dojem, že poroučí, poněvadž vojáci jeho příkazy plnili.

KOKEŠ: Byl jste vojákem?

ROŽKA: Ano.

KOKEŠ: Tak víte, že nadporučík nemůže poroučet majorovi. Posádkový velitel nebyl nadporučík Petrov. Jakým způsobem zařizoval věci a přes koho, kdo je prováděl, je jiná věc. Jak to bylo se skvosty, které byly shromážděny? Byla u toho správní komise?

ROŽKA: U toho byli 2 zástupci správní komise. Také při

tom fungovali vojáci. Já jsem při tom nebyl, byl jsem na radnici, odkud jsem nepřišel domů až za půl roku.

KOKEŠ: Co se s těmi věcmi stalo?

ROŽKA: Večer bylo všechno odvedeno do Národní banky.

KOKEŠ: Přišel s těmi věcmi do styku nadporučík Petrov?

ROŽKA: Pokud vím, fungovali tam 2 členové správní komise.

KOKEŠ: Má správní komise o tom nějaké potvrzení?

ROŽKA: Sběr byl věcí vojenské správy, my jsme jej neprováděli.

KOKEŠ: Kdo to odvážel?

ROŽKA: To nemohu přesně říci. Pamatuji se, že členy komise byli pan Minařík a Pechanec.

KOKEŠ: Byly ty věci odváženy přímo zde do Národní banky?

ROŽKA: Ano.

KOKEŠ: Vy jako předseda správní komise jste s tím nepřišel do styku?

ROŽKA: Ne.

KOKEŠ: Nemůžete říci, že by s tím přišel do styku Petrov?

ROŽKA: S ním to bylo záhadné. Měl jsem dojem, že má zvláštní posláni a on to také naznačoval.

KOKEŠ: Je Vám známo, že při těch zdejších akcích byli postříleni nějakí Češi?

ROŽKA: To nemohu říci.

Posl. HOLUB²⁴: V té souvislosti se mluvilo také o spojenec-
kých zajatcích. Vylučujete tu možnost, že by se byli dostali do skupin, které byly odváděny, tito zajatci?

ROŽKA: Pochybuji, že by se tak bylo stalo, protože jak Francouzi tak i Poláci s námi spolupracovali.

BUNŽA: Jak to bylo s těmi věcmi, byly sepsány protokoly?

ROŽKA: Co bylo odevzdáno na místní správní komisi, o tom máme protokoly, a to bylo také odvedeno do Národní banky. Já však o tuto věc jsem se nemohl starat. Zástupce ministerstva vnitra dr. Lukeš: Zde se tvrdí, že při soustředění 3. června měli být zastřeleni 2 Němci. Víte o tom něco?

ROŽKA: Jak jsem řekl, je to možné, ale nepamatuji se na to.

Dr. LUKEŠ²⁵: Kdo prováděl toto soustředění?

ROŽKA: Vojáci.

HOLUB: Když jste se dověděli o věcech v Postoloprtech, jak jste se na to dívali?

ROŽKA: Na nás to působilo trapně, zejména ten způsob, jakým se to provádělo. Musili jsme však být zticha.

HOLUB: Mluví se o tom, že v kasárnách byli lidé trýznění a mučeni. Slyšel jste o tom?

ROŽKA: Slyšel jsem to, ale nemohl jsem zakročít, byli jsme považováni za vetřelce od 8. května. Upozorňoval jsem nato majora Langra.

STEHLÍK¹⁶: Po prověření zde bylo vydáno několik antifašistických legitimací, které vydávala zvláštní komise. Byli v té komisi také ing. Reizer [Reiser]¹⁷ a Hás?

ROŽKA: Myslím, že ano.

KOKEŠ: Oni však neměli právo vydávat nějaké legitimace.

ROŽKA: Já jsem ty legitimace potvrzoval, ale upozorňoval jsem na to. Oni však říkali, že jsou dobří. Národní výbor dal proto nato razítko a já svůj podpis, ačkoliv jsem s tím nesouhlasil. Vykonával jsem vůli lidu. V komisi byli Němci a několik českých lidí, kteří to dělali.

KOKEŠ: Přiznáváte, že jméno antifašisté bylo přiznáno též lidem nehodným?

ROŽKA: Ano, byli to též fašisté a nepřátelé republiky.

KÁCL¹⁸: Bylo mi řečeno, že mezi internovanými Němci byl též vysoký církevní hodnostář vyššího stáří, který chodil též na práce a jednou při tom klesl. Jednou prý klesl a strážný se ptal Petrova, co s ním má dělat a ten prý řekl, aby byl odstřelen. Na tento rozkaz prý byl tento církevní hodnostář zastřelen. Víte o tom něco?

ROŽKA: To nevím.

Jaroslav Petrášek

Výpověď JUDr. Jaroslav Petráška, advokáta v Žatci, čp. 442¹⁹

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Pan doktore, vy jste byl v Žatci již před válkou?

PETRAŠEK: Byl jsem zde od r. 1926 až do r. 1938. Pak jsem byl v Lounech po celou dobu okupace.

BUNŽA: Kdy jste sem zase přišel po okupaci?

PETRAŠEK: 19. května 1945.

BUNŽA: Z příkazu koho?

PETRAŠEK: Z příkazu ONV v Lounech, abych organizoval národní výbor. 26. května jsem pro neshody odešel a vrátil jsem se až 6. června. Pak jsem fungoval dále až do 4. července 1946. Byl jsem zde předsedou správní komise a pak byly řádné volby.

BUNŽA: Změnil jste v této funkci revoluční národní výbor?

PETRAŠEK: 19. května jsem přišel na radnici a viděl jsem, že členy výboru a komisi jsou Němci. Proto jsem to rozpustil a ustavil správní komisi. Znal jsem je z dřívější doby. Na to proti mně lidé vystoupili, hodili mi klacky pod nohy a já jsem resignoval. Intervenovalo se proti mně v ministerstvu vnitra. Intervenci proti mně vedl nějaký Hás, který byl také členem správní komise. To byl Čech.

BUNŽA: Vy jste zde byl předsedou okresní správní komise od 6. června 1945. Jak to zde vypadalo s vojenským velením. Kdo zde byl z vojáků?

PETRAŠEK: Tehdy zde byl podplukovník Duřt posádkovým velitelem, po něm přišel major Langer, na to pak přišel major Fišera.

BUNŽA: Kdo zde byl ještě mimo tyto vojáky? Byli zde nějakí OBZ nebo zpravodajští?

PETRAŠEK: Nikoho jsem neznal a oni si bez mého vědomí dělali co chtěli.

BUNŽA: Tito se u Vás hlásili?

PETRAŠEK: Ti, co jsem jmenoval, se hlásili, jiní ne.

BUNŽA: Byl zde nadporučík Petrov?

PETRAŠEK: O jeho existenci zde jsem věděl, ale nebylo mi známo, jaké má poslání.

BUNŽA: O poručíkovi Čupkovi jste neslyšel?

PETRAŠEK: O tom nic nevím. Toho jsem neznal.

BUNŽA: Stýkal jste se s Petrovem?

PETRAŠEK: Po 6. červnu asi dvakrát, a sice když jsme dělali koncentraci Němců do pracovního střediska ze Žatecka. Tehdy byl u mě a oznámil mi, že bude dělat koncentraci.

BUNŽA: Kolik těchto koncentrací bylo?

PETRAŠEK: Nevím bezpečně, asi 2 nebo 3. Z města přišlo asi 10 000 lidí do tábora.

BUNŽA: Kdy byla tato koncentrace?

PETRAŠEK: Počátkem června 1945. Při koncentraci asistovala naše SNB²⁰, tenkrát četnictvo, bylo to asi 20 lidí. Němci tehdy odevzdávali jednak skvosty, jednak vkladní knížky. Dávalo se to do beden, a pak se to odvedlo do Národní banky.

BUNŽA: Byla předtím nějaká koncentrace?

PETRAŠEK: Slyšel jsem, že byla nějaká koncentrace do Postoloprte, ale nebyl jsem zde tehdy.

BUNŽA: Kdy jste se dověděl, že část skupiny, která byla koncentrována počátkem června, měla být likvidována?

PETRAŠEK: To jsem slyšel někdy koncem června nebo začátkem července. Přišel ke mně ředitel Čada ve výslužbě, který byl z Prahy a byl zde za nějakou honitbou. Ten mi řekl, že tam v Postoloprtech se otvírají hroby, že z nich jde zápach, abychom s tím něco dělali. Tehdy jsem telefonoval na divisi do Postoloprte, aby k tomu dali vováky a hroby přikryli.

BUNŽA: Nepátral jste po bližších okolnostech?

PETRAŠEK: To nebyla má věc, byla zde vojenská zpravodajská služba, co bych se do toho pletl. Vůbec jsem po tom nepátral a také podrobnosti neznám. Kdo to prováděl, nevím.

BUNŽA: Víte něco o tom, že by v Žatci došlo k nějakým exekucím? Byli zde prý zastřeleni nějací Němci?

PETRAŠEK: V době, kdy jsem zde byl, o ničem nevím. Vzpomínám si, že něco mělo být zde 3. června.

BUNŽA: Co zde mělo být 3. června?

PETRAŠEK: Říkalo se, že někdo na náměstí chtěl utéci a že měl být zastřelen.

BUNŽA: Jaké důvody byly tehdy proti Vám uváděny, než jste resignoval?

PETRAŠEK: Že jsem diktátor.

KÁCL: Kdo vládl v mezidobí, kdy jste odešel?

PETRAŠEK: Nikdo. Byl tady jediný český úředník Trojan.

BUNŽA: Nebylo Vám tehdy po soustředění hlášeno, že některé osoby byly likvidovány?

PETRAŠEK: Nic mi nebylo hlášeno. V táboře byl nějaký poručík Farkaš, který prý s nimi špatně nakládal, jak mi bylo řečeno, svlékal prý např. ženy do naha. Dále nějaký Marek, obecní policista z Lenešic. Slyšel jsem ta dvě jména: Farkaš a Marek.

BUNŽA: Upozorňovali jste na to ministerstvo národní obrany?

PETRAŠEK: Upozorňovali jsme na to v Praze.

KÁCL: Při tom svlékání do naha, byly prý řezány některým Němkám prsy?

PETRAŠEK: To nevím. O nějakém jiném trýznění nemám žádných zpráv.

BUNŽA: Kde jste to hlásil v Praze?

PETRAŠEK: Ústně jsem to hlásil na hlavním štábu, nevím dnes komu, a to buď v červnu nebo v červenci.

BUNŽA: O tom, že byla provedena exekuce, se zde jistě mezi obyvatelstvem hovořilo. Jaký dojem to dělalo na obyvatelstvo?

PETRAŠEK: Přijímalo se to jako revoluční akt. Příznivě. Mnohé lidi jsem znal, to byli všichni nacisté. Zde byl základ nacismu, zde Henlein začínal svou činnost.

BUNŽA: Vy říkáte, že to lidé brali jako samozřejmou věc. Nemluvilo se o tom, že tam byli nějací Češi?

PETRAŠEK: Slyšel jsem, že tam byl omylem zastřelen nějaký Čech, který neměl doklady.

BUNŽA: Jak se obyvatelstvo vyjadřovalo o trýznění v táboře?

PETRAŠEK: To odsuzovalo. Farkaš byl všeobecně znám. V Žatci měl velmi špatnou pověst. Jinak jsem ho však neznal.

KOKEŠ: Není Vám známo, že by byl zastřelen nějaký Čech, kterého byste vy osobně znal?

PETRAŠEK: To mi známo není, jenom se o tom hovořilo. Jinak jsme to nezjišťovali.

KOKEŠ: O skvostech, které byly Němcům odebírány, se tvrdí, že nebyly odevzdány.

PETRAŠEK: Při koncentracích Němců v Žatci asistovalo SNB-četnictvo a naše civilní orgány a všechno se odvádělo do beden, pečtilo se a bedny se odvážely za četnické asistence do Národní banky.

KOKEŠ: Přišel se skvosty do styku nadporučík Petrov?

PETRAŠEK: Ten s tím nepřišel do styku, to absolutně odmítám. Byl jsem při tom a viděl jsem to.

BUNŽA: Znal jste inž. Reiseru²¹, který byl odsunut?

PETRAŠEK: Já jsem ho nechal zatknout, dodali jsme ho k soudu, ale jak se potom dostal do střediska pro odsun, nevím. Vydával se za Čecha, ale zjistili jsme, že všechny doklady jsou falešné. Reiser zde působil po revoluci a byl dokonce v komisi, která vydávala antifašistické legitimace. Ten začal proti mně štvát. Byl též referentem pro správu židovského majetku.

BUNŽA: Kdy byl odsunut?

PETRAŠEK: To nevím.

BUNŽA: Karla Háse jste znal?

PETRAŠEK: Toho jsem znal, to byl Čech.

BUNŽA: Jakou měl pověst?

PETRAŠEK: Pověst neměl dobrou. Po revoluci se udělal policejním referentem. Přišel sem z Roudnice.

BUNŽA: Spolupracoval s Reiserem?

PETRAŠEK: To nevím. Psal výhružné dopisy různým veřejným činitelům.

BUNŽA: Vy, když jste se 6. června rozjeli, musel jste mít jako předseda okresní správní komise přehled událostí, které se zde odehrávaly. Byl zde nějaký neklid?

PETRAŠEK: Neklid zde byl. Naše hlídka byla přepadena na mostě.

BUNŽA: Víte, že pachateli byli Němci?

PETRAŠEK: Ano, byli chyceni. Byli zde wehrwolfové²².

BUNŽA: Při jaké akci byli wehrwolfové zjištěni?

PETRAŠEK: Scházeli se, lidé je pozorovali a vnikla tam policie. Dokonce se cvičili. Byli to Němci, kteří byli odsunuti.

BUNŽA: Požáry zde nebyly?

PETRAŠEK: V lednu 1946 zde vyhořel mlýn té noci, kdy hasiči měli bál. Zapálit měla bývalá majitelka, která bydlela vedle.

KÁCL: Vy jste, pane svědku, přišel 2 krát oficiálně a mnohokrát neoficiálně do styku s nadporučíkem Petrovem. Bydlel zde nebo sem dojížděl?

PETRAŠEK: Dojížděl sem.

KÁCL: Kdy odešel ze Žatce?

PETRAŠEK: Někdy v červnu nebo červenci 1945.

KÁCL: Poznal byste ho ještě dnes?

PETRAŠEK: Já jsem ho znal. Slouží zde, je předsedou okresního národního výboru a jeho pravé jméno je Zicha.

LUKEŠ: Pane doktore, vy jste nám řekli, že z Postoloprte se do Žatce vracela spousta lidí. Dalo by se z toho soudit, jaký počet tam asi zůstal.

PETRAŠEK: Slyšel jsem, že do Postoloprte bylo dopraveno 10 000 mužů. V Žatci však nebylo všech mužů 10 000.

LUKEŠ: Kolik podle Vašeho objektivního odhadu jich mohlo přijít v Postoloprtech o život?

PETRAŠEK: To nemohu říci. Vracelo se asi 2 000 lidí. Kolik mužů bylo odsunuto a kolik jich tam bylo zastřeleno, to vůbec nelze odhadnout.

LUKEŠ: Vy jste se zmínil, že v Postoloprtech byli likvidováni známí nacisté?

PETRAŠEK: Řekl jsem, že tam byli odvedeni, ne likvidováni.

LUKEŠ: Když zde tak dlouho žijete, jistě jste se zajímal, kdo byl likvidován.

PETRAŠEK: Z Postoloprte přišli do pracovních táborů, nejvíce na Mostecko, odkud byli odsunuti, takže se sem už nevrátili.

LUKEŠ: Nám jde zejména o to, kolik osob tam bylo likvidováno a které to byly osoby.

PETRAŠEK: K tomu se nemohu vyjádřit. Co povídají lidé, na to nic nedám.

HOLUB: Nemohl byste ani říci, kdo ty nacisty vybíral?

PETRAŠEK: Mluvílo se o Čupkovi a Markovi. O Petrovovi nebyla řeč. Také se např. mluvilo o dr. Freierovi²³, že byl v Postoloprtech zastřelen. Nyní píše z Německa, kam byl odsunut a slouží tam u soudu.

KOKEŠ: Kdo měl zde hlavní ingerenci na zajištění německého majetku?

PETRAŠEK: Místní národní výbor.

BUNŽA: Ti zase ale tvrdí, že to dělali vojáci.

PETRAŠEK: V bytech to provádělo z počátku vojsko. Když se posádka stěhovala, dal jsem jednou v neděli příkaz, aby byly uzavřeny silnice. Mnoho to nepomohlo, protože se odnášelo přes pole.

KOKEŠ: Nám jde o to, zdali to, co se shromáždilo na správní komisi, bylo také odvedeno, aby nemohl někdo tvrdit, že to dělali členové, kteří měli funkce.

PETRAŠEK: Do posledního se všechno odvedlo. Byla zde i numismatická sbírka dr. Zinkeho, která byla odevzdána ústřední státní pokladně.

BUNŽA: Kdo dále přebíral a zajišťoval majetek?

PETRAŠEK: To dělal SNB. Pokud se dělo při odsunu zajišťování majetku, dělalo to z počátku vojsko, co bylo orga-

nisováno, při tom bylo SNB. Když přišel uchazeč, policie byt předala, bylo vše přihlášeno. Uchazeč ale např. si odjel pro rodinu a než se vrátil, měl všechno vykradeno. Tehdy zde byly poměry velmi neutěšené. Nebylo disciplíny. Tak např. sem přišel plukovník Freitag tyto věci vyšetřovat. Potkal poručíka s německou holkou. Seděli někde na lavičce. Tento poručík vůbec nevstal, aby pozdravil. Já sám jsem nemohl jít po určité době na ulici. Vojenské kázně nebylo, střelba byla na denním pořádku, takže volně se pohybovat bylo velmi nebezpečné. Posádkové velitelství vydalo zákaz vycházet po 9. hodině na ulici. Zákaz se týkal také českého obyvatelstva. Vojáci však v noci chodili ulicích a vylupovali byty. Já jsem měl denně 200 až 250 návštěv. Od rána do noci jsem byl v úřadě. Vládlo zde ovzduší všeobecného strachu. Nervově jsem se úplně zhroutil a nějaký čas ležel v nemocnici. Když jsem pak 11. července nastoupil službu, střílelo se celou noc po ulicích.

Bohuslav Marek

Výpověď Bohuslava Marka, svrškaře v Chomutově
čp. 736/4²⁴

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/:
Pane Marku, kde jste byl za okupace?

MAREK: Od r. 1929 až do r. 1938 jsem byl jako policista v Postoloprtech. Do protektorátu jsem se dostal v r. 1939. Byl jsem tehdy přidělen ministerstvem vnitra do Lenešic. Když se policie zrušila, byl jsem přidělen do civilních služeb. V r. 1943 jsem byl zatčen a německým lidovým soudem odsouzen pro porážku na černo na 14 měsíců do vězení. 1. listopadu 1944 jsem se vrátil a šel jsem do nemocnice, kde jsem byl až do revoluce.

BUNŽA: Jste členem Svazu národní revoluce nebo zúčastnil jste se odboje?

MAREK: Nejsem.

BUNŽA: Po osvobození jste byl v Postoloprtech. Jak jste se tam vrátil?

MAREK: Nadporučík Zelenka²⁵ mne vyzval, abych nastoupil v Postoloprtech službu 9. května. Organisoval jsem tam bezpečnostní službu a v této funkci jsem setrval, než se provádělo v Postoloprtech soustředění Němců.

BUNŽA: Kdy tam byli Němci soustředováni?

MAREK: Bylo to 13. a 18. května.

BUNŽA: Kdo Vás tam přebíral?

MAREK: Nadporučík Petrov; jeho skutečné jméno je Zicha.

BUNŽA: Jakou funkcí jste byl pověřen?

MAREK: Já jsem fungoval jako tlumočník a znalec kraje. Soustředění bylo vyhlášeno rozhlasem a druhý den při nástupu jsem dával zvlášť muže a ženy. Ženy jsme posílali do Bažantnice do tábora, kdežto muži ve stáří od 13 do 65 let šli do kasáren.

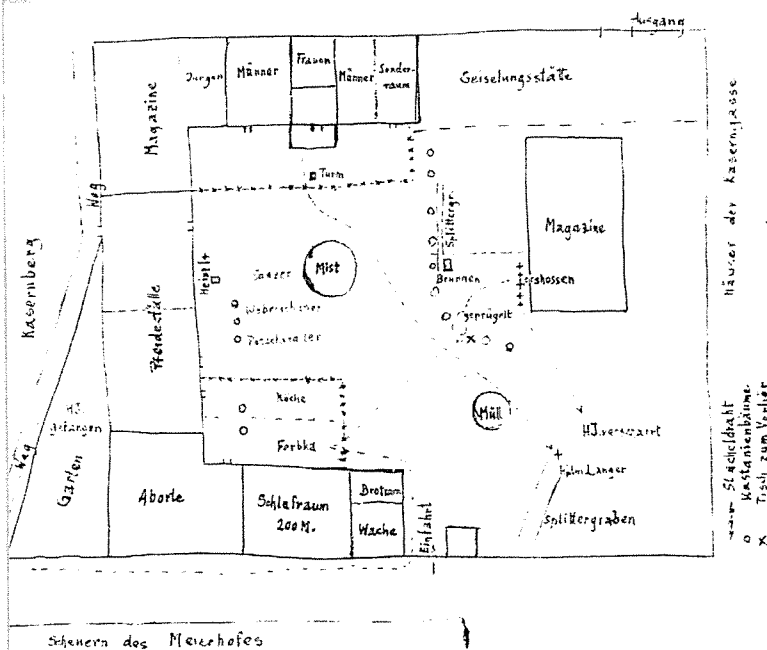
BUNŽA: Kolik lidí to mohlo být?

MAREK: Do Bažantnice šlo asi 1 700 lidí. Kapitán Černý mi dal stráž. Tam byl určen vrchní strážmistr od četnictva, který to přebíral. Kolik šlo do kasáren nevím, ale bylo jich přes 500.

BUNŽA: Kdo nařídil střílení?

MAREK: Nadporučík Petrov. Tehdy mi nadporučík Zelenska nařídil, že jsem mu přidělen na 3 dny.

BUNŽA: Do kdy jste byl v této funkci?

Skica postoloprtských kasáren z května a června 1945 od Rudolfa Fischera, zhotovena podle vzpomínek, rok 1950

MAREK: Mám o tom potvrzení /ukazuje/. Od 18. května do 17. června. Pak jsem přišel zpátky. Prováděli jsme zajištění na venkově a sice ve Rvenicích, Vyškově, Břvanech.

BUNŽA: Jak jste to prováděli?

MAREK: Celá vesnice byla obklíčena a lidé musili ven.

BUNŽA: Kolik bylo těchto lidí?

MAREK: Ve Rvenicích jich bylo asi přes 500, ve Vyškově asi 800 a v Břvanech přes 600. Nejdříve mi nařídili, abych tlumočil, aby vystoupili ti, kdo byli funkcionáři strany, příslušníky SS apod. Ti se dávali zvlášť. Pokud jde o ostatní, nařídilo se předsedovi národního výboru, aby je soustředil do nějakého dvora, aby byli po dohledem. Ti první byli odvedeni.

BUNŽA: Kolik jich bylo odvedeno z jednotlivých obcí?

MAREK: Ze Rvanic 15, Vyškova 25, z Vrbky asi 5 a ze Břvan asi 25. Ostatní musily národní výbory stravovati a zaměst-

návat. Odvedení šli do kasáren v Postoloprtech a tam byli popraveni.

BUNŽA: Jak se provádělo třídění v Postoloprtech?

MAREK: Ženy stály u vrat a odtud se posílaly do garáže. Tam byly 2 dívky z Postoloprte, které prováděly prohlídku žen. Byl tam poručík Čupka a když byl konec a všechno zabaveno, odnesl vše na OBZ. Když jsem přišel do kasáren, říkal mi kapitán Černý: vezměte si to na starost. Po celou dobu jsem byl u prohlídky a posílal jsem lidi do tábora.

BUNŽA: Kdo je tam vodil?

MAREK: K dispozici byla dána revoluční garda.

BUNŽA: Zůstaly tam ještě nějaké ženy?

MAREK: Všechny ženy šly do bažantnice.

BUNŽA: Co se stalo s muži?

MAREK: Nadporučík Petrov přišel a nařídil, abych opatřil 100 lopat a 100 motyk. U soudu byli hlavní funkcionáři. Ti byli popraveni nejdříve. Ti si vykopali hroby v bažantnici a tam byli odprásknuti. Popravovala je četa OBZ. Tito funkcionáři byli popraveni před soustředěním. Jejich seznam mám. Je zde. /Předkládá jej./ Dělal jej úředník Egermayer.

BUNŽA: V seznamu je 44 osob. Byly všechny popraveny?

MAREK: Všichni popraveni nebyli. Pouze prvních 24.

BUNŽA: Zúčastnil jste se prověřování osob na náměstí?

MAREK: Den před soustředěním jsem vyhlásil, že všichni Němci se musí dostavit na náměstí, přinést si příkrývku s největší vahou 25 kg.

BUNŽA: Byli ti Němci prověřováni?

MAREK: Ano, v kasárnách. Já jsem nevěděl ani, kam je odesílají. Navečer ke mně přišla manželka jednoho a říkala mi, že její muž je v kasárnách. Šel jsem na Petrova, který mi dal pro něho propustku, stráž mi ho zavolala a tento muž mohl jít domů. Mimo to jsem intervenoval ještě za 2, aby byli propuštěni za účelem předání správy majetku.

BUNŽA: Když si Vás zavolal Petrov a řekl Vám, že potřebuje 100 lopat a 100 motyk, kam jste je po obstarání doručil?

MAREK: Do školní budovy.

BUNŽA: Zúčastnil jste se též výkonu?

MAREK: Ne. Hlásil jsem pouze, že je to přichystáno a víc jsem se o to nestaral a ráno jsem se dověděl, že všichni, kteří byli v Postoloprtech – šlo o muže – byli popraveni.

BUNŽA: Kolik jich bylo?

MAREK: Kdo byli oddělení, těch bylo 500. Jak jsem se dověděl, byl tam protitankový příkop, do něhož byli dáni popraveni. Ráno jsem šel pod kasárna a potkal jsem kočího od maleckého statkáře, který je hrobařem v Postoloprtech. Ten mi říkal, že se tam střílelo, že šel okolo příkopu a že jsou tam vidět nohy mrtvých. Šel jsem tam a viděl jsem, že celý příkop ještě není zaházený. Pršelo totiž

a voda spláchla horní vrstvu, takže nohy vyčnívaly. Ihned jsem šel to hlásit Petrovovi, který dal rozkaz, abych vzal z tábora v bažantnici zo lidí, aby to zaházeli. Tito lidé však nevěděli, oč jde.

BUNŽA: Jak byl veliký ten příkop?

MAREK: Byl asi 40 metrů dlouhý, 5 metrů široký a 4 metry hluboký. Polovina tohoto příkopu byla plná. Kolik bylo mrtvol, nevím. Já jsem se toho nezúčastnil, nikdo nám neřekl, kdy se to odbývalo, před námi se jen tutlalo.

Bývalé postoloprtské kasárny jezdeckého pluku v květnu 1945, kde byli internováni Němci z Postoloprta, Žatce a okolí (privátní archiv)

BUNŽA: Byly tam pak ještě jiné popravy?

MAREK: Pak byly popravy soustředěných ze Žatce.

BUNŽA: Jak o těchto popravách víte?

MAREK: Protože se zase sháněly motyky a lopaty.

BUNŽA: Za jakou dobu po popravě postoloprtské došlo k těmto popravám?

MAREK: Datum nevím. Mám však poznamenáno datum, kdy jsem vyhlásoval soustředění v Žatci.

BUNŽA: Vy jste to vyhlásoval zase v Žatci?

MAREK: Ano jako spojka OBZ.

BUNŽA: Za jakou dobu došlo k soustředění Němců v Žatci po této popravě v Postoloprtech?

MAREK: Trvalo to asi 5 až 6 dní. Nadporučík Petrov mi řekl: Dnes pojedeme do Žatce. Jely tehdy asi 3 vozy. Jeli hlavní funkcionáři: nadporučík Petrov a Čupka. Jeli jsme do Žatce na národní výbor. O čem se tam jednalo, nevím. Když přišel nadporučík zpět, řekl mi, že druhý den ráno v 5 hodin pojedeme opět do Žatce. Když jsme tam přišli, nikdo na národním výboru nebyl. Byl tam jenom vrátný. Petrov mi nařídil, abych vyhlásil, aby se Němci soustředili. Vyhlásoval jsem to v intervalech do 8 hodin. Den předtím po cestě vypravoval Petrov Čupkovi, že byl na posádko-

vém velitelství, kde mu major řekl, že žádný příkaz k soustředění nedostal a že tedy nebude nic bez rozkazu dělat. Petrov řekl Čupkovi, že ho nechce tento major poslouchat a že tedy zařídil, aby sem přišel jiný posádkový velitel. Tak se také skutečně stalo. Oni přede mnou o všem mluvili, takže o všem vím.

BUNŽA: Jaká opatření byla učiněna při soustředění?

MAREK: Posádka dodala mužstvo, Žatec byl obklíčen, byly zde 2 pancéřové vlaky, pěchota zaujala posice a vyháněla lidi z ulic na náměstí. Při tom byl rozkaz, aby každý, kdo se bude protivit, byl na místě zastřelen. Také byl jeden Němec na náměstí zastřelen. Rozkaz dal kapitán Černý a nadporučík Petrov. Když jsme sem přijeli, bylo už všechno obsazeno. Já jsem začal hlásit k 6. hodině. Rozhlas bylo slyšet jenom na náměstí. V ulicích muselo být obyvatelstvo vyháněno.

BUNŽA: To vyháněli jenom muže?

MAREK: Jenom muže. Soustředění bylo už k 8. hodině. Tu přišel ke mně kapitán Černý a povídal: Budete je odpočítávat po 250 až 300 a budou odváděni do Postoloprta. Češi byli zvlášť a byli prověřováni.

BUNŽA: Kdo prováděl prověřování?

MAREK: z cizí důstojníci z OBZ.

BUNŽA: Kde byli Černý a Petrov?

MAREK: Chvíli byli nahoře a chvíli dole, procházeli.

BUNŽA: Kolik osob bylo na náměstí?

MAREK: Do Postoloprta jich mohlo jít asi na 7 000. Když byl transport 200 až 300, dal jsem povel, aby odešli.

BUNŽA: Co bylo s těmi, kteří byli prověřováni?

MAREK: Prověřování dostávali propustky.

BUNŽA: Jak se jmenovali ti důstojníci, kteří prověřovali?

MAREK: Jmenovali se Ehrenhaft a Löwenbein. Třídění a odsun trval celý den až do 7. hodiny večerní. V 7 hodin večer jsem zavolał Petrova s tím, že převezmeme osoby, které byly u soudu.

BUNŽA: Když jste měli v kasárnách všechny osoby, co se dalo dále?

MAREK: Odsouzení byli dávání na SV²⁶, které bylo v zadním traktu. Dále byli prohlíženi, jsou-li tetovaní nebo jsou-li gestapáci nebo funkcionáři strany.

BUNŽA: Jak dlouho to trvalo?

MAREK: To trvalo do poledne²⁷.

BUNŽA: Jak jste zjišťovali funkce?

MAREK: Vyhlásil jsem, aby se přihlásili ti, kteří měli funkce. Ti se přihlásili jednak sami, jednak jeden na druhého žalovali. Odpoledne přišel nadporučík Petrov a říkal, že ti, kteří jsou důležití pro chod hospodářský musí být poslání zpět do Žatce, aby neustal správní aparát.

BUNŽA: Kdy se popravovalo?

MAREK: Popravovalo se asi 4. nebo 5. den po zajištění v Žatci. Každý den bylo třídění a každého jsem se jednotlivě ptal, byl-li u strany, jakou měl funkci. Petrov dal rozkaz, aby Rakušané byli propuštěni. Také se posílali někteří na lounský okres. Před skončením akce přišel Petrov a nadiktoval rozkaz, aby někteří šli na lounský okres na zemědělské práce, kam si je vyžádal lounský hejtman.

BUNŽA: Kolik lidí bylo popraveno v levonické bažantnici?

MAREK: Asi 500. Přišla stráž a oznámila mi, že mají nařizeno, abych vydal 100 lidí, kteří budou kopat. V noci potom, jak mi říkali, byli nahnáni do šachet a tam postříleni. Pak byla ještě nějaká poprava, nevím přesně kdy. Přišel transport z Chomutova asi 300 mužů, samých SSáků. Ti byli také popraveni asi 7. až 8. den. Z Chomutova byli dodáni na velitelství OBZ. Tam jsem však nešel. Příslušníci OBZ těmto SSákům tam řezali uši, skákali jim po prsou a dělali s nimi hrozné věci. Kdy tito SSáci byli popraveni, nevím. Kdykoliv jsem šel však po chodbě, leželi tam lidé, kteří byli zbiti k nepoznání. Večer pak byli odprásknuti.

BUNŽA: Kde je postříleli a pochovali?

MAREK: To nevím.

BUNŽA: Kolik se vrátilo do Žatce železničářů, lidí z vodáren a jiných důležitých podniků?

MAREK: To nevím ani přibližně, dá se to však zjistit. Na všechno musí být záznamy. Než těch 500 Němců bylo popraveno, tak se vzbouřili. Mně to hlásila ráno stráž, když jsem přišel do kasáren. Naše stráž byla při tom zraněna. Když jsem to hlásil kapitánu Černému, řekl, že budou popraveni.

BUNŽA: Kdo dával rozkazy, Černý nebo Petrov?

MAREK: Oba dávali rozkazy a oba platili stejně.

BUNŽA: V těch 500 byli jenom příslušníci SS nebo také funkcionáři strany a jejich složek?

MAREK: Také příslušníci NSDAP a jejich složek.

BUNŽA: Víte určitě, že mimo těch, o kterých jste mluvil, nebyly již popraveny žádné osoby?

MAREK: Jiné osoby než tyto popraveny nebyly; to vím určitě. V kasárnách dal kapitán Černý zastřelit 5 hochů mezi 14 až 15 lety. Všichni byli příslušníci Hitlerjugend. Prchli, avšak stráž je chytila²⁸. Přišel kapitán Černý, kterému jsem řekl, že by zasluhovali každý 25, ale on řekl ne, zastřelit! A také na místě se jeho rozkaz provedl. Také byli v kasárnách pochováni. Při tom byli ostatní Němci shromážděni na nádvoří, aby se na to dívali.

BUNŽA: Proč se vede proti Vám trestní řízení?

MAREK: Byla to msta štábního kapitána Kouby. Bylo to proto, že jsem nedal popravít 4 lidi, dále za zneužití úřední moci, protože prý jsem nebyl oprávněn podpisovat pro-

pustky, ačkoliv jsem velitelem tábora. Od 19. června do 18. srpna 1945 jsem byl zatčen z rozkazu štábního kapitána Kouby, poněvadž prý jsem nosil neoprávněně zbraň.

KOKEŠ: Vy jste se také zúčastnil nějakého týrání žen. Jak to vypadalo s Farkašem a ostatními pány?

MAREK: Povím čistou pravdu, poněvadž mi na věci nezáleží. My jsme měli v táboře také své konfidenty. Od Ehrenhafta jsem dostal nařizeno, abych vybral 4 spolehlivé ženy. Řeklo se, že ty dostanou propustky a musí donášet zprávy. Jednoho dne mi hlásily, že v táboře filmují a fotografují a dělají seznamy, kolik šperků bylo odebráno. Hlásil jsem to veliteli tábora a ten nařídil provést prohlídku všeho šatstva. Podporučík Farkaš přišel se vzkazem, že se musí provést prohlídka. V táboře se oznámilo, že se budeme stěhovat, aby přišly se vším. Prohlídky byli přítomni důstojníci a četniční strážmistři a vše se dělo za dozoru podporučíka Farkaše. Nejprve jsem tlumočil, aby odevdaly šperky nebo aparáty, mají-li je. Viděl jsem jednu ženu v košili, která měla pod podprsenkou ukryty šperky. Šperky se zabavily. Když přišel dr. Petrášek a ptal se, jak se prohlídka prováděla, řekl jsem, že slušným způsobem. Nebylo žádné řezání prsou. Tato prohlídka trvala celý den. Po prohlídce se do půlnoci vařilo, aby všechno osazenstvo dostalo jíst, poněvadž celý den nejedlo. Já sám jsem měl obavy, že mne zastřelí Rusové, kteří často přišli k táboru a chtěli ženy. Nedal jsem jim je a řekl, že v táboře nemá nikdo co dělat.

KOKEŠ: Kdo byl předsedou správní komise v Postoloprtech, když se konaly popravy?

MAREK: Nadporučík Zelenka, důstojník v záloze.

KOKEŠ: Věděl o tom, že se v kasárnách popravuje?

MAREK: Ze začátku jsme to nikdo nevěděli.

KOKEŠ: Jde o to, jestli to věděly orgány lidové správy?

MAREK: Než se zajistili postoloprtské, provedlo se obsazení města. Město bylo po dobu, kdy se provádělo zajištění, hermeticky uzavřeno. Správní komise do toho nesměla mluvit. Zelenka mi sám říkal: proč tam ty lidi odvádějí? Řekl jsem mu: Za to nemohu, to jsou vojáci. Já sám jsem řekl kapitánu Černému, že se mi to nelíbí. Ten mi na to řekl, že má rozkaz z nejvyššího velitelství OBZ postřílet pokud možno nejvíce Němců.

KOKEŠ: Byli podle Vašeho přesvědčení popraveni též nějací Češi?

MAREK: Rozhodně ne. Jestli snad v těch postoloprtských, za to nemohu ručit, poněvadž jsem tam třídění neprováděl, ale pokud jde o žatecké, tak rozhodně ne.

KOKEŠ: Jste tedy určitě přesvědčen, že ne?

MAREK: Říkalo se o 2, že měli být Češi. Nějaký Parpela, který přišel s těmi 300 SSáky z Chomutova. Byl to však

Němec a příslušník SS. Pak se mluvilo o Ledvinovi a Zá-
zvorkovi, kteří byli Němci a byli dodáni do Loun.

HOLUB: Neznáte jméno Karel Holý, který měl být popraven?

MAREK: To jméno je mi známé, ale nemohu si vzpomenout.

HOLUB: Bratří Karbanové?

MAREK: Nějaký Karban měl za ženu Němku a když jsme vyhlásili soustředění, do rána se oběsil.

HOLUB: Řička?

MAREK: Řička byl Němec.

HOLUB: Renner?

MAREK: To byl Němec.

HOLUB: Eiselt, politický vězeň?

MAREK: Eiseltů byla hromada. Toho neznám. Když se vyhlásilo soustředění, bylo do rána 33 sebevražd jen v Postoloprtech. Mrtvoly sebevrahů byly řádně pohřbeny a úmrtí v matrikách řádně zapsáno.

BUNŽA: O nějakých trýzněních mimo těch SSáků Vám není ničeho známo? Zejména pokud jde o internační tábory?

MAREK: Když jsem byl velitelem tábora v Žatci, měl jsem u brány svícele. Ohrožoval mě jeden ruský důstojník, který mě chtěl zastřelit. Zavolal jsem majora Fišera, který mne z této situace zachránil.

STEHLÍK: Byly v Postoloprtech stříleny nějaké děti?

MAREK: Vůbec ne. Zastřelena byla pouze jedna žena, manželka nejvyššího funkcionáře. Její manžel utekl do Karlových Varů, pak se ale vrátil a my jsme ho zatkli.

BUNŽA: Jak to bylo s tou stížností Petrova na posádkového velitele v Žatci? Co říkal Čupkovi?

MAREK: Když jsme jeli provádět do Žatce koncentraci Němců, stěžoval si nadporučík Petrov cestou poručíkovi Čupkovi, že žádal velitele místní posádky v Žatci, aby spoluprováděl koncentraci Němců. Nato mu posádkový velitel v hodnosti majora odpověděl, že nic takového provádět nebude, protože nemá k tomu rozkaz od ministerstva národní obrany a jeho že poslouchat nebude. Nato Čupka řekl Petrovovi, že musí jít v té věci do Prahy. Ví, že Petrov do Prahy jel a že velitel místní posádky byl vystřídán²⁹.

HOLUB: Jakou funkci měl poručík Čupka?

MAREK: Nepřišel jsem s ním mnoho do styku. Pro mne to byl notorický piják. Měl velikou disciplínu, vojáci pod ním sloužící říkali, že nesmějí vzít ani knoflík. Na druhé straně však dovážel z Prahy víno a když se šlo popravovat, tak ti lidé nebyli normální.

KÁCL: Pane Marku, proč Vás dal zajistit místní národní výbor v Lenešicích v r. 1945?

MAREK: Byl jsem zajištěn 3 dny a lidovým soudem jsem byl zproštěn.

KÁCL: Kdy jste dostal vysvědčení národní spolehlivosti?

MAREK: Dosud ho nemám.

BUNŽA: Proč Vám ho odeřeli vydat?

MAREK: Já jsem o něj vůbec neřádal. Až nyní po udání u lidového soudu.

KÁCL: Proč jste spálil knihovnu v Lenešicích?

MAREK: Tu knihovnu jsem měl převzít. Bylo to za protektorátu. Starosta Zeman mi nařídil, abych z knihovny odstranil některé věci, aby Lenešice byly uchráněny.

KÁCL: Spálil jste ty knihy?

MAREK: Oni mě udali, že jsem je spálil, já jsem je však podle starostova rozkazu odstranil.

Dr. STEHLÍK: Kdy se proti Vám vedla tato žaloba?

MAREK: Krátce předtím než skončilo retribuční řízení. Bylo proti mně vedeno trestní řízení u lidového soudu v Mostě, které však bylo v tomto roce zastaveno.

/Jednání přerušeno ve 13 hodin 45 minut./

/Jednání opět zahájeno ve 15 hod. 10 minut./

Jan Zícha ("Petrov")

Výpověď Jana Zichy, štábního kapitána v Žatci a předsedy ONV tamtéž³⁰

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/:
Pane štábní kapitáne, kde jste působil do konce r. 1938?

ZÍCHA: Na menšinové škole v Horním Litvínově, potom v Habersbirku u Falknova, v Kynšperku n. Ohří, v Tachově a Mohelnici. Od 1. září 1938 jsem nastoupil službu na československé zahraniční škole v Rumunsku, vrátil jsem se v mobilisaci 28. září, 11. října téhož roku jsem se oženil a vrátil znovu do Rumunska, kde jsem působil na české zahraniční škole. 1. prosince 1939 jsem se přihlásil do zahraniční armády u generála Píky v Bukurešti. Od té doby jsem působil jako zpravodajský důstojník u generála Píky³¹. Odešel jsem na Střední východ, odtud do Indie, nazpět do Palestiny. Do Sovětského Svazu jsem přišel 1. prosince 1944, byl jsem důstojníkem ve východní armádě, s níž jsem se vracel přes Slovensko do Prahy. Do Prahy jsme přišli kolem 11. až 12. května 1945.

BUNŽA: Kdy jste přišel do Žatce?

ZÍCHA: Prosím, pane generále, abych byl zbaven vojenského tajemství.

Generál BROŽ³²: Pane štábní kapitáne, pokud budete vyslýchán v této místnosti, zbavuji Vás veškerého vojenského tajemství.

ZÍCHA: Od 4. československé brigády jsem byl přidělen k první československé divisi pražské, kde jsem byl přidělen jako zástupce přednosta druhé skupiny výzvědné a zpravodajské. V této funkci jsem byl poslán koncem měsíce května, buď 28. nebo 29. do Postolopr. První skupina byla skupina zbraňová, složená z jedné jezdecké eskadrony a jedné čtyř obrněných automobilů. Druhá skupina byla výzvědná, zpravodajská. Tuto skupinu jsem představoval u předsunuté divise já, a sice po pseudonymem nadporučík Petrov. Tento pseudonym mi byl přidělen u 4. československé brigády. U třetí brigády byla skupina obranného zpravodajství, která nezávisle od těchto 2 skupin přišla do Postolopr. Tu vedl poručík Čupka.

BUNŽA: Jak byly tyto 3 skupiny dislokovány?

ZÍCHA: Tyto 3 skupiny představovaly předsunutý štáb divise. Hlavní štáb divise byl v Praze. Její předsunutý štáb byl v Postoloprtech. Jeho velitelem byl podplukovník generálního štábu Buda. Ten dojížděl do Postolopr a dával této skupině příkazy. Já osobně jsem dostával příkazy od přednosta druhého oddělení, protože to pracovalo nezávisle, a sice od štábního kapitána Steinera, jménem Slovák.

BUNŽA: Kdy jste přišli do Postolopr?

ZÍCHA: Do Postolopr jsem přijel buď 28. nebo 29. května večer. Podplukovník Buda do Postolopr s počátku dojížděl, později se v Postoloprtech usadil.

BUNŽA: Od kdy byl Buda trvale v Postoloprtech?

ZÍCHA: Někdy od 4. nebo 5. června 1945.

BUNŽA: Vy jste potom prováděli nějaké soustředění Němců, případně jejich odsun. Kdy došlo k prvnímu soustředění?

ZÍCHA: K tomu došlo hned ráno po tom, kdy jsme přijeli do Postolopr. Skupina, která přijela přede mnou, vydala s předsedou místní správní komise příkaz, aby se Němci soustředili.

BUNŽA: Tam Vám pomáhal policista Marek?

ZÍCHA: Ten přijde na pořad později.

BUNŽA: Druhý den došlo k tomu soustředění?

ZÍCHA: Ano.

BUNŽA: Jak probíhalo toto soustředění?

ZÍCHA: Němci dostali rozkaz, aby si vzali s sebou 5, 6 nebo 7 kg zavazadel a soustředili se na náměstí. Z nich byli vybíráni ti, kteří byli nezbytní pro udržování veřejné správy a hospodářství města, ostatní pak odpochovali do bývalých kasáren.

BUNŽA: Kolik tam bylo shromážděno lidí na tom náměstí? To byli jen muži?

ZÍCHA: Byli tam muži i ženy. Ženy odešly společně do kasáren, pak byly vráceny a zůstali tam jenom muži.

BUNŽA: Kolik tam zůstalo asi mužů?

ZÍCHA: To je těžko odhadnout. Mýlil bych se, kdybych řekl nějaké číslo. Snad by se ta věc dala zjistit ze seznamů a z přihlášek. Bylo nařízeno, že se musí shromáždit všichni muži.

KOKEŠ: Ani přibližné číslo nelze uvést?

ZÍCHA: Řekl bych 500 až 700, ovšem zato neručím.

KÁCL: To bylo všechno mužské obyvatelstvo Postolopr?

ZÍCHA: Ano.

BUNŽA: Prováděli jste třídění mužů v těch kasárnách?

ZÍCHA: Kasárna byla v pravomoci obranného zpravodajství. Náš a speciálně můj úkol byl připravit soustředění a později potom odsun. V kasárnách střežili Němce vojáci obranného zpravodajství a tam se také prováděl výběr těch, jichž bylo zapotřebí do města. Obranné zpravodajství dále vybíralo ty, kteří byli podezřelí z členství SS, SA atd. A zde právě vystupuje muž jménem Marek, jehož obranné zpravodajství vybralo jako informátora.

BUNŽA: Jak na něho přišli?

ZÍCHA: Byl policejním referentem v Postoloprtech.

BUNŽA: Při tom třídění byli někteří vráceni do svého zaměstnání. Co se stalo se zbytkem?

ZÍCHA: To je věcí obranného zpravodajství.

BUNŽA: Je Vám známo, že byli postříleni?

ZÍCHA: Ano.

BUNŽA: Kdo dal k tomu příkaz?

ZÍCHA: Naším úkolem nebylo se o ně zajímat.

Dr. VANĚK³³: Kdo tam byl velitelem obranného zpravodajství?

ZÍCHA: To nevím. Když my jsme hlásili tyto události, a to netaktické provádění těchto věcí, byl tam poslán kapitán Sommer, který tam byl společně s Čupkou a ten se zapracovával.

BUNŽA: Kolik bylo popravených?

ZÍCHA: To nevím. Hlásil jsem jedinou věc, o které jsem věděl. V Postoloprtech jsem spal zkrátka až 3 krát. Jednu noc jsem nemohl spát, protože se střílelo. Ráno u školy jsem se setkal s předsedou místní správní komise řídícím učitelem Zelenkou, který mi ukazoval, že vedle školy byli zakopáni nějací Němci v noci popravení. Poněvadž to bylo nevhodné místo, hlásil jsem tuto okolnost štábnímu kapitánu Steinerovi.

KÁCL: Písemně jste to hlásil?

ZÍCHA: Myslím, že dokonce písemně.

BUNŽA: Exekuci provedla pravděpodobně skupina OBZ, jejímž velitelem byl poručík Čupka. Vy jste prováděli nějaké soustředění ve Vyškově, Rvenicích a jiných obcích?

ZÍCHA: Sám se pamatuji na soustředění ve Vyškově. Tam byli soustředěni Němci a odváděni do kasáren v Postoloprtech. Po tom ihned druhý den nebo třetí den jsem odjížděl do Žatce, abych zde připravil další soustředění. Současně při tom byly Rvenice, které se prováděly před Vyškovem.

BUNŽA: Mohl byste říci ještě něco o skupině v Postoloprtech? Co se s ní stalo? Co se stalo se ženami?

ZÍCHA: Ženy v Postoloprtech zůstaly v bytech.

BUNŽA: Marek říká, že byl pro ně zřízen v bažantnici tábor.

ZÍCHA: To bylo později. Původně byly v kasárnách. Potom místní národní výbor zřídil v bažantnici z nějakého tábora sběrné středisko. Byl tam člen SNB, který středisko spravoval. Tam byly přemístovány. Do těchto ubikací byli později přesunuti muži, kteří zůstali v kasárnách, když kasárny musily být uvolněny po soustředění německého obyvatelstva ze Žatce.

BUNŽA: Vy jste potom provedli soustředění v Žatci?

ZÍCHA: Myslím, že druhý den hned po soustředění v Postoloprtech přijel pan plukovník Čermák od první divise, nyní velitel v Kadani a společně s ním jsem odejel do Žatce. Ten přinesl všechny instrukce o tom, jak má být odsun prováděn v dohodě s velitelem v sovětské zóně. Odjeli jsme do Žatce a zde s posádkovým velitelstvím – zde byl velitelem podplukovník Duř – a s místní správní komisí jsme připravili soustředění Němců v Žatci.

BUNŽA: Když jste jeli do Žatce, byl s Vámi poručík Čupka?

ZÍCHA: Ten jel až při soustředění, nikoliv k tomuto jednání. Tehdy s námi nebyl ani Čupka ani Marek. Tehdy měl Žatec z posádkové velitele, a sice československého a sovětského. Bylo tam sídlo nevím kterého korpusu a velitel tohoto korpusu byl zároveň komandantem góroda. Protože bychom soustředěním byli zasáhli do obvodu sovětského válečného území, bylo třeba projednat věc s komandantem góroda. Velitel dal souhlas, aby soustředění bylo provedeno a svým jednotkám dal příkaz, aby se pro několik dní odsunuly ze Žatce, aby zde nedocházelo k nějakým nesrovnalostem, že by československý posádkový velitel neměl možnost věc kontrolovat. Proto také sovětské vojáci odešli ze Žatce na týden a my jsme projednali s místní a okresní správní komisí, že toto soustředění bude provedeno během 2, 3 až 4 dnů. Tyto věci jsme museli s místní správní komisí projednat, protože toho vyžadoval zájem města. Město si muselo připravit seznam, které síly nutně potřebuje, musel se připravit plán soustředění, jakož i sběrné středisko, což všechno vyžadovalo určitého času. Myslím, že do týdne jsme se sem znovu vypravili a myslím, že s námi jeli také Čupka a Marek. Byli shromážděni všichni Němci mužského pohlaví. Postupovalo se při tom

obdobně jako v Postoloprtech. Shromáždění byli prověřováni na žatecké radnici.

BUNŽA: Působili tam z důstojníci od OBZ Ehrenhaft a Löwenbein?

ZÍCHA: To nevím. Při organizaci na radnici jsme se snažili, aby lidé českého původu nečekali, současně však vojenská skupina, která zajišťovala Žatec, pečovala, aby nikdo neutekl. Měla zde obrněný vlak a ti, kteří při prověřování nebyli uznáni, nastoupili a byli odváděni do Postoloprte do uvolněných kasáren, kde je převzalo obranné zpravodajství.

BUNŽA: Kolik jich odešlo do Postoloprte?

ZÍCHA: To je těžko říci.

BUNŽA: Šel jste s nimi do kasáren?

ZÍCHA: Přijel jsem tam až večer, protože mě zaměstnávala práce na radnici.

BUNŽA: Zde ve věznicích byli nějací Němci, bylo jich asi 54, kteří byli také sebráni a odvedeni do Postoloprte. Nepamatujete se na to?

ZÍCHA: O tom nic nevím.

BUNŽA: Nedával jste příkazy?

ZÍCHA: Já jsem vůbec příkazy nedával. Když jsem později jel do kasáren, abych vyřizoval některé věci, jako vrácení některých Němců do Žatce, které žádala místní správní komise apod., vždycky jsem se setkával s Markem, který se stal velitelem kasáren.

BUNŽA: Jak celá věc probíhala dále? Co se stalo s těmi muži?

ZÍCHA: Domnívám se, že je prověřovali. Nařídili, aby si svlékli košile, hledali SSáky. Ti, kteří byli prověřeni, vraceli se do Žatce, kde bylo zřízeno sběrné středisko.

BUNŽA: Nějací byli posláni do Mostu?

ZÍCHA: Souhlasí.

BUNŽA: Někteří byli postříleni.

ZÍCHA: Je to možné, ale o tom nic nevím, v Postoloprtech jsem totiž už nebyl. Dojížděl jsem tam pouze.

BUNŽA: Nepodával jste o tom hlášení?

ZÍCHA: Ne, protože jsem o tom nevěděl.

BUNŽA: Ani Čupka Vám neříkal, kolik jich postříleli?

ZÍCHA: Od vojáků jsem slyšel, že měli být stříleni v bažantnici, ovšem nic bližšího mi není o tom známo.

BUNŽA: Fungoval při tom Marek?

ZÍCHA: Ten tam stále byl.

BUNŽA: Kdo dával příkazy, jak se to má seskupovat?

ZÍCHA: V kasárnách si to provádělo výhradně OBZ. Pokud šlo o Žatec, prováděl jsem intervence, když bylo zapotřebí někoho vyjmouti.

BUNŽA: Vy jste nedával nikomu žádné propustky? Zde se totiž tvrdí, že Marek u Vás intervenoval ve prospěch nějakého kočího a nějakého správce z pivovaru, aby byli uvolněni?

ZÍCHA: To je možné, že jsem napsal, aby je uvolnili. V těchto věcech se na mne často obraceli. Speciálně si pamatuji na zdejší pivovar, který mi vděčí za to, že zahájil činnost. Pro něj jsem vyreklamoval řadu lidí.

BUNŽA: V jakém jste byl poměru s Čupkou?

ZÍCHA: V žádném, stýkal jsem se s ním jenom služebně.

BUNŽA: S kapitánem Černým?

ZÍCHA: S tím jsem se znal a byl s ním v celku v přátelském poměru.

BUNŽA: Jakou pověst požíval Čupka?

ZÍCHA: Měl hodně služebních nepřijemností. Jako vojáku nebylo proti němu námitek. Pokud se týkalo jeho chování a uvolněnosti vojáků mu přidělených, byly proti němu námítky a způsobovalo mu to mnohé nepřijemnosti. Vojenské vystupování měl dobré.

BUNŽA: Zde byly zastřeleny nějaké osoby při soustředování.

ZÍCHA: Slyšel jsem o nějakém postřelení při soustředování, sám však jsem byl po celou dobu na radnici, třebaže byly zaslány později na mne anonymní dopisy, že jsem měl někoho zastřelit. Kdybych to byl udělal, přiznal bych se, protože bych našel důvod, proč jsem to udělal. Neměl jsem však s tím nic společného, protože po celou dobu soustředování jsem byl na radnici a také žádný rozkaz k zastřelení jsem nedal.

BUNŽA: Nevíte nic o tom, že měli být do Postoloprť přivedeni příslušníci SS z Chomutova a že s nimi tam mělo být surově nakládáno, že měli být týráni a potom střeleni?

ZÍCHA: Oblast první divise sahala dále než dnes a křížila se s hranicí 12. divise v Litoměřicích. Ještě Děčín a Ústí částečně patřily pod obranné zpravodajství Čupkovo a je docela možné a vím, že Čupka do těchto obvodů zajížděl, ale že by nějaké Němce sem přivezli, o tom nevím nic.

BUNŽA: Také nevíte nic o tom, že byli týráni a střeleni?

ZÍCHA: O tom nic nevím.

BUNŽA: Jak jste vycházel se zdejším posádkovým velitelem.

ZÍCHA: Abych řekl pravdu, když jsme ho navštívili s plukovníkem Čermákem, nepůsobil na nás dobrým dojmem. Byl to podplukovník Duřt. Také při jednání se sovětským posádkovým velitelem jsme zjistili, že Duřt s ním nemá dobrý poměr. Např. při rozmluvě s tímto naším velitelem říkal tento, že se neznají. Mají-li se poznat, musí se jít představit velitel ruský. My jsme musili hlásit, že tato spolupráce podplukovníka Duřta neklape. Jinak jsme s ním neměli žádné neshody.

BUNŽA: Měl jste výstup s některým velitelem, že Vám nechtěl dát k dispozici posádku?

ZÍCHA: Pan podplukovník Duřt k tomu neprojevoval velkou chuť.

HOLUB: Kapitán Černý mohl zasahovat do věci poručíka Čupky?

ZÍCHA: Ten s ním byl ve velmi dobrém poměru. Čupka byl velmi tvrdý.

HOLUB: Zde nám někdo říkal, že Černý dal rozkaz k zastřelení asi 4 chlapců v Postoloprtech.

ZÍCHA: To je možné.

BUNŽA: Dále tam byl také nějaký podporučík Farkaš.

ZÍCHA: Toho jsem znal. Poznal jsem ho v Žatci. Byl u OBZ a stal se později, nevím přesně kdy, velitelem zdejšího sběrného střediska v Žatci.

BUNŽA: Ten se měl dopouštět surovostí na německých ženách. Nevíte o tom nic?

ZÍCHA: Víím, tu věc jsme vyšetřovali. Bylo hlášeno, že za účelem prohlídky a zjištění, co tyto ženy mají s sebou – šlo o nějaké fotografické aparáty – byl v podezření, že je nechal svlékat, když prováděl prohlídku těchto žen. Ohrazovali se proti tomu některé civilní orgány ze Žatce. Na základě těchto zpráv byl podporučík Farkaš okamžitě uvolněn.

BUNŽA: O nějakých surovostech a násilnostech nevíte nic?

ZÍCHA: Detailně o tom nevím nic.

BUNŽA: Zjistili jste něco, když jste to vyšetřovali?

ZÍCHA: Pamatuji se, že to Farkaš odůvodnil tím, že byly nalezeny aparáty a že dělal normální prohlídku.

LUKEŠ: Pane předsedo, jaký byl Váš služební poměr k Markovi?

ZÍCHA: Služební poměr nebyl v celku žádný, poněvadž z ničeho neplynul. Ze zpravodajského hlediska existoval kontrolní poměr.

LUKEŠ: On tvrdí, že byl přidělen nadporučíku Petrovovi a že jste mu dával příkazy.

ZÍCHA: Nebyl mi přidělen. Jemu organizace nebyla jasná.

LUKEŠ: On říká, že když se v Žatci prováděla koncentrace, dal jste rozkaz, aby každý, kdo by se vzepřel, byl zastřelen.

ZÍCHA: Jemu nebyla jasná organizace a já přece jsem v žádném případě nesděloval panu Markovi vojenskou organizaci štábu předsunuté divise.

LUKEŠ: Jaký jste měli o něm dojem?

ZÍCHA: Z počátku jsme měli velmi dobrý dojem, ale potom jsme poznali, že některé zásahy a rady vyplývaly z pobytu v tomto kraji. My jsme lidi neznali a neměli na nich zájmu. On někoho poškodil, jiného vyzdvihl. Prokazatelné to však není. To, co říkám, je můj osobní dojem.

BUNŽA: Marek nám říkal, že soustředění v Postoloprtech se stalo z Vašeho příkazu.

ZÍCHA: V Žatci jsem měl soustředění na starosti, ale v Postoloprtech jsem je neprojednával. Tam jsem přijel až na konec, když věc už byla projednána.

BUNŽA: On říká, že ti lidé si tam přinesli nějaké svršky. Vzali si také cennosti, byli sehnáni do kasáren a byla prohlídka, při níž cennosti byly shromážděny. Co se s těmi cennostmi pak stalo?

ZÍCHA: Převzalo je obranné zpravodajství.

BUNŽA: Vy jste při tom nebyl?

ZÍCHA: Nebyl jsem při tom.

BUNŽA: Fungoval jste při tom, když zde měly být soustředěny nějaké šperky?

ZÍCHA: Ty věci byly soustřeďovány a odevzdány v bednách. Zatím co bylo prováděno soustřeďování v Žatci, nastoupil v Postoloprtech náčelník generálního štábu podplukovník Buda, který si všechny tyto věci řídil.

BUNŽA: Dával jste Markovi příkaz, aby opatřil 100 lopat a 100 motyk?

ZÍCHA: V žádném případě ne.

BUNŽA: Nevíte, kdo takový rozkaz dal?

ZÍCHA: O tom mi není nic známo.

BUNŽA: Když se obsazoval Žatec za účelem soustřeďení, vnikla pěchota do ulic a měl být vydán rozkaz, že kdo by se protivil, má být zastřelen. Byl takový rozkaz vydán?

ZÍCHA: Je to možné.

BUNŽA: V Žatci byly umístěny nějaké osoby u okresního soudu, byli to nějakí funkcionáři organizace NSDAP. Tyto osoby měly být současně vyzvednuty a z Vašeho rozkazu prý odvedeny do Postolopr. Vylučujete to nebo se na to nepamatujete?

ZÍCHA: Já to nevylučuji. Byl-li vydán rozkaz, aby se všichni mužští příslušníci shromáždili, pak to jistě platilo i na uvězněné.

BUNŽA: Neslyšel jste od nikoho, že by mezi osobami, které byly postříleny, byla také osoba české národnosti?

ZÍCHA: Je to možné, připouštím to.

BUNŽA: Z jakého důvodu to připouštíte?

ZÍCHA: Bylo to děláno ve velkém chaosu a já osobně jsem se nikdy nedomníval, a proto jsem nato upozorňoval, že by prověřování, které se provádělo, bylo dokonalé a důkladné.

BUNŽA: Konkrétně nevíte o ničem?

ZÍCHA: To nevím. Na druhé straně však vylučuji tuto možnost, protože při soustřeďování, byli všichni vyzváni, aby ti, kdo se hlásí k české národnosti vystoupili a ti pak byli shromážděni na jiném místě. Jestliže by došlo k této

chybě, pak v žádném případě nešlo o osobu, která by se vždycky k české národnosti otevřeně hlásila. Pak to byl zaručeně sporný případ. Jak v Postoloprtech, tak i zde a potom se to praktikovalo i při odsunu, se vždycky zdůrazňovala česká národnost a bylo vždy řečeno, aby se přihlásili osoby české národnosti.

BUNŽA: Marek říkal, že se to zjišťovalo podle dokladů.

ZÍCHA: Podle domovského listu a jiných dokladů a ten, kdo neměl nic, byl posuzován podle výsledku starousedlíků. To byli prvotřídní Češi.

LUKEŠ: Kdo to byl?

ZÍCHA: Těžko bych si vzpomněl, ale vím, že při tom byli zúčastněni.

BUNŽA: Dálo se totéž v Postoloprtech?

ZÍCHA: Ovšem. Tam byl přibrán pan Marek, který osvědčoval spolehlivost postoloprtských. Zde byl tehdy pan Roška. Dále v několika dnech v Žatci např. již příští den po soustřeďení a po odsunu Němců do Postolopr, byly předloženy antifašistické seznamy a antifašisté byli vráceni do Žatce.

KÁCL: Předcházející svědkové zdůraznili souhlas občanstva s odsunem Němců, ale poukazovali na nesouhlas se způsobem, jakým to bylo prováděno. Jeden svědek to podtrhl více, druhý méně. A nyní, pokud jde o vrácení potřebných lidí do provozu. Podle Vaší výpovědi, pane štábní kapitáne, byli potřební předem zjišťováni a již zde v Žatci ponecháni. Podle výpovědi předcházejícího svědka se sehnalo obyvatelstvo, dopravilo do Postolopr a teprve, když se zde projevila naléhavá potřeba, byli ti potřební pro provoz vráceni zpět. Není to nic podstatného, ale je zajímavé, že mohou tutéž věc z svědci tak rozdílně líčit.

ZÍCHA: Já bych to nevylučoval. Netvrdil jsem, že by zde došlo k nějakému chaosu. Z případu postoloprtského jsme čerpali zkušenosti. Tam se staly chyby. Na ty se upozorňovalo a zdůrazňovalo, že při soustřeďení je zapotřebí brát zřetel na otázky povahy hospodářské, veřejnou správu apod. Zde v Žatci předložily některé podniky seznamy. Když některý průmyslový podnik někoho potřeboval, dal mi seznam a já intervenoval v Postoloprtech, aby ti lidé byli uvolněni.

KÁCL: Byly podniky předem vyzvány, aby seznamy připravily?

ZÍCHA: O věci jsme jednali a vytyčili jsme body.

KÁCL: Slyšel jsem od Čechů, že byli nahnáni na náměstí a tam stáli do večera, než na ně došla řada. Celý den stáli a nevěděli, co se s nimi bude dít.

ZÍCHA: Představte si, že se zde soustředí několik tisíc lidí, z toho několik set Čechů. Ti lidé se neznají, neboť mezi nimi bylo mnoho lidí z vnitrozemí. A nyní se mělo provést rychle prověření.

KOKEŠ: Mluvílo se zde o tom, že zde byly shromážděny cennosti a při tom se mluvílo také o Vaší osobě. Přišel jste s těmi věcmi nějak do styku?

ZÍCHA: To absolutně odmítám a žádám bezpečnostní parlamentní komisi, aby ti, kteří se zúčastnili rozšiřování těchto zpráv, byli spravedlivě potrestáni. Jestliže zde někdo takové zprávy nanesl, musí je mít z nějakého pramene.

BUNŽA: My dostáváme zprávy jako poslanci a jednání provádíme tajně a důvěrně.

ZÍCHA: Dovolte, abych k tomu řekl, že celý rok se zde děje a dnes každý vidí výsledky naší práce. Najednou se zde začne s porevoluční dobou, lidé Vás otravují takovými zprávami, posílají anonymy na ministerstvo vnitra, zemský národní výbor, kancelář presidenta republiky. Jak chcete, aby zde potom člověk pracoval?

BUNŽA: Proto je zde tato komise.

ZÍCHA: Ale dojem vždycky zůstává. I když prohlašujete, že jednání provádíte tajně, mohu Vás ubezpečit, že celé město Žatec se zájmem pozorovalo předsedu okresního národního výboru, jak kráčí na okresní soud a všude se vypravuje, jak tohoto předsedu odvedou v želízkách. Pokud se to týká funkce předsedy okresního národního výboru, je to věci strany. Mne se však tato věc dotýká také osobně. Kdybych byl zúčastněn nějakých zásahů na Němcích, pak bych to přiznal. Svědomí by mne nebolelo. Ale není v mé povaze, abych takové věci prováděl. Mne bolí věc, o které se zmínil pan posl. dr. Kokeš. To je věc osobní.

KOKEŠ: Proto jsme zde, abychom tuto věc vyšetřili, aby ti, kteří byli pošpiněni, dostali satisfakci a abychom za tím udělali tečku.

BUNŽA: Nám jde o popravené Němce, protože šeptanda tyto věci rozvádí do velikých čísel. Chceme věc podchytit, acbychom mohli říci, že jsme věc vyšetřili a že situace vypadá tak a tak. Jestliže zde byla zmínka o zpronevěře státního majetku, to není účelem tohoto vyšetřování. To jsou obecně trestné věci, které zjišťovat nebudeme, jenom snad v té souvislosti, že někdo sebral určitý počet Němců a vzal jejich majetek. Já chápu, že jste dotčen ze své funkce.

KOKEŠ: Je Vám snad známo nebo jste slyšel, že by někdo, kdo byl zúčastněn na popravách, si byl ohřál svou polívčičku a dal odstranit svého osobního nepřítele?

ZÍCHA: Ne.

KOKEŠ: Tvrdilo se, že byly při tom vyřizovány osobní účty.

ZÍCHA: Stejně jako jsem to řekl o Markovi, ještě významnější by to bylo v případě inž. Reiser³⁴. Inž. Reiser sem přišel z Polska, byl původem Polák, ale dovedl perfektně česky mluvit a získal si velkou důvěru na místní správní komisi. Tento člověk byl samozvaným ředitelem národní

bezpečnosti v Žatci a později se stal ředitelem tzv. sběrných středisek, kde rozhodoval o umístění Němců. Tento člověk je podle zpráv tajemníkem pana Jaksche³⁵ ve Frankfurtu n. Mohanem v Německu a tam pracuje v jeho štábu. Je morfinistou a pracuje ve štábu uprchlíků a pomáhá Jakschovi shánět zprávy. V poslední době jsme zachytili několik dopisů, na základě nichž provedla státní bezpečnost zákroky. V těchto dopisech se otevřeně píše o nějakých zásazích vojenské správy v Mostě, Žatci a Přerově. Tento muž byl našimi orgány zatčen a dán do vazby okresního soudu. Nevím proč byl později uvolněn. Ve vazbě mu podávali morfium, aby nezemřel. Po revoluci zde přímo řádl. Je to bývalý SSman, záhadným způsobem se dostal do odsunu a tak do Německa. Mám dojem, že tento chlapík mohl takové případy provádět a ohřívát si tak svou polívčičku. Jinak vojáci takové věci neznali a neměli k nikomu nějaký osobní vztah.

KOKEŠ: Vy jste byl již o těchto věcech vyslýchán jednak vojenskými úřady, jednak orgány ministerstva vnitra.

ZÍCHA: Orgány ministerstva vnitra, částečně také, pokud šlo o anonym, vojenskou správou.

KOKEŠ: Podle obsahu jsou protokoly s Vámi neúplné?

ZÍCHA: Cítil jsem se vázán vojenským tajemstvím. Dostal jsem se na hlavní štáb, tam jsem věc přednesl a žádal, aby z popudu vojenské správy bylo vyšetřování zahájeno.

BUNŽA: Jak jste žádal vojenskou správu, aby to vyšetřili?

ZÍCHA: Jednak jsem žádal vojenskou správu, jednak orgány obranného zpravodajství, a to osobně. Byl jsem na zemském národním výboru a v referátu ministerstva vnitra a žádal o přešetření. Plukovníkem Reicinem³⁶ mi bylo oznámeno, že na ministerstvu vnitra jsou porady, které mají nejen Žatec, nýbrž i události v celém pohraničí postavit na nějaký právní základ, abych vyčkal, že Žatec se dostane do rámce prací vyšetřovací komise, která byla zřízena.

BUNŽA: Zde byl položen dotaz, víte-li něco o tom, že byl v Žatci zastřelen nějaký vyšší duchovní z Vašeho příkazu³⁷. Víte o tom něco?

ZÍCHA: Nevím o tom nic. Absolutně to vylučuji. Sám jsem římský katolík a první mé v Postoloprtech bylo, že jsem ze shromážděných Němců vylučoval římsko-katolické duchovní. Takový duchovní byl mnou vyloučen na náměstí z celého tábora. Už z rozvrstvení skupiny, které bylo v Postoloprtech a které fungovalo dále je jasno, že jsem nemohl, i kdybych chtěl, tento příkaz dát. Byl jsem zpravodajským důstojníkem druhého oddělení, neměl jsem žádnou výkonnou moc, neměl jsem možnost nařizovat, neměl jsem nějakou výkonnou četou, nanejvýš snad možnost poradit. To všechno mohl vykonávat kapitán Černý nebo poručík Čupka.

BUNŽA: Mluvil jste po popravě v Postoloprtech s Černým nebo s Čupkou?

ZÍCHA: Mluvil jsem o tom s Černým a ihned v zápětí jsem jel do Prahy, kde jsme věc projednávali se Steinerem a dohodli jsme se, že v žádném případě se nesmí taková věc v budoucnosti dít.

BUNŽA: Přesto se to v Žatci opakovalo.

ZÍCHA: To je těžko vysvětlit. Skupina obranného zpravodajství byla nezávislá. Nikdo neměl práva je omezovat, oni byli řízeni přímo, dostávali rozkazy od svých nadřízených velitelů.

Podplukovník Bedřich Reicin,
přednosta OBZ (VÚA)

BUNŽA: Když jste nesouhlasil s tímto provedením – jde o důvody mezinárodní, my to také tak chápeme, že těchto method nelze používat – proč jste nepůsobil, aby se to neopakovalo? Mohl jste přece udělat zákrok, aby se to vícekrát neopakovalo. Marek nám zde říká, že za 5 dnů nato, bylo zastřeleno 500 až 600 lidí. Proč se to nezarazilo?

ZÍCHA: To je těžko říci. Jako zpravodajský důstojník jsem neměl právo nařizovací.

BUNŽA: Myslím, že zde bylo určitou nedůslednosť.

tí, že se nic nedělalo, že se neřeklo Budovi: naříd Černému a Čupkovi, ať to nedělají.

ZÍCHA: To následovalo rychle za sebou. Kdybych to dnes dělal, budu to dělat lépe. Přestavte si chaos na pražské divisi, který měla celý úsek až k Děčínu a Karlovým Varům. To bylo starostí, než se Budovi podařilo to vzít do rukou. To bylo 5. až 6. června a v zápětí nato se Buda rozhodl jít do Postoloprta a držet to na uzdě. V Postoloprtech byl i generál Procházka.

BUNŽA: To byl Čupka stále ještě ve funkci?

ZÍCHA: Byl ještě ve funkci, ale byl tam Sommer, od něhož se očekávalo, že to převezme. Po soustředění v Žatci jsem odjel na dovolenou do jižních Čech ke své matce a vrátil jsem se asi za týden. Během té doby byl již v Postoloprtech jak Buda tak i generál Procházka i štábní kapitán Steiner. Po svém návratu jsem se výhradně věnoval práci zpravodajské a zřizoval si síť v tomto úseku. 12. července 1945 jsem byl zavolán k náčelníku generálního štábu Bočkovi jako pobočník, a tím jsem zde skončil svou kariéru.

BUNŽA: Od kdy jste předsedou okresního národního výboru?

ZÍCHA: Do Žatce jsem se vrátil v dubnu 1946, kdy mi přijela rodina z Palestiny. Zde jsem ji ubytoval. Chtěl jsem u rodiny být a zařídil jsem proto, abych byl přidělen jako styčný důstojník pro odsun Němců. Od 1. července 1946 jsem byl zvolen předsedou okresního národního výboru v Žatci a jsem zde také posádkou. V závěru prosím, aby po skončení řízení vydala parlamentní komise o věci zprávu.

BUNŽA: Zpráva bude vydána.

Josef Jindřich Baukhabe

Výpověď Josefa Jindřicha Baukhabe, katechety
v Postoloprtech, čp. 364

/německy/

KOKEŠ /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Řekněte nám všechno, co víte o událostech, které se staly v Postoloprtech v měsících červnu a červenci 1945. Pan posl. dr. Bunža navrhl Vás jako svědka. My chceme vyšetřit, co se tam stalo a jak se to stalo.

BAUKHABE: Začátkem května 1945 poslal nám náš nadřízený úřad z Litoměřic do Postoloprta uprchlíka administrátora jménem dr. von Hülsen. Dr. Hülsen převzal svůj úřad večer předtím než přišli ruští vojáci. Dr. Hülsen byl administrátorem do začátku listopadu 1945. Koncem května 1945 jsem přišel do internačního tábora v Postoloprtech přesto, že jsem byl za Hitlerova režimu 13 měsíců vězněn v koncentračním táboře v Karlových Varech. Jako katecheta jsem byl už tehdy v pensí a neměl jsem proto s péčí o příslušníky římskokatolické církve co dělat. V internačním táboře jsem byl do poloviny července 1945, a to v postoloprtské bažantnici. Co se během té doby dalo v Postoloprtech, nevím. Když jsem byl propuštěn, bylo všechno klidné. Kdo zařídil, že jsem byl propuštěn, není mi známo. Domnívám se, že se tak stalo z rozhodnutí místního národního výboru. Když jsem se vrátil z internačního tábora, zjistil jsem, že mé obydlí je obsazeno československými důstojníky, a proto jsem se usadil na děkanství.

KOKEŠ: Co nám můžete říci o událostech v Postoloprtech?

BAUKHABE: Co se mělo dít v Postoloprtech v táboře, z vlastního pozorování mi není nic známo. Pokud jde o vypravování lidí, není možno řečem věřit, poněvadž mnohé pověsti jsou jenom pověstmi a nemožno tudíž uvésti nic, co by spočívalo na výpovědích hodnověrných lidí.

KOKEŠ: Docházelo v táboře k nějakým nepřístojnostem?

BAUKHABE: Byl jsem tam tlučen. Jednoho dne odpoledne jsem zůstal v lágru. Stál jsem v baráku a bavili jsme se. Vypravoval jsem administrátoru dr. von Hülsenu a notáři Joštovi o své římské cestě a o tom, jak jsem byl v chrámu

sv. Petra, kde jsem se sešel s jedním Američanem. Když jsem o tomto Američanu mluvil, objevili se náhle vedle mne 2 civilisté, jejichž jména neznám, vím však že mají být z Lenešic a ti, když slyšeli, že mluvím o Američanu, ihned se na mne osopili, nařídili mi, abych svlékl kalhoty a bičem mě několikrát uhodil přes zadní část těla.

KOKEŠ: Jaký jste měl oblek?

BAUKHABE: Byl jsem oblečen v kněžském rouchu, ve kterém jsem zde. Po druhé se mi stalo, že mi jeden voják nařídil, abych s velikou konví na kávu, kterou jsem nesl na zádech, šel s ním přes celé město do kuchyně a odtamtud zpět plnou konev s kávou zanesl do tábora. Bylo mi to trapné a lidé, kteří mne znali při setkání mně litovali. Nikdy jsem neviděl, že dozorcí v táboře ublížil civilním osobám. Dr. Hülsen, u něhož jsem bydlel, zůstal v Postoloprtech až do července 1946, kdy odešel.

KOKEŠ: Je Vám známo, že národní výbor se dopustil nějakých špatností?

BAUKHABE: Po mém propuštění z internačního tábora to byli právě Češi, kteří se o mne starali a podporovali mne. Ani ze strany národního výboru ani jiného orgánu mi nebylo způsobeno nějaké příkoří.

KOKEŠ: Je Vám známo, že Němci popravovali před revolucí v Postoloprtech Čechy?

BAUKHABE: dr. Hülsen, který byl v kasárnách v Postoloprtech mezi soustředěnými Němci mužského pohlaví byl propuštěn proto, že byl římsko-katolický duchovní. Není mi nic známo o tom, že v době, než přišla Rudá armáda popravovali v Postoloprtech Němci Čechy, a že by v místech, kde se říká na Vinici byla postavena šibenice. Jinak nemohu k věci nic jiného udat.

Antonín Duřt

Výpověď podplukovníka Antonína Duřta z Mimone

BUNŽA /po napomenutí a zjištění generálií/: Pane podplukovníku, kdy jste přišel do Žatce?

DUŘT: Bylo to kolem 10. nebo 12. května, a sice ve funkci velitele posádky. Byl jsem zde do 12. června.

BUNŽA: Bylo zde mimo Vás ještě jiné velitelství?

DUŘT: Bylo zde ještě ruské velitelství v čele s podplukovníkem, jehož jméno si nepamatuji.

BUNŽA: Jak jste vycházeli s podplukovníkem?

DUŘT: Velmi dobře.

BUNŽA: Kdy jste se setkal s tehdejším nadporučíkem Petrovem, který je nyní předsedou ONV a jeho pravé jméno je Zicha?

DUŘT: Někdy koncem května. Tehdy přišli ke mně 2 důstojníci z vyššího velitelství a předložili mi plán na evakuaci Žatce.

BUNŽA: Dohodli jste se na tom?

DUŘT: Dohodli jsme se, že akce bude provedena a že dám lidi, aby byl Žatec obklíčen, a aby bylo provedeno soustředění mužského obyvatelstva.

BUNŽA: Šla ta dohoda hladce?

DUŘT: To byl rozkaz vyššího velitelství, které mi nařizovalo. Jako podřízený vyššího velitelství jsem rozkaz uposlechl. Dohoda byla jen o tom, jak to provedeme.

BUNŽA: Zúčastnil jste se koncentrace?

DUŘT: Jako divák u velitelství.

BUNŽA: Jak se to provádělo?

DUŘT: Ráno byl Žatec obklíčen. Akce začala v 5 hodin. Tehdy jednotky začaly pohyb do středu města a ve všech domech vyzvaly mužské obyvatelstvo nad 15 let, aby se odebralo na náměstí. Jak se provádělo vyhánění obyvatel v jednotlivých domech, není mi známo. Akce skončila kolem 11. hodiny nebo o 1/2 12. Lidé byli odvedeni do Postoloprte.

BUNŽA: Byl jste při prověřování?

DUŘT: Při tom jsem nebyl přítomen. Stál jsem v té době asi 2 hodiny na náměstí s nynějším plukovníkem Čermákem. Byl jsem poblíže mého velitelství, kdyby mne někdo hledal, aby mě mé orgány mohly nalézt.

BUNŽA: Co se dalo s lidmi dále v táboře v Postoloprtech?

DUŘT: O tom mi není nic známo. První den se určitá část vrátila do Žatce a byla umístěna v barákovém táboře. Za 2 nebo 3 dny přišli další a byli soustředěni na Střelnici. Střežení prováděla zdejší policie, tzv. kriminální.

BUNŽA: Kdy jste se dověděl, že nějací Němci byli v postoloprtských kasárnách likvidováni?

DUŘT: Mluvílo se zde o tom, ale jak se to dalo a kdo to dělal, nevím. Pravděpodobně se to dělo hned druhý den.

BUNŽA: S nadporučíkem Petrovem jste se potom nestýkal?

DUŘT: Možná, že zde někdy potom byl, ale v žádné podobné funkci.

BUNŽA: Znal jste podporučíka Farkaše?

DUŘT: Neznal.

BUNŽA: Není Vám známo, že by v internačních táborech docházelo k surovostem, týrání apod.?

DUŘT: O tom mi není nic známo a nic mi také nebylo hlášeno.

Jan Peterka

Výpověď J. Peterky, vrch. četnického strážmistra v Postoloprtech

BUNŽA /po napomenutí a zjištění generálií/: Pane vrchní, od kdy jste v Postoloprtech?

PETERKA: Od 26. května 1945.

BUNŽA: Vás tam zastihlo první shromáždění Němců. Jak to bylo provedeno?

PETERKA: Předseda místní správní komise mi sdělil, že od velitelství divise bylo nařízeno soustředění. Žádal mne, abych mu vypomohl, protože takovou věc nedělal. K tomuto úkolu jsem určil štábního strážmistra Pelce.

BUNŽA: Shromáždili se všichni?

PETERKA: Před radnicí se mělo shromáždit všechno obyvatelstvo německé národnosti. Každý si mohl vzít s sebou 3 kg potravin, ale nato se nehledělo, takže si brali víc.

BUNŽA: Kdo to řídil?

PETERKA: Všechno to řídil Marek.

BUNŽA: Nebyl tam nějaký důstojník od OBZ?

PETERKA: Nebyl tam žádný důstojník. Všichni se řadili tak, jak přišli. Odvedli jsme je do postoloprtské bažantnice. Tam jsem už nebyl. Předal jsem to strážmistru Pelcovi, jehož jsem určil za velitele střediska. Někteří odtamtud byli odvedeni do postoloprtských kasáren.

BUNŽA: Kdo prováděl tam třídění?

PETERKA: Co se dalo v postoloprtských kasárnách, nevím. Byl jsem tam pouze jednou. Hledal jsem štábního kapitána Černého. Byla tam spousta Němců, snad několik tisíc, byli to jen muži.

BUNŽA: Neslyšel jste, že tam byli nějakí postřílení?

PETERKA: Ano, říkaly to naše hlídky. Směrnice mi dával štábní kapitán Černý, k němuž jsem byl volán. My jsme uzavírali ulice pro případný útok zvenčí, a to před i po popravách.

BUNŽA: Nevěděl jste, že se prováděly popravy?

PETERKA: O tom jsem nevěděl. Na stanici nás bylo 12, postupně jsme byli zvyšováni, až ke konci nás bylo 40.

BUNŽA: Kdy jste se dověděl o střílení?

PETERKA: Hned druhý den.

BUNŽA: Kolik jich mělo být zastřeleno?

PETERKA: To mi nebylo řečeno. Naše hlídky stály v ulicích a slyšely střelbu. Sami Němci říkali, že se střílí a byla mezi nimi panika.

BUNŽA: Kdo to nařídil?

PETERKA: Podle mého názoru to řídil s veškerou pravděpodobností kapitán Černý.

BUNŽA: Znal jste Čupku?

PETERKA: Vídával jsem ho na ulici, ale nikdy jsem s ním nemluvil.

BUNŽA: Nevíte nic o způsobu provedení exekuce, o tom, že někteří křičeli: Ať žije republika?

PETERKA: To jsem slyšel od svědků. Zúčastnili se toho civilové. Můžete vyslechnout dělníka Nasvetra, který je pokrývačem v Postoloprtech.

BUNŽA: Kdo Vám říkal, že popravení křičeli?

PETERKA: To se mluvilo všeobecně, že některý křičel, že ještě není střelen a že ho hledali lampičkou. Jiný zase prý křičel: Pozdravujte Beneše a republiku. Já jsem vyšetřoval, jestli byl popraven nějaký Čech jménem Ledvinka, ale to ve skutečnosti Čech nebyl. Za první republiky byl Čech, za okupace se hlásil k Němcům a byl to velmi agilní Němec.

BUNŽA: Ti postoloprťští nebyli dobře zakopáni.

PETERKA: Ono se to dělalo tak, že dnes se vzalo 250 lidí a druhý den zase 250 lidí a zakrylo se to vždy vrstvou. Poprava nebyla v jedné noci, nýbrž postupně.

BUNŽA: Marek říká, že se to provedlo za jedinou noc.

PETERKA: To je nemožné postřílet za jednu noc 500 lidí. Vodili je z kasáren po 15 k popravišti, což je 10 až 15 minut.

BUNŽA: Jak víte, že je brali po 15?

PETERKA: To se povídalo. Za hodinu jich mohli postřílet nejvíce 50.

BUNŽA: Kdo Vám to povídal?

PETERKA: To bych musel jmenovat víc lidí.

BUNŽA: Kdo to asi viděl? Jistě tam lidé při tom byli.

KOKEŠ: Nám jde o to, aby lidé, kteří o těch věcech mohou mluvit, nám řekli, co vědí.

BUNŽA: Nikomu se nemůže nic stát.

PETERKA: Já se nebojím vypovídat, ale nemohu říci, kdo mi to povídal. Jmenuji Nasvetra proto, že se vyslovil na jedné schůzi, že bude vědět, kdo střílel Němce. Z toho usuzuji, že Nasvetr byl mezi nimi, že by mohl něco povědět.

BUNŽA: Marek říká, že byli všichni za jednu noc postřílení.

PETERKA: Ulice jsme uzavírali několikrát.

KOKEŠ: Nebyl jste u té školy?

PETERKA: Byl jsem tam předtím a viděl jsem prázdné kořyto. Pak jsem tam byl asi za měsíc po té exekuci.

KOKEŠ: Vaši kolegové Vám o tom nepodávali zprávy?

PETERKA: Říkali, že se tam střílí Němci. Proč se střílí, to jsem nevěděl. Nehlásil jsem to, protože jsem to pokládal

za úkol prvé divise. Kapitán Černý si mne zavolaal a řekl mi, že se budou provádět určitá opatření. Dále pravil: Co se bude dít, nikde nepovídejte a o ničem nemluvte. Já jsem slovo dodržel. To bylo před exekucí. Na velitelství jsem byl 3 až 4 krát volán. Když zjišťovali a vyšetřovali některého člověka, tak mě tam volali.

BUNŽA: S Petrovem jste nemluvil?

PETERKA: Mluvil jsem s ním, ale rozmluva se týkala zpravodajských věcí. Podle mého názoru připravil exekuci Černým, ale popravy řídil nějaký rotný.

KOKEŠ: Jak vypadal Černý?

PETERKA: Měl černé vlasy a byl asi takové postavy jako já.

BUNŽA: Jak to vypadalo v té levanické bažantnici? Nevíte o tom nic bližšího?

PETERKA: Víím jenom tolik, že je tam přivedli, ale jak to prováděli, nevím. Za několik měsíců, snad za rok to bylo špatně zakopáno. Dělal jsem tehdy hlášení, aby se to lépe zakopalo. Podle mého odhadu bylo v levanické bažantnici zakopáno asi 350 lidí.

BUNŽA: Kolik jich bylo zakopáno u školy?

PETERKA: Nejvíce asi 500. V postoloprtské bažantnici to dělalo OBZ na vlastní pěst. /Dále předložil tázaný dopis, z něhož vychází, že za Postoloprty směrem k obci Vrbce byly zjištěny 4 hroby, ve kterých je asi 4 až 6 mrtvol. Hlášení bylo učiněno za tím účelem, aby mrtvoly byly dostatečně zakryty, neboť vyčnívaly a šířily hnilobný zápach. O jaké mrtvoly se jednalo a o jakou akci šlo, nedalo se do dnešního dne zjistit. Není vyloučeno, že to jsou osoby české národnosti, které byly popraveny Němci. Když šel přes Postoloprty pochod hladu, zůstalo z něho spousta mrtvol, které byly exhumovány³⁸. Bylo jich asi 22./

LUKEŠ: Marek, který byl před Vámi vyslýchán, vypověděl, že pracoval podle příkazů důstojníků, kterým byl přidělen. Vy jste však řekl, že celé soustředění organizoval Marek.

PETERKA: Je zřejmé, že to bylo na rozkaz divise.

KOKEŠ: Kdo Vám dával rozkazy?

PETERKA: Pracovali jsme na požádání předsedy místního národního výboru.

BUNŽA: Komu jste se měli hlásit? Kdo tam byl za místní správní komisi?

PETERKA: Byl tam Marek. Byl členem místní správní komise, ale prováděl to předseda. Vycházelo to z jeho kanceláře. Dostal nařízení od divise a prováděl to. Předseda to nařídil. Před radnicí fungoval Marek. Dával rozkazy, aby se řadily po 4 a křičel, že kdo se pokusí o útěk, bude zastřelen. On si kázeň dovedl udržet.

LUKEŠ: Také se mluvilo o zavazadlech. Byl jste při tom, jak se zavazadla třídila? Je Vám známo, kam ty věci byly odevzdávány?

PETERKA: Při tom jsem nebyl, ale všechno šlo na správní komisi. Když Němci odcházeli ze svých bytů, zamkli je a klíče si nechali u sebe.

BUNŽA: Víte bezpečně, že svršky byly sebrány a dány na místní správní komisi?

PETERKA: To nevím, velitelem tábora byl Pelc a ten za to odpovídal.

LUKEŠ: Byly v rámci soustředění nějaké sebevraždy?

PETERKA: Ano, každý případ je zvlášť hlášen. My jsme to oznamovali okresní správní komisi do Žatce. Jeden den bylo asi 38 sebevražd. Němci se domnívali, že jdou na Sibiř. Byli špatně informováni.

LUKEŠ: Jaké máte jako velitel stanice zprávy o Markovi?

PETERKA: On přišel do Postoloprty zároveň se mnou. Kdybych měl podávat o něm hlášení, napsal bych, že není důvěryhodný a že je to člověk nebezpečný. U českého obyvatelstva nepožíval dobrou pověst. Je ale houževnatý.

František Kočí

Výpověď Františka Kočího, řidiče autobusů ČSD v Postoloprtech čp. 297

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Když byla provedena koncentrace Němců v Postoloprtech, byl jste v koncentračním táboře? Zúčastnil jste se koncentrace Němců na náměstí v Postoloprtech?

KOČÍ: Celkem ano a ne, protože si to dělali sami vojáci. My jsme hlídali ulice.

BUNŽA: Byl jste v bažantnici?

KOČÍ: Do bažantnice jsem nepřišel.

BUNŽA: Byl jste v kasárnách?

KOČÍ: V kasárnách jsem byl, ale to jsem směl jenom k vratům. Přecházel jsem tam ze zvědavosti, protože jsem tam bydlel.

BUNŽA: Nás zajímá soustředění Němců.

KOČÍ: Když se odváděli muži, nedostali jsme se k tomu, protože jsme nevěděli, co se bude dít. Když se odváděly na náměstí ženy, vždycky někdo přišel a říkal, že tam je někdo oběšen. Chodil jsem prohlížet baráky, protože v nich bylo hodně mrtvol oběšených, které jsme snímali a dávali vozit do bažantnice.

BUNŽA: V kasárnách měli být Němci postříleni?

KOČÍ: O tom jsem nic nevěděl. Potom jsem se dostal jako dozorce vězňů. Němci byli v Postoloprtech internováni. Přiváděli je tam z venku a vojáci a četníci je zase odváděli.

BUNŽA: Do kdy jste byl dozorcem ve vězení?

KOČÍ: Asi do 10. srpna, možná že do 15.

BUNŽA: Odevzdávali jste řádné seznamy, když jste odevzdávali lidi?

KOČÍ: To jsme předávali.

BUNŽA: Pamatujete se na tento seznam /ukazuje/?

KOČÍ: Ne.

KOKEŠ: Od kdy jste byl u soudu?

KOČÍ: Přišel jsem tam koncem června. Do internačního tábora v bažantnici jsem chodil pro obědy.

BUNŽA: Víte o tom, že nějací Němci byli postříleni?

KOČÍ: Nic jsem celkem neviděl, takže nemohu říci. Když přivedli žatecké do Postoloprte, přišel někdo a řekl, že tam kdesi leží 3 krávy. Jeli jsme pro ně a večer jsem přijel až kolem 8. hodiny. Žatecké jsem viděl odvádět. Byli v kasárnách v Postoloprtech. Druhý den jsem se tam šel podívat a viděl jsem, jak se sepisovaly protokoly a muži se třídili. Pak tam přijely autobusy a nákladní auta a braly si lidi s sebou, protože je potřebovali k provozu.

BUNŽA: Nevíte nic o tom, že nějací byli postříleni?

KOČÍ: Takového jsem nic neviděl.

HOLUB: Tu hromadu za školou jste neviděl?

KOČÍ: Nato jsem nebyl zvědav.

HOLUB: U kasáren jste stál a zvědavě jste se díval a nyní jste nechtěl být zvědav.

Josef Tomášek

Výpověď Josefa Tomáška, předsedy místního národního výboru v Postoloprtech

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Kdy jste se stal předsedou správního výboru v Postoloprtech?

TOMÁŠEK: V srpnu 1945. Do Postoloprte jsem přišel v květnu téhož roku.

BUNŽA: Nezáčastnil jste se provádění soustředování Němců?

TOMÁŠEK: Přímou ne. Když se Němci soustřeďovali, psal jsem propustky. Byl jsem tím plně zaměstnán.

BUNŽA: Kdo řídil soustředování a kdo dal k němu rozkaz?

TOMÁŠEK: To nevím.

BUNŽA: Znal jste Marka?

TOMÁŠEK: Znal jsem ho.

BUNŽA: Jakou požíval pověst?

TOMÁŠEK: Za první republiky jsme s ním měli konflikty. Měl disciplinární řízení. Jednou našel tobolku a v ní byla určitá částka peněz. Když se o ní žena, která ji ztratila přihlásila, byla tobolka prázdná. Zato mu byla vyslovena důtka a pak bylo proti němu zavedeno disciplinární řízení. Pověst neměl valnou u nás Čechů. My jsme byli o něm přesvědčeni, že donáščí henleinovcům. Tak např. jsme si dali dělat voličské seznamy a řekli jsme, aby je udělal. On je udělal a prodal je také za 50 Kč henleinovcům. Když jsem

přišel 14. května do Postoloprte a viděl jsem tam Marka, řekl jsem hned: Co to tady máte za člověka? Předseda mi řekl, že nikoho neměli na policejní službu. Pak přišlo soustředování, OBZ ho hned použila. Dal se jí k dispozici a byl tam určitý čas. Místní správní komisi dal tehdy výpověď. Měli jsme tehdy schůzi a on řekl, že přestupuje do služeb OBZ a jde do Žatce. Pak byl výhradně ve službách OBZ a prováděl soustředování.

BUNŽA: Co se stalo s těmi lidmi při prvním soustředění?

TOMÁŠEK: Muži stáli na náměstí a ženy byly povolány do kasáren.

BUNŽA: Nebyly ženy vedeny do bažantnice?

TOMÁŠEK: Ten den ne. To bylo až v úterý ráno. Za 2 dny byl totiž nástup všech Němců – bylo to v 7 hodin ráno – a byli odvedeni do bažantnice. Já jsem byl předsedou rolnické komise a předseda správní komise mi nařídil, abych zajistil dobytek, což mi trvalo 2 dny. Potom tam Němci už nebyli.

BUNŽA: Co se stalo s muži, kteří přišli do kasáren?

TOMÁŠEK: Podle pověstí měli zmizet, byli zastřeleni.

KOKEŠ: Byl zastřelen také nějaký Čech?

TOMÁŠEK: Mluví se, že byl zastřelen také Čech, ale s určitostí to nemohu říci. Uvádím nějakého Řičku, který pocházel z českých rodičů a mluvil česky, ale pravděpodobně pod tlakem tehdejších poměrů byl otec nucen ho posílat do německé školy. Do r. 1938 se hlásil k německé sociální demokracii. Po dobu okupace byl však německé národnosti. Smýšlením byl antifašistou. O něm se říká, že zmizel.

BUNŽA: Nemohl byste nám říci, kdo prováděl exekuci, z čího rozkazu a kolik bylo popravených?

TOMÁŠEK: Nemohu nic přesného říci. Neviděl jsem ani jediný případ.

BUNŽA: Máte manželku Češku nebo Němku?

TOMÁŠEK: Má žena je Němka, ale od r. 1921 se hlásí jako Češka. V r. 1930 se hlásila jako Češka, rovněž i za okupace a brala české potravinové lístky.

/Jednání bylo skončeno ve 20 hodin 15 minut./

[31. července 1947]

/Začátek jednání v 8 hod. 15 min./

Jan Čupka

Výpověď Jana Čupky z Růžové vsi, okres Děčín³⁹

BUNŽA /po napomenutí a zjištění generálií/: Pane Čupka, kde jste byl za okupace?

ČUPKA: Do roku 1942 jsem byl na Slovensku. Od r. 1940 jsem byl v slovenské armádě. V r. 1942 jsem jel se zajišťovací slovenskou divisí do Ruska. Tam jsem byl u zajišťovací divise v Žitomíru. Pak jsem dostal 3 nedělní dovolenou a

po příchodu z dovolené jsem utekl k běloruským partyzánům. To bylo r. 1943. Utekl jsem s 10 vojiny ve vesnici Svoleviči v okrese Minsk. Tam jsem byl 11 měsíců. Přišla fronta, načež jsem se dostal do Moskvy ke generálu Piko-
vi⁴⁰. Pak jsem byl u armády až do 15. dubna 1946.

BUNŽA: Vy jste se dostal také ve své vojenské funkci do tohoto prostoru. Kdy jste přišel do Postoloprtech?

ČUPKA: Na to se přesně nepamatuji. Bylo to v květnu 1945, po 15. květnu, někdy kolem 20. května.

BUNŽA: Jaké jste měl poslání?

ČUPKA: Byl jsem zde přednostou OBZ první divise.

BUNŽA: Vy jste prováděli v Postoloprtech soustředování Němců?

ČUPKA: To byla funkce jednotky, ke které jsem patřil jako složka. Byla to jednotka první divise, které velel kapitán Černý. Její funkcí bylo mimo jiné provést soustředění a odsun Němců.

BUNŽA: Kdo dal k tomu příkaz?

ČUPKA: Příkaz jsme dostali v Praze. Velitelem divise byl generál Španiel⁴¹, pak byl generál Procházka.

BROŽ: Kde jste přišel k první brigádě?

ČUPKA: K první brigádě jsem přišel v Hrádku. Tam byl u OBZ gen. Dostál.

BUNŽA: Vy jste si rozkaz k soustředění vezli z Prahy a přišli jste do Postoloprtech. Kdo to prováděl?

ČUPKA: Jednotka, které velel kapitán Černý. Dále tam byl štábní kapitán Steiner a byl tam nadporučík Petrov. Bylo tam více důstojníků. Nejvyšší hodnost měl kapitán Černý.

BUNŽA: Jakým způsobem bylo provedeno soustředění?

ČUPKA: V Postoloprtech byli dáni Němci do lágru.

BUNŽA: Byl jste při tom soustředění?

ČUPKA: Nebyl jsem při tom.

BUNŽA: Kde jste byl v té době? Byli jste v kasárnách nebo jste měli zvláštní budovu?

ČUPKA: My jsme měli zvláštní budovu⁴².

BUNŽA: Ale určitá část mužů byla soustředěna v kasárnách po tom soustředění.

ČUPKA: To nevím. Já jsem v kasárnách nebydlel. Pokud vím, byli všichni v lágru.

BROŽ: Pane Čupka, po dobu tohoto jednání, pokud jste v této místnosti, zprošťuji Vás povinnosti zachovávat úřední tajemství.

BUNŽA: Máme zjištěno, že mužové z Postoloprtech byli tehdy odvedeni do kasáren, ženy přišly do tábora v bažantnici. Co se s nimi dělo v kasárnách?

ČUPKA: Pane předsedo, já jsem byl důstojníkem OBZ. Já jsem měl na starosti určitý úsek a v kasárnách jsem nebyl. Většinou jsem jezdil ven.

BUNŽA: Tito mužové německé národnosti z Postoloprtech, kteří byli odvedeni do kasáren, byli zlikvidováni, postříleni. Co o tom víte?

ČUPKA: Já o tom nic nevím, nebyl jsem přítom.

BUNŽA: Opravdu o tom nic nevíte?

ČUPKA: Nic o tom nevím.

BUNŽA: Ani Vám to neříkali Vaši vojáci?

ČUPKA: Vojáci mi nic neříkali.

BUNŽA: Stýkal jste se v době soustředění v Postoloprtech s nadporučíkem Petrovem?

ČUPKA: Samozřejmě.

BUNŽA: Nebyli jste ve služebním styku?

ČUPKA: Pokud vím, on měl na starosti připravovat organisaci odsunu.

BUNŽA: Jak to bylo v Žatci?

ČUPKA: Zde to měli zorganizováno a eskadrona pečovala, aby nikdo neunikl. S nadporučíkem Petrovem jsem byl na národním výboru.

BUNŽA: Neprováděl jste organisaci?

ČUPKA: Neprováděl. S nadporučíkem Petrovem jsem byl na národním výboru, kde řešil otázku smíšených manželství.

BUNŽA: Jak to dopadlo s těmi lidmi?

ČUPKA: Někteří byli propuštěni jako nepostradatelní, ostatní byli odvedeni do Postoloprtech. Češi byli propouštěni hned na náměstí. Němci byli z Postoloprtech skoro všichni odvezeni na práce do Mostu.

BUNŽA: I tam byla část těchto lidí postřílena. Co o tom víte?

ČUPKA: Nebyl jsem přítom.

BUNŽA: Nevíte nic o tom, kdo dal rozkaz ke střílení a kdo to prováděl?

ČUPKA: Nevím.

BUNŽA: Vy jste stahovali ze svého rajonu do Postoloprtech zejména příslušníky SS i z jiných oblastí. Nepamatujete se, že jste tam dali dovézt příslušníky SS z Chomutova?

ČUPKA: To je možné.

BUNŽA: Prý tam bylo s nimi surově nakládáno, šlapalo se tam po nich apod.

ČUPKA: Já jsem při tom nebyl, když tam místní posádka dělala čistku. Je možné, že nějací byli dovezeni z Chomutova, ale kolik lidí to bylo, nevím. Nemohu se pamatovat na jediný případ.

BUNŽA: Mělo jich být na 300.

ČUPKA: To nebylo tedy tam. K nám mohly být přivezeny 3 až 4 osoby. Na OBZ nemohlo být přivezeno 300 osob.

BUNŽA: Trváte na tom, že jste tehdy nebyl přítom, když v Postoloprtech byli soustředění prověřováni a zjišťováni SS?

ČUPKA: Nebyl jsem přítom. U žateckých jsem byl jen chvíli. Bylo to tehdy, když nastoupili. Zdržel jsem se asi 1/2 hodiny a pak jsem odešel. Kam byli pak odesláni, nevím.

BUNŽA: O střelbě nevíte nic?

ČUPKA: O střelbě rozhodně nic nevím.

BUNŽA: Znáte Marka?

ČUPKA: To byl policista z Postolopr. t.

BUNŽA: Ten byl u Vašeho oddílu skupiny OBZ. Kdo hobral do služeb? Kdo Vám ho vybral?

ČUPKA: Národní výbor. Tam byl nadporučík Zelenka. My jsme neznali terén a potřebovali jsme ubytování. Marek přišel na doporučení národního výboru.

BUNŽA: On potom přišel do Vašich služeb?

ČUPKA: On vůbec nebyl ve vojenských službách, on mohl být jako konfident. Pak byl jmenován velitelem tábora v Žatci.

BUNŽA: Marek tvrdí, že když z Postolopr. t. byly přivedeny do kasáren osoby, že jste se zúčastnil třídění v kasárnách a že jste přebíral od žen, které byly prohlíženy s rotmistrem Rótem nějaké skvosty.

ČUPKA: Ne, u postolopr. t. jsem vůbec nebyl.

BUNŽA: Kdo tam prováděl exekuce a popravy?

ČUPKA: Já o žádných popravách nevím.

HOLUB: Neviděl jste ten velký hrob u školy?

ČUPKA: Neviděl jsem ho. Řekněte mi, oč vlastně jde?

BUNŽA: Jde o to, že tam bylo postřeleno několik set Němců a vy jste byl velitelem OBZ. Jde o to, kdo dal k tomu rozkaz?

ČUPKA: Já jsem k tomu rozkaz nedal. I kdyby se tak bylo stalo, byli jsme kapitán Černý, nadporučík Zicha a ještě jeden poručík u generála Španiela, který nám řekl: Jděte vyčistit rayon, aby se mohla přestěhovat divise. I kdybychom to dělali, bylo to z vyššího pokynu. Generál nám tehdy řekl: Závidím Vám, máte zde velkou možnost a pamatujte, že dobrý Němec je mrtvý Němec. Čím méně jich zůstane, tím méně budeme mít nepřátel. Čím méně jich přejde přes hranice, tím méně budeme mít nepřátel.

KOKEŠ: O těchto věcech se píše v zahraničí, vedou se proti nám kampaně a parlament proto zvolil vyšetřovací komisi, která má všechno zjistit, aby byla učiněna všechna opatření, aby tyto věci republiky neškodily. Byl jste zbaven povinnosti zachovávat vojenská tajemství, všechny Vaše sliby se ruší a nám nejde o to, abychom někoho odsuzovali, nýbrž abychom všechno zjistili.

BUNŽA: Nám se nezdá pravděpodobné, že byste o tom nic nevěděl.

ČUPKA: Služebně jsem o tom nic nevěděl. Byla-li mi ta věc sdělena soukromě, je to jiná věc.

BUNŽA: Nám jde o to, abyste nám řekl, jak se ty události sběhly. Mluvíte divným způsobem a cítíte se být pohoršen, že si Vás dovolujeme vyslechnout. Jestliže parlament se rozhodl zvolit pro tento úkol zvláštní komisi, byly pro to jistě vážné důvody.

ČUPKA: Já jsem skutečně při těch případech nebyl.

BUNŽA: Kdy jste byli na té schůzce s generálem Španielem?

ČUPKA: Bylo to v hotelu Belvedere.

BUNŽA: Jak jste rozuměl tomu pokynu Španielovu?

ČUPKA: Tak jak to bylo řečeno. Např. v Chomutově jsme dostali asi 12 Němců, kteří byli organisováni. Přesná evidence těchto lidí se nevedla, takže se mohlo stát, že nějaký četník nebo voják některého toho SS mana odstřelil. V té době se to všude dělalo, ale že by bylo postřeleno nějakých 300 SS manů?

BUNŽA: Zde měly být rozsáhlé exekuce.

ČUPKA: Služebně jsem v tom nic nedělal, soukromě jsem o tom slyšel. Řekl mi to Černý, já jsem u toho nebyl. Ten hrob znát nemohu, protože jsem při tom nebyl.

BUNŽA: Nevěděl jste, kolik těch Němců mělo být postřeleno?

ČUPKA: Počet jsem se nedověděl. Při střílení jsem nebyl, a rozkaz jsem k němu nedal. Slyšel jsem, že se to provedlo v noci.

BUNŽA: Proč ale Marek tvrdí, že jste byl přítom, když prohlíželi ty ženy a že jste přebíral skvosty?

ČUPKA: V kasárnách v Postolopr. t. jsem byl jednou, a to když přišli muži ze Žatce. Byl tam rotmistr Rót se svou manželkou, která byla vojačkou a dělala kontrolu.

BUNŽA: Přebíral jste ty skvosty?

ČUPKA: Já jsem nic nepřebíral.

BUNŽA: Vy jste byl při prohlídce, ale nepřejímal jste ty věci?

ČUPKA: To bylo za celou dobu, co jsem byl jednou v kasárnách.

Brigádní generál Oldřich Španiel
(privátní archiv E. Vacek)

BUNŽA: Odkud byly ty ženy?

ČUPKA: To nevím. Já jsem nic nepřebíral.

Bunižia: Co se stalo s těmi skvosty?

ČUPKA: Snad je odevzdali národnímu výboru, nevím.

BUNŽA: Nebyly odevzdány na velitelství OBZ?

ČUPKA: Ne.

BUNŽA: Kdo myslíte, že ty exekuce provedl a kdo dal k tomu výslovný rozkaz?

ČUPKA: To muselo vyjít od těch vojáků.

BUNŽA: Vojáci museli z něčeho rozkazu střílet?

ČUPKA: Já jsem tam nebyl. Nikdo mi neřekl, kdo dal rozkaz a kdo střílel. Možná, že to byl pan kapitán Černý, možná, že to byl nadporučík Zicha. Já jsem hlásil, že jsem slyšel, že se to provádí, že nějakí Němci byli postřílení, a sice na velitelství oblasti.

BUNŽA: Jak jste to hlásil?

ČUPKA: Podával jsem to písemně.

KOKEŠ: Pane Čupka, není Vám nic známo o hrobech v postoloprtské a levonické bažantnici? Tam rovněž měli být nějakí lidé postřílení?

ČUPKA: Nevím, kde to tam je, ani jednou jsem tam nebyl.

KOKEŠ: Říkali Vám o tom vojáci?

ČUPKA: Bažantnici neznám a nebyl jsem tam.

HOLUB: Komu jste vojensky podléhal a s kým jste se radil v té době?

ČUPKA: V té době tam nikdo nebyl. Mým posláním bylo vyčistit terén. Dostal jsem rozkaz a musel jsem posílat hlášení přes první oblast na podplukovníka Reicina. Od něho jsem rozkaz dostal.

BROŽ: Když jste dostal pokyn od generála Španiela na velitelství štábu, chápu to, neboť tehdy byla taková nálada mezi obyvatelstvem. Vy jste přišel sem a měl jste nějaký oddíl. Dával jste tomu oddílu nějaké instrukce? Vy jste dostal pokyn, generál Španiel Vám neřekl: Každého Němce zastřelte. Tehdy to byla taková nálada, tenor nás všech a nyní jde o provádění. Když jste přišel sem, v jakém smyslu jste dal oddílu pokyny?

ČUPKA: Já jsem měl polní četníky, kterým jsem vůbec nemusel dávat nějaké pokyny. To byli vojáci 2 až 3 krát ranění, takže kdybych jim to byl i zakázal, nebylo to nic platné. Měl jsem vojáky, kterým jsem nemusel dávat rozkazy. Proto není vyloučeno, že bez mého vědomí nějaké Němce odstříleli.

BUNŽA: Nevíte o žádné jiné akci?

ČUPKA: O žádné akci nevím.

LUKEŠ: Jak jste poznali, že jde o SSmany?

ČUPKA: Oni byli většinou tetovaní a měli čísla.

HORVÁTH⁴³: Když jste odcházel služebně do svého rayonu, měl jste nějakého zástupce?

ČUPKA: Měl jsem.

HORVÁTH: Ten Vám nehlásil nic, když jste se vrátil?

ČUPKA: Ty věci se nás netýkaly a když se nás týkaly, tak mi to hlásil. Měl jsem podporučíka Koleniče a podporučíka Macháčka, který je zde v Žatci. U skupiny OBZ byli většínou zakarpatští Ukrajinci⁴⁴ a volyňští Češi⁴⁵.

BUNŽA: Tedy mimo Vás, byli u skupiny ještě důstojníci Kolenič a Macháček?

ČUPKA: Ano.

VANĚK: Vy jste měl potom nějaké řízení? Vás zde potom zatkli? Nebyl jste zavřen?

ČUPKA: Ne, odešel jsem z Postoloprta a funkci po mně převzal kapitán Sommer. Nato jsem se hlásil u OBZ v Bratislavě, byl jsem určen do Prešova a v Novém Městě n. Váhem jsem byl propuštěn.

Vojtěch Černý

Výpověď štábního kapitána Vojtěcha Černého⁴⁶
z Vrchlabí

BROŽ /po napomenutí a zjištění generálii/: Pane štábní kapitáne, po dobu výslechu před parlamentní komisí zprošťuji Vás zachovávat úřední a vojenská tajemství.

BUNŽA: Pane štábní kapitáne, kdy jste nastoupil vojenskou službu?

ČERNÝ: Dne 1. října 1937.

BUNŽA: Jak probíhala Vaše vojenská služba?

ČERNÝ: Presenčně jsem sloužil do 15. března 1939, pak jsem 13. srpna 1939 uprchl za hranice. Zdržoval jsem se v československé legii v Polsku, později východní skupina SSSR. Pak jsem se vrátil sem přes Slovensko. Vrátil jsem se v hodnosti kapitána. 4 krát jsem byl vyznamenán válečným křížem, dvakrát pro chrabrost za zásluhy prvního stupně ruského vyznamenání Poběda a jugoslávského vyznamenání. U Rudy u Bílé Cerekve⁴⁷ jsem byl raněn průstřelem hlavy.

BUNŽA: Vy jste potom přišel sem do tohoto prostoru. Vzpomínáte si, než jste sem odešli, kdo Vás sem poslal?

ČERNÝ: Skupina byla vyslána z rozkazu velitelství jako předsunutá skupina první divise.

BUNŽA: Z rozkazu koho jste sem šli?

ČERNÝ: Nevím přesně, kdo ten rozkaz vydal.

BUNŽA: Nepamatujete se, že jste byli voláni ke generálovi Španielovi? Nedával Vám nějaké instrukce?

ČERNÝ: Nato se nepamatuji.

BUNŽA: Vy jste měl nějakou funkci u předsunuté skupiny?

ČERNÝ: Byl jsem druhý pomocníkem operačního oddělení.

BUNŽA: Zde v Postoloprtech?
ČERNÝ: Ano.
BUNŽA: Mimo Vás zde byl ještě nadporučík Petrov?
ČERNÝ: Ano.
BUNŽA: Jakou ten měl funkci?
ČERNÝ: Zastupoval druhé zpravodajské oddělení.
BUNŽA: Pak zde byl ještě poručík Čupka?
ČERNÝ: Ano.
BUNŽA: Jaké ten měl poslání?
ČERNÝ: Obranné zpravodajství.
BUNŽA: Byla každá skupina na sobě nezávislá, pracovala samostatně?
ČERNÝ: Ano.
BUNŽA: V prostoru bylo provedeno soustředění, aby byl terén vyčištěn od Němců. Kdo k tomu vydal speciální rozkaz?
ČERNÝ: My jsme s tím rozkazem přijeli do Postolopr.
BUNŽA: Jak probíhalo toto soustředění?
ČERNÝ: K dispozici nám byli dáni příslušníci SNB a policie, ti znali místní poměry. Vyzvali Němce k soustředění a soustředili je pak v lágru.
BUNŽA: Nebyli odvedeni do kasáren?
ČERNÝ: Byli soustředěni do bývalých kasáren jezdecké korouhve.
BUNŽA: Byli v těch kasárnách prohlíženi?
ČERNÝ: Ano.
BUNŽA: Kdo řídil ty prohlídky?
ČERNÝ: To řídilo OBZ.
BUNŽA: Ti Němci měli s sebou skvosty a různé cenné věci. Kam to přišlo?
ČERNÝ: To nevím.
BUNŽA: Určitá část těchto Němců byla potom v kasárnách zastřelena. Kdo dal k tomu rozkaz?
ČERNÝ: Pokud vím, byli tam zastřeleni nějací Němci, a to proto, že se pokusili o útěk. Šlo o počet 4 až 5.
BUNŽA: To byli nějací chlapi. Kdo dal k jejich zastřelení rozkaz?
ČERNÝ: K tomu zastřelení jsem dal rozkaz já.
BUNŽA: Jak byli postříleni ostatní Němci? Víte o tom něco?
ČERNÝ: O tom nevím nic.
BUNŽA: Nebyl jste při tom?
ČERNÝ: Ne.
BUNŽA: Pokud jsou zprávy, byli zastřeleni ještě též noci, jak byli soustředěni. Nevíte o tom nic? Rozkaz jste nedával?

ČERNÝ: Ne.
BUNŽA: Kdo to provedl? Nevíte, kdo k tomu dal rozkaz?
ČERNÝ: Rozkaz mohlo dát OBZ. Mohl to udělat ještě někdo jiný.
BUNŽA: Dověděl jste se o provedené exekuci?
ČERNÝ: Ano, dověděl jsem se.
BUNŽA: Bylo Vám to hlášeno služebně nebo jste se to dověděl od vojáků?
ČERNÝ: Dověděl jsem se to od vojáků.
BUNŽA: Neřekli Vám, kdo k tomu dal rozkaz?
ČERNÝ: Ne, neptal jsem se jich na to.
BUNŽA: Hlášení jste o tom nepodával?
ČERNÝ: Ne.
BUNŽA: Jaký jste měl dojem, kdo to provedl a z jakého důvodu?
ČERNÝ: Mohlo to být provedeno jedině proto, že buď neposlechli rozkazu nebo provedli něco, co neměli, co bylo zakázáno.
BUNŽA: Věděl jste, ve kterých místech byli postříleni?
ČERNÝ: Někde v prostoru u školy.
BUNŽA: S poručíkem Čupkou jste nemluvil o provedení exekuce?
ČERNÝ: Pokud vím, celkem jsme spolu nemluvíli. Nevyzvídal jsem, zdali dal někoho popravít.
BUNŽA: Těch 4 až 5 zastřelených, to byli členové Hitlerjugend?
ČERNÝ: Ano.
BUNŽA: Vy jste bydlel v kasárnách?
ČERNÝ: Ne, bydlel jsem mimo kasárny.
BUNŽA: Přes noc jste v kasárnách nebyl?
ČERNÝ: Ne.
BUNŽA: Kdo byl velitelem kasáren?
ČERNÝ: Tam nebyl ubytován nikdo z gážistů. Kasárna byla střežena vojskem.
BUNŽA: Pokud se provádělo, pane štábní kapitáne, soustředění v Žatci, kterého jste se zúčastnil s nadporučíkem Petrovem a plukovníkem Čermákem, to byla akce Vámi připravená?
ČERNÝ: Nikoliv, rozkaz přišel se shora, soustředění jsem měl provést já. K dispozici jsem dostal skupinu, byly tu 3 obrněné vlaky, s nadporučíkem Zichou jsem požádal o součinnost velitele místní posádky v Žatci, četnictvo, policii a myslím, že k dispozici byla i jezdecká eskadrona.
BUNŽA: Rozkaz k soustředění tedy přišel se shora a vy jste dával rozkaz k jeho provedení. Soustředění bylo pro-

vedeno a muži, u nichž se na místě nezjistilo, že jsou české národnosti, byli odvedeni do Postoloprť.

ČERNÝ: Ta skupina byla odvedena, já jsem však přítom nebyl. Všichni cizinci, ať šlo o Francouze, Rakušany nebo jiné, byli okamžitě propuštěni.

BUNŽA: Myslíte, že Němci mužského pohlaví, předtím než byli odvedeni do Postoloprť, byli prověřeni?

ČERNÝ: Byli prověřeni na louce, myslím, že to byl místní lágr v Žatci.

BUNŽA: Zde jde o detail, jestli se to provádělo zde anebo až v kasárnách?

ČERNÝ: Muselo se to provést blízko Žatce poněvadž se vrátili buď před polednem nebo brzy po poledni.

BUNŽA: Ostatní byli pak odvedeni do Postoloprť?

ČERNÝ: Ano.

BUNŽA: Tam se provádělo třídění. Kdo to řídil?

ČERNÝ: Třídění řídilo OBZ, aspoň mám takový dojem, možná že druhé oddělení, protože to mělo na starosti podobné záležitosti.

BUNŽA: Při tom byly také zde v Žatci vyzvednuty osoby, které byly zde ve věznici. Nepamatujete se na to?

ČERNÝ: O tom nevím.

BUNŽA: Po třídění tam zůstaly ještě nějaké osoby, které snad měly být označeny SS a vyšší funkcionáři strany a ty podle zpráv, které máme, byly postříleny. Kdo k tomu dal rozkaz?

ČERNÝ: Nevím, protože jakmile bylo provedeno soustředění v Žatci, byl jsem odvolán. Ještě téhož dne, když to bylo skončeno, jsem byl odvolán.

BUNŽA: Nevíte nic o tom, že by nějací Němci byli postříleni v levanické bažantnici? Ani z doslechu od vojáků o tom nic nevíte?

ČERNÝ: O tom nic nevím.

BUNŽA: Není Vám nic známo o tom, že by v budově, kde bylo umístěno OBZ⁴⁸, se hrubě nakládalo a stříleli se příslušníci SS?

ČERNÝ: O tom mi není nic známo.

BUNŽA: Kam jste byl odvolán odtud?

ČERNÝ: Do Prahy.

KOKEŠ: Pane štábní kapitáne, kolik lidí čítala Vaše jednotka?

ČERNÝ: Nevím přesně. Víím, že to byly velmi slabé jednotky, snad kolem 35 lidí.

KOKEŠ: Z jakých vojáků byla složena?

ČERNÝ: Byli to jenom frontovní vojáci, podkarpatští Ukrajinci, lidé prošlí frontou.

KOKEŠ: Zde byli také ještě nadporučík Zicha a poručík Čupka. Ti měli samostatné útvary?

ČERNÝ: Čupka měl k dispozici tak zvané polní četnictvo. Nadporučík Zicha /Petrov/ měl jenom několik lidí. Když lidi potřeboval, vyžádal si je ode mne.

KOKEŠ: Mohl Zicha nebo Čupka nařizovat Vaší jednotce? Bez Vašeho vědomí jako velitel?

ČERNÝ: Jistě že by mohl, když bych nebyl přítomen.

KOKEŠ: Stalo se někdy něco takového, že by něco nařídili, co vy byste neschvaloval?

ČERNÝ: Ne.

KOKEŠ: Měl jste ve své jednotce nějakého zástupce?

ČERNÝ: Tehdy jsem nikoho neměl.

KOKEŠ: Kdo se stal velitelem Vaší jednotky, když jste byl odvolán?

ČERNÝ: Nevím, přišlo to náhle a musel jsem okamžitě nastoupit v Praze.

KOKEŠ: Mohlo se stát, že Vaši poddůstojníci nebo vojáci by si řekli: Budeme Němce likvidovat bez velitele, jde o SSmany? S ohledem nato, že prošli frontou, mohli se samostatně rozhodovat?

ČERNÝ: Je to možné.

KOKEŠ: Jde o to, jestli byli natolik ukázněni, že by se k tomu rozhodli bez svého velitele, nebo jestli byli tak samostatní, že v této otázce šli bez Vašeho rozkazu?

ČERNÝ: O tom je těžko říci, neboť morálka během války upadla. Má-li voják nějaké účty, schladí si žáhu.

HOLUB: Když došlo k první exekuci, o které jste se dověděl od Vašich vojáků, nedělal jste žádné hlášení?

ČERNÝ: Ne.

HOLUB: Nepovažovali to někteří za nevhodné a netaktické? Musel jste přece vědět, že je zde řada Němců, kteří budou evakuováni a že o tom venku budou vypravovat.

ČERNÝ: Myslím, že se o tom mnoho neuvažovalo, Němci udělali tolik zla, že jim to nikdy nemůžeme odplatit, i kdybychom prováděli exekuce každý den.

HOLUB: To byla výsada Němců.

ČERNÝ: Nevím, jak to kdo bere. Jestliže německý národ dovedl odpravit 25 milionů lidí, je těžké jednat jinak, chceme-li s nimi držet krok.

BUNŽA: To je Vaše úvaha. Pan nadporučík Zicha říká, že jste o tom hovořili u druhého oddělení štábu se štábním kapitánem Steinerem, že to není taktické. Nepamatujete se nato?

ČERNÝ: Nato se nepamatuji.

KOKEŠ: Neuvažovali jste, že to není taktické z důvodů mezinárodních, protože ženy půjdou do Německa a že se to potom proti nám propagačně využije?

ČERNÝ: Těžko jsme se o tom dověděli my, natož civilní obyvatelstvo?

BUNŽA: Vždyť tam byla střelba. Němci věděli, že se střílí.

ČERNÝ: Střelba může být leckde.

KOKEŠ: Hroby zůstaly otevřeny, prý tam měli dávat svíčky a chodí se tam modlit.

BUNŽA: Když bylo provedeno soustředění v Postoloprtech, nepamatujete se, zda jste dával rozkaz veliteli v Postoloprtech, aby hlídal v noci příchody a kdyby se prováděla nějaká akce, že o tom musí mlčet? Vylučujete to, nebo se nepamatujete?

ČERNÝ: Rozhodně se na to nepamatuji. Pokud jsem používal SNB, bylo to jedině k provedení soustředění.

BUNŽA: Vylučujete, že byste k hlídkám v noci dal rozkaz?

ČERNÝ: Vylučuji to.

BUNŽA: Nám to říká a tvrdí velitel postoloprtské stanice.

KOKEŠ: Má dokonce záznamy a říká, že měl tam 35 lidí, kteří chodili na služby.

BUNŽA: Říká, že exekuce byly prováděny několik dní.

ČERNÝ: Nato se nepamatuji. Pokud jsem používal jejich služby, tak jenom když se soustřeďovali Němci.

BUNŽA sděluje obsah výpovědi velitele stanice SNB v Postoloprtech Peterky.

ČERNÝ: Jestliže jsem ho k něčemu používal, řekl jsem mu, že jde o věci, o kterých není radno mluvit.

LUKEŠ: Máme celkem zjištěno, že v Postoloprtech byly 3 skupiny: Vaše skupina, skupina nadporučíka Zichy a OBZ. Které skupině podléhala kasárna? Kdo byl tam velitelem?

ČERNÝ: Kasárna byla střežena mými lidmi, někdy i lidmi poručíka Čupky. Jejich velitelem nebyl nikdo. Němci tam byli soustředění a poručík Čupka nebo Zicha tam chodili a vybírali odtamtud lidi na práci.

LUKEŠ: To byl internační tábor? Kdo ty lidi tam stravoval, divise nebo místní národní výbor?

ČERNÝ: O stravování se staral poručík Čupka, myslím že společně s nadporučíkem Zichou.

LUKEŠ: Když tam měl někdo jít, od koho měl povolení?

ČERNÝ: Přístup měli jenom příslušníci skupiny.

LUKEŠ: Když se měli nějakí Němci propustit, kdo o tom rozhodoval?

ČERNÝ: Když přišel Čupka nebo Zicha, že potřebuje tolik a tolik lidí, vybral si je a šli.

LUKEŠ: Kdo ty Němce propouštěl?

ČERNÝ: Tam byly strážce, to byli poddůstojníci nebo bylo povolení ode mne nebo od Čupky. Má skupina měla za úkol Němce sebrat a vojensky zajistit.

KÁCL: Při soustředění Němců v Žatci byli na náměstí 2 Němci zastřeleni. Víte o tom něco?

ČERNÝ: Ano, pamatuji se na jeden případ.

KÁCL: Z jakého důvodu to bylo?

ČERNÝ: Ten Němec se vzpěchoval, obrátil se proti strážci, která ho vedla.

KÁCL: Se zbrání?

ČERNÝ: Ten Němec nechtěl uposlechnout rozkazu a byl zastřelen.

KÁCL: Nesepsal se o tom žádný protokol?

ČERNÝ: Byl všeobecný rozkaz, bude-li se někdo protivit, aby byl zastřelen.

KÁCL: V táboře v Postoloprtech byl také internován bývalý primář žatecké nemocnice, myslím, že se jmenoval dr. Janíček. Měla být na něm provedena exekuce, podařilo se mu však utéci. Tato osoba je příčinou toho, že se o té věci za hranicemi začalo mluvit.

ČERNÝ: O tom mi není nic známo.

BUNŽA: Znáte jméno Marek?

ČERNÝ: Ano.

BUNŽA: Od které doby jste s ním spolupracovali?

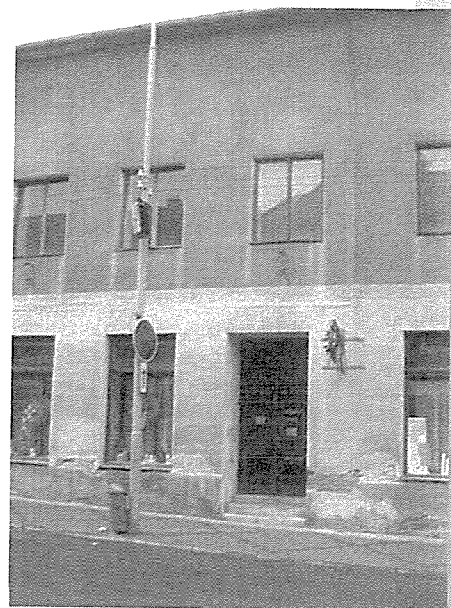
ČERNÝ: Spolupracovalo s ním OBZ.

BUNŽA: Jakou roli hrál Marek v této exekuci?

ČERNÝ: Myslím, že ho používal Čupka, aby oznamoval lidi, kteří byli podezřelí ze členství v SS a v NSDAP?

BUNŽA: Vy jste ho nepoužíval k žádným službám?

ČERNÝ: Já jsem ho nepoužíval.

Velitelství OBZ v Postoloprtech, dům čp. 74 (privátní archiv E. Vacek)

Růžena Fartáková

Výpověď Růženy Fartákové z Postoloprte

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Vy jste byla v Postoloprtech, když se prováděla prohlídka žen. Jak to probíhalo?

FARTÁKOVÁ: Byla jsem doma, když pro mne přišel František Kočí. Nevěděla jsem kvůli čemu mám jít s ním. Předtím bylo hlášeno, že se Němci mají soustředit na náměstí. Nechtěla jsem jít. Tatínek mě pak poslal. Šla jsem ještě s jednou slečnou z Postoloprte. Když jsme tam přišli, nařídil

nám pan Marek, abychom prohlíželi německé ženy, které byly ve všedních šatech.

BUNŽA: Bylo tam hodně žen?

FARTÁKOVÁ: Ano, prohlížely jsme je v řadách po čtyřech. Svlékat se nemusely, prohlíželi jsme je po těle.

BUNŽA: Kdo přebíral ty věci od nich?

FARTÁKOVÁ: Seděl tam nějaký rotmistr nebo štábní rotmistr a asi 2 vojáci.

BUNŽA: Kde byl Marek?

FARTÁKOVÁ: Ten byl přítom.

BUNŽA: Byla tam také vojačka?

FARTÁKOVÁ: Byl tam voják a jeho žena.

BUNŽA: Kolik se toho shromáždilo?

FARTÁKOVÁ: Já jsem tehdy byla rozrušena, byli tam známí lidé a my byli připraveni jít na pole.

BUNŽA: Ti Němci měli prý u sebe ponejvíce peníze a hodinky. Kolik toho bylo?

FARTÁKOVÁ: To nevím.

BUNŽA: Kdo to přebíral?

FARTÁKOVÁ: Byl tam pan Marek, byli tam důstojníci a štábní rotmistr.

BUNŽA: Byl tam nějaký vyšší důstojník?

FARTÁKOVÁ: Byl tam štábní rotmistr.

BUNŽA: Poručíka Čupku jste neznala?

FARTÁKOVÁ: Ne.

BUNŽA: Byli ti důstojníci na dvoře?

FARTÁKOVÁ: To já nevím.

BUNŽA: V čem to odnesli?

FARTÁKOVÁ: Odnesli to v nákupních taškách.

BUNŽA: Kdo to odnesl?

FARTÁKOVÁ: Odnesl to ten rotmistr.

BUNŽA: Jinak o střelbě Vám nic není známo?

FARTÁKOVÁ: O tom mi není nic známo.

BUNŽA: Byly ty ženy tam týrány? Neviděla jste nic takového?

FARTÁKOVÁ: Všechno šlo klidně, ženy se chovaly klidně, žádná se nemusela svlékat.

BUNŽA: Jak se jmenovala ta druhá dívka, která s Vámi prohlížela ženy?

FARTÁKOVÁ: Jmenovala se Anna Aulická a bydlí v Postoloprtech čp. 365.

BUNŽA: Zнала jste Marka v Postoloprtech ještě před válkou?

FARTÁKOVÁ: Ano.

BUNŽA: Jakou požíval pověst?

FARTÁKOVÁ: Nevím, byla jsem tehdy ještě školačkou.

František Naszwetter

Výpověď Františka Naszwettera, pokrývače z Postoloprtech čp. 313

BUNŽA /po napomenutí a zjištění generálií/. V Postoloprtech bylo provedeno soustředění Němců. Byl jste přítom? Kdo to řídil?

NASZWETTER: Byl jsem přítom, řídilo to OBZ.

BUNŽA: Byl k tomu vydán nějaký rozkaz?

NASZWETTER: Večer předtím byl vydán rozkaz, aby všichni Němci se soustředili před místní národní výbor, a aby si vzali 3 kg zavazadel. Ráno se soustředili a všechno se odvádělo do kasáren. Přítom byli 2 ranění. To bylo na náměstí před hotelem Moskva.

BUNŽA: Znáte poručíka Čupku?

NASZWETTER: Podle vidění znám, ale podle jmen neznám nikoho.

BUNŽA: Byl tam nějaký důstojník Slovák?

NASZWETTER: Jeden tam byl, znám ho.

BUNŽA: Byl přítom soustředění?

NASZWETTER: Byl tam.

BUNŽA: Po soustředění bylo tedy všechno dovedeno do kasáren. Jakou funkci hrál při tom Marek?

NASZWETTER: Spoluřídil a konal funkci tlumočnicka.

BUNŽA: Přišel jste do kasáren?

NASZWETTER: Byl jsem tam jako voják. Podléhal jsem nějakému podporučíkovi.

BUNŽA: Byl jste při skupině OBZ?

NASZWETTER: Byl jsem tam jako záložník.

BUNŽA: Kde jste byli ubytováni?

NASZWETTER: Bydlel jsem doma, ale strážníci jsme měli v hotelu.

BUNŽA: Když ti lidé přišli do kasáren, kdo tam řídil třídění?

NASZWETTER: To řídilo OBZ. My jsme je odvedli a šli pryč.

BUNŽA: Do kasáren jste vůbec nešel? Někteří Němci byli zastřeleni. Co o tom víte?

NASZWETTER: Já jsem při tom nebyl.

BUNŽA: Kdo myslíte, že je střílel?

NASZWETTER: To dělali vojáci OBZ.

BUNŽA: Podrobnosti o tom nevíte?

NASZWETTER: Nevím.

BUNŽA: Kolik jich bylo postříleno?

NASZWETTER: Postoloprtských asi 16.

BUNŽA: Kolik bylo shromážděno asi mužů z Postoloprte?

NASZWETTER: To nelze odhadnout, byl to velký průvod,

ale nevím, kolik jich bylo. Nebyly to ani z roty. Všechno bylo dáno do lágru. Přesný počet by byl stav v lágru. Do tábora odvedli muže i ženy. Tam jsem je už nevedl, neměl jsem pak s nimi nic společného. Přes noc bylo v Postoloprtech spácháno přes 40 sebevražd. Mrtvoly byly odváženy na hřbitov a tam pochovávány.

KOKEŠ: Říkáte, že v kasárnách bylo zastřeleno asi 16 Němců.

NASZWETTER: Víc ne.

KOKEŠ: Jak jste zjistil, že asi 16. V Postoloprtech bylo několik set Němců mužského pohlaví. Jde o to, zda byli postříleny všechny osoby mužského pohlaví nebo jen funkcionáři.

NASZWETTER: Snad jenom funkcionáři, ostatní byli odvedeni do tábora, s nimi se nedělalo nic. Ti chodili na práci, viděl jsem je.

KÁCL: Kdo byli postříleni před školou? Kolik nocí se střílelo před školou?

NASZWETTER: Co já vím, asi 3 noci. Já jsem bydlel pod školou.

KÁCL: Byl jste se tam podívat? Po tom střílení?

NASZWETTER: Ne.

KÁCL: Proč jste se tam nešel podívat?

NASZWETTER: Mně to nezajímalo.

BUNŽA: Mluvil jste s těmi strážnými?

NASZWETTER: Já jsem při tom nebyl.

BUNŽA: Tam přece byla hromadná střelba.

NASZWETTER: Já jenom vím, že z Postoloprta zmizelo 16 Němců.

BUNŽA: Nevíte o žádném z vojáků, kteří byli v popravčí čtetě?

NASZWETTER: Nevím.

BUNŽA: Kolik lidí bylo popraveno v příkopě?

NASZWETTER: O tom nemám tušení.

BUNŽA: Nemluvil jste s nikým?

NASZWETTER: Ne.

BUNŽA: O jiných hromadných hrobech víte?

NASZWETTER: V Postoloprtech jsem dělal službu asi 10 dní, o žateckých popravách nevím.

BUNŽA: Co se mluvilo o tom v Postoloprtech? Kdo to prováděl a na čí rozkaz?

NASZWETTER: To nevím.

KOKEŠ: Podle Vašeho názoru měli být postříleni jenom funkcionáři a nacisti, jinak normální německé obyvatelstvo, muži a ženy šli do tábora a na práci. Na práci chodili a jednoho dne nepřišli.

NASZWETTER: Z toho usuzuji, že zmizeli.

KOKEŠ: Z toho jste usuzoval, že těch 16 Němců, kteří nepřišli do tábora, bylo odstřeleno?

NASZWETTER: Večer je odvedli. Byli ve vězení na okresním soudu.

KÁCL: Jak se jmenoval starosta?

NASZWETTER: Zenz Josef.

HOLUB: Vy jste říkal, že před hotelem byl někdo postřelen. Kdo to byl?

NASZWETTER: To byl nějaký Player, který byl potom odsunut.

HOLUB: Mluví se o tom, že se na těch Němcích prováděly násilnosti.

NASZWETTER: Nebyl jsem při tom.

LUKEŠ: Znáte nynějšího předsedu ONV v Žatci?

NASZWETTER: Podle jména ano.

LUKEŠ: Nepřišel do styku s těmi věcmi, které byly odebrány při prohlídkách?

NASZWETTER: Já jsem v kasárnách byl jenom jednou, a to asi hodinu. Nadporučík Zichu znám od vidění, ale v postoloprtských kasárnách jsem ho neviděl.

BUNŽA: Znáte některého z těch strážných?

NASZWETTER: Neznám. To byli vesměs cizí lidé. Jenom jednoho znám, je v Lounech.

Rudolf Zelenka

Výpověď Rudolfa Zelenky, řídícího učitele v Postoloprtech ⁴⁹

BUNŽA /po napomenutí a zjištění generálií/: Vy jste byl předsedou správní komise v Postoloprtech a provedli jste tam soustředění Němců. Na čí rozkaz to bylo?

ZELENKA: Z rozkazu OBZ. Rozkaz mi sděloval rotmistr, který byl u oddílu poručíka Čupky. Vyřizoval mi to navečer s instrukcemi, jak soustředění má být provedeno.

BUNŽA: Kdo řídil to soustředění?

ZELENKA: Řídili to policisté, kteří byli u místního národního výboru.

BUNŽA: Byl tam také Marek?

ZELENKA: Ten byl velitelem.

BUNŽA: Kdo ho přijímal do služeb?

ZELENKA: Znal jsem ho z první republiky, vyzval jsem ho, aby tam přišel organisovat policejní službu.

BUNŽA: On pak spolupracoval s OBZ. Kdo ho tam doporučil?

ZELENKA: To nevím. On sám odešel z policejní služby národního výboru a najednou se objevil s odznakem OBZ a říkal, že je tam zařazen.

BUNŽA: Vy jste byl v Postoloprtech též za první republiky?

ZELENKA: Od r. 1921 jsem sloužil na postoloprtském okrese, v Postoloprtech jsem byl od r. 1927.

BUNŽA: Marek prý již tehdy nepožíval dobrou pověst?

ZELENKA: Byl velmi inteligentní, měl však vady a každému se nelíbil.

BUNŽA: Jaké byly vady?

ZELENKA: Rád se napil a počínal si pánovitě.

BUNŽA: Neměl nějaké styky se ženskými?

ZELENKA: O tom nevím.

BUNŽA: Jakou požíval pověst po stránce národnostní?

ZELENKA: Byl spolehlivý, dobrý Čech.

BUNŽA: Máme zprávy, že byl ochoten s každým spolupracovat, že se stýkal se skupinou henleinovců a byl tam dokonce viděn.

ZELENKA: To nevím, jestli ho tam někdo viděl.

BUNŽA: Můžete to vyloučit?

ZELENKA: Vyloučit to nemohu, ale jsem toho názoru, že byl dobrý Čech.

BUNŽA: Při soustředění zněla výzva jen pro Němce?

ZELENKA: Ano jen pro Němce.

BUNŽA: Provádělo se prověřování osob na národním výboru?

ZELENKA: Na náměstí před národním výborem se zjišťovalo, kdo tam patří a kdo ne. Přišli tam lidé, kteří se vyřadili, ale většinou se dali všichni do sběrného tábora v městské bažantnici.

BUNŽA: Vedli je tam přímo nebo je vedli nejprve do kasáren?

ZELENKA: Všechny je tam vedli, muže i ženy. Odtamtud teprve byli někteří vedeni do kasáren. Někteří byli zajištěni již dříve. Ti byli ve věznicích.

BUNŽA: Vy jste je nezajišťovali?

ZELENKA: Já sám jsem to nedělal.

BUNŽA: Kdo to dělal?

ZELENKA: Marek z OBZ.

BUNŽA: Říkáte, že všichni byli odvedeni do bažantnice. V kasárnách jste nebyl?

ZELENKA: Tam jsem přišel později za jinou záležitostí, asi za 14 dní potom.

BUNŽA: Tam byli nějakí Němci postřílení. Kolik jich zmizelo?

ZELENKA: To nemohu říci. 100, 200, těžko říci. Neviděl jsem žádný seznam.

HOLUB: Někdo říká 500 až 600.

BUNŽA: Kolik je u školy lidí?

ZELENKA: Kolem 200. Prý nejsou všichni z Postoloprta.

BUNŽA: Do kasáren přišli Němci ze Žatce. Z těch byli prý také někteří postřílení?

ZELENKA: Slyšel jsem o tom ale nevím, kolik jich bylo. Popravu prováděli přímo z oddílu OBZ.

BUNŽA: S Čupkou jste o těch věcech nemluvil?

ZELENKA: S tím se dalo těžko mluvit, on nás ignoroval, dělal si všecko sám.

BUNŽA: Od počátku, co jste přišel zpět do Postoloprta, jste bydlel v měšťanské škole?

ZELENKA: Nebylo možno tam bydlet, škola nebyla upravena, stěhoval jsem se do Postoloprta až od 1. října. Škola do té doby byla prázdná. Bylo tam nářadí, ale vše bylo v nepořádku. Dříve tam bylo středisko bývalé říšské pracovní služby. Za okupace jsem byl v Lounech.

BUNŽA: Marek byl za okupace v Lenešicích a tam prý měl nějaké majetkové delikty. To jste si nevybral zrovna nejlepšího člověka.

ZELENKA: Ono bylo těžké vybírat, protože prostě nikdo nebyl.

BUNŽA: Kolik zmizelo celkem z Postoloprta Němců?

ZELENKA: Nevím, není mi o tom nic známo.

KÁCL: Kolikrát se prováděly exekuce před školou?

ZELENKA: Po několik nocí.

KÁCL: Jak to vypadalo před školou po té exekuci? Co tam bylo vidět?

ZELENKA: Tam nebylo vidět pak nic. Ten příkop byl velmi hluboký. Byla to skutečně velká protitanková zábrana. Šíře byla asi 4 až 5 metrů, hloubka asi 6 metrů.

KÁCL: Kdo to zahazoval?

ZELENKA: Zahazovaly to Němky, viděl jsem je, když to zahazovaly, bylo to v červnovém horku.

KÁCL: Kde jste vzali chlorové vápno?

ZELENKA: To nám poradili členové posádky, kteří tam byli.

KÁCL: Mohl byste některé jmenovat, kteří bydlí vedle a slyšeli střelbu?

ZELENKA: Přímo tam bydlel strojuvůdce Josef Navrátil z Komenského ulice, Ladislav Malecký, rolník, který tam má nedíl. Ti slyšeli střelbu.

KÁCL: Kolik nocí to bylo po sobě?

ZELENKA: To bylo několik nocí. První noc to nebylo velké. To říkali, že jsou ti, kteří byli ve věznicích.

KÁCL: Ti přišli také do toho příkopu?

ZELENKA: Pak to přibývalo, nejvíc toho bylo druhou noc.

KÁCL: To byli jenom muži?

ZELENKA: Jenom muži. Mluví se také o 2 ženách, ale ty prý tam nejsou. Jedna se jmenovala Gärtnerová. Popravu nebyly v kasárnách, nýbrž v místě nad příkopem.

KOKEŠ: Kdo Vám to říkal?
ZELENKA: Říkají to lidé.
BUNŽA: Kdo nařídil, že se musí příkop zasypat chlorovým vápnem?
ZELENKA: Chtěl jsem, aby se příkop zasypal.
BUNŽA: Vy jste hlásil, že jsou tam mrtvoly?
ZELENKA: Ano, hlásil jsem to veliteli divise podplukovníku Čermákovi.
BUNŽA: Co Vám nařídil?
ZELENKA: Říkal, že je to zaházeno, abychom tam děli nějaký desinfekční prostředek a nechali to být.
BUNŽA: Po těch dalších nocích jste to také prováděli?
ZELENKA: Také se to tam dávalo. Zařizovali to zaměstnanci místní správní komise.
BUNŽA: V poslední době je tam písek a hlína. Proč to tam je?
ZELENKA: Tam je písečná půda a navezlo se to tam.
BUNŽA: Z čeho jsou ty hromady?
ZELENKA: To jsou vykopávky, jak se dělá plynovod.
KOKEŠ: Kam přišly Němky, které to zahazovaly? Věděly, že jsou tam mrtvoly?
ZELENKA: Věděly to, musely je tam vidět.
KOKEŠ: Kdo je bral z bažantnice na ty práce?
ZELENKA: Obyčejně si je bralo OBZ, nebo vzkázali strážmistru Pelcovi, aby jim je poslal.
KOKEŠ: Byl podle Vašich vědomostí popraven také nějaký Čech?
ZELENKA: Říkalo se to, ale nic o tom nevím. Mluvilo se o jakémsi Ričkovi, prý to byl Čech. Podle jména byl Čech.
KOKEŠ: Před válkou se prý hlásil k Čechům.
ZELENKA: Před válkou se hlásil k Čechům, ale za války k Němcům. Byl to sudetský Němec.
KÁCL: Mezi soustředěnými byl prý také bývalý primář žatecké nemocnice, kterému se podařilo utécti?
ZELENKA: O tom nic nevím. Mezi soustředěnými byl Steinbach, který vedl zásobování a místní zvěrolékař dr. Lukesch, který byl velitelem Volkssturmu. Ti unikli, protože veřejnost potřebovala jejich služby. Steinbach byl odsunut a Lukesch rovněž. S počátku byli ve věznicích.
KÁCL: Je Vám známo něco o tom, že žen v táboře bylo zneužíváno?
ZELENKA: Členové OBZ měli každý ve svém bytě přímo celý harém. Sám jsem to viděl a nemohl jsem proti tomu nic dělat.
BUNŽA: Co poručík Čupka?
ZELENKA: U Čupky jsem byl a viděl jsem tam v posteli nahou Němku opilou.

KÁCL: Jak Marek?
ZELENKA: Do Markova soukromí jsem se nedíval. Přišly často stížnosti, že vojáci se dali obsluhovat Němkami.
BUNŽA: Tedy vojáci nepožívali dobré pověsti?
ZELENKA: Rozhodně ne.
BUNŽA: Nevíte nic o tom, že v táboře v bažantnici bylo nějaké trýznění?
ZELENKA: O tom nevím nic.
BUNŽA: Mluvilo se také o tom, že v kasárnách měli uřezávat některým Němcům tam uvězněným údy?
ZELENKA: O tom jsem nic neslyšel. Podle mého názoru jde o báchorky.
LUKEŠ: Kromě hrobu u školy mají tam být ještě jiné hroby.
ZELENKA: O tom se mluví, ale kde ty hroby jsou, nevím.
LUKEŠ: Kolik tam má být asi osob?
ZELENKA: U školy asi 200.
LUKEŠ: Kolik v postoloprtské bažantnici?
ZELENKA: O tom nikdo nic určitého neví. Lidé hovoří vždy o vyšší cifře.
LUKEŠ: Kolik se mluví, že jich tam má být?
ZELENKA: Skoro každý se hleděl tomu vyhnout.
LUKEŠ: Podle počtu obyvatel jste to neodhadovali?
ZELENKA: Němci, kteří byli v Postoloprtech před rokem 1938⁵⁰, tam nezůstali. Tam přišlo hodně vystěhovalců ze Slezska. V Postoloprtech bylo napočítáno 3 300 obyvatel. Mluvilo se, že je tam 4 ½ tisíce Němců⁵¹, z toho jsem mnoho lidí neznal.
KOKEŠ: O kolika osobách se mluví v souvislosti s popravami?
ZELENKA: Dohromady asi o 400.
KOKEŠ: Kdo byl podle Vašeho názoru střílen?
ZELENKA: Především to byli lidé, kteří byli nacisty. Podle jakých směrnic si je OBZ bralo, nevím. To je můj názor. Viděl jsem sám, když je prohlíželi, jsou-li tetovaní a jak hledali funkcionáře SS. Většina, které přivedli, byli pod falešnými jmény.
LUKEŠ: Příslušník SNB nám uvedl v lese místo, kde měla prý být postavena šibenice. Víte o tom něco?
ZELENKA: O šibenici nevím. Tam se jenom střílelo.
BUNŽA: Mezi stromy směrem k Vrbce mělo být prý ráhno, kde se popravovalo. Jsou tam 2 hroby.
ZELENKA: Tam je několik hrobů z hladového pochodu do Terezína⁵². Jinak o tom nic nevím, ani jsem o tom neslyšel.
BUNŽA: Byla tam výrovka?
ZELENKA: Výrovka byla někde stranou, ale kdo v hrobech na Vinici je pochován, není mi známo.

BUNŽA: Znal jste kapitána Černého?

ZELENKA: Ano.

BUNŽA: Kdo dával rozkaz k popravám, Černý nebo Čupka?

ZELENKA: Nevím, ani jsem o tom neslyšel.

BROŽ: Jaký dojem na Vás dělal kapitán Černý?

ZELENKA: Velmi dobrý, byl velmi inteligentní důstojník. Myslím, že tam byl nadporučík Petrov, který říkal, abychom hleděli to místo vysázet nějakými rostlinami, aby to nebylo pusté. Já jsem chtěl, aby mrtvolky se exhumovaly, oni však říkaly, že je to hluboké.

BUNŽA: Vy jste byl u podplukovníka Čermáka vícekrát?

ZELENKA: Býval jsem u něj velmi často. On chodil za mnou na radnici. Pokud se týče důstojníků, měli jsme dobré styky. Jenom jsme je žádali, aby exekuční moc hleděli ukončit. Bylo nám řečeno, že je to jiný útvar, který velitelství nepodléhá. My jsme hleděli, aby OBZ se odtamtud stěhovalo.

LUKEŠ: Nadporučík Zicha se zúčastnil těch exekucí?

ZELENKA: To jsem nevěděl. Nikdy jsem u žádné exekuce nebyl, nevím, kdo k tomu dával povely.

BUNŽA: Nemluvilo se o tom, že se to nemělo dělat, nebo jak se to hodnotilo?

ZELENKA: Proti nebyl nikdo. V té době jak znám náladu obyvatelstva, prostě všichni říkali, že si to zaslouží všichni a že jich tam mělo být víc. Každý toto opatření schvaloval, jenom neschvaloval způsob a zejména ta místa.

KÁCL: V Postoloprtech je nějaký Beneš, který má tchána, který prý o těchto věcech něco ví. Jak se jmenuje ten tchán?

ZELENKA: Karel Wilhelm. Ten měl stále službu na radnici. Snad by věděl o těchto věcech více. Podle mého názoru nálada obyvatelstva asi dnes není taková, že by popravených Němců litovalo.

KOKEŠ: Co byste pokládal učinit za vhodné, aby těm pověstem byla učiněna přítrž?

ZELENKA: Dnes nám to nevádí, a doporučoval bych rozhodně s tím nehýbat, protože by se tam našlo ledaccos. Také pro to mluví důvody zdravotní.

BROŽ: Sháněl se někdo v Postoloprtech po tom, že byli popraveni Češi?

ZELENKA: Jedna Češka, která měla Němce, žádala, aby byl manžel prohlášen za mrtvého. To byl jediný případ, kdy se u nás někdo dotazoval po osudu zmizelého. Není však pravda, že by nějaký Čech byl pohřešován. Můj dojem je, že se to zveličuje.

BUNŽA: Co do počtu se Vaše výpověď rozchází s Markem a je těžko věci ulomit hrot, když neznáme počet.

ZELENKA: Já jsem popravu neviděl, to byl jen odhad.

Alexander Macháček

Výpověď Alexandra Macháčka, řezníka a uzenáře v Žatci, čp. 564

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Jak a kdy jste přišel do republiky?

MACHÁČEK: Jsem volyňský Čech a přišel jsem sem se zahraniční armádou.

BUNŽA: Kdy jste vstoupil do zahraniční armády?

MACHÁČEK: 15. března 1944 jsem vstoupil do armády.

BUNŽA: Kdy jste přišel do Postoloprte?

MACHÁČEK: V červnu 1945. 1. května 1945 jsem byl jmenován podporučíkem a přidělen k prvnímu pluku.

BUNŽA: Kam jste byl zařazen?

MACHÁČEK: Byl jsem přidělen OBZ.

BUNŽA: Kdo byl velitelem?

MACHÁČEK: Poručík Čupka.

BUNŽA: Zúčastnil jste se soustředování Němců v Postoloprtech?

MACHÁČEK: Soustředování jsem se nezúčastnil, protože jsem tam ještě nebyl. Někaké soustředění bylo ze Žatce.

BUNŽA: Bydlel jste v kasárnách?

MACHÁČEK: Ne, bydlel jsem na náměstí.

BUNŽA: Slyšel jste, že Němci z Postoloprte byli zlikvidováni?

MACHÁČEK: To jsem neslyšel. O tom se hovořilo a já jsem tomu nepřikládal váhu. Pro mne to nebyla novinka. Před každým smeknu, kdo tak tehdy činil, ale na svou čest mohu říci, že jsem žádného Němce neviděl zastřeleného. Byl jsem novopečený důstojník, rozkazy jsem nedával, od toho bylo velitelství a řečí lidí jsem si nevšímal.

BUNŽA: V Postoloprtech byly provedeny nějaké popravy. Co o tom víte?

MACHÁČEK: Pro mne nebyly. Před každým smeknu čepici, kdo tak činil. Jsem zahraniční voják a viděl jsem, co Němci dělali v Rusku na Ukrajině, na Volyni. Pro mne to nebyla novinka, i kdyby dnes Němce stříleli. Ať se jdou podívat na pláň Ruska.

BUNŽA: Mluvilo se o tom, že skupina OBZ se chovala v Postoloprtech nemravně, že její velitel Čupka si vodil do bytu Němky apod. Nevíte o tom nic?

MACHÁČEK: Čupka měl manželku a žádnou Němku jsem neviděl. Němky chodily do kuchyně, ale žádné styky jsem neviděl. Jako velitel byl Čupka ostrý a za každou maličkost zavíral bez ohledu na hodnost.

BUNŽA: Jak jste byl dlouho v Postoloprtech?

MACHÁČEK: Asi měsíc.

BUNŽA: Byli tam přivedeni nějakí Němci z Chomutova? Šlo asi o počet 300.

MACHÁČEK: Na to se nepamatuji. Za mého působení nic takového nebylo. V Chomutově jsem byl jednou, tehdy bylo vybráno asi 70 SSáků, ale nevím, co se s nimi stalo. Všichni Němci byli dáni do Hydrowerke na práci. Do Postoloprtnepřišel ani jeden.

BUNŽA: Nevíte nic o tom, že v postoloprtské bažantnici byly provedeny nějaké popravky?

MACHÁČEK: Já jsem tam nebyl. Tam byl nějaký tábor a poručík zakázal všechen styk a dal rozkaz, aby stráž OBZ kontrolovaly, zdali hlídky řádně hlídají celý tábor. Bylo totiž zjištěno, že naši i ruští vojáci tam v noci docházeli za Němkami, zejména revoluční garda, a tak šířili pohlavní nemoci.

KÁCL: Kdo byl dr. Jezdinský?

MACHÁČEK: Ten byl odsud. Byl odsunut na přání své manželky. Mohl zde však zůstat, odešel dobrovolně.

Richard Rozner (Rosner)

Výpověď Richarda Roznera, elektrotechnika z Postoloprtnepřišel ani jeden.

KOKEŠ /po poučení a zjištění generálií/: Vy jste byl v květnu 1945 v Postoloprtech? Zúčastnil jste se shromažďování Němců?

ROZNER: V kasárnách jsem byl asi 10 dní. Byl jsem tam odveden.

KOKEŠ: Vypravujte nám, co se tam dalo.

ROZNER: Když jsme tam přišli, tak nás zamkli a nesměli jsme ven.

KÁCL: Co Vám tam dávali jíst?

ROZNER: Večer jsme dostávali chleba, někdy vodu a někdy ne.

KOKEŠ: S kolika lidmi jste tam byl?

ROZNER: Asi se 3 000.

KOKEŠ: Byli tam muži i ženy?

ROZNER: Žen jsem tam viděl jenom asi 5.

KOKEŠ: Co se dalo dít?

ROZNER: Pak jsem přišel do Žatce.

KOKEŠ: Proč jste přišel do Žatce?

ROZNER: Do tábora jsem tam přišel. Pak jsem přišel do Rvenic.

KOKEŠ: Byl jste sám nebo Vás bylo víc.

ROZNER: My jsme dělali na polích. Sebrali mne v Rvenicích. Když jsme přišli jednou večer domů, tak tam pro nás přijeli a odvezli nás sem.

KOKEŠ: Kdo přijel?

ROZNER: Přijeli vojáci a odvezli mě.

KOKEŠ: Co je Vám známo o nějakém střelení?

ROZNER: Tam na dvoře zastřelili nějaké kluky.

BUNŽA: Vy jste se na to díval?

ROZNER: My jsme byli na dvoře, tak jsme to viděli. Pak jsme kopali díry v bažantnici v Levanicích. Jednou jsme tam byli a kopali jsme asi do hloubky 1/2 metru. Pak jsme museli pryč.

KOKEŠ: Kdy jste byli kopat, ve dne nebo v noci?

ROZNER: To bylo ve dne.

KOKEŠ: Kolik Vás tam bylo?

ROZNER: Asi 70.

KOKEŠ: Jak velké byly ty díry?

ROZNER: Kopali jsme do hloubky asi 1/2 metru, dlouhé byly asi 10 metrů a široké asi 3 metry. Pak jsme museli ihned odejít. Řekli nám, že když budeme mít hloubku 3 metry, že můžeme jít domů, ale pak jsme byli okamžitě odvoláni.

KOKEŠ: Je Vám známo, že v kasárnách byli střeleni nějakí lidé?

ROZNER: Říkalo se to, ale já jsem nic neviděl.

BUNŽA: Ani jste neslyšel střilet?

ROZNER: Když jsem byl v kasárnách, tak se střílelo velmi často. Jednou byl postřelen nějaký voják, který potom zemřel a protože bylo podezření, že to udělali Němci, měli jsme být postřeleni. Někdy přišli do našich ubikací vojáci, kteří nás tloukli a stalo se, že někteří Němci byli postřeleni.

KOKEŠ: O nějakém střelení nevíte?

ROZNER: Nevím, nebyl jsem při tom.

KOKEŠ: Kde jste kopali jámu v té bažantnici?

ROZNER: Bylo to nalevo od silnice, když se jede do Levanic.

KOKEŠ: Našel byste ta místa?

ROZNER: Našel bych to. Je vidět, jak se to propadlo.

VANĚK: Jak daleko je to od té hájovny?

ROZNER: Asi 500 metrů.

BUNŽA: Od kdy jste byl v kasárnách? Už tam byli Němci z Postoloprtnepřišel ani jeden.

ROZNER: Ti přišli v neděli, kdežto já jsem přišel v pátek. Ze Žatce přišli pak zase v neděli.

BUNŽA: Proč jste byl propuštěn z tábora? Vaši rodiče jsou Němci? Kde jsou?

ROZNER: Matka je v Podmoklech, otce nemám. Otec byl na vojně.

BUNŽA: Kdy narukoval?

ROZNER: On šel na vojnu v r. 1943, ale my jsme nežili pohromadě.

BUNŽA: Nemluvil jste v táboře s někým o tom, kolik asi lidí bylo zastřeleno?

ROZNER: To nevím. Každý říkal něco jiného. Nemohu to říci.

Václav Vlček

Výpověď Václava Vlčka, úředníka MNV v Postoloprtech

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Přicházejí do Postoloprte nějaké žádosti od Mezinárodního červeného kříže stran Němců, kteří tam měli zmizet?

VLČEK: Přicházejí.

BUNŽA: Kolik jich tam přichází?

VLČEK: Průměrně jeden dotaz denně. Všechny dotazy je asi 250.

KOKEŠ: Na jaké lidi jsou ty dotazy?

VLČEK: Na lidi německé příslušnosti, kteří žili v Postoloprtech, v Žatci a okolí. Na lidi ze žateckého okresu.

KOKEŠ: Co chtějí tazatelé vědět?

VLČEK: Kde ti lidé jsou, táží se po jejich osudu a zda známe jejich pobyt

KOKEŠ: Co s těmi žádostmi děláte?

VLČEK: Vracíme je zpět s tím, že o osudu osoby, na kterou se ptají, není nic známo.

KOKEŠ: U osob, které byly odsunuty, se to hlásí?

VLČEK: U osob, které byly odsunuty se to hlásí.

KOKEŠ: Podle čeho máte evidenci?

VLČEK: Seznamy máme z tábora, vedla je komise pro státní občanství.

KOKEŠ: Je Vám známo něco o tom, že nějací Němci z Postoloprte, kteří byli v kasárnách, byli popraveni?

VLČEK: Osobně jsem při tom nebyl. Říká se a mluví se o tom hodně, nevím, jestli je na tom něco pravdy, snad ano. Já jsem tu od r. 1944.

KOKEŠ: Je Vám známo, kolik těch Němců mělo být postřeleno?

VLČEK: K tomu jsem se nedostal.

KOKEŠ: Tvrdil jste prý, že jich tam mělo být 5 000⁵³.

VLČEK: Šel jsem do práce a stáli tam dva páni a ptali se mě, kolik jich tam leží. Řekl jsem, že kdybych měl za každého korunu, můžeme být 3 dni namazaní. Počet jsem neudával.

KOKEŠ: Kolik jich mohlo být podle vyprávění lidí?

VLČEK: Někdo říká 2, někdo tři, někdo tisíc.

KOKEŠ: Vy jste znal Postoloprty? Kolik Němců z Postoloprte, o nichž by se mohlo říci, že byli popraveni, se prostrádá?

VLČEK: Z Postoloprte asi 24, poněvadž to byli hlavní magnáti.

KOKEŠ: O jiných nevíte nic?

VLČEK: O jiných nic nevím.

Josef Grüner

Výpověď Josefa Grünera, zámečnicka z Postoloprte, čp. 96

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Je Vám známo kolik Němců bylo zlikvidováno v levanické bažantnici?

GRÜNER: Ne.

BUNŽA: Tehdy tam měli být nějací Němci postřeleni?

GRÜNER: Já jsem se tam nezdržoval, dojížděl jsem tam od 15. června 1945 z Černčic. Předtím jsem tam vůbec nedojížděl.

BUNŽA: Netvrdil jste nikdy nikomu, že v levanické bažantnici je pohřbeno 3 až 4 tisíce osob⁵⁴?

GRÜNER: Nikdy jsem to netvrdil.

Vladislav Hamous

Výpověď Vladislava Hamouse, malíře pokojů v Postoloprtech, čp. 294

BUNŽA /po napomenutí k pravdě a zjištění generálií/: Vy jste po revoluci narukoval?

HAMOUS: Ano v Lounech. Na týden jsem přišel do Postoloprte. Bylo to asi kolem 20. května.

BUNŽA: V Postoloprtech bylo prováděno soustředování Němců. Zúčastnil jste se ho?

HAMOUS: Nezáčastnil jsem se toho, jenom vím, že je ráno vedli.

BUNŽA: Věděl jste o nějakém trýznění těchto lidí?

HAMOUS: Nevím o tom nic. Když je ráno odvedli, hned téhož dne nás dal podporučík Bureš do Bitozevsi.

BUNŽA: Byl jste u nějakého slyšení v této věci?

HAMOUS: Jednou tam přišli z policisté.

BUNŽA: Jim jste potvrdil, že tam byli nějací Němci týráni.

HAMOUS: Nic jsem neříkal. Viděl jsem je v Lounech, když tam oddělali z SSáky. Jeden měl vytetováno asi 25 čárek. Ptali se ho, proč má ta znaménka.

BUNŽA: Viděl jste něco v Postoloprtech, že tomu měli přihlížet děti? Těm tajným policistům jste něco říkal⁵⁵.

HAMOUS: Oni říkali, že jsou od tiskové kanceláře, tak jsme se s nimi mnoho nebavili.

BUNŽA: Znal jste Čupku?

HAMOUS: Toho jsem viděl jen jednou, než jsme šli do Bitozevsi. Tehdy jsem dělal zástupce velitele čety. K Čupkovi jsem šel tehdy s hlášením.

BUNŽA: Říkal jste, že tehdy byli všichni opilí.

HAMOUS: Když jsem šel s tím hlášením, tak opilí všichni byli. Tenkrát jsem odtamtud utíkal ze schodů, nebo by mě bývali zastřelili. Dole na mě křičel voják, abych dal ruce vzhůru. Musel jsem tak učinit, protože by mě byli zastřelili.

BUNŽA: Viděl jste tam nějaké zastřelené osoby?

HAMOUS: Někdo tam v místnosti vedle Čupky vystřelil. Seděli tam 4 chlapi. Když střela zahvízdala, tak jsem utekl.

BUNŽA: Jak je to dávnou, co se Vás vyptávali ti policisté?

HAMOUS: Je to asi 3 až 4 neděle.

BUNŽA: Vy jste za Čupkou nesl nějaký vzkaz?

HAMOUS: Vzkaz přišel z Litoměřic a já jsem tam musel jít, protože jsem byl zástupcem velitele čety. Hlášení jsem nesl asi v 11 hodin v noci.

BUNŽA: Víte něco o tom, že při předvádění Němců měl být postřelen Fritz Schmelze?

HAMOUS: To byl můj dělník. Když jsem převzal národní správu, pracoval v podniku. Později byl vyloučen a byl odsunut. Dále u mne pracoval nějaký Katscher.

BUNŽA: Je Vám známo něco o těch popravách? Kolik lidí bylo popraveno?

HAMOUS: Z Bitozevsí jsem viděl na státní silnici k Postoloprťům, viděl jsem, když tam šli lidé ze Žatce, ale kolik lidí tam bylo zastřeleno, není mi nic známo.

/Jednání přerušeno ve 13 hod. 15 minut./

/Jednání opět zahájeno ve 14 hod. 15 min./

František Kokaisl

Výpověď Františka Kokaisla, býv. čet. strážm. v Žatci

BUNŽA /po napomenutí k pravdě, zproštění úředního tajemství a zjištění generálií/: Od kdy jste byl v Žatci?

KOKAISL: Od 17. května 1945.

BUNŽA: Byl jste přítomen soustředování Němců?

KOKAISL: My jsme přišli z litoměřického okresu a byl jsem určen velitelem zřízené stanice v okrese podbořanském.

BUNŽA: Kdy přišlo vojsko?

KOKAISL: Vojsko zde již bylo, byl zde pan podplukovník Duřt. Mám zde o tom záznamy /ukazuje/.

BUNŽA: Přišel rozkaz, že se má provést soustředění všeho obyvatelstva mužského pohlaví, a to na náměstí. Jak to probíhalo?

KOKAISL: My jsme byli přítomni obdobně, jako když jsme doprovázeli osoby německé národnosti.

BUNŽA: Bylo šetřeno, kdo je Čech?

KOKAISL: Ano na náměstí. Němci byli odděleni od Čechů a příslušníků jiných národností. Provádělo se to zde na náměstí. Důstojník vyvolával, aby vystoupil kdo je jaké národnosti. Ostatní byli odvedeni pravděpodobně do Postoloprť. Tam jsem už nebyl, nevím proto, co se tam s nimi stalo. Po odsunu jsme prováděli prohlídky a zabavovali, co bylo závadného. Odevzdávali jsme to na posádkovém velitelství. Ženy zůstaly v bytech.

BUNŽA: Stýkal jste se s nějakým Markem?

KOKAISL: Nestýkal.

BUNŽA: Byl zde zřízen internační tábor a jedním z velitelů byl Marek. Nebyl jste v žádném táboře?

KOKAISL: Prováděli jsme tam soupis.

BUNŽA: Byla při odevzdávání šperků a cenností v táboře místní správní komise?

KOKAISL: Místní správní komise tam byla, věci byly zapečetěny a odevzdány do Národní banky.

BUNŽA: Vy jste neznal Marka?

KOKAISL: Věděl jsem, že je tady, ale nepřišel jsem s ním nikdy do styku a nevím, že by byl velitelem nějakého internačního střediska v Žatci.

BUNŽA: Víte něco o tom, že by se v některém táboře páchaly na ženách nějaké ukrutnosti?

KOKAISL: O tom mi není nic známo.

/Ze služební knihy, kterou F. Kokaisl předložil, se zjišťuje, že pod č. 6 je zápis s datem 3. června 1945, v němž je uvedeno, že bylo provedeno soustředění a občůzka za účelem vyrozumění všech mužů ve stáří od 13 do 65 let v Žatci podle ústního rozkazu posádkového velitele podplukovníka Duřta. Pod č. 23 a 24 je zápis o občůzce do vojenských kasáren za účelem prohlídky osobních zavazadel internovaných německých žen a zápis o doprovodu při odvážení skvostů do Národní banky v Žatci./

Oldřich Pelc

Výpověď vrchního strážmistra Oldřicha Pelce v Lipenci

BUNŽA /po poučení a zjištění generálií/: Pane vrchní, od kdy jste byl v Postoloprtech?

PELC: Od 26. května 1945 do 20. března 1946. 26. května jsme přijeli do Postoloprť a hledali ubytování. S Peterkou jsme spali na bývalé stanici německé. Tu jsme přestěhovali na stanici českou. 28. května jsem dostal příkaz od místního národního výboru, abych převzal funkci velitele tábora. 29. května ráno jsem šel s Němci do tábora v bažantnici.

BUNŽA: Kdy bylo provedeno soustředění?

PELC: Ráno téhož dne. Všechny jsme odváděli do bažantnice, děti, ženy i muže.

BUNŽA: Kdo řídil to soustředování?

PELC: Místní národní výbor. Den předtím byla výzva místním rozhlasem.

BUNŽA: Nezůstal nikdo v Postoloprtech? Jaké jste měli pomocníky?

PELC: Měl jsem revoluční gardu a vojáky z Loun. Mohlo jich být asi 30.

BUNŽA: Kolik těch lidí asi bylo?

PELC: Asi 1 500.

BUNŽA: Co bylo s těmi ostatními?

PELC: To nevím.

BUNŽA: Myslíte, že těch 1 500 byli všichni obyvatelé německé národnosti?

PELC: To nemohli být⁵⁶. Kde byli ostatní, nevím. Když rozhlas vyzýval k soustředění, obstarával jsem v Lounech vojáky a gardisty. V Postoloprtech jsem nebyl, takže jsem neznal počet obyvatelstva, které tam bylo po revoluci.

BUNŽA: Byli z tábora někteří posíláni zpět?

PELC: Propouštěly se celé rodiny. Místní komise vyšetřovala spolehlivost.

BUNŽA: Odešli nějakí muži do kasáren v Postoloprtech?

PELC: Do Postoloprte ne.

BUNŽA: Pouštěli nějaké muže zpět?

PELC: Když byli spolehliví, tak je pouštěli.

BUNŽA: Vy říkáte, že do kasáren Vám neodvedli žádné muže. Nam ale bylo zde řečeno, že teprve z tábora šli někteří do kasáren.

PELC: Rozhodně ne. Hned třetí den chodili ti lidé na práci.

BUNŽA: Prováděli jste v táboře nějaké prověřování?

PELC: Ano.

BUNŽA: Podle jakých hledisek?

PELC: Při tom jsem nebyl, to dělal místní národní výbor.

BUNŽA: Víte, co se zjišťovalo, příslušnost, funkce?

PELC: Pokud šlo o propuštění, podávali si sami žádosti a komise o nich rozhodovala. Byla 6 až 8 členná.

BUNŽA: Dávaly se v táboře nějaké nepřístojnosti?

PELC: Rozhodně to popírám.

BUNŽA: Byl tam zavřen nějaký katecheta Němec, který říkal, že dostal bití od civilistů.

PELC: Ne, o tom nevím.

BUNŽA: Kdo tam měl dozor?

PELC: Vojenská jednotka a revoluční garda.

BUNŽA: Vy nevíte, že by se tam něco takového dalo?

PELC: Nevím. Znáám jeden případ, že tam byl Němec, který byl duševně zaostalý, pracoval na slunci a utekl z tábora. Byl 3 až 4 dny pryč, venku ho civilní lidé zajistili a na cestě do tábora ho jeden muž zbil. Jinak mi není žádný případ

nějakých násilných zákroků proti internovaným osobám znám.

BUNŽA: Pane vrchní, někde nablízku tábora měly být prováděny popravy Němců?

PELC: Nic jsem neviděl, ačkoliv v bažantnici jsem chodil semtam. Byl jsem tam od večera do rána.

BUNŽA: O popravách jste nic neslyšel?

PELC: Jenom z vyprávění jsem slyšel, že v Postoloprtech měly být prováděny popravy.

BUNŽA: Když jste přebíral lidi do tábora, dostal jste nějaký seznam?

PELC: Pořizoval jsem si tento seznam sám.

BUNŽA: Kde je ten seznam?

PELC: Byla to kartotéka, bývalý soudce v Postoloprtech dr. Harnisch a 2 advokáti dělali ten seznam.

BUNŽA: Kde je ta kartotéka?

PELC: Viděl to nyníjší štábní kapitán Zicha. Všechno to tam zůstalo, když jsem odevzdával tábor štábnímu strážmistroví Štichovi.

BUNŽA: Kam přišly kartotéky po zrušení tábora?

PELC: Od 24. prosince 1945 jsem pryč a tábor jsem tehdy odevzdal. Kartotéky zůstaly dále v táboře.

BUNŽA: Prý tam chodívali naši i ruští vojáci za ženami?

PELC: Chodili tam, ale dovnitř ne.

BUNŽA: Jak dostali ženy ven?

PELC: Když tam přišel Rus, byl jsem vyrozuměn, přišel s hlídkou. Měl jsem přísný rozkaz vojáky nepouštět dovnitř. Nemohu uvést jediný případ, že by se nějaký voják, ať Rus ať náš dostal dovnitř a zneužil ženu. Takový případ se nestal.

BUNŽA: Chodily Němky ven?

PELC: Ano, chodily k vojákům. Podle rozkazu se měly týdně měnit.

BUNŽA: Byly tam rozšířeny venerické choroby?

PELC: Měl jsem tam 2 lékaře, byl tam dr. Tauschek a dr. Jezdinský. Dr. Tauschek byl svědomitý. Měl jsem zvlášť muže a ženy. Byla tam nemocnice. Lékař tam ordinoval stále. Infekční případy jsme vozili do nemocnice v Žatci.

BUNŽA: Z těch žen neměla žádná venerickou chorobu?

PELC: Nevím o tom, lékař mi to nehlásil.

KOKEŠ: Zde se tvrdilo, že veškeré obyvatelstvo mužského pohlaví, snad od 14 nebo 15 let, které bylo v Postoloprtech, nebylo vůbec odvedeno do Vašeho tábora, nýbrž že bylo odvedeno přímo do kasáren a tam postříleno. Je Vám o tom něco známo?

PELC: O tom mi není nic známo. Při soustředění nastupovali ženy i muži podle věku a všichni byli odvedeni nejdří-

ve do tábora. Němec, který přišel ke mně do tábora, když nezemřel přirozenou smrtí, z tábora odešel.

KOKEŠ: Máme zjištěno, že někteří Němci, kteří byli u soudu v Postoloprtech zajištěni, byli odvedeni do kasáren.

PELC: To byli internovaní muži. Ti přišli k nám do tábora. Bylo jich asi 60. Přicházeli tam postupně.

KOKEŠ: Měl jste jejich seznamy?

PELC: Ty jsem si vyžádal. Jako bývalý četník jsem věděl, že kdo je u soudu, musí mít spisový materiál. Spisy jsem sháněl po stanicích, kde Němci byli zajištěni a připravoval jsem to pro soudní řízení. Ti Němci zůstali v táboře, postupem času si je národní správci⁵⁷ vyžadovali do hospodářství, protože nebyli obeznámeni s jejich vedením. Vydával jsem jim je.

KOKEŠ: Zde máme nějaký seznam /ukazuje/. Nevíte, jestli někteří v něm uvedení, přišli k Vám do tábora?

PELC: Dr. Lukesch ke mně přišel. Byl u soudu a od soudu jezdil ven.

KOKEŠ: Kam se dostal potom?

PELC: Ode mne přišel před řádný lidový soud do Mostu. Byl nervově chorý. Někteří z toho seznamu byli u mne.

KOKEŠ: Je Vám známo, že do prostoru v bažantnici byly vozeny mrtvoly z kasáren a tam zakopávány? Nepozoroval jste nic takového?

PELC: Nic takového jsem neviděl, ani mi něco podobného nebylo hlášeno.

KOKEŠ: Jak se díváte na tvrzení, že mužské obyvatelstvo z Postoloprte mělo být všechno postříleno? Vy jste byl zde. Pokládáte za možné, že by mužské obyvatelstvo z Postoloprte bylo vyvražďeno?

PELC: Ne, ani na ženách nebylo nic takového znát.

BUNŽA: Nebyla v táboře řeč o tom, že se střílí?

PELC: Ne.

BUNŽA: Vy říkáte, že jich do tábora bylo odvedeno 1 500. Kolik z toho bylo mužů?

PELC: Slabá třetina. Muže jsem měl v osmičce, tam bylo 5 místností po 45 osobách. Zvlášť jsem měl ubytovány ženy, zvlášť matky a děti s matkami také zvlášť.

BUNŽA: Mohli to být všichni muži ve věku od 13 do 65 let z Postoloprte?

PELC: To nemohli být. Tam muselo být víc mužů.

BUNŽA: Nevíte, co se stalo s ostatními?

PELC: To nevím.

BUNŽA: Kolik bylo v Postoloprtech obyvatel v době, když bylo prováděno soustředění?

PELC: To nevím.

BUNŽA: Vy jste měl v táboře 250 mužů ve věku od 13 do 65 let, někteří muži dodatečně přicházeli z vojny, jejich

stav se tedy poněkud zvýšil. Měli jste dále evidenci v zásobování.

KOKEŠ: Zůstali někteří Němci v podnicích důležitých pro hospodářský život?

PELC: Ne nikdo tam nezůstal.

BUNŽA: Kde byli tedy ti ostatní, kde byl ten zbytek?

PELC: To nevím.

Konfrontace Marek – Pelc

/Přiveden Marek./

BUNŽA: Pane Marku, vzpomínáte si, pokud šlo o soustředění v Postoloprtech, jak se to provádělo? Šli tam do tábora nějakí muži?

MAREK: Tam šli jenom muži přes 60 let. Ostatní šli všichni do kasáren.

BUNŽA: Kdo šel do bažantnice?

MAREK: Tam šly jen ženy s dětmi a staré báby. V kasárnách byly jen mladé ženy.

BUNŽA: Do bažantnice tedy nešli žádní muži ve věku od 14 do 65 let? Pan vrchní nám zde tvrdí, že mužů tam odvedli na 250. Pane vrchní, jak to bylo?

PELC: Shromaždiště bylo veliké a když se odcházelo, šel jsem do tábora první a postupně za mnou byli vojáci a revoluční garda. Ti byli za mnou, aby nenastal chaos. Do tábora šly celé rodiny.

KOKEŠ: Kdo Vám je přiděloval do Vašeho průvodu?

PELC: Němci se seskupovali sami, zvlášť šly ženy s kočárky, odděleně šli i muži. Průvod šel ve 4 až 5 stupech. Vzpomeňte si na některou rodinu z Postoloprte.

BUNŽA: Vy víte, že jste dovedli do tábora nějaké muže?

PELC: Např. rodina Bendova.

BUNŽA: Kolik obyvatel bylo v Postoloprtech v době soustředění?

MAREK: Když jsem tam přišel 11. května, bylo všechno rozházené.

KOKEŠ: Je možné, že v kasárnách po prohlídce ženy šly do tábora?

MAREK: To je možné.

PELC: Průvod byl hodně dlouhý, čelo mohlo být již v táboře, když byl konec ještě na náměstí.

MAREK: Byli tam muži, často jsem si je vyžadoval a Vy jste řekl: Vezměte si tam ty lidi. Mezi nimi byl bývalý starosta Spacák.

/Vrchní strážmistr Pelc propuštěn./

BUNŽA: Pane Marku, vy jste říkal, že mužové z Postoloprte byli zlikvidováni, že rozkaz k tomu dal Petrov a že to bylo provedeno během jedné noci.

MAREK: Podle mého odhadu šlo asi o 500 osob.

BUNŽA: Myslíte, že to všechno bylo jedné noci?

MAREK: To vím určitě, protože ráno byla kasárna prázdná a nikdo tam nebyl.

BUNŽA: Ale druhý den se střílelo také.

MAREK: Tam se střílelo na všech možných stranách. K ránu byl déšť a smyl s mrtvol slabou pokrývkou, muselo se to zahazovat lopatami. Já jsem šel s lidmi do tábora. Měl jsem přes 50 lidí a nepovolil jsem, pokud to nezaházeli.

KOKEŠ: Jak hluboký byl ten příkop?

MAREK: Asi 4 metry.

KOKEŠ: Vy myslíte, že za jedinou noc byl ten příkop plný?

MAREK: Nebyl plný. My jsme to zahazovali celé až k silnici. Zaházeli jsme to všechno. Počítal jsem, že jsou velká vedra, že by mohly nastat nemoci.

BUNŽA: Vy vylučujete, že by se tam ještě některý jiný den někdo dával?

MAREK: To je vyloučeno.

BUNŽA: Předseda místní správní komise říká, že první den bylo mrtvých jen při dnu. A Vy jste řekl, že ti lidé z věznice byli popraveni první.

MAREK: Ti byli popraveni první, ale na bažantnici. Když kapitán Černý dostal tento seznam, dal mi jednu kopii a povídal: Ty půjdou k čertu, koukejte je zničit. Toto je jeho vlastní rukou opravováno a toto je opravováno rukou nadporučíka Zichy. To bylo ještě předtím, než jsme začali soustřeďovat v Postoloprtech. Z toho seznamu zbyl první, to byl zvěrolékař.

KÁCL: Vy jste neposlechl, abyste seznam zničil?

MAREK: Já jsem si přesto jeden exemplář nechal.

BUNŽA: Co znamenají ta data?

MAREK: Kdy přišli. Ti zaškrtnutí byli zastřeleni.

BUNŽA: Podle jakých údajů je zaškrtnutí?

MAREK: Všichni byli vyslechnuti od OBZ.

STEHLÍK: Kdy byli tito lidé zastřeleni?

MAREK: Bylo to před prvním soustředěním v Postoloprtech.

BUNŽA: Kdo je odváděl?

MAREK: Četa OBZ. Než šli provést exekuci, tak se mne Petrov ptal po nějaké šachtě. Říkal jsem mu, že na Vinici je šachta. Také mne žádal o lopaty.

BUNŽA: Oni si sami vykopali hroby? Vydával jste jim lopaty?

MAREK: Ano, já jsem jim lopaty vydával.

BUNŽA: Pamatujete se na třídění v kasárnách? Kdo prováděl třídění u postoloprtských?

MAREK: To prováděli OBZ.

BUNŽA: Byl při prohlížení žen Čupka?

MAREK: Ano byl. Čupku jsem viděl před skončením prohlídky u garáže u rotmistra Róta. Viděl jsem, že Rót všechny zabavené věci strká do kapes. Tam odebrali mužům nože, hřebeny a osobní doklady a nařídili mi, abych to odnesl na správní komisi a tam to dal spálit. Já jsem to dal do skladiště, protože jsem na to neměl čas.

BUNŽA: Kam jste dal doklady?

MAREK: Nechal jsem je odnést na radnici do skladiště. Co se s tím stalo, nevím.

BUNŽA: Komu jste to tam předával?

MAREK: Jmenuje se Karel Wilhelm⁵⁸.

HOLUB: Od koho jste dostal ten rozkaz na obstarání 100 lopat a 100 motyk?

MAREK: Ten jsem dostal od Petrova.

BUNŽA: Jsou Vám známy tyto listiny /ukazuje/?

MAREK: Ty jsem převzal od Karla Háse z věznice. Osoby na nich uvedené byly ve věznici v Žatci. Tito byli popraveni, ostatní zůstali v táboře a šli na práci.

VANĚK: Vy jste byl při té popravě? Jak víte, že byli popraveni?

MAREK: Říkalo se, že jdou na popravu.

VANĚK: Kdo byl na SV jako velitel⁵⁹?

MAREK: Tam nebyl žádný velitel. Všeobecně se řeklo: na SV, to šel za drát a nevrátil se⁶⁰.

HOLUB: Kde jsou pochováni tito /ukazuje/?

MAREK: Ti šli se žateckými do levanické bažantnice.

BUNŽA: Kdo dělal v seznamu tyto kroužky? To bylo před anebo až když byly za drátem?

MAREK: Až když byly za drátem, když jsem zjistil, že jsou na stanovišti SV.

KOKEŠ: Kdo je tam dirigoval?

MAREK: Důstojníci, kteří tam byli. Na prvním místě tam šli tetovaní. Když to bylo skončeno, vytáhl jsem listinu a řekl jsem Petrovovi: Tady mám listinu těch, kteří byli dopadeni se zbraní v ruce. Přečetl jsem je a šli za drát.

KOKEŠ: Střílelo se jenom dvakrát nebo vícekrát?

MAREK: Postoloprští jednou a žatečtí po druhé.

KOKEŠ: Kdo posílal postoloprtské na SV?

MAREK: Celé OBZ od poručíka Čupky.

KOKEŠ: Kdo dělal žatecké?

MAREK: Bylo tam celé OBZ.

BUNŽA: Kdo vydával rozkazy?

MAREK: Byl tam poručík Čupka, nadporučík Petrov, kapitán Černý a ještě jeden nadporučík. Němci stáli v několika řadách mužstvo je třídilo. Tam bylo hned určováno, kdo přijde na SV.

BUNŽA: Myslíte, že se toho zúčastnili všichni ti 3 důstojníci?

MAREK: Ano.

KOKEŠ: V Postoloprtech byli přivedeni tedy muži i ženy z náměstí a byli rozdělováni. Jak se to provádělo?

MAREK: Ženy se posílali do garáže a odtud do bažantnice, mužstvo prohlíželi všichni důstojníci a posílalo se na SV. Důstojníci byli všichni pohromadě, Černý, Petrov, Čupka a ještě nějaký podporučík.

BUNŽA: Viděl jste je na SV?

KOKEŠ: Druhý den jste viděl všechno prázdné?

MAREK: Všechno jsem prolezl a všechno bylo prázdné. Než se přivedli žatečtí, nechal jsem všechno čistit, celá kasárna. Když jsem to dal čistit, říkal mi nadporučík Petrov, že by potřeboval nějaké holky, které by mu uklidily byt. Dal jsem mu 2 holky, které mu pak byt uklízely. Počet mužů, kteří přišli na SV, odhaduji na 500.

KOKEŠ: Kdy jste odcházel z kasáren?

MAREK: K večeru, když bylo soustředění hotovo. Do kasáren jsem šel hned druhý den ráno a zjistil jsem, že tam nejsou vůbec žádní Němci, že ti, kteří byli na SV, jsou pryč.

KOKEŠ: Kam se poděli?

MAREK: Pak jsem viděl ten špatně zaházený hrob a téhož dne jsem provedl čištění kasáren podle příkazu Petrova.

KOKEŠ: Jak to bylo se žateckými?

MAREK: Sešli jsem se ráno v kasárnách. Byl tam jeden německý poddůstojník, který to rovnal. V kasárnách jsme mužům nařídili svléknout košile a byli pohlíženi, zda nejsou tetovaní. Viděl jsem tam Černého, Petrova i Čupku. To bylo po soustředění v Žatci.

KOKEŠ: Viděl jste tam kapitána Černého po žateckém soustředění?

MAREK: Ano, večer bylo ujednáno, že to začne druhý den ráno v 9 hodin.

KOKEŠ: Co se stalo po tom třídění?

MAREK: Dávali se na SV, dále jsem vybral skupiny vodárna a železničáře a zbytek zůstal v kasárnách.

HOLUB: Kolik bylo na SV?

MAREK: Nevím, mohlo jich být asi 500.

KOKEŠ: Kdy jste zjistil, že z SV jsou pryč?

MAREK: To bylo třetí den večer. Oni se vzbouřili a chtěli se dostat ven. Hlásil jsem to kapitánu Černému a ten řekl: Zařídíme to, aby zmizeli. Odpoledne přišel jeden rotmistr, vzal si určitý počet lidí a šli kopat šachty. Do rána tam nikdo nebyl.

KOKEŠ: Co jste zjistil druhý den?

MAREK: Druhý den jsem přišel do kasáren a zjistil jsem, že SV bylo prázdné.

Konfrontace Marek – Černý

/Předvolán štábní kapitán Černý./

BUNŽA: Pane štábní kapitáne, pan Marek říká, že když šlo o postoloprtské Němce, byli odvedeni muži i ženy bez dětí do kasáren, kdežto ostatní byli odvedeni do bažantnice a v kasárnách prý byla provedena perlustrace. V jedné části dvora byly ženy, které po prohlídce byly odváděny do bažantnice a v druhé části byla prohlídka mužů, při které byli kapitán Černý, nadporučík Petrov a poručík Čupka. Byl jste tehdy při tom prověřování a zúčastnil jste se tohoto prověřování?

ČERNÝ: Když přišel transport, tak jsem tam byl, ale jenom na počátku.

MAREK: Když byl konec, pane štábní kapitáne, tak jsme šli spolu. Vzpomeňte si, že před německým domem byli 2 Němci raněni a vy jste šel do kasáren.

BUNŽA: Byl jste tam, pane štábní kapitáne, až do konce?

MAREK: Rozhodně tam byl až do konce.

KOKEŠ: Provádělo se třídění tak, jak říká Marek?

ČERNÝ: Osoby podezřelé, které Marek označil za SS a SA, byly dávány zvlášť.

MAREK: Pane štábní kapitáne, to si pletete se žateckými.

BUNŽA: Jak to bylo s postoloprtskými?

MAREK: Postoloprtských jsem se nezúčastnil, tam jsem při tom nebyl. Byl jsem až při žateckých.

BUNŽA: Byl tam pan Marek?

ČERNÝ: Možná tam byl, možná, že ne. Mám dojem, že tam byl. Když byl někdo podezřelý, šel zvlášť, ostatní také. Prohlídka orgánů OBZ trvala dost dlouho, poněvadž se zjišťovalo, jestli někdo má zbraň apod. Do konce jsem tam nebyl.

MAREK: Třídění Němců z Postoloprte jsem se nezúčastnil, nebyl jsem k němu přizván.

BUNŽA: Marek tvrdí, pane štábní kapitáne, že po soustředění v Žatci, si zcela určitě pamatuje, že prohlídkám a třídění byl přítomen kapitán Černý, který chodil mezi Němci, roztřidoval je a posílal na SV. Vy říkáte, že jste po provedeném soustředění v Žatci byl odvolán do Prahy.

ČERNÝ: Ano, byl jsem odvolán do Prahy.

MAREK: Pane štábní kapitáne, pletete se. Vzpomeňte si, že jste dal rozkaz k zastřelení oněch německých chlapců. To byli žatečtí kluci, pokusili se o útěk.

ČERNÝ: To byli kluci postoloprtské.

MAREK: Matka jednoho pátrala po něm a zjistilo se, že byl popraven. Byla ze Žatce.

BUNŽA: Vy trváte, pane štábní kapitáne, že pokud šlo o žatecké, že jste v těch kasárnách nebyl?

ČERNÝ: Nebyl jsem tam a rozkaz jsem nedával. Nikdo nebyl předem určen, aby byl zastřelen.

MAREK: Pane štábní kapitáne, bylo to téhož odpoledne, kdy přišel rotmistr a šli kopat šachty. Vzpomeňte si na to, když jste dal zastřelit 5 chlapců.

BUNŽA: Máme tady výpověď Roznerovu, který říká, že kopal v levanické bažantnici, že kopali do ½ metru a že byli odvoláni.

MAREK: O tom nevím. Já vím jenom o těch, co si bral ten rotmistr. Jinak bez propustky nikdo nešel.

KOKEŠ: Podle jeho tvrzení šlo kopat 70 lidí hroby do bažantnice a všichni se vrátili. Vy říkáte, že bez Vaší propustky nikdo nešel.

MAREK: Bez mé propustky nikdo nešel. Je možné, že si toho chlapce vyzvedli z bažantnice.

KOKEŠ: 70 lidí musel někdo převzít. Bez Vás nebylo možné, aby někdo odešel se 70 lidmi.

MAREK: To je vyloučeno, na všechny musely být papíry.

BUNŽA: Jak to vysvětlíte u těch 100 mužů, kteří odcházeli, ti dostali také propustky?

MAREK: Ti nedostali nic, protože jsem to věděl napřed.

BUNŽA: Nebylo možné, že když přišel za Vámi někdo, že si bere 70 lidí, že si je vzal bez propustky?

MAREK: To nebylo možné. Na to bych se pamatoval.

BUNŽA: Tak zázračnou paměť nemáte.

BROŽ: Ten chlapec, když šel kopat hroby a dostal se ven, v něm to muselo zanechat hluboký dojem a není možné, aby nám tu říkal, co není pravda.

KÁCL: Pane štábní kapitáne, nebylo možné, když jste byl odvolán právě v den, kdy bylo soustředění, že jste se ještě vrátil pro věci?

ČERNÝ: Vrátil jsem se až za několik dní, ale služebně jsem se zdejším místem neměl nic společného.

BUNŽA: Není možné, že jste jel až druhý den? Marek tvrdí s jistotou, že jste tam skutečně byl, že jste měl nepromokavý plášť.

BROŽ: Pan štábní kapitán Zicha tam byl?

MAREK: Byli tam všichni.

STEHLÍK: Když jste přišel do Postoloprť, dělalo se hned druhý den soustředění?

ČERNÝ: Myslím, že ano.

Konfrontace Marek – Zícha

/Předvolán štábní kapitán Zicha./

BUNŽA: Pane předsedo, jsou zde nějaké rozpory, potřebujeme jejich vysvětlení. Marek trvá na tom, že jste mu dal rozkaz k tomu, aby opatřil 100 lopat a 100 motyk, a to potom, když byli shromážděni Němci z Postoloprť.

ZÍCHA: Já o tom nevím, takový rozkaz jsem nedával.

BUNŽA: Vy jste, pane Marku, říkal, že jste dostal rozkaz, abyste opatřil 100 lopat a 100 motyk. Dále říkáte, že byli muži zvlášť a ženy zvlášť a že se provádělo třídění. Trváte na té výpovědi?

MAREK: Trvám.

BUNŽA: Vy trváte, pane předsedo, na tom, že jste takový rozkaz nedal?

ZÍCHA: Ano. Takový rozkaz jsem nedal.

BUNŽA: Byl jste při tom třídění Němců?

ZÍCHA: Ano, při tom jsem byl přítomen.

BUNŽA: Byl tam poručík Čupka?

ZÍCHA: To nevím.

BUNŽA: Marek tvrdí, že Němci, kteří byli dáni na stanoviště SV, byli ještě téže noci všichni popraveni a že druhý den jste mu říkal, že místo před školou má zaházet a zasít travou.

ZÍCHA: Já jsem uvedl, že vím pouze o jedné věci, a to, že když jsem ráno vstal, šel jsem ven a dostal jsem se ke škole, že jsem se tam setkal s předsedou místní správní komise Zelenkou. Ten mi ukazoval, že u školy jsou nějaká popravení. Řekl jsem, že se to musí upravit. Možná jsem řekl, aby na to naseli trávu.

BUNŽA: Byl jste přítomen, pane předsedo, tomu druhému třídění, a to Němců ze Žatce?

ZÍCHA: Byl jsem přítomen při zahájení.

BUNŽA: Byl tam přítomen štábní kapitán Černý?

ZÍCHA: Mám dojem, že ano, ale nemohu na tom trvat. Nevím to určitě.

BUNŽA: Marek dále tvrdí, že došlo ke vzpouře Němců a když prý to hlásil Černému, řekl Černý, že budou odklizeni. Nevíte o tom nic?

ZÍCHA: O tom nic nevím.

STEHLÍK: Marek říká, že seznam osob, které byly v postoloprtské věznici, mu označil štábní kapitán Zícha a že tyto osoby byly popraveny předtím než ty z Postoloprť. Černý a Zícha říká, že soustředění v Postoloprtech bylo provedeno až po jejich příchodu. Jak mohl Zícha nařídit jejich popravu?

KOKEŠ: Je tohle Vaše písmo /ukazuje seznam/?

ZÍCHA: Připouštěl bych, že slova posádkové velitelství je mé písmo. Já jsem ty lidi neznal.

BUNŽA: Marek říká, že tito lidé byli umístěni ve věznici v Postoloprtech.

ZÍCHA: Předně u výslechu na OBZ jsem nikdy nebyl. Jestli jsem byl na OBZ zkrátka za svého působení, je to mnoho. A to bylo ve věcech služebních. Jinak jsem takovýmto výsledkům nemohl být přítomen, protože mne to netangovalo

a neměl jsem právo tyto věci dělat. Dělal-li někdo tyto výslechy, muselo je dělat obranné zpravodajství. K soustředění došlo hned druhý den ráno potom, když jsem večer předtím do Postoloprtech přijel. Předně jsem ty osoby nemohl znát a neměl jsem žádný zájem, abych je označoval. Jasně prohlašuji, že jsem nevěděl, že by v Postoloprtech ve věznici nějaké osoby byly.

BUNŽA: Pane Marku, trváte na tom, co jste řekl?

MAREK: Trvám na své výpovědi. Pane štábní kapitáne, když jste přišel pro lopaty, vzpomeňte si, že jste se ptal, jestli vím o nějakých šachtách na Vinici a že jsem Vám řekl, že za Vinicí je šachta.

ZÍCHA: Odmítám naprosto toto tvrzení.

BUNŽA: Ty lopaty chtěl před soustředěním?

ZÍCHA: K soustředění došlo v 6 hodin ráno po tom, když jsme přijeli do Postoloprtech. Já jsem Marka neznal. Přijel jsem do Postoloprtech někdy v devět hodin večer.

MAREK: Já jsem byl panu štábnímu kapitánu Zichovi představen 2 dni předtím a už tehdy jsme se dohodli, jak máme město obsadit. Když se dělalo soustředění, vyhlásilo se to městským rozhlasem. Když pan nadporučík přišel, byl mi představen a sestavili jsme, jak se to bude provádět.

BUNŽA: Jak to bylo s těmi lopatami?

MAREK: O lopatách nebyla řeč na radnici. To bylo před soustředěním. Dělalí jsme situační plán a já jsem naznačoval, kde mají stát strážé.

BUNŽA: Kdy chtěl po Vás ty lopaty?

MAREK: Ten den, kdy jsme dělali přípravy.

BUNŽA: Přichystal jste ty lopaty?

MAREK: Ty stály v radnici na dvoře a vzala si je pak stráž, když odváděla osoby z věznice na Vinici k exekuci.

BUNŽA: Je to pravda?

ZÍCHA: Já to odmítám, a to proto, že mi každý může potvrdit, že jsem přišel do Postoloprtech večer, přijel jsem jako poslední, a to kolem 9. hodiny a hned ráno došlo k soustředění.

BUNŽA: Kdy jste poznal Marka?

ZÍCHA: Myslím, že při soustředění.

MAREK: Když pan předseda tvrdí, že přišel do Postoloprtech večer, ptám se, kdo mi dal rozkaz, abych vyhlásil, že ti lidé mají nastoupit? Ten rozkaz mi dal nadporučík Petrov. To nemohlo být jednoho a téhož večera. Rozkaz k vyhlášení soustředění mi dal nadporučík Petrov.

BUNŽA: Dával jste rozkaz pane předsedo?

ZÍCHA: Já jsem ho nedával. Ten mohl dát Čupka.

KOKEŠ: Kdo přišel první? Přišel první nadporučík Petrov?

MAREK: Já jsem viděl, že Čupka přišel s ním.

ZÍCHA: O sestavení stráží jsem se domlouval s Černým.

BUNŽA: Jak víte, že škrty v seznamu dělal nadporučík Petrov?

MAREK: On to dělal v mé přítomnosti.

KÁCL: Byli jste sami 2?

MAREK: Ano, byli jsme tam sami dva. Bylo to před soudem na ulici. Naproti bylo OBZ.

VANĚK: Kdy to bylo?

MAREK: To byl před soustředěním postoloprtských. Rozhodně to byl 2 dni před soustředěním postoloprtských Němců.

KOKEŠ: Pane Marku, výsledkem pana Pelce máme zjištěno, že 29. května 1945 bylo shromáždění v Postoloprtech. Tento seznam je však z 21. května 1945, to znamená, že jste 21. května musel seznam dostat, a to je 8 dní před soustředěním. Proč jste si ho vyžadoval?

MAREK: Já jsem žádal seznam proto, abychom mohli dodávat stravu.

KOKEŠ: Ten seznam jste neukazoval Čupkovi a Černému?

MAREK: Až když přišel Petrov, tak si ho vyžádal a já jsem mu ho ukázal.

KOKEŠ: Vy trváte na tom, že jste přišel do Postoloprtech den před soustředěním v 9 hodin večer?

ZÍCHA: Na tom trvám.

KÁCL: Mám dojem, že to musí být zapsáno ve zpravodajském hlášení na první divisi. Přesná data tam jistě budou uvedena.

ČERNÝ: Pane předsedo, mohu odejít do místa posádky?

BUNŽA: Prosím, můžete odejít.

/Štábní kapitán Černý opouští místnost./

/Po něm odchází i štábní kapitán Zicha./

Konfrontace Marek – Rozner (Rosner)

/Do místnosti je předvolán Rozner./

KOKEŠ: Ty jsi nám tady řekl, že jsi byl v Rvenicích a že jsi byl sebrán v pátek. Že to bylo v tom týdnu, kdy v neděli předtím bylo soustředění v Postoloprtech a 2 dni na to, že mělo být soustředění zde v Žatci. Nemýlíš se?

ROZNER: V Žatci to bylo v neděli a v Postoloprtech také, protože u nás byla nějaké paní, která se stěhovala, a to bylo v neděli.

KOKEŠ: Když tě přivedli v pátek do kasáren, říkáš, že jsi tam potom zůstal asi 10 dní. V té době, kdy jsi byl v kasárnách, jsi se dověděl, že tam byli zastřeleni ti hoši. Kdy to asi bylo? Který den po Tvém příchodu do kasáren?

ROZNER: To bylo mezi tou dobu.

KOKEŠ: Když jsi přišel do kasáren, byli tam Němci?

ROZNER: Když jsem tam přišel, nikdo tam nebyl.
KOKEŠ: Domníváš se s určitostí, že tam nikdo nebyl?
ROZNER: Ano, hned po nás přišli z Vyškova a z Břvan.
KOKEŠ: Kdy jste šli kopat ty šachty, který den?
ROZNER: To myslím, že tam byli už ze Žatce. To jsme byli ještě v těch koupelnách.
KOKEŠ: Kolik dní po tvém příchodu to bylo?
ROZNER: To bylo asi 5 až 6 dní.
KOKEŠ: Kolik vás šlo?
ROZNER: Asi 60 až 70.
KOKEŠ: Kdy jste odcházeli z kasáren?
ROZNER: Asi odpoledne.
KOKEŠ: Dostali jste motyky a lopaty?
ROZNER: Ze školy jsme je dostali.
KOKEŠ: Viděl Vás tento pán /ukazuje na Marka/, když jste odcházeli?
ROZNER /obrácen k Markovi/: Ano, Vy jste nás ještě počítal.
KOKEŠ: Když jste se vrátili, šli jste zpátky hlavní branou?
ROZNER: Šli jsme brankou.
BUNŽA: Co se stalo s těmi ostatními, kteří se vrátili? Byli někteří posláni pak do Žatce?
ROZNER: Z naší obce nás šlo více než 100.
BUNŽA: Byli tam někteří ze skupiny, která kopala hroby?
ROZNER: Ano. Se mnou šli potom do Žatce.
KÁCL: Jak se jmenuje některý z nich?
ROZNER: Jeden se jmenuje Šedivý⁶¹.
KOKEŠ: Je ti známo, že některý z těch, který byl s vámi kopat, byl zastřelen nebo zmizel?
ROZNER: To mi není známo. Když jsme šli do Žatce, někteří zůstali v Postoloprtech.
KOKEŠ: Je ti známo, že některá jiná skupina šla kopat s lopatami?
ROZNER: Příští den šli zase kopat, protože brali lopaty.
BUNŽA: Jak velká byla ta skupina?
ROZNER: Bylo jich také asi tolik jako nás. Asi tam šli a zase se vrátili.
KOKEŠ: Viděl jsi když se ta skupina vrátila?
ROZNER: To už nevím určitě.
KOKEŠ: Byla to skupina z vašeho okolí?
ROZNER: Byla také z kasáren.
MAREK: Bylo by záhodno se ho zeptat, jestli tam, co byli se neohřívala polévka.
KOKEŠ: Ohřívala se tam u vás strava?⁶²
ROZNER: To dělali vpředu. Já jsem byl tam vzadu. U nás

se nikdy neohřívala stava, naše ubikace byly až vzadu na dvoře proti hlavní bráně.

KOKEŠ: Bylo vaše místo ohrazeno nějakými dráty?

ROZNER: Nás hlídali, my jsme nesměli nikam.

MAREK: Mně nejde do hlavy, jak je mohli vzít na práci. Já si vzpomínám, že vyškovští a rveničtí nebyli prověřováni, až když tam byli ze Žatce. On musel být v té prvé ohradě.

BUNŽA: Ne on říká, že byl až vzadu a že když odcházeli, že jste je počítal.

MAREK: To si opravdu nedovedu vysvětlit.

BUNŽA: Když jste šli na práci, byli tam už ze Žatce?

ROZNER: Ano.

KOKEŠ: Byli s vámi vzadu nebo byli na dvoře?

ROZNER: Byli tam už s námi, někteří byli také kopat.

STEHLÍK: Pak pravděpodobně cifra, kterou jste uváděl, že všichni z SV byli likvidováni, nebude pravdivá. Zde je vidět, že celá řada jich šla na práci.

KOKEŠ: Nám jde o nejdůležitější otázku, a sice o otázku hodnověrnosti. Ve vašem tvrzení, pane Marku, vidíme veliké rozpory.

BUNŽA: Bylo těch 70 vesměs v zadní místnosti? Kdo tam pro vás přišel?

ROZNER: Přišel pro nás pan Marek.

KOKEŠ: Pamatuješ se na některé lidi, kteří byli s tebou na cele?

ROZNER: Šedivý je v Rvenicích. Asi 5 jich byl odsunuto: Frause Karel a Hauenschild Josef ze Rvenic. Ti jsou v říši.

HOLUB: Ty jsi nám vykládal, že jste se dověděli, že bylo zastřeleno 5 chlapců. Kdy jsi se to dověděl? Stalo se to žateckým nebo postoloprtským?

ROZNER: To se stalo žateckým.

STEHLÍK /k Markovi/: Podle čeho jste počítal, že byli likvidováno 500 lidí?

MAREK: Mně nejde do hlavy, jak se mohlo stát, že ti z SV se mohli dostat pryč. To si nedovedu vysvětlit.

BUNŽA: Takhle se těžko dopátráme aspoň přibližného počtu likvidovaných.

Vladimír Srkal

Výpověď Vladimíra Srkala, horníka v Postoloprtech
čp. 427

BUNŽA /po poučení a zjištění generálií/: Kdy jste přišel sem do Postoloprť?

SRKAL: Já jsem sem přišel s východní armádou.

BUNŽA: Byl jste při některé exekuci?

SRKAL: Byl jsem spojkou u štábního kapitána Zichy, co se však zde dalo, nemohu vědět.

HOLUB: Neznáte nějakého vojáka, který byl členem popravčí čety?

SRKAL: Pod námi bydlel kapitán Černý, který měl nějakou četou, co však dělali a prováděli, nemohu říci.

BUNŽA: Neznáte některého z jeho vojáků?

SRKAL: Víím, že tam byli vojáci, ale jejich příjmení neznám.

BUNŽA: O popravách nevíte nic bližšího?

SRKAL: Říkají, že to bylo někde u školy. Z vlastního pozorování nevíím o ničem.

KÁCL: Vy jste přišel s nadporučíkem Petrovem současně?

SRKAL: Ano.

KÁCL: Kdy jste přišli do Postoloprte?

SRKAL: Buď v pátek nebo v sobotu odpoledne.

KÁCL: Jak víte, že to bylo v pátek nebo v sobotu?

SRKAL: Tenkrát se bubnovalo z Národního výboru, že se mají lidé soustředit na náměstí.

KÁCL: To bubnování bylo tentýž den, co jste přišli nebo až druhý den?

SRKAL: To si už nemohu pamatovat.

VANĚK: Jaký velitel byl Zicha?

SRKAL: Nebyl špatný. Když jsem si to však zasloužil, tak mi jako voják vynadal.

Konfrontace Marek – Čupka (Čubka)

Konfrontace Marka a Čupky

BUNŽA: Pane Čupko, pan Marek říká, že prověřování v postoloprtských kasárnách, pokud šlo o postoloprtské Němce, jste se zúčastnili Černý, Zicha a Vy, že jste to prověřování dělali Vy společně. Ženy byly prý prohlíženy zvláště, prohlížela prý je nějaká děvčata z Postoloprte a byla tam prý také manželka rotmistra Róta. Vy prý jste tam byl také. Byl jste tam?

ČUPKA: Byl jsem tam asi ½ hodiny, byl jsem tam jenom přechodně a od nikoho jsem nic nepřebíral, ba dokonce jsem zakázal rotmistroví, aby to odebíral od mužů.

BUNŽA: Když bylo to třídění Němců ze Žatce, které bylo asi za týden, byl jste tam také?

ČUPKA: Možná, že jsem tam byl, ale nemohu to říci s určitostí.

BUNŽA: Někteří Němci byli dávání dozadu do koupelen a říkalo se tomu SV. Víte o tom něco?

ČUPKA: To už nevíím. Na dvoře jsem byl, ale v budově jsem nebyl.

KOKEŠ: Byli lidé roztřídění na SV a jině?

ČUPKA: Na dvoře jsem byl asi ½ hodiny, abych to hlavně zarazil tomu Rotnému, ale v budově jsem vůbec nebyl.

KOKEŠ: Víte o tom, že by lidé z SV byli postříleni?

ČUPKA: Nebyl jsem tam.

HOLUB: Pane Marku, kdo podle Vašeho rozkazu dával rozkazy k exekucím?

MAREK: Kapitán Černý.

BUNŽA: A pokud se týká postoloprtských?

MAREK: Podle mého bych řekl že Petrov. O propustkách a o všem rozhodoval jedině Petrov.

BUNŽA: Vy myslíte, že dal k tomu rozkaz Petrov?

MAREK: O tom jsem pevně přesvědčen.

KOKEŠ: Pane Čupko, dostal jste rozkaz od Petrova k zastřelení postoloprtských?

ČUPKA: Nějaký rozkaz k zastřelení Němců z Postoloprte jsem nedostal a nadporučík Petrov sám mi takový rozkaz ani nemohl dát vzhledem k tomu, že jsme byli samostatnou skupinou.

/Marek opouští jednací místnost./

BUNŽA: Pane Čupko, pan nadporučík Zelenka, který byl předsedou správní komise říká, že vojáci OBZ udržovali styky s Němkami a že jednou když přišel k vám, našel u Vás nahou opilou Němku.

ČUPKA: Rozhodně to popírám. Já jsem měl v Postoloprtech manželku. Sám jsem byl v Postoloprtech jen asi 10 dní, pak už tam byla má žena.

BUNŽA: Nevyklučujete možnost, že by vojáci měli styky s Němkami?

ČUPKA: Za to nemohu ručit. BZ a BO byly 2 složky. OBZ byla samostatná složka.

BUNŽA: Kdo spadal pod OBZ?

ČUPKA: Tam spadali jenom důstojníci, kdežto mužstvo bylo jako samostatný bezpečnostní oddíl, který má svého velitele, ovšem nakonec on podléhá veliteli OBZ.

LUKEŠ: Pan Čupka říká, že se staví v Postoloprtech u pana Zelenky a že mu skrze ta sdělení, která tu učinil, povi.

KOKEŠ: Pan řídící Zelenka zde řekl věci důvěrně, my jsme důvěrná komise a pane Čupko, nikde se nestavujte, to by Vám velmi uškodilo. On to tady musel říci.

/Čupka opouští jednací místnost./

Závěrečná rozprava

BUNŽA: Musíme se především rozhodnout, co uděláme s Čupkou a s Markem.

KOKEŠ: Můj názor je ten, že na to co se odehrálo v Postoloprtech se vztahuje ustanovení §u 1 zákona č. 115⁶³.

BUNŽA: Nejsem pro to, aby tyto osoby byly vzaty do vazby, protože Marek vykonával ve skutečnosti příkazy těch, jimž byl přidělen, čili fungoval jak výkonný orgán. Velitelé přiznávají, že se staly některé popravky, že však přítom

šlo o výkon rozkazů, které dostaly ve smyslu intencí vlády a ministerstva národní obrany. U Marka bych doporučoval, aby větší část toho, co jsme vyšetřili bylo přidáno ke spisům, které jsou vedeny u soudu, aby jeho činnost byla ilustrována. Nedoporučuji, aby byl brán do vazby, a myslím, že bychom už dnes těžko našli nějaké odůvodnění, z jakých trestných činů je podezřelý.

KÁCL: Mám zato, že nemáme celou věc ještě vyšetřenu. Ti dva nejsou přímí pachatelé.

BUNŽA: Marek není přímým pachatelem.

HOLUB: Já se rovněž domnívám, že přímým pachatelem není.

HORVÁTH: Já se domnívám, že byl vykonavatelem rozkazů.

BUNŽA: Zahajuji rozpravu o tom, jakým způsobem máme věc skončit.

KÁCL: Nejsem pro to, abychom soudili Čechy za to, že trestali Němce. Máme nejméně důvodu v tomto směru ke shovívavosti. Sám jsem si představoval, že za 1 padlého Čecha padne 20 Němců. Tento případ jsme nevyšetřili, chybí nám spousta materiálu. My jsme vyslyšeli pachatele a bylo by se mi líbilo, kdyby se byli přiznali a řekli: Ano, já jsem to udělal. Dělal to Černý, Zicha a Čupka. Jaká by byla jiná situace, kdyby řekli otevřeně, jak věc byla, ale takhle kličkují a vyvolávají tak podezření, že jejich věc nebyla fair. Představte si, do jaké situace by se dostal Zicha, kdyby bylo prokázáno, že on ty poznámky na tom seznamu dělal. Oč nám jde? Jde nám o to, abychom na okrese udělali klid, aby nikdo nemohl být podezírán z toho, že popravoval z důvodů nízkých a nečestných. Proto myslím, že by bylo dobré, kdybychom vyzvali veřejnost, aby každý, kdo něco o případu ví, to sdělil. Já jsem si vědom delikátnosti situace, ale potom, kdo by se nepřihlásil, neměl by o věci mluvit a kdyby mluvil, byl by to nactiutřhač. Lidé se ovšem také bojí říci, co ví. Byl zde řídící učitel, který mluvil o tom, jak Zicha zastřelil ty dva lidi na náměstí. Kdyby Zicha řekl, ano, bylo to proto, že se obrátili proti, měl by k tomu plné právo. Byli zde úředníci, ale ti se bojí. Považoval bych proto za správné, abychom nějakým způsobem vyzvali další občany, kteří o věci něco vědí, aby předstoupili a řekli to. Podotýkám, že k Zichovi mám přátelský poměr. Nepochybuji, že to nakonec dopadne příznivě pro Zichu a právě to by pro něho bylo to nejlepší.

KOKEŠ: Než jsme odjížděli, byli jsme si vědomi, že nemůžeme skočit do věci, aniž bychom udělali přípravy. Je vinou členů strany národně-socialistické, že se neúčastnili porad⁶⁴. Řekli jsme, že chceme, aby nám dodali materiál. Kdybychom se spokojili s konstatováním, že lidé mají strach a že nebudou mluvit a nedají nic černé na bílém, nikdy věc neskončíme a nezabráníme, aby někdo nemohl šířit nepravdivé zprávy. Nemáme zjištěny nitky k vyšším

velitelstvím, neslyšeli jsme Budu, po případě generála Španiela, abychom si ověřili, co nižší velitelé posaní s vyššími rozkazy, měli dělat. Jde nám o to, jestli ti lidé jednali podle pokynů a rozkazů, které dostali, či jednali-li na svou vlastní pěst. Druhá věc je, jestli by bylo taktické, abychom ventilovali veřejně otázku, ze které zahraničí dělá velkou kampaň proti Československé republice, proti naší národní revoluci. Němci v západních zónách se snaží shromáždit kdekou maličkost, aby ji mohli použít. Kdybychom přišli a vyhlásili: přihlaste se, co o věci víte, nebylo by to rozhodně účelné a nesloužilo by to nám, nýbrž našim nepřátelům. Myslím, že jediné správné a možné je, aby strany přišly s určitými věcmi, které by se prošetřily a v tajné poradě rozhodneme, v jaké formě věc bude věc likvidována. Učiníme opatření, abychom s věcí vyšli se ctí, abychom mohli ukázat, že zde nebylo barbarství, ale na druhé straně, abychom pomohli k uklidnění zdejších poměrů. Myslím, že to, co zde řekl řídící učitel Zelenka, nejlépe vystihuje situaci, že zde totiž lid bez ohledu na politickou příslušnost a stav souhlasí s tím, že ty věci byly provedeny, jde však o to, aby byly zaraženy hlasy, které soustavně chtějí z toho vytloukat kapitál pro našeho nepřítele. Můj názor je, že se o to starají Němci, kteří zde jsou. Proto doporučuji vydat výzvu, aby politické strany ještě do týdne, po případě do dvou týdnů dodaly materiál, zatím co bychom provedli výsledky lidí, kteří jsou v Praze, plukovníka Budy, rotmistra Róta, po případě, aby nám pánové z ministerstva národní obrany dodali alespoň k nahlédnutí písemný materiál, na který se dovolává jak Zicha, tak i ostatní velitelé. Jestliže činili opatření, musíme vidět, že to dělali v plném přesvědčení, že poslouží národu.

HOLUB: K vývodům posl dr. Kácla, že strach je při výpovědích mocným činitelem, bych uvedl, že má-li někdo strach, neodstraníme jej žádnou výzvou. Ve výpovědích zůstala řada rozporů a prozatím není v naší moci najít někoho, kdo by potvrdil buď první nebo druhé. Je zde určitá mezera, která musí být odstraněna. Jak, nyní nevím.

HORVÁTH: Souhlasím s návrhem dr. Kokeše, aby vyhláška, aby se hlásili ti, kdo o věci vědí, nebyla vydávána. Pro svědky je nebezpečí, že kdyby vypovídali, bude na ně vykonáván politický tlak. Znáám případ z Warnsdorfu, kde ti, kdo mluvili, nebyli přijati do práce. Je to politický teror. Jsem zásadně proti takovému postupu a přál bych si, aby na světlo boží vyšlo, jak se události skutečně sběhly. Zavřítí Marka a Čupku by myslím nebylo zdravé a vyvolalo by velký rozruch. Na místě je potrestat skutečné viníky.

BUNŽA: Případ, který vyšetřujeme je jistě velkého rozsahu. Zde nejde o případ několika jednotlivců, nýbrž jde skutečně o hromadnou exekuci. Myslím, že se s takovými věcmi ještě sejdeme, ale ne v takovém rozsahu. Proto je třeba, abychom tomuto případu věnovali obzvláštní po-

zornost, abychom měli direktivu pro případy jiné. Případ byl vyšetřován velmi důkladně, přesto však zůstávají určité nesrovnalosti. Správně podotkl kol. Kácl, že by situace byla jasnější a rozhodnutí mohlo padnout, kdyby všichni páni důstojníci řekli otevřeně: Já jsem ten rozkaz dal, poněvadž motiv, jak se jeví, nebyl jiný než-li výkon spravedlivé pomsty na Němcích. Nemáme domněnku, že by tyto činy byly spáchány z jiných pohnutek. Klouzal bych se k názoru, abychom toto řízení ve vymezené lhůtě doplnili šetřením, které by mohly provést vojenské úřady výslechem vyšších velitelů. Je nutno vyřešit, byla-li podána o věci hlášení. Jestli Zicha to hlásil, jak tvrdí, nesouhlasil s touto taktikou. To všechno by se mělo prosvětlit, aby se zavřela ústa těch, kteří tvrdí, že se zde vraždilo a že se vedoucí obohatili. Venku mají lidé rozumu, ale když přijdou sem, o ničem nevědí a po výzvě se zase nepřihlásí. Víím, že se každý u soudu bojí a když si někdo představí, že má předstoupit před generály a podávat to veřejnou formou, je u konce. Souhlasil bych s výzvou, aby ve lhůtě 14 dní

předložily politické strany důkazy, mají-li je a mezitím by bylo provedeno šetření u vyšších velitelství. Pak bychom se sešli a učinili rozhodnutí. Zároveň navrhuji, abychom tuto věc předložili plénu bezpečnostního výboru, aby se o ní vyjádřil a výboru právnímu, aby zde zaujal konečné stanovisko.

Můj konečný návrh by tedy zněl, abychom doplnili spisy šetření u nadřízených důstojníků, aby strany byly vyzvány, že do 15. srpna mají právo předložit ještě důkazy a že po skončení šetření vydá komise rozhodnutí, které předloží ke schválení výborům bezpečnostnímu a právnímu. Zároveň bych dával v úvahu ministerstvům vnitra a národní obrany, zdali by nebylo účelné, aby mrtvolky byly exhumovány a uloženy na jiném místě.

KOKEŠ: Doplnuji ještě návrhem, aby orgány SNB, ministerstva vnitra jakož i ministerstva národní obrany rovněž ve lhůtě 14 dní si opatřily, mohou-li, nějaké důkazy.

/Jednání skončeno ve 20 hod. 15 min. – Usnesení naidiktováno./

POZNÁMKY

1. Detailní listina účastníků vyšetřovací komise, viz "protokoly vyšetřovací komise", s. 227.

2. Předseda vyšetřovacího výboru JUDr. B. Bunža byl po rozpuštění Ústavodárného shromáždění 6. června 1948 zapsán na listinu poslanců, kteří měli být dáni do vazby, protože stáli v cestě k prosazení komunistické moci. Mohl ovšem emigrovat. V nepřítomnosti byl 25. listopadu 1948 odsouzen k smrti. Zemřel 27. listopadu 1990 v New Yorku a byl v roce 1992 rehabilitován.

3. Souhrn výsledků je výjimečně otištěn v Adrian von Arburg/Tomáš Staněk (edice) Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů. Díl II, svazek3: Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování. Středokluky (Susa) 2010, Dokument č. 86. Tento výňatek se omezuje na výsledky Antonína Rožka (Rožka), Bohuslava Marka, Jana Zíchy, Jana Čubky (Čupka) a Vojtěcha Černého, též o zprávě o trestném jednání proti Bohuslavu Markovi a předběžný závěr vyšetřovací komise. Tento výňatek je komentován dostatečně 64 patovými poznámkami. Podle Adriana von Arburga existuje ještě jeden další protokol.

4. První zveřejnění v Německu 2005: Heimatbrief Saazland (hg.), Sonderausgabe Genozid ... (Domovský spolek Žatec, Zvláštní vydání „Genocid. Masové vraždy v Postoloprtech 1945 v zrcadle vládních spisů ...“) a na internetu, stránky Heimatkreis Saaz, www. heimatkreis-saaz.de v češtině i němčině, též 2005.

5. Ústavodárné národní shromáždění.

6. Krycí jméno nadporučíka Jana Zíchy.

7. Srv. výpověď Peter Klepsch, s. 332. Jednou z obětí byl poštovní zaměstnanec Gansl, který byl známý sociální demokrat.

8. Major Langer byl následovník plukovníka Duřta jako místní vojenský velitel.

9. Tato výpověď odporuje oficiálnímu tvrzení, že násilné činy byly vojenskou odplatou pod stanným právem proti odbojným Němcům.

10. Karel Hás (Karl Haas), několikrát trestaný, byl v Žatci vedoucím bezpečnostního odboru národního výboru. Později byl obžalován z krádeže a zpronevěry, vzhledem k tomu byl ze své funkce odvolán. Přesto byl následně správcem žateckého chmelového velkoobchodu. Viz. Karel Hás (Karl Haas) srv. s. 156 úvod Peter Klepsch.

11. Dr. Jaroslav Kokeš (nar. 1908) byl člen Komunistické strany a poslanec Ústavodárného Národního shromáždění a člen vyšetřovací komise.

12. Arnošt Šedivý, pocházel ze smíšeného manželství, matka byla Němka. Během okupace byl HJ (Hitlerova mládež). Mluvil špatně česky, vzhledem k tomu se dostal do Postolopr, potom do tábora v Žatci. V levonické bažatnici musel vykovávat hroby. V srpnu 1947 vypovídal v Mostě „že nikdo, kdo byl s ním v jedné místnosti (v Postoloprtech) nebyl bitý“ (Zpráva StB – Státní bezpečnosti Most 1947) viz s. 239.

13. Podle výpovědi dr. Petráška následoval za plukovníka Duřta, Langer, a potom Major Fišer.

14. Václav Holub (1909-2004) byl člen předsednictva České strany sociálně demokratické (ČSSD), poslanec Ústavodárného Národního shromáždění a člen vyšetřovací komise. Jako člen skupiny, která odmítala spojení s komunisty byl po převratu v únoru 1948 vyloučen se strany a musel v březnu emigrovat.

15. Dr. Zdeněk Lukeš byl spolupracovník komunisty řízeného ministerstva vnitra a zde fungoval jako poradce komise.

16. Dr. Stehlík byl přednosta oblastní úřadovny Stb v Mostě.

17. Ing. Reiser viz. s. 184, 194.

18. MUDr. Karel Kácl (1900-1986) byl členem Československé strany národně socialistické (po roce 1948 oficiálně nazývaná Československá strana socialistická), poslanec Ústavodárného Národního shromáždění a člen vyšetřovací komise. Po komunistickém převratu v únoru patřil ke křídlu, které podporovalo komunisty. Jako profesor pro lékařskou chemii na Karlově univerzitě měl kariéru jako mezinárodně renomovaný vědec.

19. JUDr. Petrášek byl v Žatci činný již před rokem 1938 jako advokát. Během okupace šel do Loun. 9. května se podle jeho vlastní výpovědi vrátil do Žatce. Udajně s plnou mocí okresního národního výboru (ONV) nařídil zrušení žateckého národního výboru, ve kterém byli i Němci a převzal místo předsedy okresní správní komise (OSK). Proti tomu intervenoval místní předseda správní komise Rožka de facto starosta Žatce, plnou mocí z ministerstva vnitra. Petrášek nato složil předsednictví OSK. 6. června se vrátil do této funkce podle vlastního údaje nazpět a vykonával ji až do 4. července 1946. Srv. k tomu charakteristika „právnicka a státního úředníka dr. Petráška“ Peterem Klepschem, s. 157.

20. Sbor národní bezpečnosti.
21. Viz Adolf Reiser (Reizer), úředník v dolech, též výpověď Zíchy, strana 194.
22. „K údajnému odboji Němců a k „Wervolfům“ viz poznámka Wollraba 7, s. 177.
23. Soudce dr. Freyer, který napsal svědectví viz. „Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen (Dokumenty k vyhnání sudetských Němců), 4. Aufl. München 1952, s. 106 ff., srv. úvod Herberta Voitla srv. s. 161.
24. Bohuslav Marek byl podle vlastních údajů 1929-1938 policista v Postoloprtech, potom v protektorátu v Lenešicích. Když následně byla policie zrušena byl úředníkem v civilu. 1943 byl odsouzen německým soudem za ilegální poražení a byl až do listopadu 1944 uvězněn. Po „revoluci“ se dostal 9. května 1945 znovu do policejní služby a byl koncem měsíce Zíchou alias poručíkem Petrovem pověřen úkolem shromáždění Němců v Žatci, Postoloprtech a okolí. Fungoval též jako velitel tábora v postoloprtských kasárnách.
25. Rudolf Zelenka, ředitel školy v Postoloprtech a nadporučík v rezervě, byl 1945 předsedou Místní správní komise (MSK); viz dole.
26. SV se jmenovalo podle vojenských zdrojů „stanoviště velitele (podle A. Arburga). Je ovšem pochybné, že je toto zde míněno. V pozdějším výkladu bylo řečeno, že se jednalo o bývalé koupelny.
27. Bylo to tedy již v pondělí 4. června.
28. Existují různé verze, jak došlo k zatřelení těch chlapců. Podle Petera Klepsche se pokusili utéci tak, že se zařadili do pracovní skupiny, byli ovšem objeveni, že tam nepatřili (svědectví s. 332). K tomu pamětník Heinrich Giebitz: „Jednou bylo řečeno, že utekli, chtěli uprchnout. Toto bylo tvrzeno Čechy. Potom zase, že chlapci byli na sousedním pozemku a chtěli krásti jablka. Také možné, já vím že hlad jsme měli všichni...“ (s. 329) Z hlediska identifikace je nepřesnější svědek Roland Neubauer: „bylo dodáno 5 chlapců, kteří byli mezi 13 a 19 lety. Ten 19letý byl můj bratranec ze Sírěmi (Zürau), Herbert Feigl, ti druzí se jmenovali Körner a jeden Frank, kteří byli ve stáří mezi 13 a 14 lety. Ten pátý měl být z Postoloprty. Byl také asi 16letý. Byli strašně bití. Takový výprask jsem ještě nikdy dříve neviděl. Postavili je zády ke zdi a zastřelili je.“ (Heimatbrief Saazerland, Sonderausgabe anlässlich 50 Jahre Vertreibung, Saaz-Postelberg – Podersam-Jechnitz 1945 / 46 - 1995. Den Opfern zum Gedenken (v Domovském zpravodaji Žatecka, Zvláštní vydání k 50 letému výročí vyhnání ze Žatecka-Postoloprty – Podbořan a Jesenic 1945 / 46-1995. Na vzpomínání na oběti). Forchheim 1995, Dokument S18).
29. K tomu politické a vojenské řízení k případu tragických událostí v Postoloprtech, grafika s. 469.
30. Jan Zícha byl tajný vojenský zpravodajský důstojník pod krycím jménem „Petrov“. Byl členem samostatné zpravodajské služby 1. československé divize jako spojka s hlavním velitelství v Praze a předsunutého štábu této divize. Velitelem této zpravodajské služby byl štábní kapitán Steiner. Úkolem bylo zajistit budoucí hlavní velitelství a „vyčistit“ prostor od Němců.
31. Viz. generál Heliodor Píka „předběžná zpráva k případu Postoloprty“, s. 177, poz. 14.
32. Generál Jaroslav Brož byl poradce v komisi za ministerstvo obrany.
33. Nadporučík Jan Vaněk byl pracovník na ministerstvu obrany a poradce ve vyšetřovací komisi.
34. K Ing. Reiser viz s. 184 a 194.
35. Wenzel (Václav) Jaksch (1896-1966) byl německý sociální demokrat v Československu. Po vstupu Němců do Sudet v roce 1938 emigroval nejdříve do Polska a později do Londýna. Zde zastupoval zájmy sudetských Němců oproti československé exilové vládě. Pokoušel se, ovšem marně, zabránit vyhnání německých starousedlíků po válce z Československa. Od roku 1961 byl zástupce prezidenta sudetského krajského sdružení (Sudetendeutsche Landsmanschaft) a následně od roku 1964 až do své smrti prezidentem svazu vyhnanců.
36. K přednostovi OBZ Bedřichu Reicinovi (1911-1952) viz. „Zpráva pro ministra Václava Noska“ poz. 4. a s. 173, a „úloha generála Reicina a poručíka Čupky v masakru Postoloprty“, s. 246.
37. Zde je pravděpodobně míněn německý kněz z kapucinského kláštera ze Žatce, pater Maximilian (světské jméno Josef Hilbert), který byl na pochodu z Postoloprty do Žatce zastřelen (viz. s. 320).
38. Ve Schwarzhelde severně od Drážďan se nacházel koncentrační pracovní tábor, vězni byli 18. dubna 1945 hnáni naspět do KZ tábora Terezín. Tento pochod vešel do dějin jako „pochod hladu (smrti)“, protože z tisíce vězňů jich přežilo pouze 200. Krátce před koncem války dorazil tento pochod do Postoloprty a Žatce. K tomu úvod Peter Klepsch, s. 154.
39. Poručík Čubka (někdy uváděn jako Čupka) sloužil jako voják armády Slovenské fašistické republiky (tzv. zajišťovací divize) na východní frontě. Po dovolené a návratu do SSSR přeběhl k partyzánům v Bělorusku, posléze vstoupil do čs. Jednotek a do Československa se vrátil jako příslušník OBZ. V operační skupině, která měla za úkol „vyčistit“ město a okolí od nepřátelských živlů, pro sídlo 1. čs. divize, kterým se měly stát Postoloprty a také soustředit tamní Němce a vytvořit tak podmínky pro jejich odsun z žateckého kraje za hranice. Čupka [Čubka] velel bezpečnostnímu oddílu (dříve polní četnictvo). Jan Čupka [Čubka] odešel z armády v hodnosti nadporučíka na jaře 1946. „Poválečné ‘excesy’ v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování“ Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR 41/2005, 117-119, 124-126, 139. Viz též „Úloha generála Reicina a poručíka Čubky v Postoloprtech“, s. 246.
40. Viz generál Heliodor Píka: „Předběžná zpráva k případu Postoloprty a Žatec z 28. července 1947“ s. 177, pozn. 14.
41. Generál Oldřich Španiel (1894-1963) byl za 1. světové války důstojníkem v československých legiích v Rusku, v letech 1929 až 1932 československým vojenským přidělcem v Polsku, 1932 až 1939 profesorem vysoké školy válečné v Praze. V červnu 1939 emigroval do Francie, v letech 1939 až 1944 vykonával funkci československého vojenského přidělence v USA. V roce 1944, přednožena vojenského kanceláře prezidenta republiky Londýně. 19. 04. 1945-15. 05. 1945 velitelem 3. brigády 1. čs. sboru. 17. 05. 1945 přednožta v Praze. 1946 až 1947 velitel 1. armádního sboru v Praze, 1947 až 1948 zástupce velitele první vojenské oblasti, 1948 až 1949 velitel Vojenského historického ústavu. 13. srpna 1947 byl též vyslýchán vyšetřovací komisí, kde potvrdil výpověď Čupky o setkání v hotelu Belveder v Praze (VUA).
42. Viz. ubytování OBZ v Postoloprtech viz. s. 224, poz. 48.
43. Jozef Horváth (nar. 1908 na Slovensku) byl členem Demokratické strany Slovenska, která byla založena 1944 během Slovenského národního povstání (DS), byl členem vyšetřovací komise. Po komunistickém převratu v únoru 1948 odešel do exilu a stal se politikem v USA.
44. Karpatská-Ukrajina 1938/39 nejvýchodnější část první Československé republiky.
45. Volyňští Češi: viz. s. 159, poz. 50.
46. Kpt. (v létě 1947 již škpt.) Vojtěch Černý uprchl v roce 1939 do Polska, kde měl vstoupit do vznikajícího čs. legionu. Později se již jako příslušník čs. vojska v SSSR zúčastnil řady bojových akcí, u Bílé Cerekve byl těžce raněn. Byl nositelem Československých válečných křížů 1939 a dalších vojenských vyznamenání včetně sovětského a jugoslávského. V operační skupině „čističů“ Postoloprtsko na sklonku května a začátkem června 1945 velel jako důstojník zařazený k 1. oddělení štábu 1. divize průzkumné skupině, nepříslušel tedy k OBZ. Jeho vystupování prý bylo hodně tvrdé a skutečnost, že vydával přímé rozkazy k exekucím (viz např. dok. 82, pozn. č. 8), ani tehdejší vyšetřování nevyklučovalo. Srv. Staněk, Tomáš, Poválečné „excesy“, s. 114-129.
47. Bílá Cerekev je historické město na střední Ukrajině, je největším městem kyjevské oblasti.
48. OBZ ubytovna byla v domě č. 74 v Postoloprtech. Podle výpovědi svědků zde docházelo nejen k alkoholickým excesům, ale také zábavě s ženami. Také se na zahradě popravovalo a byla tam postavena šibenice, oběti byly na místě zahrabány (viz zpráva StB, s. 243).
49. Rudolf Zelenka byl ředitelem školy v Postoloprtech a nadporučík v rezervě, podle vlastní výpovědi činný v oblasti Postoloprty od roku 1921, do roku 1927 v Postoloprtech, během okupace se zdržoval v Lounech. 1945 se stal předsedou místní správní komise (MSK) v Postoloprtech. O poválečných událostech vedl diář, ve kterém píše o „nevýslovných poměrech“.
50. Zde je chyba v protokolu.

51. Podle sčítání obyvatelstva v roce 1930: 3. 311 obyvatel, z toho 52,5 % Němců (poz. vydavatele).

52. Viz. s. 224, poz. 38.

53. Údaje Vlčka jsou z dřívějšího vyšetřování, viz. „Zpráva pro ministra Václava Noska z 2. července 1947“, s. 172.

54. Viz. „Zpráva pro ministra Václava Noska z 2. července 1947“, s. 171.

55. Viz. „Zpráva pro ministra Václava Noska z 2. července 1947“, s. 171.

56. Pelc zde očividně nepochopil otázku Bunži. Bunži chtěl vědět jestli mezi těmi soustředěnými byli také Češi. Pelc ale rozuměl otázce ve smyslu jestli to byli všichni Němci z Postoloprte.

57. Viz. s. 177, poz. 6.

58. Výpověď Karla Wilhelma v „Zpráva StB Most“, s. 242.

59. Později bude vysvětleno, že se jednalo o bývalé koupelny.

60. Peter Klepsch si vzpomíná, že „západní část kasáren byla zajištěna ostnatým drátem. Tam byl blok smrti.“ (s. 154).

61. Arnošt Sedivý bydlel 1947 ve Rvenicích, pochází ze smíšeného manželství, otec Čech a matka Němka, viz „Zpráva StB Most“, s. 239.

62. Kokeš zde Markovi (úmyslně?) špatně rozuměl. Marek zde používá sousloví „vařit si svojí polévku“, tedy odstavit svého osobního nepřítele a nikoliv doslovně ohřát polévku. Na druhé straně podezřívá Kokeš Marka, že on sám jako velitel tábor takto v Postoloprtech činil.

63. Zákon z 8. května 1946 stanovil tyto činy se zpětnou platností za beztrestné: „Jednání, k němuž došlo v době od 30. září 1938 do 28. října 1945 a jehož účelem bylo přispět k boji o znovunabytí svobody Čechů a Slováků nebo které směřovalo ke spravedlivé odplatě za činy okupantů nebo jejich pomáhačů, není bezprávné ani tehdy, bylo-li by jinak podle platných předpisů trestné.“

64. Strana národně socialistická byla zastoupena ve vládě. Poslanec Kácl a člen komise byl členem této strany.

Komentář k závěrečné rozpravě

HERBERT VOITL (†)

Jednání, k němuž došlo v době od 30. září 1938 do 28. října 1945 a jehož účelem bylo přispěti k boji o znovunabytí svobody Čechů a Slováků nebo které směřovalo ke spravedlivé odplatě za činy okupantů nebo jejich pomahačů, není bezprávné ani tehdy, bylo-li by jinak podle platných předpisů trestné¹.

Tak zní Zákon č. 115/1946 Sb. (Zákon právnosti jednání souvisejících s bojem o znovunabytí svobody Čechů a Slováků), který schválilo Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 8. května 1946 a účinnosti nabyl dnem vyhlášení 4. června 1946. O tento – nemělo by se opomenout teprve rok po konci války dodatečně vyneseny „amnestiční zákon“ – jde poslanci Dr. Kokešovi, když prohlašuje, „k tomu, co se v Postoloprtech odehrálo“ je nutno použít § 1 zákona 115 a to, že podle našeho dosavadního vyšetřování k potrestání obviněných nebylo možné přistoupit. Tomu nemohl (a nechtěl) nikdo z komise protirečit. Dotazující osoby se na otázku spáchaných činů odvolávaly na zákonem osvobozující motiv „spravedlivé odplaty“ a obracely podezření na beztrestnost, nebo na „nízké a nedůstojné“ motivy (Dr. Kácl) – míněna je osobní nevraživost nebo hmotný prospěch, či obohacení.

Proti zdi těchto výpovědí nebylo možné nic pořídit. Komise tím v podstatě ztroskotala a začala se radit částečně bezmocně planými řečmi. Kladena byla otázka, odkud by mohla přijít pomoc, a ty „skutečné viníky“ (Horvát) ještě najít a potrestat. Jestli od široké veřejnosti nebo politických stran, národní bezpečnosti nebo od dvou dalších parlamentních výborů, od ministerstva, případně od všech dohromady? Návrhy se začaly ztrácet jako v poušt-

ním písku. Pouze v závěrečném slově navržené dodatečné vyšetřování s „nadřízenými důstojníky“ se uskutečnilo 9. a 13. srpna v Praze, a to s generálem O. Španielem, K. Klapálkem, J. Procházkou a plukovníkem B. Lomským, jak je možné se o tom dočíst u Tomáše Staňka². Tyto protokoly nemáme k dispozici, ale jak cituje Staněk, tak i od Klapálka a Procházků nebylo možné dostat výpovědi, které by přesáhly zamlčování, ospravedlňování a popírání v žateckých výpovědích³.

Další téma, které vyplynulo ze závěrečné rozpravy, byla starost o poškození pověsti republiky těmito násilnými činy v západním pohraničí. Za to, že se staly známými, dával Dr. Kokeš vinu vyhnaným Němcům a naznačil, že tím přispívají „velkou kampaní proti ...republice“ a „proti naší národní revoluci“. Myslel si, Kokeš, že my, vyhnanci, budeme o masových vraždách mlčet jako jejich vrazi? Nemáme slov, když Kokeš tvrdí, že z této věci „vyjdou důstojně“ a dokáže, „že k žádným barbarským činům nedošlo“. Postoloprtské masové vraždy, které se staly až týdny po konci války, daleko vzdálené od možná platného válečného práva a válečných činů, byl barbarský zločin proti jakémukoliv lidskému právu a zůstává pod „amnestičním zákonem“. Tím dodala vláda další barbarství, ještě horší, než předešlé Benešovy dekrety. Závěrečného doporučení předsedy Dr. Bunžy, „mrtvoly exhumovat a na jiném místě pohřbít“ bylo uposlechnuto. O tom zde budu podávat zprávu v následujícím příspěvku. Že exhumace byly provedeny ihned během dvou měsíců, souvisí s reakcí zahraničí.

POZNÁMKY

1. Tomáš Staněk, „Verfolgung 1945 (Perzekuce 1945)“, Wien 2002, s. 145, pozn. 177.
2. Tyto protokoly byly nyní zveřejněny v Arburg, Adrian von / Sta-

něk, Tomáš (vyd.), Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů, Středokluky 2010–2011 (gen. Klapálek, dok. II. 3. 88, plk. Lomský dok. II. 3. 89, gen. Španiel, dok. II. 3. 90).

Protokoly výpovědí svědků parlamentní komise (výňatky)

Z výsledků parlamentní vyšetřovací komise ÚNS 30.-31. července v Žatci jsou v archivu ministerstva vnitra dva rozdílné protokoly: jeden stenografický protokol, který uvádí výsledky doslovně a shrnutí téhož protokolu, které je v podstatě kratší a bylo pravděpodobně sepsáno na základě stenografického protokolu¹. Tento shrnutý protokol byl v Německu již částečně zveřejněn² v roce 2005. Týká se jednotlivých výsledků Richarda Rosnera, konfrontace Bohuslava Marka, Oldřicha Pelce, Jana Černého, Jana Zíchy a Richarda Rosnera a také výsledku Vladimíra Srkala. Oproti stenografickému protokolu nepřináší obsahově nové poznatky, přesto je dodatečně zveřejňujeme, aby si čtenář udělal obrázek o těchto dokumentech³. Tato zpráva začíná seznamem členů komise, kteří se vyšetřování zúčastnili, ale tento ve stenografickém zápisu chybí⁴.

[Bez strojopisného očíslování stránky, orazítkované číslo stránky 48 (následuje strojopisné očíslování 2)]

ZÁPIS

o jednání vyšetřovací komise ústavodárného národního shromáždění na místě samém v ŽATCI v místnostech okresního soudu.

Jednání zahájeno dne 30. července 1946 v 8.30 hod.

Předmět vyšetřování:

HROMADNÉ EXEKUCE PROTI PŘÍSLUŠNÍKŮM NĚMECKÉ NÁRODNOSTI V PROSTORU ŽATCE A POSTOLOPRTY

Přítomní:

Poslanci:

Dr. Bohumír BUNŽA, jako předseda

Dr. Jaroslav KOKEŠ

Václav HOLUB

Posl. HORVÁTH Josef

Dr. Karel KÁČL

Jako poradci komise:

Za ministerstvo vnitra:

Dr. Zdeněk LUKES

Insp. František PUTNA

Za ministerstvo národní obrany:

gen. Jaroslav BROŽ

pplk. Jan VANĚK

Za ministerstvo spravedlnosti:

Dr. Jan ČÁDEK

Za hlavní velitelství SNB:

Pplk. Jan HOMOLKA

Za korespondenci ÚNS:

red. Jan PETRÁSEK

Zapisovatel tohoto protokolu:

Anežka KHÁSOVÁ.

Dále Dr. STEHLÍK, přednosta oblastní úřadovny Stb v Mostě, a úředníci OStb HÁJEK a PETRÁČEK.

Za oblast SNB npor. Jaroslav TYMICH, styčný důstojník.

Výpověď Richarda Rosnera (Roznera)

[strojopisové číslo stránky 39, orazítkované archivní číslo 86]

Před komisi byl dále předvolán

Richard ROSNER,

který po napomenutí k udání pravdy vypovídá:

nar. 18.5.1929 v Žatci, svobodný, národnosti německé, náb. říms. kat., elektrotechnik, bytem v Postoloprtech, náměstí TGM, č. ?

„V červnu 1945 jsem byl v Rvčenicích a když došlo ke shromáždění Němců na náměstí v Postoloprtech, nebyl jsem přítomen v Postoloprtech, nýbrž jsem byl na práci v Rvčenicích. Jednoho dne večer přijeli vojáci s automobily a dovezli nás do Postoloprte do kasáren, a to jen muže. V kasárnách jsem zůstal asi 10 dnů. Bylo tam celkem asi 3.000 mužů. Bylo to v době, kdy již v kasárnách byli také Němci ze Žatce. Po 10 dnech jsem byl ještě s jinými Němci odeslán do Žatce do internačního tábora. Za mého pobytu v kasárnách v Postoloprtech jsem se dozvěděl, že asi 4 nebo 5 mladých Němců, staří 15 až 16 roků, bylo zastřeleno. Proč byli zastřeleni, nevím. Jednou jsem byl se skupinou dalších Němců /celkem asi 70 lidí/ kopat hroby v bažantnici levonické. Vykopali jsme však jen asi 1/2 m hluboké díry, dlouhé 10 m, široké 3 m a pak jsme museli ihned odejít.

„Celkem byly vykopány 3 díry. Proč jsme byli okamžitě odvoláni, nevíme. Původní rozkaz zněl, že díry mají být hluboké 3 m a pak teprve že se vrátíme do kasáren.

„Když jsem byl v kasárnách, střílelo se velmi často a je mi známo, že jednou byl postřelen nějaký voják, dokonce byl zastřelen, a poněvadž bylo podezření, že to udělali Němci, měli jsme být postřeleni. Jednou se stalo, že do naší ubikace přišli vojáci, kteří nás tloukli, a stalo se také, že někteří Němci byli postřeleni. Není mi známo, že by v kasárnách za mého pobytu byly prováděny popravy. Místa, kde jsme kopali díry v bažantnici, bych poznal a nalézají se nalevo od silnice, vedoucí do Levonic. Já jsem přišel do kasáren v pátek v tom týdnu, kdy v neděli přede mnou přišli do kasáren Němci z Postoloprta a v neděli po mně Němci ze Žatce.“

Hlasitě diktováno, schváleno:

[bez podpisu:] Rosner Richard

Konfrontace Pelz (Pelc) – Marek

[strojopisové číslo stránky 45-53, orazítované archivní číslo 92-100]

Na to byl předvolán Bohuslav Marek a k výpovědi vrch. stržm. Oldřicha Pelze^s udává:

„Vím určitě, že všechny osoby mužského pohlaví od 15 do 65 let byly přímo z náměstí odvedeny do postoloprtských kasáren a tam byly prověřovány. Nevylučuji však, že některé byly odeslány také téhož dne zpět a že šly s transportem žen a dětí do postoloprtské bažantnice do tábora. V kasárnách byly prověřovány také mladé ženy, které neměly děti.“

Bohuslav Marek udává dále:

„Trvám na tom, že likvidace Němců z Postoloprta v počtu kolem mého odhadu kolem 500 byla provedena za 1 noc, neboť druhého dne byla kasárna prázdná a stráž jsem z kasáren také stáhl. Příkop jsem dal pomoci vězňů z věznice a z místního tábora úplně zaházet, i tu část, kde mrtvolky neležely. Mrtvol bylo asi do poloviny příkopu. Dezinfekce žádná prováděna nebyla, ani chlorovým vápnem. Npor. Petrov mne žádal, abych koupil trávu a nasej ji. Travné semeno jsem ovšem nemohl sehnat. V další dny už u tohoto příkopu popravováno nebylo.“

Osoby z věznice v počtu asi 24, které byly popraveny ještě před popravou Němců z Postoloprta, byly popraveny někde nad Postoloprty na tzv. Vinici. V příkopě zahrabány nejsou. Podotýkám ještě, že kpt. Černý ještě před tím, než jsme začali soustřeďovat Němce v Postoloprtech, se mne ptal, kolik lidí mám zajištěno ve věznici. Ukázal jsem mu seznam a na to mi kpt. Černý řekl, tak ti lidé půjdou k čertu. A když jsem se ptal, co se seznamy, řekl mi kpt. Černý, že to všechno musím zničit. Já jsem si přesto jeden seznam nechal.“

Markovi byl předložen seznam osob, nalézající se ve věznici okresního soudu v Postoloprtech a k tomu uvádí, že škrty pérem v tomto seznamu a poznámky pérem učinil npor. Petrov. Osoby zaškrtnuté byly všechny zaškrtnu-

ty. Npor. Petrov tyto osoby již patrně znal podle výsledků, které byly učiněny na OBZ^s a byly to vesměs funkcionáři NSDAP a jejich složek.

„Těmto osobám jsem sám vydával lopaty a dle toho si samy také asi vykopaly hrob. Podotýkám ještě, že veškeré doklady, i také kapesní nože od Němců z Postoloprta, kteří byli v kasárnách, jsem měl nařizeno od npor. Petrova, abych tyto spálil. Nechal jsem to odnést na radnici do skladiště, co se s tím stalo, o tom nevím. Doklady jsem předával strážníkovi Karlu Wilhelmovi.“

Bohuslavu Markovi byly předloženy listiny založené v trestním spise Tk X 887/ 47 krajského soudu v Mostě č. 1.96. Označení číslem 1 až 6 a Marek k tomu uvádí: „To jsou seznamy osob, které se nacházely ve věznici soudu v Žatci a které jsem přebíral při transportování do kasáren v Postoloprtech. Osoby v listině 1, 2 a 6, byly dirigovány na stanoviště zvané SV v kasárnách, tj. v místa, kde byla kovárna, koupelny atd. A to již bylo známo, že budou popraveny. Podle mého názoru byly všechny tyto osoby popraveny. Tyto osoby byly patrně popraveny v levonické bažantnici. Ještě jak zjišťuji, i osoby uvedené na listině 3 byly také popraveny, jak zjišťuji podle uvedeného křížku. Tento křížek na listině jsem si poznačil já, když jsem zjistil, že tyto osoby jsou již na stanovišti SV.“

„K případu s Němci postoloprtskými ještě uvádím na vysvětlenou: Když muži a mladé ženy byly odvedeny do kasáren, šel jsem do kasáren a byl jsem přítomen roztrídování. V jedné části dvora v prostoru ohrazeném drátem, byly ženy, které chodily do garáže na cvičiště za účelem prohlídky a vedle garáže pak byly po prohlídce shromážděny. Tyto ženy jsem nechal odvést pod stráž do bažantnice. V druhé části dvora byla prováděna prohlídka mužů, při které byli přítomni i kpt. Černý, npor. Petrov, por. Čupka a další poručíci, jakož i mužstvo OBZ. Ti z Němců, kteří byli určeni k popravě, byli odesíláni do prostoru, který se nazýval SV a byl oplocen drátem. Ostatní muži, kteří nepřišli na SV, byli zadní brankou odváděni pravděpodobně do bažantnice. Na SV bylo větší množství mužů, ale přesný počet nevím, odhaduji jich na 500. Taková byla situace k večeru, v den provedení soustředění. Večer jsem odešel z kasáren a do kasáren jsem přišel druhý den ráno a zjistil jsem, že v kasárnách není nikdo z Němců, že i ti kteří byli na SV, jsou pryč, a když jsem pak zjistil, že v příkopu před školou jsou mrtvolky, které den před tím tam nebyly, pochopil jsem, že Němci z SV byli postřeleni. Téhož dne jsem provedl ještě čištění kasáren podle příkazu npor. Petrova.“

„Po soustředění v Žatci, když byli Němci odvedeni do postoloprtských kasáren, zůstali přes noc v kasárnách a druhý den ráno v 9 hod. bylo započato roztrídování, a to podobným způsobem jako s postoloprtskými Němci. Tomuto roztrídování byli přítomni kpt. Černý, npor. Petrov,

por. Čupka, a nadpor., jehož jméno jsem neznal od dělostřelectva a mužstvo OBZ.

„Zcela určitě se pamatuji na to, že byl přítomen i kpt. Černý, který sám chodil mezi Němci a prohlížel je, zda jsou tetováni jako SS. Při tomto roztřídění opět byli vybráni kandidáti smrti, kteří byli posíláni na SV, kdežto ostatní byli vráceni jako nepostradatelní do Žatce, nebo zbytek zůstal v kasárnách v internaci. Kolik bylo žateckých na SV, nevím. Těch mohlo být rovněž 500. Třetího dne, když došlo ke vzpouře Němců na SV, při níž byl zraněn i voják čsl., příslušník RG, rozhodl kpt. Černý, když jsem mu věc hlásil, že tito vzbouřenci budou odklizeni. Tentýž den jeden rotný od takového vojska si vyzvedl asi 100 lidí, a s nimi šel kopat šachty do bažantnice levonické. Druhý den na to jsem přišel do kasáren a zjistil jsem, že SV bylo opět prázdné.

Hlasitě diktováno, schváleno:

[vlastnoruční podpis] Bohuslav Marek

Konfrontace Marek – Černý

[nový list]

Na to byla provedena konfrontace mezi p. špkt. Černým a p. Markem za účelem odstranění rozporů jejich výpovědi: Po předestření výpovědi Bohuslava Marka, týkající se třídění Němců z Postoloprte na nádvoří z kasáren a zejména, týkající se přítomnosti kpt. Černého při tomto třídění, udává špkt. Černý:

„Připouštím, že jsem při tomto třídění byl přítomen, ale pochybuji, že jsem tam byl po celou dobu. Mám dojem, že Bohuslav Marek při tomto třídění byl a že poskytoval k tomu také příslušné informace, pokud se týká osobních znalostí.“

Marek trvá však na tom, že třídění Němců z Postoloprte se nezúčastnil, že k němu přizván nebyl a že byl v první části dvora, kde byly prohlíženy ženy.

Po předestření výpovědi Bohuslava Marka, týkající se soustředování a pak třídění Němců ze Žatce v postoloprtských kasárnách v přítomnosti kpt. Černého při tomto roztřídování a jeho rozkazu k odklizení Němců vybraných k popravě, udává špkt. Černý:

„Trvám rozhodně na tom, že po provedení shromáždění Němců v Žatci ještě téhož dne jsem odejel do Prahy a že jsem do kasáren v Postoloprtech vůbec nešel. V tomto směru není výpověď Bohuslava Marka správná.“

Bohuslav Marek udává dále:

„Vzpomeňte si pane špkt., že Vy jste dal rozkaz k zastřelení oněch 5 hochů, kteří se pokusili o útěk a ti byli všichni ze Žatce.“

Na to udává špkt. Černý:

„Rozkaz jsem dal, ale jsem přesvědčen, že tito hoši byli z Postoloprte.“

Dále udává B. Marek:

„Vím, že jeden rotmistr od tankového vojska z kasáren vzal asi 100 mužů ze Žatce, kteří byli na SV a že šel s nimi do levonické bažantnice kopat hroby a tito mužové se již do kasáren nevrátili. Jak mi druhého dne sám tento rotmistr řekl, byli tito muži a ještě další, kteří byli na SV, v levonické bažantnici popraveni.“

Na to byl předestřen B. Markovi obsah protokolu Richarda Rosnera, v němž uvádí, že během svého pobytu v kasárnách v Postoloprtech v době, kdy už tam byli Němci ze Žatce, že se skupinou ještě 70 lidí kopal hroby v levonické bažantnici a po vykopání do hloubky 1/2 m museli ihned odejít.

Tato skupina se vrátila zpět do kasáren.

K tomu udává Bohuslav Marek:

„Z kasáren nesměl nikdo odejít z Němců bez propustky mnou vydané a je také vyloučeno, aby někdo odešel.“

„Proto je mně naprosto nepochopitelné, že by mohlo odejít 70 lidí mimo ty, kteří byli na stanovišti SV a že bych já o tom nevěděl. Vylučuji úplně, že by těchto 70 lidí z kasáren odešlo a zas se do kasáren vrátilo.“

Na to byl předvolán špkt. Zícha a byla mu předložena výpověď Bohuslava Marka, č. Listu 11 a č. Listu 46, týkající se jednak rozkazu opatření lopat a motyk a jednak přítomnosti npor. Petrova [= Zícha] při třídění Němců z Postoloprte.

Konfrontace Marek – Zícha

Špkt. Zícha /Petrov/ k tomu udává:

„Trvám na své výpovědi, že jsem žádný rozkaz k opatřování motyk a lopat nedal a pokud se týká mé přítomnosti při třídění Němců připouštím, že jsem při tomto třídění byl přítomen zcela určitě. Zdali tam byl por. Čupka, to již nevím.“

Dále mu byla předložena výpověď B. Marka č. listu 46 a 47, týkající se soustředování – prověřování Němců ze Žatce v postoloprtských kasárnách, zejména v přítomnosti kpt. Černého a npor. Petrova.

Špkt. Zícha /Petrov/ k tomu udává:

„Při tomto třídění jsem zcela určitě byl, a to při zahájení tohoto třídění, do konce jsem nebyl. Mám dojem, že byl také přítomen kpt. Černý, ale s určitostí to tvrdit nemohu.“

„Pokud se týká rozkazu k nějaké popravě Němců z Žatce, jak uvádí ve své výpovědi B. Marek, o tom mi nic známo není.“

Byla dále předestřena špkt. Žichovi výpověď B. Marka, č. 1. 45, týkající se seznamu osob z věznice okr. Soudu v Postoloprtech, v kterém seznamu měl špkt. Zícha odškrtnout pérem osoby, určené k zastřelení podle informací, získaných na OBZ.

K tomu uvádí špkt. Zícha: „Vylučuji, že bych já vůbec tento seznam viděl a že bych škrty a poznámky v tomto seznamu prováděl. Nevěděl jsem vůbec, že nějaké osoby jsou zajištěny ve věznici v Postoloprtech a z OBZ nemohl jsem v této věci jednat, poněvadž ani nebylo k tomu času, vzhledem k tomu, že soustřeďování Němců bylo prováděno již druhého dne po té, co jsme přišli do Postoloprta.“

Bohuslav Marek k dotazu udává, že trvá na své výpovědi v tomto směru že špkt. Zícha/Petrov/ se ho ještě ptal ihned, když přišel do Postoloprta, a to bylo den nebo dva dny před soustředěním, jestli neví o nějaké šachtě v blízkosti Postoloprta. „Upozorňoval jsem npor. Petrova na jednu šachtu na vinici. Události šly tehdy tak, že když přišel npor. Petrov do Postoloprta, byl jsem mu představen a ihned, ještě v přítomnosti nějakého člena SNB jsme dělali situační plán Postoloprta a já jsem vyznačoval, kde mají stát stráž. Den před soustředěním, když již město bylo obsazené, se mne ptal na onu šachtu. Současně mne žádal, abych přichystal nějaké lopaty. Přichystal jsem nějaké lopaty a motyky na radnici a tyto si pak vzala stráž, když odváděla osoby z věznice na vinice k exekuci.“

Na to udává špkt. Zícha:

„Rozhodně vylučuji, že bych já jednal s Markem den nebo dva dny před soustředěním, že bych si vyžadoval informace o nějaké šachtě, a že bych pak žádal přichystání nějakých lopat a motyk. Není to možné již z toho důvodu, že jsem přišel do Postoloprta až těsně v předvečer prováděného soustředění a Marka jsem poznal až druhého dne, kdy se soustředění provádělo.“

Marek udává:

„Trvám na tom, že škrty a poznámky perem v seznamu dělal v mé přítomnosti npor. Petrov na rohu u soudu naproti velitelství OBZ. To bylo zcela určitě dva dny před soustředěním postoloprtských Němců.“

Po předestření skutečnosti, vyplývající s výpovědi svědka Pelce ze shromáždění Němců v Postoloprtech bylo prováděno 29. 5. 45, a že seznam vězňů okresního soudu v Postoloprtech je z 21. května 1945 prohlašuje p. Marek, že tento seznam si opatřil proto, aby jako odpovědný velitel bezpečnosti v tehdejší době v Postoloprtech měl přehled o lidech, kteří byli zatčeni, a mohl zařídit jejich stravování. Tento seznam neukazoval ani por. Čubkovi, ani kpt. Černému, nýbrž teprve když přišel npor. Petrov a ptal se ho, koho mají zajištěné ve věznici, ukázal mu toto seznam.

Stalo se to na rohu před soudem.

Na to byla provedena konfrontace p. Marka se svědkem Rosnerem, který na vysvětlenou před p. Markem ještě udává:

„Do kasáren v Postoloprtech jsem byl přivezen v pátek, to vím zcela určitě. /S ohledem na zjištěná data shromáždění v Žatci 3. června 1945, jednalo by se o 1. červen 1945/ „Když jsme přišli do kasáren, myslím, že tam nebyli jiní Němci, ale téhož večera ještě byli svázeni z vesnice, jako např. z Výškova. Na to v neděli přišli Němci ze Žatce, a to asi 3.000.“

„Asi pátý den po mém příchodu do kasáren bylo nás vybráno asi 70, dostali jsme lopaty ve škole a pod vojenskou stráž jsme šli kopat jámy do bažantnice levonické. Při našem odchodu nás viděl p. Marek, který zde sedí a domnívám se, že nás počítal. Zcela určitě vím, že od svého příchodu do kasáren naše skupina byla ubytována v koupelnách nebo snad umývárkách. Do bažantnice jsme přišli po poledni a asi po hodinové práci jsme byli odvedeni zpět zadní brankou do kasáren. Když pak asi po 10 dnech mého pobytu v kasárnách jsem byl ještě s ostatními Němci, byla nás více jak 100, přemístěn do Žatce do tábora, šli s námi rovněž někteří, kteří se mnou kopali jámy v bažantnici. Někteří ze skupiny, která kopala jámy, zůstali po našem odchodu v kasárnách v Postoloprtech. Druhý den potom, kdy jsme byli kopat jámy, viděl jsem z okna, že zase asi tak velká skupina, jako byla naše, odcházela ze školy s lopatami. Kam odcházela, nevím. Nevím, zda tato skupina se také vrátila.“

Na to žádá pan Marek, aby svědek Rosner uvedl, zda v jejich ubikacích tj. umývárkách, se ohřívala někdy strava. Na to prohlašuje svědek Rosner:

„U nás se nikdy strava neohřívala, naše ubikace se nalézaly až vzadu, na dvoře, proti hlavní bráně. Tam se nikdy strava neodbývala. Myslím, že prostor, kde jsme byli drženi v internaci, nebyl již oplocen. To ovšem nevím určitě, nepamatuji se.“

Na to prohlašuje p. Marek:

„Nedovedu si vysvětlit, jak to bylo možné, že z SV stanoviště, jak vyplývá z výpovědi svědka Rosnera, mohlo jít 70 lidí kopat do bažantnice a zase se vrátit. Kopat mohli chodit jen lidé, kteří nebyli na SV a ti by se mohli vrátit. Zase by ovšem nemohli jít bez mého vědomí a povolení.“

Na to svědek Rosner na obrázku líčí, jak vypadala jejich ubikace a přítomný pan Marek prohlašuje, že to skutečně bylo SV.

„Zcela určitě se pamatuji, že s námi byl kat pan Horejs a další lidé ze Žatce. Pan Horejs dokonce dostal lopatu, když nekopal dosti rychle. Všichni jsme se vrátili zpět do svých ubikací a opakuji, že někteří z těchto lidí šli se mnou potom do Žatce do tábora“.

K tomu udává Bohuslav Marek:

„Je vyloučeno, že by Horejs byl ve skupině, která podle výpovědi Rosnera kopala hroby v levonické bažantnici, neboť Horejs, jak si přesně pamatuji, nebyl na místě označeném SV a byl také později vrácen do Žatce a později odsunut do Říše. Kdyby byl býval na stanovišti SV, zcela určitě by byl zlikvidován.“

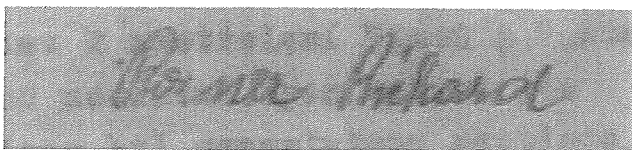
Na to ještě prohlašuje svědek Rosner:

„Znám jistého Šedivého z Rvěnic, který byl se mnou zavřen v oné cele v kasárnách a který je nyní ve Rvěnicích na svobodě. Rovněž se pamatuji asi na 5 jmen těchto osob, které byly se mnou zavřeny v oné cele a byly pak odsunuty do Německa. Vzpomínám si z nich na Karla Krause z Postoloprť, a Hauenschilda Josefa z Ervěnic. S nimi jsem šel do Žatce a odtud pak byli odsunuti.“

K dotazu poslance Holuba udává: Rosner:

„O zastřelení asi 5 hochů jsem slyšel od některých z internovaných hochů, kteří to viděli, a vím určitě, že to byli hoši ze Žatce.“

[vlastnoruční podpis] Rosner Richard

Výpověď Vladimíra Srkala

Před komisí předstoupil

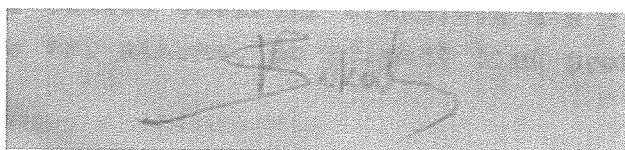
Vladimír SRKAL,

nar. 8. 6. 1920 na Volyni, ženatý, náb. řím. kat., horník, bytem v Postoloprtech č. 427.

„Jako zahraniční voják východní armády byl jsem spojkou u npor. Petrova, ale nebyl jsem naprosto zúčastněn na exekucích, které se prováděly v Postoloprtech na Němcích. Víím, že exekuce prováděli vojáci OBZ, že tam byli i volyňští Češi, ale na jména se nepamatuji. Z vlastního pozorování o těchto popravách nevím vůbec nic. S kpt. Zíchou přišel jsem do Postoloprť před nedělí v pátek nebo v sobotu odpoledne a pamatuji si, že v obci chodil policajt a bubnoval, že v neděli ráno mají se všichni Němci shromáždit, dnes si ovšem nepamatuji přesně na toto bubnování, byl to tentýž den, kdy jsme přišli, nebo až druhý den.

Hlasitě diktováno, schváleno:

[vlastnoruční podpis] Srkal

POZNÁMKY

1. Souhrn výslechů je výjimečně otištěn v Adrian von Arburg / Tomáš Staněk (edice) Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů. Díl II, svazek 3: Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování. Středokluky (Susa) 2010, Dokument č. 86. Tento výňatek se omezuje na výslechy Antonína Roška (Rožka), Bohuslava Marka, Jana Zíchy, Jana Čubky (Čupka) a Vojtěcha Černého, též o zprávě o trestném jednání proti Bohuslavu Markovi a předběžný závěr vyšetřovací komise. Tento výňatek je komentován dostatečně 64 patovými poznámkami. Podle Adriana von Arburga existuje ještě jeden další protokol.

2. *Heimatbrief Saazerland, Sonderausgabe Genozid*, 2005. Tehdejší vydavatel měl k dispozici jeden list a osm souvisejících stránek. Překladatel Prof. Dr. Herbert Voitl je považoval za protokoly před založením parlamentní vyšetřovací komise: „Tyto nám dostupné části výslechů byly zřejmě provedeny v době před (...) zprávou ministři Noskovi z 2. července 1947, nebo současně. Nejsou datované. Také z nich není patrné, který úřad je prováděl – pravděpodobně se jedná o oblastní oddělení StB v Mostě, na který tato předběžná zpráva (...) hned na počátku (...) patřičně poukazuje. Tyto texty jsou ve své formě příčinou zájmu, neboť stejné osoby byly později vyslýchány parlamentní komisí, kde docházelo částečně k odlišným výpovědím (mezi sebou).“ Ve skutečnosti docházelo k předvýslechům komise, ale nikoliv s osobami, které byly koncem

července 1947 v Žatci vyslýchány. Toto vychází teprve z dokumentace (Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů. Díl II, svazek 3: Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování. Středokluky (Susa) 2010) tato dokumentace nebyla prof. Voitlovi tehdy dostupná.

3. Tyto 2005 zveřejněné listy patří jednoznačně k 57 stránkové shrnující dokumentaci. Nepřetínají se se zveřejněním Adriana von Arburga a Tomáše Staňka (viz nahoře) a jsou zde poprvé v češtině.

4. Ze sbírky zdrojů Adriana von Arburga a Tomáše Staňka z roku 2010 přejímáme nadpis a výčet členů komise, který v stenografickém protokolu chybí. Dále jsme podle Manuskriptu z archivu ministerstva vnitra doplnili zprávu o výslechu Vladimíra Srkala až k podpisu.

5. Vrchní strážník Oldřich Pelz byl vyslýchán již dříve. Viz: „Výslechy vyšetřovací komise“, s. 213.

6. K úkolům OBZ (Obranné zpravodajství) patřilo i potírání nepřátelských organizací, tedy i sudetoněmeckých organizací. Literatura: František Hanzlík, „Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945-1950“, vydal Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2003; Ladislav Kudrna, „Vojenské obranné zpravodajství (1945-1950)“, v časopis „Paměť a dějiny – Revue pro studium totalitních režimů“, Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2008 / 1, s. 76-89.

Exhumace, zpopelnění a pohřbení obětí vražd z Postoloprte

HERBERT VOITL (†)

Koncem září 1947, tedy dva měsíce po žateckém vyslyšení parlamentní komisí, se uskutečnila v Postoloprtech exhumace mrtvol ve čtyřech masových hrobech. Vydavatel této publikace má k dispozici pouze pět spisů z pražského ministerstva vnitra, náčrty hrobů, které byly zhotoveny 8. srpna (tedy pouhých osm dní po vyslyšení v Žatci), a podrobný soupis exhumovaných mrtvol. Toto je zde následně s německým překladem zveřejněno.

Dokumenty ukazují, ve kterých náčrtech 1 až 4 očišlovaných hrobů, popřípadě hrobních polí v jednotlivých dnech, byly prováděny exhumace: z „masového hrobu č. 1.“ 26. září, z „masového hrobu č. 2“ 20. a 23. září, z „masového hrobu č. 3“ 17. a 18. září z „masového hrobu č. 4“ 17. září 1947. Číslo 1 se nalézá blízko Masarykovy základní školy na ulici do Lednic, č. 2 (dvě jámy) v levonické bažantnici na odbočce ulice z Postoloprte do Lišan směrem do Lednic (blízko vodního stavidla), č. 3 (se čtyřmi výkopy) mezi Vinicí a starou pískovnou na Rvenické ulici a č. 4 mezi Vrbkou a Postoloprty, blízko vjezdu do postoloprtské bažantnice. Další mrtví byli vyhrabáni na nádvoří kasáren a v zahradě domu č. 74. Celkový počet 763 mrtvol, mezi nimi 5 žen a jedno dítě, bylo zpopelněno v krematoriích Most, Karlovy Vary a Ústí nach Labem (668) případně pohřbeno na lounském hřbitově (95)¹.

K této akci existují další vládní spisy. Tomáš Staněk je zpracoval ve své knize Perzekuce 1945². Při výkopech 17. září byli mimo jiných přítomni: vysocí úředníci ministerstva vnitra, státní bezpečnosti, soudnictví a celou dobu referent zdravotnictví zemního národního výboru (jmenovitě vypsané) a z výslechů známý poslanec Dr. Bohumír Bunža. Plukovník Dybal sepsal 2. října pro ministerstvo vnitra tajnou zprávu o průběhu exhumací, kterou Staněk podrobně cituje. Na provedení práce byli vzati vojáci vojenského útvaru č. 2142 z Terezína.

Ještě před vydáním této knihy zveřejnil také redaktor David Hertl v lounských novinách Svobodný Hlas zprávy pamětníků, ve kterých se popisují exhumace v Postoloprtech³. Hovoří se v nich o tom, že během exhumací byl celý prostor ukrýván za neprůhlednou zdí z chvoje, že bylo nařízeno přísné utajení, že mrtvolky byly položeny do primitivních beden a že mrtvolný pach se rozšiřoval až do Lednic. Plukovník Dybal píše ve své zprávě o použití plynových masek.

Tomáš Staněk shrnul dohromady: "Tato akce proběhla pod přísným bezpečnostním a utajeným opatřením ... Celkově se ovšem nepodařilo průběh této akce provést tak tajně, jak bylo původním záměrem. Mezi místními obyvateli se šířily zprávy o průběhu akce, tito lidé očivid-

ně věděli o tomto masakru, proto se také dostaly zprávy do tisku a také do zahraničního". K počtu číslu 763 v exhumacním spisu píše: „Nesporné v zájmu zjištění je, že němečtí svědkové, kterým česká veřejnost a historiografie vytýká a dodnes vyčítá obecně neobjektivnost, předsudky a zlomyslné myšlení, odhadují počet mrtvých přibližně na 800 a tedy, že nejsou tyto údaje v protikladu s těmito dokumenty ...“⁴ Důležitá poznámka, která ukazuje, jak tento historik nepodléhá a odvážně uniká národně vynucenému mínění.

Ovšem v blízkém okolí Postoloprte musely být ještě další hroby i masové hroby. Tak například není zjištěno, kde se nalézají mrtvolky 300 (údajných) členů SS, kteří v konkrétní výpovědi postoloprtského velitele byli dodáni z Chomutova do Postoloprte a tam byli členy OBZ⁵ týráni, zmrazení a zastřeleni. Svůj konec prý našli v šachtě na železniční trati severně od Postoloprte (směrem Duchcov) nedaleko Počerad.

Lze se však domnívat, že počty exhumovaných nejsou vždy přesné. Například důvěryhodné osoby tvrdí, že zde bylo 11 mrtvol a ne pět, které se tam našly podle zprávy exhumacní listiny.

Kam se tyto mrtvolky poděly, o tom doposud kolovaly na německé straně pouze zvěsti a domněnky. Nyní se dozvídáme úředně: převážně byly zpopelněny ve třech krematoriích a jen méně než sto jich bylo pohřbeno na hřbitově v Lounech. Toto může být pravda, ovšem forma, jak nám jsou tato fakta předkládána, nás nutí k přemýšlení. Čteme zde spis, který vypadá pravdivě, jako podle zákonného pořádku, skoro ve stylu staré rakouské monarchie, ale toto rozhodně není přiměřené k nehumánnímu, chaotickému bezpráví a zanedbání, na nichž tyto nyní vyzvednuté masové hroby vznikly⁶.

Když se mluví o „krematoriu“ a „zpopelnění“, tak máme samozřejmě na mysli, že každý mrtvý dostane urnu se svým popelem a jménem. „Pohřbení“ to dnes znamená, že každý mrtvý má svoji rakev, náhrobek a jméno. Toto vše se ale po postoloprtské exhumaci nestalo: žádné urny, popel byl pravděpodobně rozptýlen nebo „odstraněn“, žádné rakve pro „pohřbívané“, ale (jak čteme u Davida Hertla) jednoduché dřevěné bedny s čtyřmi až pěti mrtvolami (počty ve statistice toto dokládají) a rozhodně žádné jméno. Neboť vražděno a zahrabáváno bylo v Postoloprtech anonymně. Jestli se těm 95 „pohřbeným“ v Lounech dostalo společného hrobu, nebo více jednotlivých, jestli byly tyto hroby označeny – na to se dnes ptát nemá ze zkušenosti již žádný smysl⁷.

Rozhodnutí k exhumaci (a „likvidaci“) hanlivých postoloprtských hrobů, které bylo spojeno se značnými náklady, mělo více důvodů. Jeden hygienický: jednotlivé mrtvoly byly zeminou špatně pokryté a déšť je vyplavoval navrch. Druhý politický: veřejnost, především v zahraničí, bylo nutné utišit. Že se to povedlo je vidno z následujícího textu. Podle Staňka uvedl plukovník Dybal ve své zprávě, že londýnský rozhlas 26. září 1947 hlásil, „že se v Československu vykopávají hroby z revoluční doby a že exhumování se řádně pohřbívají v českých městech“.

Výraz „revoluční doba“ stylizuje oběti vražd jako padlé v boji, který se nikdy nekonal, a slovo „řádně“ potvrzuje to výše řečené: „vše mělo vypadat jako civilizovaná normalita a Angličani tomu chtěli také věřit“, protože oni dali svůj souhlas k „humánnímu“ provedení našeho vysídlení.

Ještě dva politické důvody byly pro exhumaci: vlastní obyvatelstvo, zvláště mládež neměla mít žádné vzpomínky na tuto tmavou dobu českých dějin a vůbec, že dříve zde na tomto místě žili Němci. A především: po Němcích v žatecké oblasti neměli zůstat žádné památky⁸. Poslední smutné pokračování je vidět v tom, že naše dlouhodobě sledované skromné úsilí o pamětní desku v Žatci nebo Postoloprtech, nebo alespoň na žateckém hřbitově, zůstalo dodnes bez úspěchu. V tom je účel! Žatecká německá minulost v celé oblasti – nejen vražd v Postoloprtech – musí být každému vymazána z paměti⁹. Teprve v posledních letech pozorujeme v tomto ohledu vývoj k lepšímu. Na toto jsem poukázal již v mém úvodu.

POZNÁMKY

1. Ve kterých částech obce Postoloprty a okolí se jednotlivé hroby nalézají, vychází z náhledového plánu Ericha Henstchela ve zvláštním vydání „Domovského zpravodaje Žatecka“ (*Heimatbrief Saazerland*) 1995, s. 48-49 (poznámka autora této knihy). – Tento zde uváděný náčrt byl zhotoven bez předložených spisů, ovšem převážně s nimi souhlasí.

2. Viz „Perzekuce 1945“, německé vydání *Verfolgung 1945*, Wien 2002, s. 146-148, též v Arburg/Staněk (vyd.): *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů*, dok. II. 3: 93.

3. Viz S. 452 nn.

4. Tomáš Staněk, *Verfolgung 1945*, Wien 2002, S. 147.

5. OBZ = obranné (vojenské) zpravodajství.

6. Jak vychází ze žateckých výslechových protokolů – a nejen z těchto spisů – končil teror tzv. „divokého vyhnání“ po Postupimské konferenci, kde spojenci rozhodli o odsunu Němců, tedy asi v polovině srpna. Potom, že se snažilo o humánní zacházení s bývalými spoluobčany. Toto ukazuje, že „Postoloprty“ nebyly symptomem pro všeobecné zesurování české společnosti, ale výsledek politicko-kriminální machinace. Vyšetřování v letech 1947 – nejen v Postoloprtech – ukazuje, že v pražské vládě byly síly, jako například křesťanský demokrat Bohumír Bunža, které chtěly tyto zločiny v poválečných měsících vyšetřit a potrestat. Tito lidé mohli sice prosadit vyšetřování, ale nikoliv potrestání, neboť ti od-

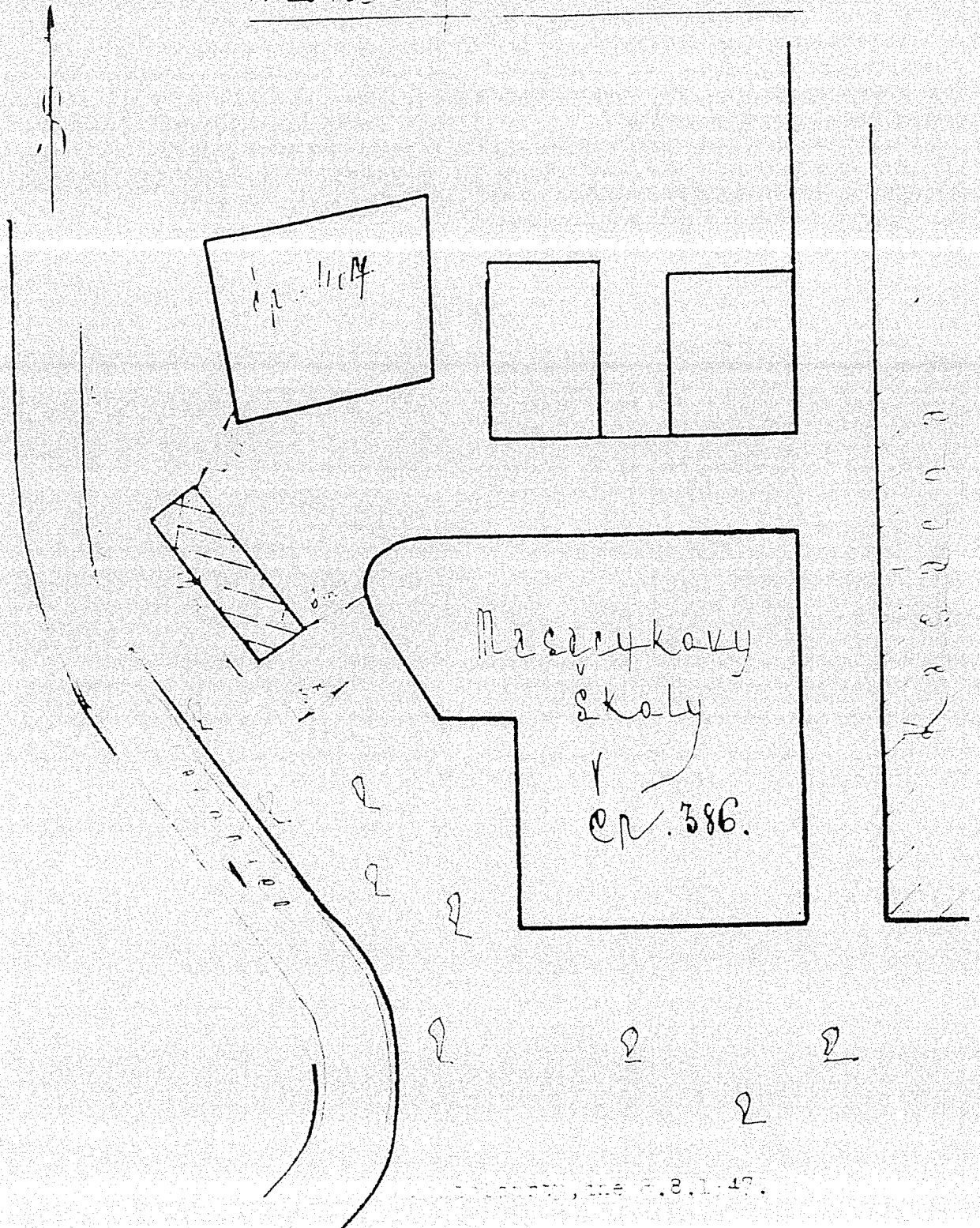
povědlní seděli s nimi ve vládě. Byli to komunisté, kteří rok nato převzali moc úplně.

7. Voitolovy domněnky a spekulace. Neexistují k tomu žádné zprávy svědků a podle znalosti vydavatele také žádné jiné zdroje. Hertlovi svědci vypovídají pouze o bednách, které byly použity k transportu lidských ostatků, které – v případě pohřbení do země – nevypovídají nic o konečném způsobu pohřbení.

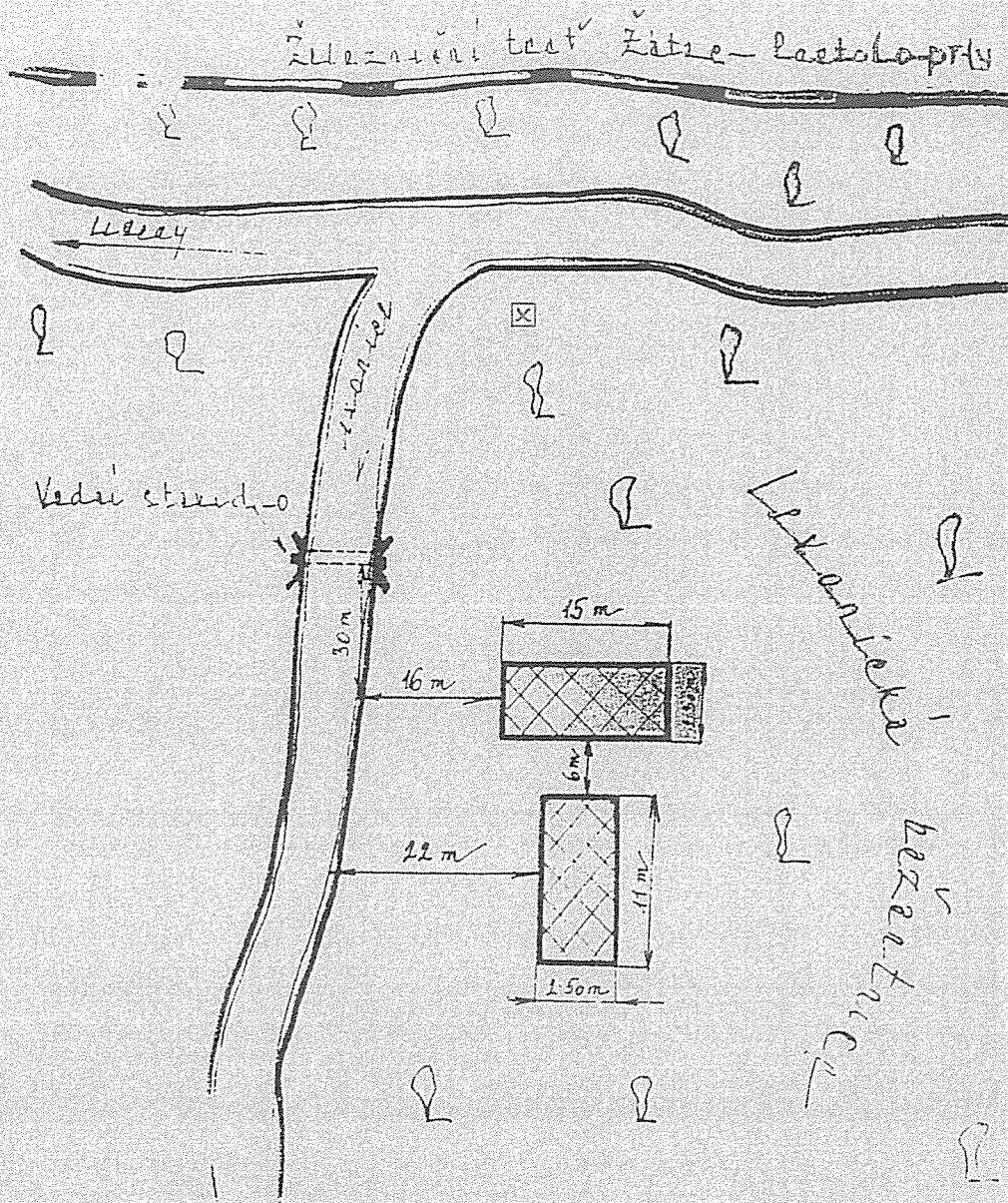
8. Ve zprávě ministru z 2. června 1947 (s. 172) se můžeme dočíst, že Němci: „se chodí modlit k hrobům a na dušičky tam jsou vidět svíčky“. Úředníci podávající tuto zprávu z toho vyvozují: „Způsob řešení této otázky je možný provést exhumaci a nechat pak všechny mrtvoly spálit v nejbližším krematoriu. Tím by bylo zabráněno tomu, aby k těmto místům dostavovali se Němci a označovali je jako místa, kde Němci trpěli. Tento postup sice není nutný vzhledem k tomu, že mrtvoly jsou dobře ukryté, avšak právě z důvodů, aby nebyla zachována na Němce místa památečná, na která by mohli poukazovat jako na místa, kde jejich příslušníci trpěli, by se podobný postup doporučoval.“

9. Tomu odporuje, že německé hroby na hřbitovech jsou převážně zachovalé, například v Žatci, kde ve staré části jsou pouze skoro německé hroby. Také bylo v Žatci po renovaci staré části města vidět nápisy bývalých německých obchodů, v trafikách jsou k mání staré pohlednice s německými nápisy. Co se tedy týče zamlčování německé minulosti, není toto konsenkvetní.

Heamady heab číslo 1.

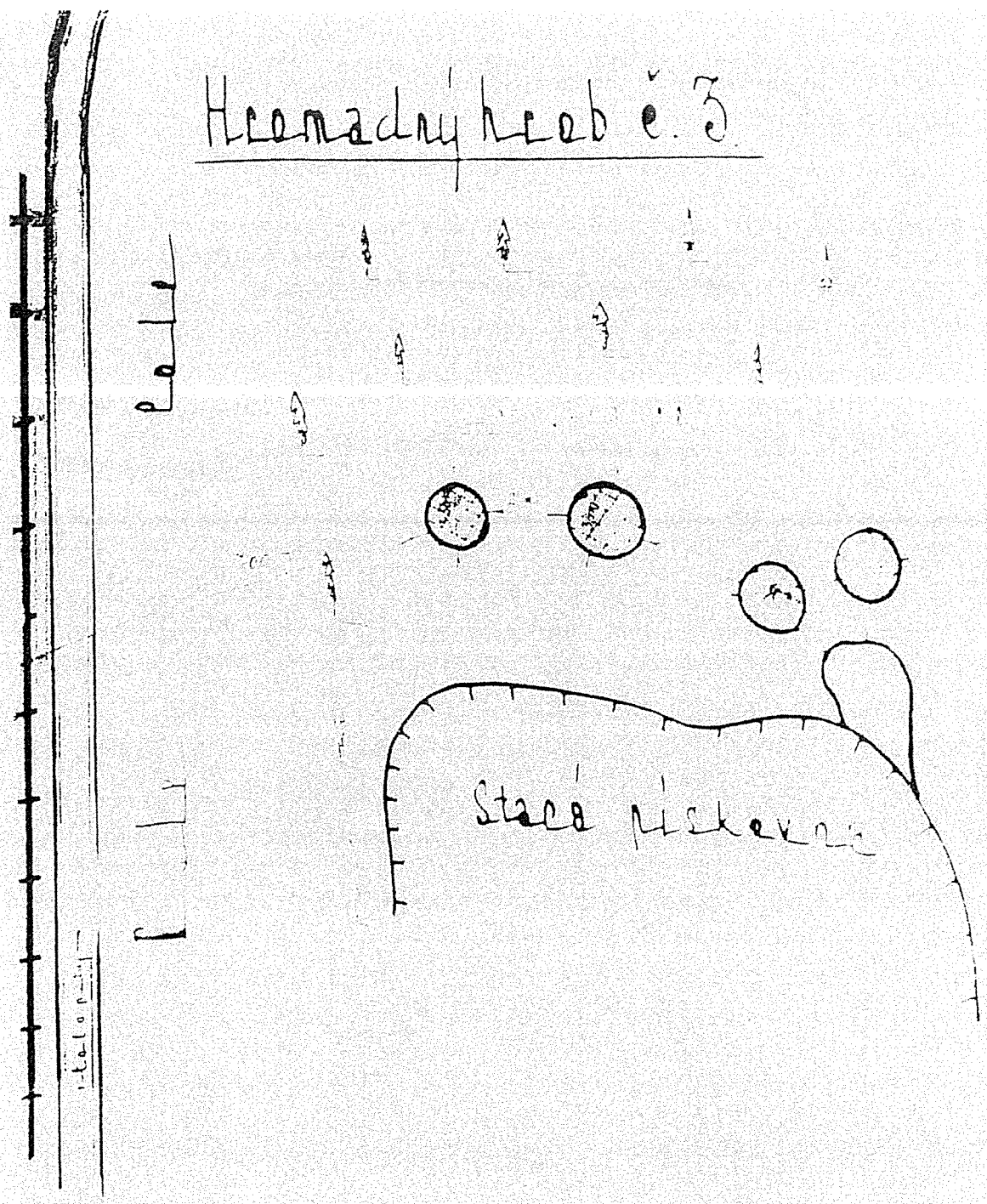
Homadný koob číslo 2.

☒ Ma tomto místě je na tlustém stromu upevněn plechový štítek s nápisem „†536“. Kdo tento štítek zde umístil a jestli tím mají být označeny německé oběti není objasněno.

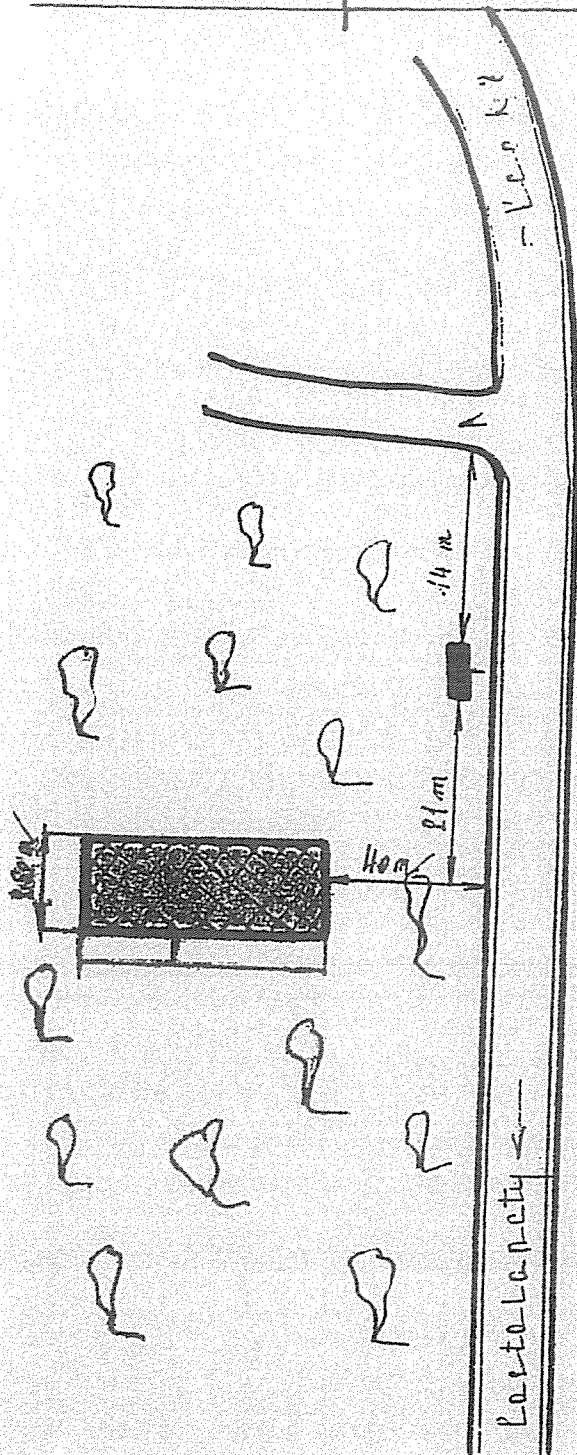
archiv
MINISTERSTVA VNITRA
PRAHA

Heomadny keob e. 3.

archiv
MINISTERSTVA VNITRA
PRAHA

Нормадны нсоб ө. 4.

Къед до
резерваци

мезаик с
азвечаним В. Р.

Костолапеты дна 8 8 10,47

P ř e h l e d

T A J N Ě T

o počtu exhumovaných osob ve dnech 17.-27.9.1947 v Postoloprtech / čísla v závorce značí počet rakví/.

Datum	Místo	Mužů	Žen	Děti	Celkem	Zpopelněno v krematoriu		Pohřbeno na hřb. Jouny	Pozn.
						Most	Karl. Vary		
17/9	Bežanovice postoloprtská	31	3	-	34/5/	34/5/	-	-	
17/9	Váňovice	3	-	1	4/2/	4/2/	-	-	
18/9	Stará pískovna	25	1	-	26/2/	26/2/	-	-	
19/9	Levenická ba- žantnice/první hřob/	47	-	-	47/8/	-	37/6/	10/2/	
20/9	" "	302	-	-	302/59/	125/25/	117/22/	60/12/	
23/9	" /druhý hřob/	103	-	-	103/23/	-	-	16/4/	
23/9	U bratří pod křížkem	10	-	-	10/2/	10/2/	-	-	
24/9	V zahradě do- mu čp.74	7	-	-	7/2/	-	-	-	
26/9	U školy	224	1	-	225/51/	74/16	70/14/	9/2/	
27/9	V kasárnech	5	-	-	5/1/	5/1/	-	-	
S o u č e t		757	5	1	763/151	278/53/	224/42/	166/36/	95/20/

archiv
MINISTERSTVA VNITRA
PRAHA

Zpráva Státní bezpečnosti Most z 13. srpna 1947

Zemský národní výbor
Oblastní úřadovna státní bezpečnosti
Most
Čís. S/ 1-601/ taj-47

V Mostě dne 13. srpna 1947

TAJNÉ!

Věc: Porevoluční události v Postoloprtech – šetření.

K Výnosu: VII-C-12793/ taj-47 | ze dne 1. srpna 1947.

Ministerstvo vnitra
Odbor VII. ,
k. rukám p. vrch. Odb. Rady
dr. Lukeše
V PRAZE

Přílohy: 11

[příjmové razítko: „MINISTERSTVO VNITRA | Došlo:
20. VIII. 1947 | Č: VII-e- / 3.119/ ... 11“; „taj“ a „tajné“ v hlavice rukopisně škrtnuté; Přílohy chybí]

Podávám zprávu, že ve věci shora uvedené prováděl jsem na místě samém další šetření, při němž bylo informativně a způsobem co nejdiskretnějším vyslechnuto několik svědků, jejichž výpovědi byly události z května 1945 poněkud osvětleny.

Především se podařilo zjistit jednak ze záznamů stanice SNB, jednak ze záznamů soukromých časový průběh událostí až dosud nejasný. Kromě toho byla získána některá nová svědectví a zjištěno, že kromě hrobů až dosud známých jsou v Postoloprtech ještě jiné hromadné hroby méně známé, o nichž bude zmínka níže.

V jednotlivostech uvádím toto:

Při soustředování Němců konal v roce 1945 v kasárnách v Postoloprtech službu Eudard Janák, bytem Postoloprty, Vrchlického 218. Pokud bude chtít vypovídat, mohlo by jeho svědectví přispět k objasnění celého případu. Stejně tak bývalý dozorce vězňů ve věznici okresního soudu v Postoloprtech Egermajer, t. č. tajemník okresní péče o mládež v Jirkově, okr. Chomutov má zcela určitě o případu určité vědomosti. Je ovšem otázkou, zda tito svědkové při výslechu před komisí ÚNS¹ budou chtít vypovídat vše co vědí. Při šetření v Postoloprtech ve dnech 11. a 12. 8. t. r. jsem totiž zjistil, že mnozí svědci, až dosud slyšení, vypovídali jen velmi málo z toho co skutečně vědí. Příčina toho tkví jednak v okolnosti, že vyšetřování je veřejnosti přijímáno většinou s nelibostí a poukazuje se na to, že osoby, které se vlastně zasloužily o vyčištění pohraničí od Němců, jsou nyní poháněny k odpovědnosti, jednak v okolnosti; že všichni vyslyšení jsou na případu více či

méně zúčastněni sami a mají obavu, aby se výpověď jejich neobratila proti nim samým.

Kromě zmíněných dvou svědků mohou o případu vypovídati ještě tito:

Jaroslav Drexler

1/ Místopředseda OSK v Postoloprtech z května 1945 Jaroslav Drexler, vlakvedoucí, bytem Postoloprty, Vrchlického 164, se účastnil schůzky v budově, kde se ubytoval poručík Čubka, dne 27. května 1945. Této schůzce byli přítomní tehdejší předseda MSK Zelenka /již vyslechnout na č. 1.35-37 protokolu/, vrchní strážmistr SNB Peterka /č. 1.24-26/, Marek a z důstojníků kapitán Černý a poručík Čupka. Podle výpovědi Drexlera napr. Petrov-Zícha této schůzce přítomen nebyl. Na této schůzce se jednalo o soustředění Němců v Postoloprtech. Přítomní důstojníci zdůrazňovali, že nikomu nepodléhají a jsou přímo podřízeni ministerstvu národní obrany. U vlastního soustředění Němců Postoloprtech Drexler nebyl, ježto v té době dojížděl z Loun. O střílení ani o tom, kde postřílení jsou zakopáni, z vlastní zkušenosti nic neví, příkop před školou však nechal zavážeti hlínou asi 3 týdny po této události /rozpor s výpovědí Markovou na č. 1.11, který uvádí, že druhý den po popravách dal celý příkop zaházeti/.

Arnošt Šedivý

2/ Svědek Arnošt Šedivý, nar. 20.5.1929, bytem ve Rvenicích, okr. Žatec čp. 34, zaměstnaný u Koláře Václava Huberta v Postoloprtech, pochází ze smíšeného manželství /otec Čech, matka Němka/. Má české i německé školy, za okupace byl u HJ, v květnu 1945 uměl špatně česky a ještě dnes v řeči zadržuje. Byl zajištěn spolu se svědkem Rosnerem /vyslechnut na č. 1. 39. protokolu/ v obci Rvenicích v květnu 1945. Tehdy prý přijeli do obce vojáci, kteří sehnali s obce i s okolních polí všechno obyvatelstvo do místního velkostatku, kde byli rozděleni zvlášť muži, zvlášť hoši a zvlášť Češi. Posléze uvedeni byli propuštěni. Němci, a s nimi i Šedivý, byli odvedeni do kasáren v Postoloprtech, kde byl Šedivý držen 10–11 dnů v zajištění. Po této době byl předán do tábora v Žatci a odtud asi za 3 dny jako osoba ze smíšeného manželství pocházející byl propuštěn.

V postoloprtských kasárnech byl držen vzadu v místnostech, kde byly kuchyně /v místech které Marek označuje za SV²/, prvé tři dny úplně bez jídla a pak asi o 10 dkg chleba denně. Z doslechu se dozvěděl, že asi 3 hoši ze Žatce, kteří chtěli utéci, nebo snad z hladu chtěli jít na hrušky, byli zastřeleni a prý byli zakopáni v zákopu na dvoře kasáren. Mezi zajištěnými byl také nějaký Josef Hurt, třinácti-

Zemský národní výbor
Oblastní úřadovna státní bezpečnosti
Most

V Mostě dne 13. srpna 1947

Čís. S/1-601/taj-47

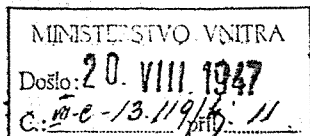
Věc: Porevoluční události v Postoloprtech - šetření.

~~T a j a n . é . !~~

K Výnosu: VII-C-12793/taj-47
ze dne 1. srpna 1947.

Ministerstvo vnitra
odbor VII.,
k rukám p. vrch. odb. rady
dr. Lukeše.

Přílohy: 11.

~~v P r a z e .~~

Podávám zprávu, že ve věci shora uvedené prováděl jsem na místě samém další šetření, při němž bylo informativně a způsobem co nejdiskretnější vyslechnuto několik svědků, jejichž výpovědi byly události z května 1945 poněkud osvětleny.

Především se podařilo zjistit jednak ze záznamů stanice SNB, jednak ze záznamů soukromých časový průběh události až dosud nejasný. Kromě toho byla získána některá nová svědectví a zjištěno, že kromě hrobů až dosud známých, jsou v Postoloprtech ještě jiné hromadné hroby méně známé, o nichž bude zmínka níže.

V jednotlivostech uvádím toto:

Při soustředování Němců konal v roce 1945 v kaárnách v Postoloprtech službu Eduard J a n á k, bytem Postoloprty, Vrchlického 218. Pokud bude chtít vypovídat, mohlo by jeho svědectví přispět k objasnění celého případu. Stejně tak bývalý dozorce vězňů ve věznici okresního soudu v Postoloprtech E g e r m a j e r, t.č. tajemník okresní péče o mládež v Jirkově, okr. Chomutov má zcela určitě o případu určité vědomosti. Je ovšem otázkou, zda tito svědkové při výslechu před komisí ÚNS budou chtít vypovídat vše co vědí. Při šetření v Postoloprtech ve dnech 11. a 12. 8. t.r. jsem totiž zjistil, že mnozí svědci, až dosud slyšení, vypovídali jen velmi málo z toho, co skutečně vědí. Příčina toho tkví jednak v okolnosti, že vyšetřování samo je veřejnosti přijímáno většinou s nelibostí /poukazuje se na to, že osoby, které se vlastně zasloužily o vyčistění pohraničí od Němců, jsou nyní poháněny k odpovědnosti/, jednak v okolnosti, že všichni vyslýcháni jsou na případu více či méně zúčastnění sami a mají obavu, aby se výpověď jejich neobrátila proti nim samým.

Kromě zmíněných dvou svědků mohou o případu vypovídati ještě tito:
1/ Místopředseda OSK v Postoloprtech z května 1945 Jaroslav D r e x -
ler, vlakvedoucí, bytem Postoloprty, Vrchlického 164, se účastnil schůzky v budově, kde se ubytoval poručík Čupka, dne 27. května 1945. Této schůzce byli přítomni tehdejší předseda MSK Zelenka /již vyslechnut na č.l. 35-37 protokolů, vrchní strážmistr SNB Peterka /č.l. 24-26/, Marek a z důstojníků kapitán Černý a poručík Čupka. Podle výpovědi Drexlera npor. Petrov-Zicha této schůzce přítomen nebyl. Na této schůzce se jednalo o soustředění Němců v Postoloprtech. Přítomní důstojníci zdůrazňovali, že nikomu nepodléhají a jsou přímo podřízeni ministerstvu národní obrany. U vlastního soustředění Němců Drexler nebyl, ježto v té době dojížděl do Postoloprty z Loun. O střelení ani o tom, kde postřelení jsou zakopáni, z vlastní zkušenosti nic neví, příkop před školou však nechal zavážeti hlínou asi 3 týdny po této události /rozpor s výpovědí Markovou na č.l. 11, který uvádí, že druhý

První stránka zprávy StB Most k případu Postoloprty, strana 1 (archiv ministerstva vnitra)

letý Němec ze Rvenic, který byl vzat do zajištění, ačkoliv byl slabý a nemocný.

Asi pátý den po zajištění byl Šedivý s dalšími 60-70 muži poslán pod vojenskou hlídkou do levanické bažantnice, kde byli rozděleni na tři skupiny a kopali tři hroby, každý asi 6m dlouhý a 4m široký. Bylo prý jim řečeno, aby si pospíšili, že až vykopají 3m hloubky, budou moci jít opět domů. Tyto hroby kopali asi 2 hodiny, nevykopali však ani 1 m, a byli odvedeni zpět do kasáren. O střílení z vlastní zkušenosti nic neví, jen z toho, co slyšel. Sám ani nikdo z těch, kteří byli s ním v jedné místnosti, bit nebyl, jen v místnosti, sousedící s onou, v níž byl umístěn a v níž byli nějací SSmani, ostříhaní dohola, muselo být prováděno nějaké bití, poněvadž tam odtud bylo často slyšeti křik.

Karel Hás (Karl Haas)

3/ Svědek [rukopisně přeškrtnutá] Karel Hás³, bytem v Žatci, nám. Prokopa Velkého čp. 303 /č. tel. 330/, byl po revoluci v Žatci vedoucím bezpečnostního referátu při revolučním národním výboru. Průběh soustředování Němců v Žatci dne 3. 6. 1945 ličí shodně s ostatními svědky [nerozlučitelná rukopisná poznámka], uvádí však některé podrobnosti zejména pokud jde o zastřelení Němců při tomto soustředění. Tak podle Háse byl zastřelen na náměstí poblíž radnice nějaký Němec, starší muž, a to dávkou 3 ran, vypalených z tanku, který přijížděl na náměstí západním směrem od Chelčického náměstí. Kromě toho slyšel od svědků, kteří jsou dosud v Žatci, že pod brankou vedoucí z náměstí západním směrem, byl zastřelen asi 70 roku starý, prý hluchý Němec, jménem Kraupner, a to proto, že neuposlechl volání vojenské hlídky. Zakopán je v křoví proti obchodu kožešníka Slabého. Zastřelení prováděl nějaký vojín, nikoliv důstojník a o npor. Petrova-Zíchy v tomto případě nejde.

Podle přesvědčení svědka Háse hlavní slovo měl prý při celém soustředování Marek. Zichu – Petrova prý toho dne v Žatci neviděl.

Kromě zmíněných dvou případů byli prý zastřeleni a jsou snad dosud pohřbeni 1-2 Němci v Žatci na svahu za branou u silnice na Most.

Pro ilustraci poměrů uvedl ještě, že 5. 6. 1945 byl nalezen v uličce při jižním konci Benešova náměstí nahý muž s prostřelenou hlavou. Šlo prý snad o Němce, který se zbláznil, uprchl z Postoloprta a pobíhal nahý po Žatci, až byl hlídkou OBZ odstřelen a ponechán na místě činu.

Při soustředování mužů se žádné zlato neodebíralo, teprve později při soustředění žen v žateckých kasárnách jim bylo odebíráno. Hás u toho nebyl, rovněž Petrov nikoli. Tato akce prováděla se za asistence četnictva a za přítomnosti člena ONV, dnes již mrtvého Spatze, Hás sám byl později pověřen MSK dozorem nad tábory Němců. Tento dozor vedl on sám po stánce politické, po stánce

zdravotní jej vedl český lékař dr. Šíma, stavebnictví měl na starosti ing. Reiser.

Tohoto Reisera poznal Hás po svém příchodu do Žatce dne 10. 5. 1945, kdy se Hás hlasil ku spolupráci na Revolučním národním výboru. Ing. Reiser zde již pracoval. V antifašistické komisi prý Reiser nebyl, pouze ve správě taborů a také do Postoloprta se prý dostal R. pouze jedenkrát. Dnes je v Halle, kde má nějakou stavitelskou firmu.

O střílení v Postoloprtech z vlastní zkušenosti Hásovi není známo nic, vypráví však o případu, který se udál 10.6.1945 mezi Postoloprty a Kozou, /restaurací mezi Postoloprty a Žatcem/. Toho dne prý vedl Marek a s ním asi sedmnactiletý hoch – snad strážný – nějaký transport Němců z Postoloprta do Žatce. V tomto transportu bylo několik kněží, mezi nimi řeholníci z žateckého kláštera a také asi 75 rok starý kvardián, podle Háse snad Čech, poněvadž jej učil ještě za Rakouska v Žatci v české škole česky náboženství. Ten prý byl za tohoto pochodu zastřelen a zakopán v silničním příkopu, poblíž zmíněné restaurace. Informace o tomto případu by prý musel podat Marek, něco též snad ví farař – Němec ze žateckého kláštera, který také později řídil exhumaci a pohřbení zmíněného kvardiána⁴.

Pokud jde o osoby zajištěné u soudu v Žatci, šlo vesměs o příslušníky SS a SD a funkcionáře NSDAP, jež si vyzvedl asi 3 dny po soustředění Němců v Žatci Marek a odvedl je do Postoloprta. Hás má dosud potvrzenky o tom, kterak Marek dodával z tábora v Postoloprtech do tábora v Žatci zajištěné Němce, tyto potvrzenky jsou skutečně Markem potvrzeny a podepsány a Hás z toho usuzuje, že Marek byl jednou z hlavních osob v táboře v Postoloprtech.

Podotýkám, že tento názor při nynějším vyšetřování v Postoloprtech vyslovili i jiní svědkové [věta rukopisně přeškrtnutá].

Mezi Němce, které Hás předal Markovi do soudní věznice v Žatci byl také jeden z nejzuřivějších žateckých Němců, okresní soudce Krejčí, který v okupaci se dal překřtít na jméno dr. Freyer⁵ a který přesto, že byl zajištěn nejprve u NKVD, pak ve věznici okresního soudu v Žatci a konečně v kasárnách v Postoloprtech, uprchl a dnes je v Německu.

Karel Valenta

4/ Svědek Karel Valenta, předseda místního národního výboru ve Výškově, byl jako předseda MSK přítomen soustředění Němců v obci Výškov u Postoloprta, jež se provádělo některý den mezi 2. -5. červnem 1945. Toho dne po 20. hod. přijelo vojsko do Výškova. Vedl je Marek, npor. Petrov, Čupka a byli přítomni ještě nějací důstojníci a vojáci. Rozkaz k soustředění obyvatelstva vydal Petrov, při čemž členové MNV, kteří vyrozumívání Němců prováděli, dostali příkaz je upozornit, že kdo rozkazu neuposlechne, bude zastřelen. Po soustředění dal prý Marek rozkaz roz-

v hromadném hrobu č. 3. Kromě toho jsou na dvoře v kasárněch pohřbeni zastřelení mladiství Němci ze Žatce / výpověď Marka na č. 1. 13/.

Okolnost zda a jaké hroby jsou nebo byly na dvoře kasáren dala by se zjistit u posádkového velitele v Postoloprtech, za jehož nynějšího předchůdce byl kasárenský dvůr upravován.

Pokud jde o odstranění těchto hrobů a exhumaci mrtvol doporučovala by se likvidace hrobů č. 1-4, jež jsou v Postoloprtech všeobecně známy. Zejména hromadný hrob č. 2 je velmi nápadný. Odstranění bylo by lze provésti všude velmi snadno s výjimkou hromadného hrobu č. 1, který je v bezprostřední blízkosti obytných budov. Celkový ohlas tohoto opatření na veřejnosti by byl příznivý. Podle názoru místních orgánů by snad bylo vhodnější, vhodným způsobem tuto událost zveřejnit, ježto její utajení v místě tak malém jako jsou Postoloprty je neproveditelné a každá tajnost přináší s sebou další pověsti a zbytečné zveličování. Stejná zkušenost byla získána při vyšetřování komisí ÚNS. K uzavření míst při případné exhumaci bylo by snad vhodnější použití orgánů SNB, nikoli vojska, ježto by zde byla dána záruka větší diskretnosti. Pro případ této exhumace budou shromážděny ještě další údaje o hrobech shora dosud neposaných, z nichž ony, u nichž by se to jevílo vhodné a účelné by mohly být pak zároveň odstraněny.

Podotýkám, že v levonické bažantnici, v níž jsou hromadné hroby č. 2, byly za okupace pracovní tábory a tábory kárné, zejména pro zaměstnance nynějších Stalinových závodů v Mostě a tábory t. zv. dělníků z východu, kteří zde byli ubytováni ve stanech, v důsledků nemoci a nelidského zacházení houfně mřeli, takže v tomto prostoru by se našly i hroby z této doby.

Sled událostí

Pokud jde o časový sled událostí v Postoloprtech bylo zjištěno bezpečně toto:

V pátek 25. 5. 1945 přišli do Postoloprty ubytovatelé divise, jež ve svém zápisníku ředitel ZELENKA, první předseda MSK v Postoloprtech /protokol č. 1.35/, nazývá „velmi ostrými hochy“.

V sobotu 26. 5. 1945 odpoledne přišel další oddíl OBZ. Ze stejných zápisů je patrné, že bylo zatčeno 9 Němců. Téhož dne večer přišel do Postoloprty oddíl četnictva. Toto

zjištění souhlasí se zápisy ve staniční knize SNB Postoloprty. Již v noci z 25. na 26. 5. 1945 došlo k prvním popravám. Ředitel Zelenka má ve svém denníku z toho dne poznámku o „snech o poprávách“. Ze soboty 26. na neděli 27. 5. 1945 bylo podle stejných záznamů „odklizeno“ 36 nacistů.

V neděli 27. 5. 1945 večer se konala schůzka zástupců MNV a vojska v domě čp. 74 v Postoloprtech.

V pondělí 28. 5. 1945 bylo prováděno jednotlivé zatýkání Němců. Ve smíněném již zápisníku je tento záznam: „Poměry nevyslovitelné. OBZ popravilo přes 200 lidí a další chytá. Provádíme rozkaz umístit všechny Němce v tábore.“

Večer bylo vyhlášeno soustředění Němců pro příští den. V důsledku toho následující dne objevena řada sebevrahů v Postoloprtech.

V úterý 29. 5. 1945 hlavní soustředění Němců v Postoloprtech.

Pro informaci připojuji výpis zajímavější dat z uvedeného zápisníku.

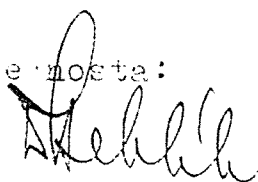
Pro informaci ještě dodávám, že střílení v Postoloprtech bylo prováděno až do odchodu OBZ, t. j. do 18. července 1945, v pozdějších dnech šlo ovšem jenom o ojedinělé případy a na to ještě často prováděné jednotlivými vojáky svévolně.

Při vyšetřování bylo nyní také zjištěno, že po soustředění provedeném v Postoloprtech, vysílal čsl. rozhlas relaci o tom že Postoloprty se staly opět českými. Npor. Čubka byl prý tehdy v Praze a po svém návratu se chlubil pochvalou, kterou za to dostal a vyzvedal své zásluhy o to.

Naproti tomu svědek Zelenka vylučuje, že by napr. Petrov nebo kpt. Černý byli nějaké popravy prováděli, protože se svědkovi jevíli – zejména pak npr. Petrov – jako jemní lidé. Poručík Čupku však charakterisuje jako hrubého člověka.

Přednosta:

[rukopisný podpis] Stehlík⁹

Přednosta:

POZNÁMKY

1. ÚNS = Ústavodárné národní shromáždění.
2. Též „Protokol vyšetřování parlamentní komise“, s. 187 a výsledky (výňatky) s. 228 a 229.
3. Obšírněji k Karel Hás (Karl Haas) viz s. 156, 159 (Anm. 48) a 329.
4. Jedná se o pátera Maximiliána (Josef Hilberg); k tomu „Zavraždění žateckého pátera Maximiliana“, s. 320). Srovnej také „Výsledky vyšetřovací komise“, s. 194; zde je nadporučík Zícha podezříván ve věci zastřelení pátera.

5. Zde se jedná očivně o Dr. Freyera, který později zveřejní jednu z prvních svědeckých zpráv (viz s. 161).
6. Celá část 5 je označena v ostré dvojité záorce. Příští část je označena znovu číslicí 5. Je tedy možné, že tato část byla již během zápisu určená ke škrtnutí.
7. Číslo 5 bylo zadáno dvakrát, viz poznámka nahoře.
8. Viz s. 232.
9. Dr. Stehlík, přednosta oblastní úřadovny StB v Mostě, byl také členem vyšetřovací komise UNS v Žatci 30.-31. července 1947.

Úloha generála Reicina a poručíka Čubky v Postoloprtech

[Doslovný opis protokolu jednoho výslechu, tři stránky, každá ze závěrečnou poznámkou: „Četl a podepsal: (vlastoručně) Vasil Kiš“]

Krajské velitelství státní bezpečnosti, Ústí nad Labem,
dne 2. května 1951.

ZÁPIS O VÝPOVĚDI

Byl předveden Vasil Kiš, nar. 17. listopadu 1920 v Poroskově, okr. Perečín u Užhorodu v SSSR, ředitel lihovaru v Libouchci, okr. Děčín, ženatý, manželka Miroslava roz. Kratochvílová, otec 2 nezaopatřených dětí ve věku 1 až 3 roky, české nár. a Čsl. státní přísl. řecko-katolického vyznání, kpt. ČSA v zál., syn Petra a Marie, roz. Maškarcinové, nemajetný, udánlivě zachovalý, posledně bytem v Libouchci, čp. 214, okr. Děčín, t.č. ve vazbě zdejšího velitelství.

Jmenovaný byl napomenut k udání pravdy, obeznámen s předmětem výslechu, uvádí následující:

KVĚCI:

Máte ještě něco k podotknutí, bodu, co se týká osoby gen. Reicina?¹

Ano, ještě bych uvedl gen. REICINA ve spojitosti s t.zv. postoloprtskými masakry, kterých se OBZ, pod jeho vedením dopustil. Již v zahraničí prováděl gen. REICIN pečlivý výběr svých spolupracovníků OBZ. První čsl. sbor v SSSR byl po skončení války přejmenován na 1. divizi, takže ke konci června roku 1945, velitelství 1. divize a podřízené vojenské útvary byly ubytovány v Postoloprtech. Pokud se týká mne, byl jsem v tehdejší době přednostou PZU, úseku B (předzvědná zpravodajská ústředna) a z titulu této funkce jsem se zdržoval mimo Postoloprty.

Přednosta oddělení OBZ 1. divize, por. ČUBA [ČUBKA]² a jemu podřízení tohoto oddělení, nevím z jakého důvodu nebo příkazu, včetně oddílu polního četnictva, taktéž jemu podřízenému a obranné zpravodajství v úkolech této funkce vyplývající, nekonal. Chci zde poukázat na zvěrstva, páchané por. ČUBKOU a jeho oddělením OBZ v Postoloprtech. Postupující vítězná RA i naše zahraniční ČSA, zajatce soustřeďovala. Víím, že v žádném zajateckém táboře se zajatci nestříleli, ale naopak se těmto dostalo možnosti, pracovat a tím i vydělávat. Dva měsíce po úplné kapitulaci zbytku hitlerovské armády v Postoloprtech, por. ČUBKA se svými spolupracovníky a za vědomí gen. REICINA, prováděli hromadné vraždění německých zajatců v Postoloprtech. Po skoncování tj. po vyvraždění všech německých zajatců začali střílet i civilní obyvatelstvo. Nebylo noci, aby nebylo slyšet střílení a to v polích, kde ještě před svou smrtí byli zajatci a civilní

obyvatelé, nuceni si vykopat hroby. Zprávy o těchto popravách se mezi civilním obyvatelstvem rozšířily tak, že obyvatelé v prostoru Postolopr se obávali o svůj život. Toto počínání OBZ, pod vedení gen. REICINA nepřineslo českému národu dobré jméno za hranicemi státu. Gen. REICIN, přestože o tomto dostával pravidelné hlášení, těmto nelidským činnům nezabránil.

Brigádní generál a náměstek ministra obrany Bedřich Reicin po zatčení v roce 1951 (NA)

K tomu ještě uvádím, že por. ČUBKA a jeho spolupracovníci z OBZ, nezabývali se vlastním posláním t. j. shromáždit roztroušený vojenský materiál v hříškovských lesích. Jednalo se o velmi cenný vojenský materiál, jako střelivo různého druhu, letecké bomby, miny pro diversní účely atd. Dále nebyly obsazeny bývalé německé vojenské sklady, ve kterých se nacházelo mnoho cenných vojenských součástí jako n.př. vojenská výstroj a výzbroj pro speciální vojenské útvary a to pro parašutistické oddíly, námořnictvo, ženijní útvary, dálkové průzkumy a mnoho dalších cenných věcí, které v důsledku toho, že nebyly sepsány a převzaty, byly rozkrádány a s těmito nakládáno tak, že se v době, kdy se sepisování začalo, byly zničené a nepoužitelné.

Přestože jsem nebyl přímým účastníkem prováděných poprav, je mě známo, že bylo popraveno více než 10 000 lidí. Popravky byly prováděny většinou v noci a to příslušníky OBZ v čele s por. ČUBKOU a to z kulometu a ostatních samopalných zbraní. Jako přímé účastníky prováděných hromadných poprav, uvádím tyto účastníky:

- 1./ por. ČUBKA, který popravám velel a sám tyto také prováděl
- 2./ rtm. TARČAN, střilející účastník poprav
- 3./ škpt. ŠLOVÁK, jako přihlížející a snad i střilející účastník

127
2. 5. 1951
4
Dne 2. května 1951.

Z á p í e c v ý p o v ě d í

Byl předveden Vasil Kiš, nar. 17. listopadu 1926 v Borohově, okr. a-
rocin u Uhrorodu v OSR, ředitel líhovaru
v Libouchci, okr. Běčín, tenatý, manželka Mi-
roslava roz. Kratochvílová, otec 2 nezopatře-
ných dětí, ve věku 1 a 3 roky, české nár. a
Čsl. státní přísl. řecko-katolického vyznání,
kpt. Čs. v zář., syn Petra a Marie, roz. Heřka-
rincov, nemanjetný, udánlivě zachovalý, posled-
ně bytem v Libouchci, šp. 21, okr. Běčín, t. 3.
ve vazbě zadržitého velitelství.

Jmenovaný byl upozomen k udání pravdy, obeznámen s předařtem výsledku,
uvádí následující:

K věci:

Máte ještě něco k podotknutí, pokud se týká osoby gen. R e i c i n a ?

ano, jeli bych uvedl gen. R e i c i n a ve spojitosti s t. zv. postolo-
priskými masakry, kterých se OBZ, pod jeho vedením dopustil. Již v zahra-
níí prováděl gen. R e i c i n podřízený výběr svých spolupracovníků OBZ.
První úkol. sbor v OSR byl po skončení války přejmenován na I. divizi,
takže ke konci června roku 1945, velitelství I. divise a podřízené vojens-
ké útvary byly ubytovány v Postoloprtech. Okud se týká mne, byl jsem v
tehdejší době přednostou OBZ, úseku 3/předzvědná zpravodajská ústředna/
a s titulu této funkce jsem se zdržoval mimo Postoloprty.
Přednostou oddělení OBZ I. divise, por. Č u b a a jsem podřízený tohoto
oddělení, nevím z jakého důvodu nebo příkazu, v čelní oddílu polního út-
nictva, taktéž jsem podřízenému a obranné zpravodajství v úkolech této
funkce vyplývající, nekonal. Šel zde poukázat na zvěřstva, páchané por.
Č u b o u a jeho oddělení OBZ v Postoloprtech. Postu ující vítězná Ru-
i naše zahraniční Čs. zajatce soustřeďovala. Vím, že v tédném zajateckém
Četl a podepsal: *Vasil Kiš*

První strana výpovědi kapitána Vasil Kiše ve vyšetřování proti přednostovi OBZ Bedřichu Reicinovi,
2. května 1951, strana 1

POZNÁMKY

1. Bedřich Reicin (1911-1952) pochází z židovské rodiny v Plzni (původně Reinziger nebo Reicinger), od třicátých let byl funkcionářem mládežnické komunistické organizace a spolupracovníkem ve stranických novinách Rudé Právo. V roce 1939 byl zatčen Gestapem a po svém propuštění utekl do Sovětského svazu, kde po krátké době se opět ocitl ve vazbě. 1942 se připojil k zahraniční armádě, kde byl nejdříve osvěto-

vým důstojníkem, 1945 se stal náčelníkem vojenské zpravodajské služby OBZ. Po komunistickém převratu v roce 1948 se směřodálně podílel na „čistce“ armády od nepřátel KSČ, stal se ale v souvislosti se „Slánskou aférou“ také obětí a byl v roce 1952 pověšen.

2. Omylem „Čuba“ správně „Čubka“, v následujícím textu vždy opraveno.

Por. ČUBKA je toho času někde na Slovensku, je-li ve vojenském poměru není mě známo. Rtm. Tarčan, demobilisoval a t.č. bydlí v Žatci, kde je zaměstnán skupováním koží. špkt. ŠLOVÁK, býv. jménem Šteiner, je příslušníkem býv. záp. zahraniční armády, demobilisoval v roce 1946 a od té doby zastává nějaké vyšší místo na ministerstvu školství a osvěty v Praze. Zda byl hromadným popravám zajatců i civilního obyvatelstva v Postoloprtech osobně přítomen gen. REICIN, není mně známo, ačkoliv to nevyklučuji. Gen. REICIN věděl o prováděných hromadných popravách, protože o těchto dostával denní hlášení a proto je odpovědný za to, že kapitalistické státy využily hromadného masakru v Postoloprtech, ke štvání proti lidově demokratickému zřízení u nás a prohlašovaly, že komunisté se dopouští hromadného vraždění pokojného obyvatelstva.

[Následují další otázky ohledně jiných osob, které nejsou v souvislosti s masakrem v Postoloprtech.]

Četl a podepsal:
[vlastoručně] Vasil Kiš

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
KRAJSKÝ ÚŘAD VYŠETŘOVÁNÍ
Lidické nám. čp. 9
401 79 ÚSTÍ nad Labem 2

ČVS: KVV-19/10-96

V Ústí nad Labem dne 9. října 1997

U S N E S E N Í

Podle ustanovení § 159 odst. 4 trestního řádu věc týkající se trestné činnosti spáchané československými vojáky na internovaných osobách německé národnosti v průběhu měsíce května 1945 v Postoloprtech a okolí

o d k l á d á m,

neboť se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání (§ 160 tr. řádu).

O d ů v o d n ě n í

Dne 20.4.1995 učinili pánové Jiří Hanák, Vladimír Karfík, Dušan Karpatský a Ludvík Vaculík, všichni z Prahy, Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze nekonkrétní trestní oznámení na trestné činy, jichž se v době přibližně od května 1945 do roku 1947 dopustili na území dnešní České republiky jednotlivci či skupiny osob na občanech německé národnosti tím, že je mučili a vraždili. Závěrem povšechného textu pak soudí, že šlo o válečné zločiny a národnostní genocidu. K trestnímu oznámení byla přiložena kopie textu s názvem „Stručná informace o vyvraždění německých občanů-vojáků v Postoloprtech v roce 1945“ od PhDr. Tomáše Pasáka a dále doplnění shora citovaného trestního oznámení od PhDr. Vladimíra Justa CSc., který z postoloprtských událostí viní konkrétně štábního kapitána Jana Zíchu, nadporučíka Jana Čubku, štábního kapitána Vojtěcha Černého, policistu Bohumila Marka a generála Španiela. Předmětem oznámení jsou exekuce na německém obyvatelstvu, při kterých mělo být vojáky tehdejší československé armády v květnu 1945 postřeleno 763 osob a jejich mrtvoly byly zakopány v okolí Postolopr. Tyto materiály obdržel zdejší vyšetřovací úřad prostřednictvím Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem dne 15.1.1996

Ve spolupráci s dozorovým stáním zástupcem byl vypracován plán postupu se záměrem vyřešit nejprve otázky skutkové, tedy zjistit co a kdy se vlastně stalo, proč a jakým způsobem a kdo se měl oznamované trestné činnosti dopustit. Z tohoto důvodu byli oznamovatelé předvoláni k doplnění svého podání. Dostavil se pouze pan Vaculík, který byl vybaven plnou mocí ostatních oznamovatelů k jejich zastupování, přičemž součástí této písemné plné moci bylo i sdělení, že povědomosti o oznamovaných trestných činech se jim dostalo z hromadných sdělovacích prostředků a proto nemohou poskytnout žádné další podrobnosti. Současně uvádějí, že jim záleží na pojmenování konkrétních pachatelů, aby ze spáchaných zločinů nemohl být viněn český národ jako celek a tím byla odstraněna jedna z překážek bránící narovnání česko-německých vztahů. V tomto duchu se vyslovil i Ludvík Vaculík a připustil, že oznamovaný záběr zločinů je příliš široký a pouze shromažďování základních materiálů by trvalo několik let. Při doplnění trestního oznámení tedy poukázal na studii PhDr. Pasáka jako

na výchozí bod s tím, že se nepochybně jedná o nejzávažnější známou událost té doby na území dnešního kraje a je tedy předpoklad získání přiměřených podkladů pro budoucí šetření.

Na základě toho bylo provedeno šetření v archivu Ministerstva vnitra ČR a současně byly dotázány okresní archivy v kraji, zda disponují materiály k obdobným událostem stejného charakteru a rozsahu. Odpovědi z okresních archivů byly negativní. Na základě studia materiálů získaných z archivu Ministerstva vnitra ČR bylo provedeno další šetření, zejména pak v Archivu České armády, Státním ústředním archivu, Archivu Parlamentu ČR, na Ministerstvu spravedlnosti i v terénu. Podařilo se získat poměrně bohatou matérii týkající se vyšetřování postoloprtských událostí zvláštní parlamentní komisí v roce 1947, avšak další materiály, zejména seznamy vojáků dislokovaných v roce 1945 v těchto místech, či materiály okresního muzea se zajistit nepodařilo. Od pamětníka ze Žatce bylo zjištěno, že tamní okresní muzeum vlastnilo album fotografií z událostí kolem soustředování i odsunů Němců, avšak tento dokument byl společně s dalšími materiály v době totality z muzea zapůjčen, patrně složce státní bezpečnosti, a nebyl vrácen. Stejně absentují v materiálech i další stěžejní písemnosti, které by patrně archivářům neunikly. Tímto se má na mysli zejména nějaký konkrétní závěr o vyšetřování zvláštní parlamentní komise, pokud byl ovšem vyhotoven. Ve spolupráci s redakcí lounského listu Svobodný hlas a vlastní iniciativou se podařilo získat několik autentických svědectví přímých pamětníků. Tato svědectví však nevedla k možnosti určit některou osobu jako přímého pachatele události z května roku 1945. Přispěla však k ucelení dojmu a víceméně potvrzení podezření získaného studiem archivních materiálů. Stejně tak je možno z tohoto pohledu hodnotit studium knižně vydaných materiálů, např. „Slyšme i druhou stranu“ (Infocentrum Šumava, České Budějovice, 1991) a „Perzekuce 1945...“ (Staněk Tomáš, ISE, Praha 1996) a dalších.

Z poznatků a informací načerpaných ze zdrojů shora uvedených lze zhruba zrekonstruovat událost tímto způsobem:

Anonymním dopisem z 22.4.1947 bylo upozorněno Ministerstvo národní obrany, že předsedou národního výboru v Žatci je jistý Jan Zícha, který bezprostředně po skončení války působil v tomto městě a okolí pod krycím vojenským jménem Petrov a za jehož působení došlo ke zmizení 1500 Němců a Čechů, kteří jsou pohřbeni v okolí Postoloprte. Dne 5.5.1947 provedli pracovníci Ministerstva vnitra k tomuto oznámení šetření, při kterém byli mimo jiné vyslechnuti František Kokaisl, který v květnu 1945 působil ve funkci velitele četnického pohotovostního oddílu v Žatci, Jan Zícha, který v téže době působil ve funkci velitele jednotky OBZ a Jan Tomášek, který se krátce po válce stal předsedou MNV v Postoloprtech. Všichni popřeli jakoukoliv účast na násilných akcích proti obyvatelstvu a oznámení o jejich vyvraždění považují za fámy. Přesto ze zprávy adresované ministrovu vnitra dne 6.5.1945 vyplývá, že v uvedené době docházelo v okolí Postoloprte ke střelbě a že v okolí města jsou nějaké hroby. Nelze přitom zjistit, zda jde o oběti německé perzekuce z doby těsně před skončením války, nebo o účastníky tzv. pochodů smrti pořádaných Němci či o následky srážek mezi vojenskými oddíly v rámci očišťování kraje od zbytků německých vojenských jednotek a skupin Wehrwolfu. Jako další možnost je zde naznačena možnost zastřelení Němců v rámci represivních opatření, kdy se bouřili v internačních táborech, resp. z nich prchali. Dopisem ze dne 20.6.1947 dává náměstek předsedy vlády Zdeněk Fierlinger předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi na zvážení, zda za těchto okolností je únosné setrvání Jana Zíchy -člena Komunistické strany - ve funkci předsedy ONV v Žatci. Dne 2.7.1947 je pracovníky Ministerstva vnitra vypracována obsáhlá zpráva, kterou ministr Nosek přednesl dne 9.7.1947 na tajné schůzi bezpečnostního výboru Ústavodárného národního shromáždění. Za pozornost pak stojí závěr zprávy, která se opírá i o další zjištění v archivních materiálech neobsažená:

Z celkového vyšetření vychází najevo, že zodpovědnými za tato zvěrstva a za prováděné popravy jest především činiti příslušníky armády, kteří žili vlastně ještě v době válečné, když do těchto krajů přišli a pro které lidský život neměl naprosto žádné ceny. Z tohoto hlediska jest také celou věc posuzovati a nelze činiti za to odpovědným příslušníky nějaké politické strany, nebo dokonce jednu politickou stranu. Tato činnost vojáků byla jednotným výrazem přání a vůle všeho českého lidu po zasloužené odplatě za surovosti Němců a nikdo se v té době nad podobnými činy nepozastavoval. Otázka tato, t.j. otázka případu postoloprtského, musí býti řešena bez jakéhokoliv zásahu do širší veřejnosti, neboť vážně by mohla ohroziti zájmy československého státu v zahraničí. Dále navrhuje provést exhumaci, přestože mrtvoly jsou dobře ukryté, avšak právě z důvodu, aby nebyla tato místa zachována pro Němce jako místa památečná. Bezpečnostní výbor UNS pak přijal návrh ministra Noska na zřízení parlamentní komise k vyšetření postoloprtských událostí. Tato komise byla zřízena dne 10.7.1947 a každá parlamentní politická strana do ní delegovala jednoho poslance jako člena.

Vyšetřovací komise ve dnech 30. a 31.7.1947 provedla v prostorách žateckého soudu výslechy několika osob. Vyslýchány byly osoby, které již z předběžného šetření vykazovaly nějaký vztah k prověřované události. Vyslechnuti byli Antonín Roška (ustavující člen revolučního národního výboru v Žatci), Dr. Jaroslav Petrášek (předseda okresní správní komise v Žatci), Bohuslav Marek (organizátor bezpečnostní služby v Postoloprtech, informátor OBZ), Jan Zicha - Petrov (velitel zpravodajské a výzvědné skupiny I. čsl. divize), Josef Jindřich Bauchkabe (německý duchovní), Antonín Duřt (velitel vojenské posádky v Žatci), Adolf Peterka (policista v Postoloprtech), František Kočí (člen Národní stráže v Postoloprtech), Jan Tomášek (předseda místní správní komise v Postoloprtech), Jan Čubka (přednosta skupiny OBZ I. čsl. divize), Vojtěch Černý (pomocník operačního oddělení I. čsl. divize), Růžena Fartáková (prováděla prohlídky internovaných Němců v postoloprtských kasárnách), František Naszwetter (strážní četa k dispozici MNV v Postoloprtech), Rudolf Zelenka (předseda MSK v Postoloprtech), Alexander Machaček (voják skupiny OBZ), Richard Rosner (internovaný Němec), Václav Vlček (pracovník MNV Postoloprty), Josef Gruner a Vladislav Hamouz (postoloprtský občané), František Kokaisl (velitel stanice SNB v Žatci), Oldřich Pelc (policista v Postoloprtech a velitel sběrného střediska v bažantnici).

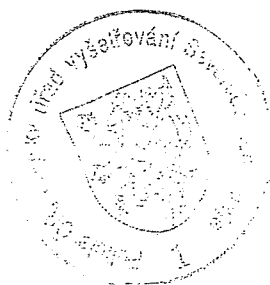
Z provedených výslechů nelze dovésti přesné datum, kdy bylo započato se soustřeďováním německého obyvatelstva v Postoloprtech - nejspíše se tak stalo po první vlně neorganizovaného zatýkání funkcionářů SS, SA, NSKK, Wehrmachtu, SdP, NSDAP, Hitlerjugendu atd. - tedy kolem 27.5.1945. Datum soustředění v Žatci se podařilo určit jednoznačně na 3.6.1945. Organizátoři líčí soustřeďování značně rozporuplně, avšak Vojtěch Černý doznává, že rozkaz k tomuto aktu si přivezli již z Prahy. Jednotliví účastníci pak popírají svoji účast na následujících prohlídkách i dění. Je nepochybné, že v místě internace, tedy v postoloprtských kasárnách, docházelo k nejrůznějším násilnostem. Internovaní byli postupně popravováni. Z dochovaných materiálů a výpovědí nelze jednoznačně určit, jakým způsobem exekuce probíhaly, kdo je nařídil a kdo vykonával. Vyslýchání připouštějí, že k exekucím docházelo, shodují se i na době, resp. svalují vinu jeden na druhého. Jako nejpravděpodobnější se jeví, že většinu poprav provedli vojáci OBZ, což ve výpovědi připustil i Jan Čubka. Vojtěch Černý se doznal, že dal v kasárnách rozkaz zastřelit čtyři německé mladíky za pokus o útěk. Rozpory se nepodařilo odstranit ani několika konfrontacemi, kterými se mělo upřesnit kdo a jak se podílel na soustřeďování Němců, kdo vydal rozkaz opatřit 100 motyk a lopat atd. Přes veškerou složitost a nepřehlednost situace v květnu a červnu 1945 je zřejmý i strach vyslýchaných přiznat pravý stav věci. Většina vyslýchaných, zejména vojáků, je usvědčována z podílu na prošetřované události, byť nepřímo.

Z nynějšího pohledu již není možné napravit nedostatky práce parlamentní komise. Výslechy nejsou vedeny do hloubky, chybí přesné datování, nejsou odstraněny zásadní rozpory, nebylo provedeno šetření mezi obyvateli jako přímými účastníky a zejména nebyl až na jednu výjimku vyslechnut žádný z internovaných či později odsunutých Němců, resp. nebyl proveden ani pokus o identifikaci pachatelů. Přitom je zřejmé, že část zahraničních vojáků I. čsl. divize nebyla demobilizována a zůstala v kraji na dosídlení. Též nebyly zajištěny v té době jistě dostupné seznamy vojáků a dobové dokumenty, např. rozkazy atd. Komise tak dostala doporučení ministra vnitra Noska *řešit věc bez jakéhokoliv zásahu do širší veřejnosti*. Tomuto pojetí vyšetřování zcela odpovídá i stenografický záznam rozhovoru členů komise ze dne 31.7.1945. Ani návrh dodatečně vyslechnout některé generály a vyslovení naděje, že pánové z Ministerstva národní obrany umožní členům komise alespoň nahlédnout do písemností, nemohou zakrýt výsledný rozpačitý dojem. Věc je bezpochyby posuzována jak z politických hledisek jednotlivých poslanců-členů komise, tak z pohledu postavení republiky před ostatním světem. Kromě výslechů vojenských osob pak komise v závěru svého předběžného rozhodnutí navrhuje provést exhumaci popravených osob. Později provedené výslechy některých generálů nevnesly do šetření jasno a vojenské písemnosti nebyly zajištěny. Poměrně bohatě byly v archivech dohledány materiály týkající se exhumací. Byly lokalizovány hromadné hroby a utajeným způsobem vyzvednuto celkem 757 obětí. Přestože byl na místě soudní lékař, absentují záznamy o příčině úmrtí. Historické dochované materiály končí korespondencí a šetřením kolem petice W. Jaksche. Závěrečná zpráva vyšetřovací komise nebyla dohledána.

Ani šetřením v terénu a studiem literatury či novinových článků se nepodařilo ustanovit pamětníka, na základě jehož svědectví by bylo možno uvažovat o sdělení obvinění konkrétní osobě. Za těchto okolností je tedy i nadbytečná úvaha o případném hmotněprávním posouzení činu, resp. úvaha o promlčení.

Za těchto okolností tedy nezbyvá než konstatovat, že k oznamovaným událostem nepochybně došlo. Za současného stavu důkazní nouze však nelze postupovat ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu a tímto je tedy usnesení o odložení věci tak, jak naznačeno ve výrokové části tohoto usnesení plně odůvodněno.

Poučení: Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, kterou lze podat do tří dnů u vyšetřovatele. Stížnost nemá odkladný účinek. Oznamovatel se podle ustanovení § 159 odst. 5 věty poslední trestního řádu o odložení věci vyrozumí a nemá práva stížnosti.

vyšetřovatel:
pplk. JUDr. Bohumil KOTAS